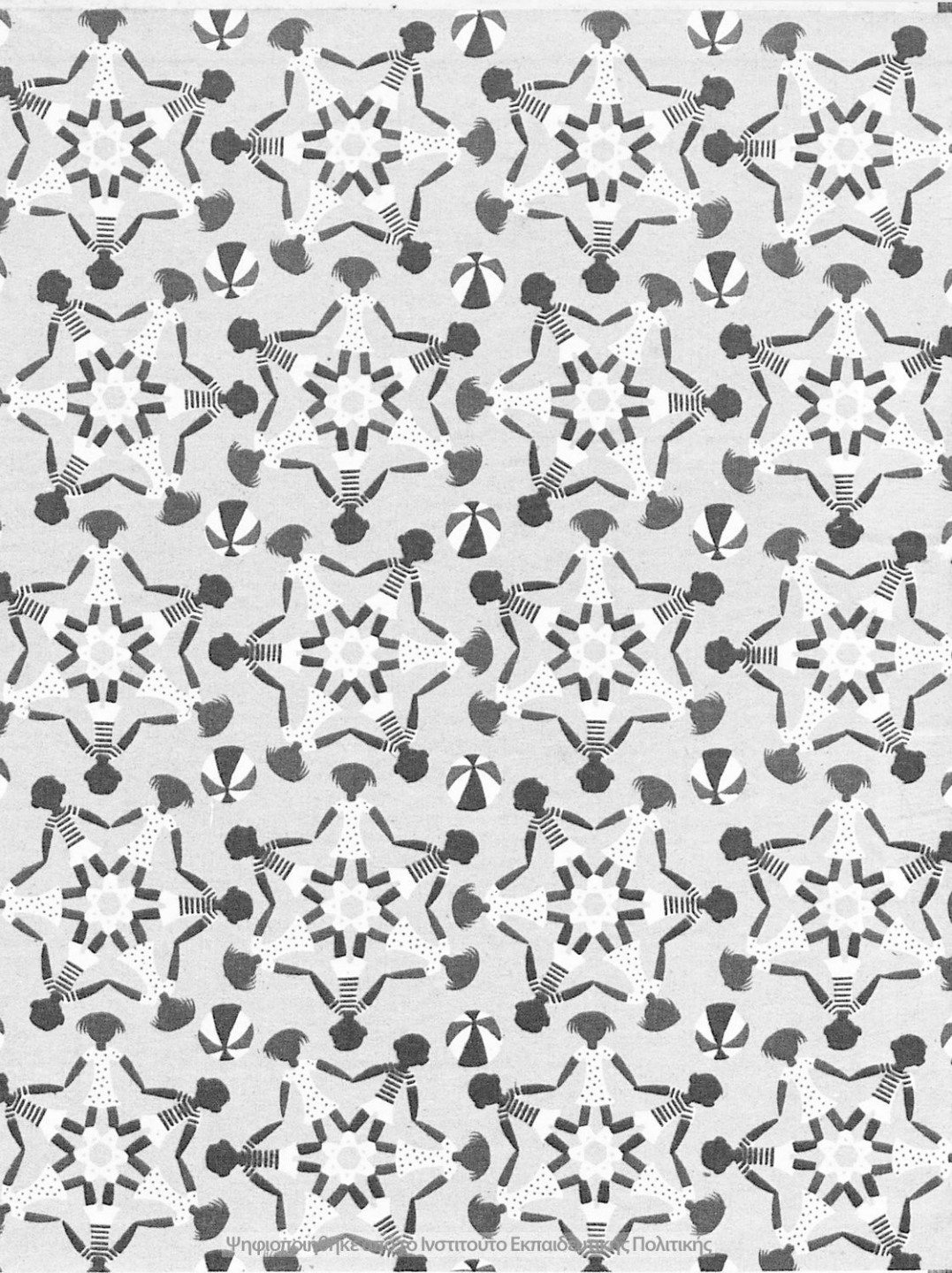

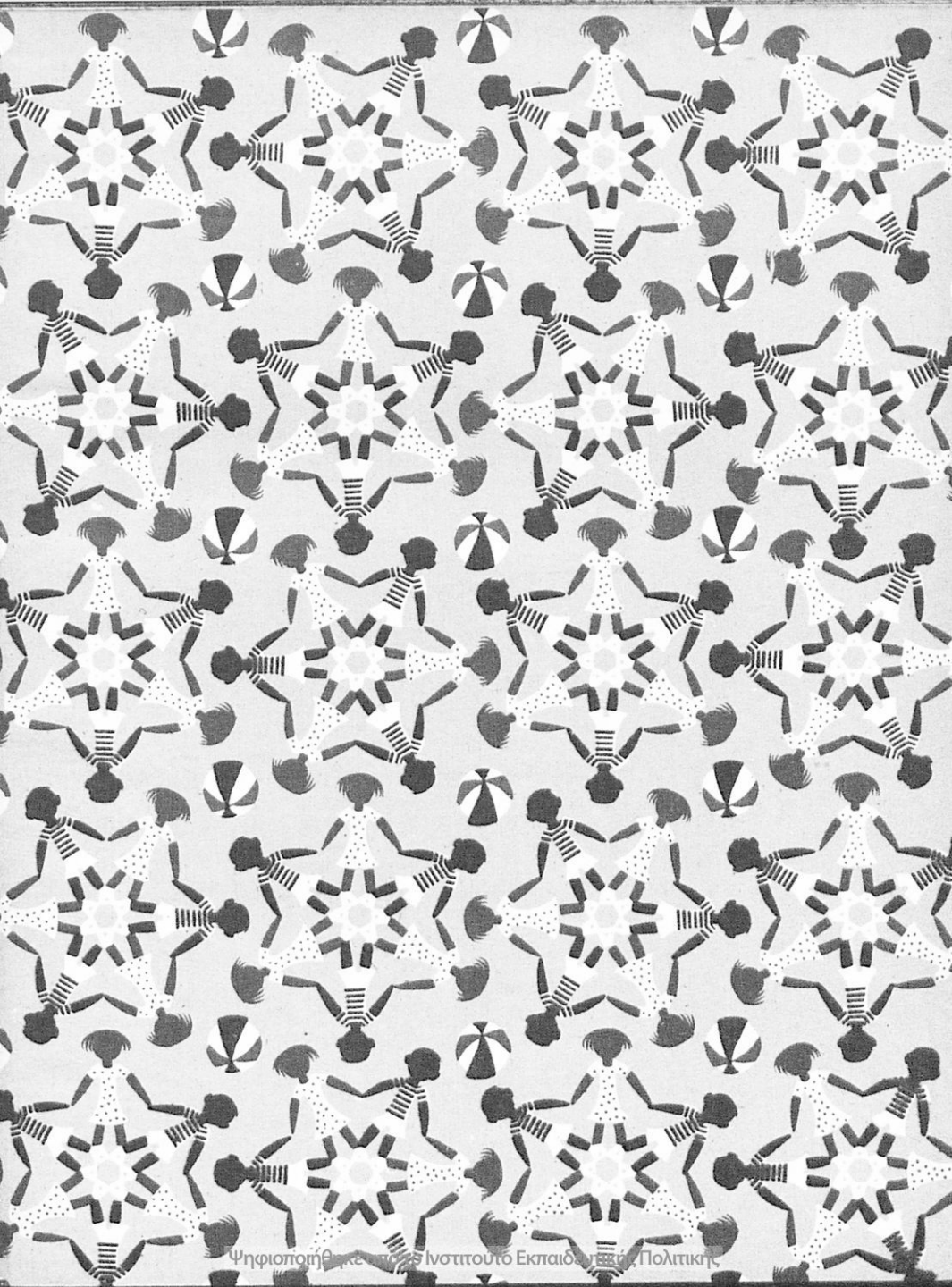
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ! Δημοτικού

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ 1952

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΛΕΞΗ ΔΗΜΑΡΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Δ. ΖΗΣΗ - Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Τετάρτης Δημοτικού

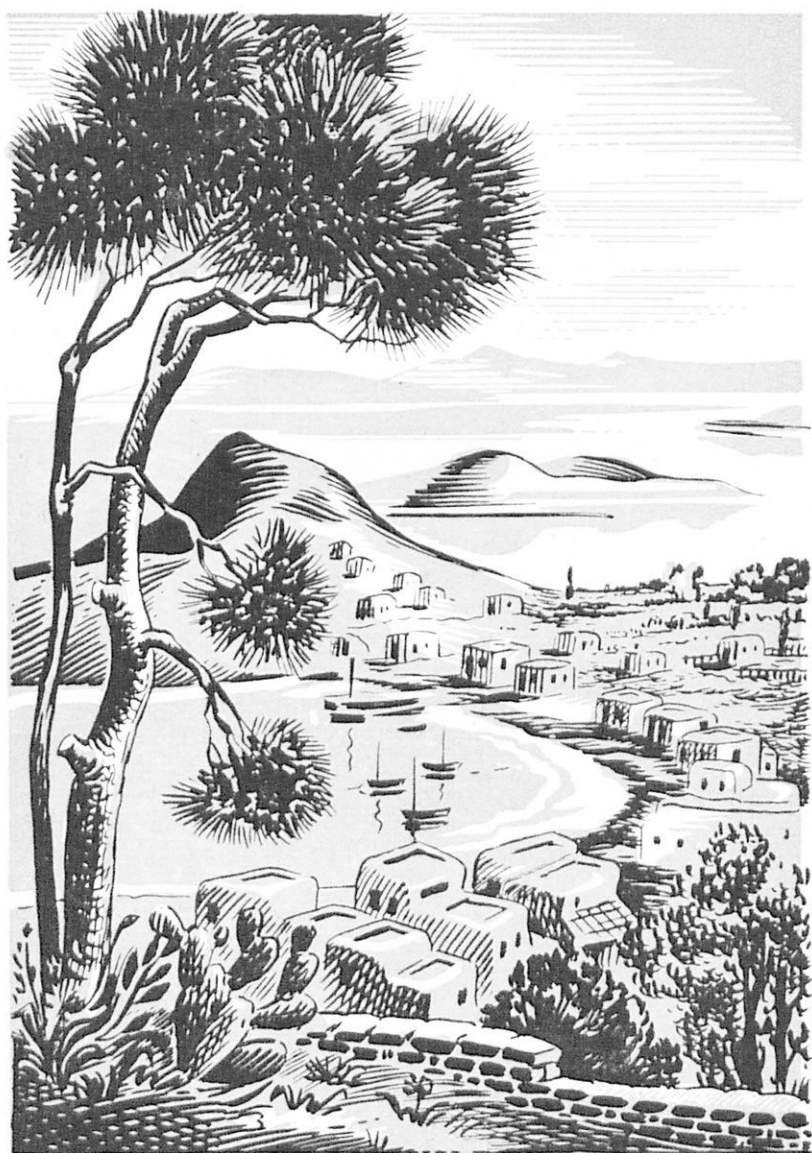

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1952

Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ

Τί εἶν' ἡ πατρίδα μας; Μὴν εἶν' οἱ κάμποι;
μὴν εἶναι τ' ἄσπερτα ψηλὰ βουνά;
μὴν εἶν' ὁ ἥλιος τῆς, ποὺ χρυσολάμπει;
μὴν εἶναι τ' ἄστρα τῆς τὰ φωτεινά;

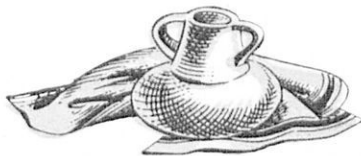
Μὴν εἶναι τ' ἄσπερα τῆς ψηλὰ παλάτια
καὶ τὰ σπιτάκια τῆς τ' ἀραδιαστά;
μὴν εἶν' οἱ ὁρόμοι τῆς, τὰ μονοπάτια;
μὴν εἶναι τ' ἄνθη τῆς τὰ εὐωδιαστά;

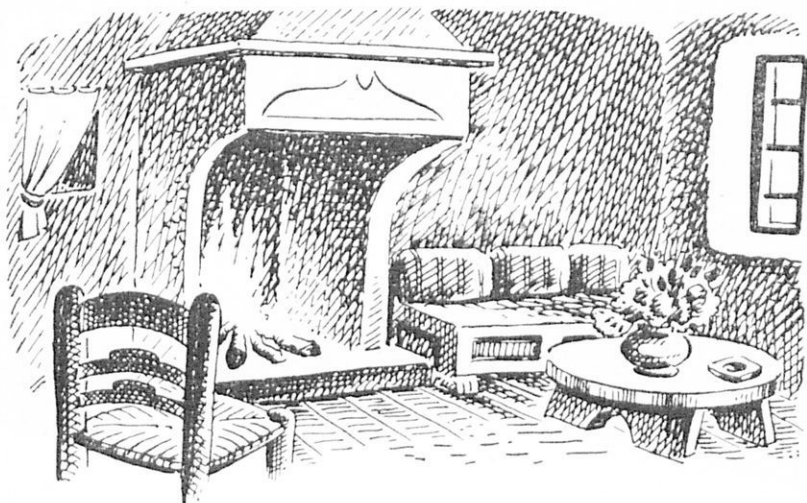
Μὴν εἶναι κάθε τῆς ριχὸ ἀκρογιαλὶ
καὶ κάθε χώρα τῆς μὲ τὰ χωριά;
κάθε νησάκι τῆς, ποὺ ἀχνὰ προβάλλει,
κάθε τῆς θάλασσα, κάθε στεριά;

Μὴν εἶναι τάχατε τὰ ἐρειπομένα
ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς, χρυσὴ στολή,
ποὺ ἡ τέχνη ἐφόρεσε, καὶ τὸ καθένα
μὴ δόξα ἀθάνατη ἀντιλαλεῖ;

Ὅλα πατρίδα μας! Κι αὐτὰ κι ἐκεῖνα
καὶ κάτι ποῦχοι μεσ' στὴν καρδιά
καὶ λάμπει ἀθώρητο σὰν ἥλιου ἀχτίνα
καὶ κράζει μέσα μας: Ἐμπρός, παιδιά!

Ι. Πολέμης

Α΄. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ο Ρήγας Νησιώτης από μικρός έφυγε από το χωριό του μαζί με άλλους μετανάστες. Ήταν ένα φτωχό παιδί, χωρίς καμιά περιουσία, κι αποφάσισε να πάη στη Νότιο Ήμερική, για να βρῆ καλύτερη τύχη και να μάθη τὸν κόσμο.

—“Ας εἶναι καλὰ τὰ χέρια μου, εἶπε. Θὰ δουλέψω ὅσο μπορῶ, θὰ βοηθήσω τὸ σπίτι μου, θὰ κάνω ἓνα κεφάλαιο καὶ ἔπειτα θὰ γυρίσω νὰ πεθάνω στὴν πατρίδα μου.

Καὶ πράγματι ὁ Ρήγας, μόλις ἔφτασε στὴν ξενιτιά, ρίχτηκε στὴ δουλειά. Μὲ τὸν τίμιο ἰδρώτα του σὲ λίγα χρόνια ἄρχισε νὰ κερδίζει καὶ νὰ στέλνῃ χρήματα στὴ μητέρα του, πάντρεψε τὴν ἀδερφή του, μάζεψε κάμποσα χρήματα κι ἀποφάσισε νὰ ξαναγυ-

ρίση στο χωριό του. Γιατί τον βασάνιζε μέρα νύχτα η νοσταλγία της πατρίδας του.

— "Ας ξαναγυρίσω στην πατρίδα μου, έλεγε, και άς μου λείπουν όλα τα καλά της ξενιτιάς. Θέλω να αναπνεύσω τον άέρα του χωριού μου. Να πατήσω σ' έλληνικό χώμα κι άς πεθάνω!

Είχε μεσολαθήσει ο μεγάλος πόλεμος και κάθε άλλη λογαφία με τους δικούς του είχε διακοπή. Δέ γνώριζε, αν ζούν ακόμη ή αν τους πήρε το ποτάμι της καταστροφής.

— Θα πάω έτσι άξαφνα, έλεγε ο Ρήγας, για να δω αν θα με γνωρίσουν οι συγγενείς και οι φίλοι μου ύστερα από τόσα χρόνια. Θα τους κάνω έκπληξη.

Κι αλήθεια έλοι στο χωριό του τον είχαν λησμονήσει. Νόμιζαν πως δέν υπάρχει πιά, αφού δέν είχε δείξει σημάδια ζωής.

"Εφυγε λοιπόν ο Ρήγας από τη μακρινή χώρα, για να γυρίσει στην τόπο του. Ταξίδεψε πολλές έβδομάδες στην όκεανό και τέλος άραξε σ' έλληνικό λιμάνι. Από κει τράθηξε χαρούμενος ίσια για το χωριό του, χωρίς να δώσει καμιά είδηση.

Από μακριά ξεχώρισε το καμπαναριό του χωριού του, που το είχε εγκαταλείψει τόσα χρόνια, και δυο δάκρυα κύλησαν στα μάτια του.

— Και ποιος θα με γνωρίσει τώρα, έλεγε ο κοσμογυρισμένος ταξιδιώτης, από τους τέσους και τέσους που μ' άγαπούσαν και μ' έκτιμούσαν; "Εχω αλλάξει τόσο πολύ!

Και πράγματι είχε αλλάξει πολύ. Είχε αφήσει μιá μακριά γενειάδα, τα μαλλιά του ήταν κάτασπρα και το άνθηρό του πρόσωπο το είχαν αλλακωμένο βαθειές ρυτίδες. Οι ώμοι του είχαν αρχίσει να καμπουριάζουν από το βάρος των έτών. Και το βάδισμά του ακόμη ήταν γεροντικό. Φορούσε μαύρα γυαλιά, γιατί τα μάτια του δέν άντεχαν στο πολύ φώς της πατρικής του χώρας.

Μόλις μπήκε στο χωριό του, — ήταν απόγευμα και ο ήλιος άρχισε να γέρνει — σταμάτησε πρώτα πρώτα σ' ένα χάνι, που ήταν στην άκρη του χωριού. Στην πόρτα του στεκόταν ο Χατζής, ένας από τους καλύτερους παιδικούς του φίλους.

— Γεια σου, πατριώτη! είπε ο ξένος.

— Γεια σου! αποκρίθηκε με αδιαφορία ο Χατζής, γιατί δεν τον αναγνώρισε, αν και ο ξένος του έκανε μερικές ερωτήσεις.

Λυπημένος ο Ρήγας προχώρησε μέσα στο χωριό. Περνώντας από το παλιό του σπίτι βλέπει στο παράθυρο την αδερφή του, που την είχε αφήσει μικρή και τώρα πια ήταν παντρεμένη με παιδιά.

— Γεια σου, κυρά μου! της είπε ο ξένος. Δέ μου λές, σέ παρακαλώ, πού πάει ο δρόμος προς την εκκλησία;

— Τράβηξε ίσα και θα τον βρής, του απάντησε ψυχρά η αδερφή του. Ούτε και αυτή τον εγνώρισε.

Πολύ στενοχωρημένος και θακρυσμένος τράβηξε προς την εκκλησία, που ήταν στο κέντρο του χωριού. 'Απ' έξω από την εκκλησία, σ' ένα πεζούλι, καθόταν σκυφτή μια γριά.

— Γεια χαρά σου, κυρά-μάνε! είπε προχωρώντας.

Μά έξαφνα πετάχτηκε η γριά, έτρεξε καταπάνω του, τον αγκάλιασε σφιχτά και τον φιλούσε.

— Παιδάκι μου, χρυσό μου παιδί! έλεγε η γριά με δάκρυα και αναφιλητά. Καλώς ώρισες, αφέντη μου! Μήν θναιρεύομαι; Ποῦ βρέθηκες μπροστά μου;

Και τ' αγκαλιάσματα και τὰ φιλιὰ και τὰ δάκρυα δεν είχαν τέλος.

Όσο και αν είχε αλλάξει, η καρδιά της μάνε αναγνώρισε άμέσως τὸ παιδί της.

ΜΗΤΡΙΚΗ ΤΥΦΛΩΣΗ

- Γιατί μαδιέσαι, πέρδικα, καὶ κλαίς μὲ τόσο πόνο;
- Πῶς νὰ μὴν κλαίω, κυνηγέ, ἐποὺ βαστάς τουφέκι,
καὶ θάβρης τὰ παιδάκια μου ποὺ παίζουνε παρέκει;
- Πῆς τί σιγμάδια ἔχουνε καὶ δὲ σοῦ τὰ σκοτώνω.
- Ἄμα τὰ δῆς ἀντίκρου σου, εὐθὺς θὰ τὰ γνωρίσης.
Εἶναι περίσσια ὁμορφα καὶ περπατοῦν μὲ χάρι·
ἄλλα περδίκια σὰν αὐτὰ δὲν παίζουν στὸ χορτάρι.
Σκότωσε τ' ἄσχημα πουλιά, τὰ ὁμορφα μὴν τ' ἀγγίσης.
- Δὲ ἄργησεν ὁ κυνηγὸς κοντὰ τῆς νὰ γυρίσῃ.
Εἶχε στὸ χέρι δυὸ μικρὰ περδίκια σκοτωμένα.
- Παιδάκια μου, τί μοῦμελλε τὴν ἔρημη ἐμένα,
νὰ μὲ γελάσῃ ὁ κυνηγὸς καὶ νὰ σὰς τουφεκίσῃ!
- Μόνη σου φταίς, κι ἡ συφορά, ὦ πέρδικα, σοῦ πρέπει,
γιατὶ πὺδ ἄσχημα πουλιά δὲν εἶδα στὴ ζωὴ μου.
- Τῆς δόλιας, μοῦφυγε ἀπ' τὸ νοῦ, πὼς στ' ἀκριβὸς παιδί μου
ἐγὼ θὰ βλέπω ὁμορφίες, ποὺ ὁ ξένος δὲν τίς βλέπει!

Α. Βικέλας

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΠΠΟΥ

Ήταν μεσημέρι. Όλη ἡ οἰκογένεια καθόταν στὸ τραπέζι καὶ γευμάτιζε. Ὁ παππούς, ὁ πατέρας, ἡ μητέρα καὶ ὁ μικρὸς Γιαννάκης.

— Ἐγραψες τὸ μάθημά σου, Γιαννάκη; ρώτησε ὁ πατέρας, μόλις ἔφαγαν.

— Ὁχι ἀκόμη, εἶπε ὁ Γιαννάκης, θὰ τὸ γράψω τὸ ἀπόγευμα.

— Μὰ γιατί, παιδί μου, ὅλο ἀναβάλλεις τὴν ἐργασία σου; Αὐτὸ εἶναι κακὸ ἐλάττωμα. Τὸ ξέρεις πὺς θὰ γίνῃς τεμπέλης;

— Ὁχι, πατέρα, εἶπε ντροπισμένος ὁ Γιαννάκης. Ἀμα μεγαλώσω, θὰ γίνω ταχτικός.

Ὁ παππούς ἄκουσε τὸ διάλογο αὐτό, μὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τὸ βράδυ ὅμως, μόλις εἶχε τελειώσει τὸ γράψιμό του ὁ Γιαννάκης, τοῦ εἶπε ὁ παππούς:

— Γιαννάκη, πάμε νὰ κάνουμε ἓνα γύρο στὸν κήπο. Ἐχω νὰ φυτέψω κάτι δέντρα καὶ θέλω νὰ με βοηθήσῃς λιγάκι.

Ὁ Γιαννάκης ἀκολούθησε τὸν παππού του καὶ κατέβηκαν στὸν κήπο.

— Γιαννάκη, ξερίζωσε αὐτὴ τὴν ἀμυγδαλίτσα νὰ τὴ φυτέψουμε πάρα πέρα.

Ὁ Γιαννάκης μ' ἓνα χτύπημα τῆς ἀξίνας ξερίζωσε τὴ μικρὴ ἀμυγδαλιά καὶ τὴν ἔφερε στὸν παππού του.

— Εὐγε, ὦραϊα! τοῦ εἶπε ὁ παππούς. Ξερίζωσε τώρα καὶ αὐτὴ τὴ μικρὴ καρυδιά, νὰ τὴ φυτέψουμε στὴ θέση ποὺ πρέπει.

Αὐτὴ τὴ φορά ἡ δουλειὰ δὲν ἦταν τόσο εὐκολή, γιατί ἡ καρυδιά εἶχε βαθιεῖς ρίζες, κι ἔπρεπε ὁ Γιαννάκης νὰ σκάψῃ βαθιά. Κουράστηκε λιγάκι, μὰ σ' ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας ἡ μικρὴ καρυδιά εἶχε μεταφυτευτῇ.

Ὁ Γιαννάκης νόμιζε ὅτι δούλεψε ἀρκετά, ἀλλὰ ὁ παππούς τοῦ εἶπε πάλι :

— Τώρα ἔχομε μιὰ ἄλλη ἐργασία νὰ κάνουμε, Γιαννάκη. Τὴ βλέπεις ἐκεῖνη τὴ μηλιά; γέρασε ἡ καημένη. Φρούτα δὲν κάνει πιά καὶ ὁ ὕψος της δὲν ἀφήνει τίς τριανταφυλλίες, ποὺ εἶναι ἀπὸ κάτω της, νὰ μεγαλώσουν. Πρέπει νὰ τὴν ξεριζώσουμε καὶ νὰ τὴν κάψουμε στὴ φωτιά. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι πολὺ κουρασμένος. Θὰ καθίσω λιγάκι ἐδῶ στὸν πάγκο καὶ θὰ σὲ κοιτάξω ποὺ θὰ τὴν ξεριζώνης.

— Ἀστείευέσαι, παππού; εἶπε ὁ Γιαννάκης. Μπορῶ ἐγὼ νὰ ξεριζώσω ἓνα τόσο μεγάλο δέντρο;

— Δοκίμασε, παιδί μου, καὶ θὰ δοῦμε.

Ὁ Γιαννάκης ἐπλησίασε στὸ δέντρο, ἔβαλε ὅλα τὰ δυνατά του, μὰ οὔτε κὰν νὰ τὸ κουνήσει μπόρεσε. Θέλησε νὰ σκάψῃ γύρω γύρω, γιὰ νὰ κάνῃ μιὰ τρύπα, μὰ οἱ ρίζες τῆς μηλίας ἦταν τόσο χοντρές, ποὺ ἡ ἀξίνα του διαρκῶς χτυποῦσε στὶς ρίζες.

— Δὲν μπορῶ νὰ κάνω τίποτε, παππού, εἶπε ὁ Γιαννάκης καὶ σταμάτησε τὴ δουλειά.

— Τότε σπρώξε το δυνατά, γιὰ ν' ἀκουμπήσῃ στὸν τοῖχο, εἶπε ὁ παππούς.

Ὁ Γιαννάκης δοκίμασε μ' ὅλην του τὴ δύναμιν. Μὰ τοῦ κάκου. Στὸ τέλος πείσμωνσε ἀπὸ τὸ κακό του καὶ κόντεψε νὰ βάλῃ τὰ κλάματα.

— Παιδί μου, τοῦ εἶπε ὁ παππούς του, τὸ ξέρω πὼς δὲν μπορεῖς νὰ κάνῃς τίποτε. Μὰ θέλησα νὰ σοῦ δώσω ἓνα μαθηματάκι. Ὅπως ἔχει ριζώσει βαθιὰ αὐτὸ τὸ δέντρο, ἔτσι ριζώνουν μέσα μας καὶ τὰ μικρά μας ἐλαττώματα, ὅταν τ' ἀφήσωμε. Καὶ ἓνα ἐλάττωμα, ποὺ δὲν προσπαθεῖς νὰ τὸ ξεριζώσῃς ἀπὸ μικρὸς, δὲν ξεριζώνεται πιά εὐκόλα καὶ θὰ σὲ κάνῃ, ἅμα μεγαλώσῃς, νὰ κλαῖς, ὅπως σὲ κάνει καὶ σήμερα αὐτὴ ἡ μυγιά.

Ὁ Γιαννάκης κατάλαβε καλὰ τὸ μάθημα καὶ ἀπὸ τότε ἔγινε τὸ ταχτικώτερο καὶ ἐργατικώτερο παιδί. Ἄν δὲν τελείωνε ὅλα τὰ μαθήματά του, τὰ γραψίματά του, δὲν ἔβγαине ἀπὸ τὸ σπίτι γιὰ νὰ παίξῃ.

Ο ΓΕΡΟΠΑΠΠΟΣ

Στήν καρέκλα τήν παλιά
μέ κατάσπρα τὰ μαλλιά
νά, ὁ γεροπαππούς κοιμάται,
μὴ μιλάτε, μὴ μιλάτε !

Μουρμουρίζει σιγαλά
μέσ' στὸν ὕπνο καὶ γελά.
Μὴ μιλάτε καὶ ξυπνήση,
γιατὶ τ' ὄνειρο θὰ σβήση.

Κι εἶναι τ' ὄνειρο γλυκό,
κι εἶναι τόσο μαγικό.
Ὁ παππούς βλέπει λιγάνι
πὼς ξανάγινε παιδάκι.

Τί χαρά του ! ποῦ καὶ ποῦ
βλέπει ἀκόμη ἕναν παππού,
ποῦ τότε κρατεῖ στὰ στήθια
καὶ τοῦ λέει παραμύθια.

Στήν καρέκλα τήν παλιά
μέ κατάσπρα τὰ μαλλιά
νά, ὁ γεροπαππούς κοιμάται,
μὴ μιλάτε, μὴ μιλάτε !

Στ. Σπεράντοας

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΦΤΩΧΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1. Τὰ ἐγγονάκια κάθισαν τὸ ἓνα δεξιὰ, τὸ ἄλλο ἀριστερά, καὶ ἡ Φρόσω καθισμένη μπροστὰ σὲ скаμνάκι γύρισε κατὰ τὴ γιαιδιά, ἀκούμπησε στὰ γόνατά της τὰ χεράκια της καὶ κάρφωσε τὰ ματάκια της στὰ μάτια τῆς γιαιδιάς.

Ἡ γιαιδιά διόρθωσε τὰ γυαλιά της καὶ ἄρχισε :

— Ποὺ λέτε, ἔτσι χειμῶνας ἦταν καὶ τότε. Ἐγὼ ἤμουν πιὸ μικρὴ ἀπὸ τὴ Φρόσω καὶ μιὰ μέρα μὲ πῆρε ὁ πατέρας μου στὸ βιβλιοπωλεῖο του, δηλαδή τοῦ εἶχα κολλήσει ἐγὼ νὰ μὲ πάρῃ. Καὶ τί νὰ ἔκανε; Μὲ πῆρε.

Ἐκεῖνες τὲς μέρες εἶχε δημοσιεύσει στὶς ἐφημερίδες ζητών-τας ἓνα παιδί νὰ τοῦ πηγαίνει τὰ δέματα στὸ ταχυδρομεῖο. Τὸ ταχυδρομεῖο ἦταν ὡς ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας μακριὰ ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖο μας.

Τὸ παιδί, ποῦ εἶχε γι' αὐτὴ τὴ δουλειά, τοῦ εἶχε φύγει, κι ἓνα σωρὸ δέματα βρισκόνταν σὲ μιὰ μεριά τοῦ καταστήματος.

2. Ἐκεῖ ποῦ ὁ πατέρας μου κοίταζε τὰ δέματα, μπήκε ἓνα παιδάκι ὠχρό, κίτρινο. Τὸ προσωπάκι του ἦταν σὰν πορτοκαλάκι μαυραμένο, χεράκια καὶ ποδαράκια σὰν κοντύλια. Πάνω κάτω ἔμοιαζε μὲ τὸ Λεωνίδα . . .

— Μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀδύνατος . . . διαμαρτυρήθηκα ὁ Λεωνίδας.

Ἡ γιὰ τὸ τοῦ χάιδεψε τὰ μαλλιά.

— Ὅχι, δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός. Μὰ τὸ παιδάκι ποῦ σὰς λέω ἦταν ἴδιο καὶ ἀπαράλλαχτο σὰν ἐσένα. Ὅμως ἄφησέ με νὰ λέω.

Λοιπόν, ποῦ λέτε, τὸν ρωτᾷ ὁ πατέρας μου :

— Τί θέλεις μικρούλη ;

— Φαίνομαι, μὰ δὲν εἶμαι μικρούλης. Καὶ δυνατὸς ὅσο παίρνει, κύριε. Πίστεψέ με ! ἦταν ἡ ἀπάντησή.

— Καλά, καλά, μὰ τί θέλεις ;

— Δάθασα, κύριε, πὼς ζητᾶτε ἓνα παιδί, νὰ σᾶς πηγαίνῃ τὰ δέματα.

— Ναί, εἶπε ὁ πατέρας μου. Ἀλλὰ νὰ εἶναι καὶ λίγο δυνατό καὶ νὰ μὴν εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ πηγαίνῃ στὸ σχολεῖο. Νὰ ἔχῃ τελειώσει τὸ δημοτικό.

— Δὲν πειράζει, κύριε, ἐξακολούθησε ὁ μικρός. Στὸ σχολεῖο θὰ πηγαίνω, καὶ τίς ὥρες ποῦ μοῦ περισσεύουν θὰ σᾶς πηγαίνω ὅλα τὰ δέματα στὸ ταχυδρομεῖο.

Ὁ πατέρας μου κοίταξε τὸ παιδάκι μὲ συμπόνια καὶ τοῦ εἶπε :

— Μά, παιδί μου, τόσο μικρός, ποῦ νὰ σὴκώνης τόσα δέματα ;

— Ἐννοια σας, ἐννοια σας, κύριε. Ἐπιτρέψτε μου νὰ τὰ πάρω καὶ νὰ δῶτε πὼς τὰ σὴκῶν. Καὶ διπλὰ νὰ ἦταν, θὰ τὰ σήκωνα. Τρέχω καὶ πηγαίνω δυὸ τρεῖς φορές, ἂν εἶναι ἀνάγκη. Ἐπειτα θὰ μὲ βοηθᾷ κι ὁ ἀδερφός μου. Αὐτὸς εἶναι μικρότερός μου, ὅμως εἰ-

ναι χοντρές, νά, τόσες!... έκανε τὸ παιδάκι φουσκώνοντας τὰ κίτρινα μάγουλά του.

Κι' έπειτα πρόσθεσε μὲ τραμουλιαστή φωνή παρακαλώντας τὸν πατέρα του:

— Έλάτε, κύριε, δεχτήτε με. Σὰς παρακαλῶ πολὺ, μὰ πάρα πολὺ.

Ὁ πατέρας μου δέχτηκε.

— Για πάρε αὐτὰ νὰ τὰ πᾶς, τοῦ εἶπε, καὶ νὰ ἰδῶ πότε θὰ γυρίσης. Σὲ μιὰ ὥρα κλείνω.

Τὸ παιδάκι τ' ἀγκάλιασε μὲ λαχτάρα, τὰ σήκωσε καὶ βγήκε. Μεγαλύτερος ἦταν ὁ ἄγκος τῶν δερμάτων ἀπὸ τὸ σοματάκι του. Ὅμως ἔβαλε ὅλη του τὴν προσπάθεια καὶ προχώρησε, σὰ νὰ σήκωνε πόμπουλα.

3. Πότε πήγε και πότε ήρθε, δὲ θυμοῦμαι.

Ὁ πατέρας τὸ πλήρωσε γιὰ τὸν κόπο του.

Τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ ἔλαμψαν καὶ τὰ χίτρινα μάγουλά του βάφθηκαν κόκκινα.

— Πῶς σὲ λέν, μικρέ :

— Λεωνίδα !

— "Ακουσε δῶ, Λεωνίδα. Τὴν ἀποθήκη μου τὴν ἔχω στὸ σπίτι μου, ἐδῶς . . . ἀριθμός . . . Τὲς ὥρες ποὺ δὲν ἔχεις σχολεῖο, θὰ ἔρχεσαι νὰ κολλᾷς τὲς ταινίες καὶ νὰ γράφῃς τὲς ἐπιγραφές. "Ε-
πειτα θὰ πηγαίνῃς δέματα. "Ακουσε; Τώρα πήγαινε στὸ καλὸ.

— Εὐχαριστῶ, κύριε, σὰς εὐχαριστῶ, κύριε, σὰς εὐχαριστῶ πάρα πολὺ. Καὶ ὅπως σὰς εἶπα, θὰ μὲ βοηθᾷ καὶ ὁ ἀδερφός μου ὁ γονιός. Καλὴ νύχτα σας ! εἶπε.

Κι ἔφυγε τρέχοντας.

Ἐρχόταν ὁ Λεωνίδας ταχτικά στὸ σπίτι.

Σὰ νὰ μὴν ἔφθαναν ὅμως τὰ δικὰ του βάρσανα, εἶχε καὶ μᾶς τὰ ζιζάνια. Ἐμένα καὶ τὰ δυὸ ἄλλα ἀδέρφια μου. Τοῦ ζητούσαμε νὰ μᾶς βοηθᾷ γιὰ νὰ ἐτοιμάζουμε πότε τὸ ἕνα παιγνίδι καὶ πότε τὸ ἄλλο. Καὶ ὁ Λεωνίδας ὁ καημένος ἦταν πάντα πρόθυμος. Κοντὰ σὲ μᾶς εἶχε καὶ τὴν μητέρα μου. Πότε τὸν ἔστειλε νὰ τῆς φωνίσῃ κάτι καὶ σχεδὸν κάθε μέρα νὰ μοιράζῃ πιάτα φαγητὸ σὲ μερικὰς φτωχὰς οἰκογένειες. Καὶ ὁ Λεωνίδας ποτὲ δὲν ἔδειξε τὴν παραμικρὴ ἀπροθυμία. «Ὅλο ἦταν: «ἀμέσως, κυρία!»

4. Μὴ μέρα ὅμως τὰ χρειαστήκαμε. Ὁ Λεωνίδας ὅλο ἀδυνατίζε κι ἐμεῖς δὲν τὸ παρατηρούσαμε. Ὅταν γύρισε ἀπὸ κάποιο φώνισ, μ' ὅλη του τὴν προσπάθεια ποὺ ἔβαλε, κλονίστηκε κι ἔπεσε κάτω λιπόθυμος.

— Μπα σὲ καλὸ σου παιδάκι μου, εἶπε ἡ μητέρα καὶ ἔτρεξε νὰ τὸν συνεφέρῃ.

Κάποια φορὰ ἄνοιξε τὰ μάτια του. Τὴν ὥρα ἐκείνη ἔμπαινε κι ὁ πατέρας.

—Τί τρέχει; ρώτησε.

— Μὴ μὲ διώγῃς, κύριε. Δὲν ἔχω τίποτε, θὰ γίνω καλὰ. Μὴ μὲ διώγῃς, σὲ παρακαλῶ!

— Μὰ γιατί νὰ σὲ διώξω παιδί μου. Τί ἔπαθες;...

Ἡ μητέρα μου τοῦ ἔφερε ζουμί νὰ πιῇ καὶ κάτι νὰ φάῃ.

— Πήγαινε τώρα, εἶπε ὁ πατέρας μου. Κι ἂν δὲ γίνῃς καλὰ, θὰ φροντίσω νὰ στείλω ἐγὼ τὰ δέματα...

— Μὴ μὲ διώγῃς, κύριε...

— Καλὰ, πήγαινε καὶ θὰ δοῦμε.

Ὁ Λεωνίδας ἔφυγε. Ὁ πατέρας μου κάτι εἶπε στὴ μητέρα μου κι αὐτὴ ντύθηκε καὶ βγήκε ἔξω.

5. "Όταν γύρισε, τὰ μάτια της ἦταν κόκκινα. Κάθισε καὶ τὰ δάκρυά της ἔτρεχαν. Πέρασε πολλή ὥρα ὥσπου νὰ μιλήσῃ. Ὁ πατέρας μου τὴν κοίταζε λυπημένος.

— Τί δυστυχία! τί δυστυχία! εἶπε ἡ μητέρα.

Καὶ μὲ τὸ δικό της τρόπο διηγήθηκε πῶς βρῆκε τὸν πατέρα τοῦ Λεωνίδα ἄρρωστο στὸ κρεβάτι. Ἦταν ἐκεῖνος θερμαστῆς σὲ κάποιο πλοῖο, κι ἂν δὲ γινόταν καλὰ, θὰ ἔπαιρναν ἄλλον. Καὶ ἡ μητέρα τοῦ Λεωνίδα μόλις στεκόταν στὰ πόδια της. Τὰ παιδιὰ της, ἕνα-δυὸ ἀγόρια, ἦταν κουκουλωμένα, γιὰ νὰ μὴν κρυόνην, γιατί δὲν εἶχαν φοτιά. Ἡ μεγαλύτερη κόρη της ἔκανε ἐργόχειρα νὰ τὰ πουλήσῃ. Μὰ τί νὰ πάρῃ; . . .

Ὁ Λεωνίδας, ἀκοῦτε, τὸ φαγητό, ποῦ τοῦ ἔδινε ἡ μητέρα, γιὰ νὰ τὸ τρώῃ ὁ ἴδιος, τὸ πῆγαινε στὸ σπῖτι του. Καὶ τὸ πῶς σπουδαῖο εἶναι, ὅτι τὰ πιάτα, ποῦ ἔστελνε στοὺς φτωχοὺς ἡ μητέ-

ρα μου, ὁ Λεωνίδας ποτὲ δὲν τὰ ἄγγιζε. Οὕτε ποτὲ τῆς εἶπε τὴ δυστυχία, ποὺ τραβοῦσαν στὸ σπίτι τους!

Νὰ μὴ σὰς τὰ πολυλογῶ, παιδιὰ μου, ὁ πατέρας ἐφρόντισε νὰ βρῇ ἐργασία στὸν πατέρα τοῦ Λεωνίδα. Ἡ μητέρα μου βρῆκε ἐργασία γιὰ τὴ μεγαλύτερη ἀδερφή του. Ἐμεῖς ἐπάψαμε νὰ τὸν βασανίζουμε. Μερικὲς φορές μάλιστα τὸν βοηθοῦσαμε, μὰ αὐτὸς δὲν ἤθελε. Ἔτσι σιγὰ σιγὰ δυνάμωσε, μεγάλωσε καὶ ἔγινε μεγάλος καὶ τρανός.

— Τί, τί; ρώτησε ὁ μικρὸς Λεωνίδας, μήπως βρῆκε;...

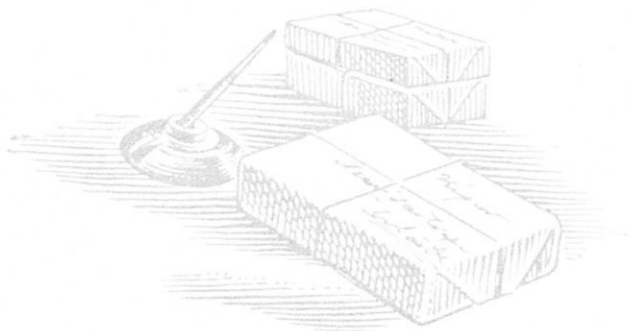
— Νὰ μὴν ἔγινε καθαλλάρης ἢ πολεμιστής; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Ἐλα, γιὰγιά, πές μας, τί ἔγινε; ρώτησε ἡ Φρόσω, ποὺ σηκώθηκε κι ἀγκάλιασε τὴ γιὰγιά της.

Καὶ ἡ γιὰγιά:

— Ὁ Λεωνίδας, ποὺ λέτε, ἐγγονάκια μου, σήμερα εἶναι ὁ πατέρας τῆς μητέρας σας καὶ ὁ παππούς ὁ δικός σας.

— Ἀ! Ἀ! ἔκαναν τὰ ἐγγονάκια καὶ φίλησαν τὴ γιὰγιά.

ΒΡΑΔΥ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Μέσ' στὴ γειτονιά
πέφτει ἡ σκοτεινιά,
σβήνει καὶ θαμπώνει πιά τὸ δελτί.
καὶ τὴν ὥρ' αὐτὴ
ἡ γιαγιά, πιστὴ,
στὴν εἰκόνα ἀνάβει τὸ καντήλι.

Ἔφτασε ἡ βραδιά.
Τώρα τὰ παιδιὰ,
ἀπὸ τὰ παιχνίδια χορτασμένα,
ἔχουν χωριστὴ
κι ἔχει μαζευτὴ
μέσα στὸ σπιτάκι του καθένα.

Μέσ' στὸ σιγαλὸ
βράδυ, ἓνα δειλὸ
φῶς φωτᾷ κάθε παραθύρι,
κι ἔλα τὰ μικρὰ
σπίτια μὲ χαρὰ
τὸν καλὸ προσμένουν νοικοκύρη.

Μ. Σιασιρόπουλος

ΤΟ ΚΑΜΑΡΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΑΣ

1. "Όλα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μας ἦταν ὁλοκάθαρα, πρόθυμα κι ἐργατικά. Προσπαθοῦσαν μὲ ὅλη τους τὴ δύναμη νὰ γίνωνται ὅλο καὶ πιὸ καλότερα.

Ὁ Παναγῆς ὅμως ἦταν σὲ ὅλα πρῶτος. Οἱ μητέρες τὸν εἶχαν γιὰ παρὰδειγμα. Ἡ κάθε μιὰ ἔλεγε στὸ παιδί της:

— Σὲ θέλω νὰ γίνῃς σὰν τὸν Παναγῆ.

Ὁ Παναγῆς δὲν εἶχε μονάχα νὰ φροντίξῃ νὰ εἶναι πρῶτος στὰ μαθήματα. Μαζὶ μὲ τὸν παππού του συντηροῦσε καὶ τὴν οἰκογένειά του. Ἦταν ὁ «μικρὸς πατέρας», ὅπως ἔλεγε ὁ δάσκαλός μας.

Ὁ πατέρας του, δυὸ χρόνια πρὶν, εἶχε πνιγῇ σ' ἓνα τρομερὸ ναυάγιο. Εἶχε ἀψήσει χήρα τὴ μητέρα του, μιὰ μικρούλα κόρη, τὴν Ἀργυρώ, βρέφος ἀκόμη, τὸ Στάμο πέντε χρονῶν καὶ τὸν Παναγῆ ἑπτὰ χρονῶν.

Ὁ παππούς του, ὁ καπετὰν Παναγῆς, ἦταν πολὺ γέρος. Ἀπὸ πολλὰ χρόνια δὲν μπορούσε νὰ ἐργαστῇ. Τώρα ἦταν ἀναγκασμένος νὰ φαρεῖν, καὶ ὁ μικρὸς Παναγῆς τὸν βοηθοῦσε σ' ὅλα.

Ἔπιανε μὲ μικρὴ ἀπόχρη ἀθερίνες καὶ γαρίδες, καὶ μάζευε στὴν ἀμμονιδιὰ σκουλικία γιὰ δολώματα. Ἐτοίμαζε μὲ τὸν παππού του τὸ παραγάδι καὶ τραβοῦσε κουπί, γιὰ νὰ τὸ ρίξουν τὸ βράδυ. Τὸ πρωὶ πάλι, πρὶν νὰ βγῇ ὁ ἥλιός, τραβοῦσε τὰ κουπιά ὁ μικρὸς Παναγῆς, ἐνῶ ὁ παππούς ξεγκίστρωνε τὰ ψάρια.

2. "Όταν γύριζαν στὸν μικρὸν ὄρμιο, κοντὰ στὸ σπιτάκι τους, ὁ μικρὸς Παναγῆς ἔπαιρνε τὰ ψάρια, περασμένα στὰ βουρλα, κι ἔτρεχε νὰ τὰ πουλήσῃ στὴν ἀγορά.

Τὸ καλοκαίρι, ὅσα καὶ ἂν εἶχε, τὰ πουλοῦσε στοὺς ξένους, ποὺ ἐρχόταν στὸ ὄροσερὸ καὶ πευκόφυτο νησί μας. Ἀλλὰ καὶ τὸ

χειμώνα ο μικρός Παναγής τότε — όταν ήταν τρικυμία — θα ψάρευε με τὸ ἀγκίστρι, τότε — όταν ήταν γαληνεμένη ἡ θάλασσα — θα ἔπιανε καθούρια καὶ ἀχινοὺς καὶ θα ξεκολλοῦσε ἀπὸ τοὺς βράχους ἀχιβάδες, μύδια καὶ πεταλίδες.

Πρόθυμος πάντα νὰ κάνη καὶ θελήματα. "Όταν ἀκουγε τὸ ὄνομά του, ἀπαντοῦσε :

— "Εφτασα !

"Όταν τὸν ζητοῦσε ὁ παππούς του φουτοῦσε τὸ μεγάλο κόρυλα :

— Μποὺ - μποὺ - μπούου ! ἀντηχοῦσε.

"Όπου νὰ ἦταν τότε ὁ μικρὸς Παναγής, ἀπαντοῦσε δυνατά, με τὴν καθάρια σὴν ἀγρόνιου φωνή του :

— "Εφτασα, παππού !

3. Σχεδὸν δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, παρὰ ὅταν ἦταν μεγάλη ἀνάγκη. Πολλὰς φορὰς τὸν βλέπαμε νὰ ἐρχεται πολὺ κουρασμένος, ὅστερα ἀπὸ πολλὰς ὥρες ἐργασία. "Όσο καὶ ἂν προσπαθοῦσε τότε νὰ προσέξῃ, τὰ μάτια του ἔκλειναν καὶ μερικὰς φορὰς τὸν ἔπερνε ὁ ὕπνος ἐπάνω στὸ θρανίو.

— Πιὸ σιγὰ νὰ μιλάτε, μᾶς ἔλεγε τότε ὁ δάσκαλός μας, καὶ καμάρωνε τὸν ἄξιό «μικρὸν πατέρα».

"Όταν ὅμως ὁ δάσκαλος μᾶς ρωτοῦσε κάτι δύσκολο καὶ δὲν ἀπαντοῦσαμε, συνέβαινε καμιά φορὰ νὰ ξυπνήσῃ καὶ ὁ μικρὸς Παναγής. "Ακουγε τότε τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπαντοῦσε.

Γι αὐτὸ τὸ εἶχαμε ντροπή μας νὰ μὴν κάνοιμε ὅ,τι μᾶς ἔλεγε ὁ δάσκαλος, ἐμεῖς μάλιστα ποὺ δὲν εἶχαμε οὔτε τόσο πολλὰς οὔτε τόσο βαρεῖς φροντίδες.

"Ετσι χρωστοῦσαμε πολλὰ στὸ μικρὸ Παναγή, τὸ συμπαθητὴ μας. Τὸν ἀγαποῦσαμε πολὺ καὶ τὸν σεβόμαστε, σὰ νὰ ἦταν μεγάλος ἀδερφός μας.

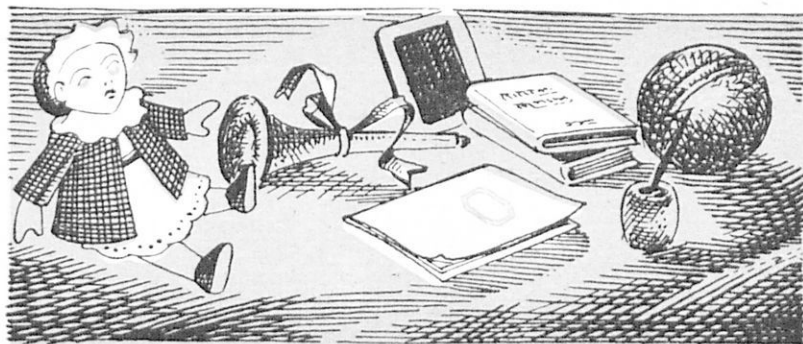
4. Πῶς ὁμως περίμενε ὁ μικρὸς Παναγῆς νὰ ἔρθῃ ἡ Κυριακὴ ἢ καμὶὰ μεγάλη γιορτὴ !

Τότε μὲ τὴν μανούλα του, τὸν παππού του καὶ τὰ ἀδερφάκια του πήγαινε ν' ἀκούσῃ τὴ θεία λειτουργία καὶ νὰ μείνῃ ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ ἐκκλησάκι τῆς Παναγίας.

Εἶναι λίγο μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλη μας. Ἀράζουν παπποὺς καὶ ἑγγονοὺς τὴ βαρκούλα τους σ' ἓναν ὄρμιο μὲ καλὴ ἀμμουδιά. Ἀπὸ καὶ ἀνεβαίνουν ἀνάμεσα ἀπὸ πεύκα στὸ ἐκκλησάκι. Ἐχει βυθίσει ἐκεῖ τὸ ἔδαφος καὶ σχηματίζεται ἓνα ἀλώνι. Κοντὰ στὸ βράχο εἶναι τὸ κατάλευκο ἐκκλησάκι, μικρὸ τόσο, ὅσο νὰ χωρῇ ὁ παπὰς καὶ οἱ ψάλτες. Στὸ ἱερό του μὴ σπηλιὰ στάζει καὶ τὸ νεράκι μαζεύεται σὲ μὴ χτιστὴ δεξαμενὴ. Ἐπαιρνε καὶ ἀπὸ μᾶς ὅσους χωροῦσε ἡ μικρὴ βαρκούλα.

Νὰ βλέπατε πῶς ἔπαιζε μὲ τὰ ἀδερφάκια του ὁ Παναγῆς καὶ πόσο τὸν καμάρωναν ὁ παπποὺς καὶ ἡ μανούλα του ! Ἀς ἦταν φτωγὴ οἰκογένεια, ἦταν ὁμως ὅλοι τους εὐτυχισμένοι.

Β' ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

1. Τ' ΑΓΡΙΑ ΒΟΥΝΑ

Τὰ παιδιὰ βρίσκονται σὲ μιὰ κατασκήνωση ἐπάνω στὸ βουνό. Μιὰ μέρα πέρασε ἀπὸ ἐκεῖ ὁ δασάρχης καὶ τόσο εὐχαριστήθηκε μὲ τὴν ὁμορφὴ ζωὴ, ποὺ περνοῦσαν ἐκεῖ τὰ παιδιὰ, μὲ τὰ ἔργα τους καὶ τὴν προθυμία τους, ὥστε τοὺς ὑποσχέθηκε νὰ τὰ ὀδηγήσῃ τὴν ἄλλη μέρα στὸ νεροπρίνο. Ἐκεῖ θὰ ἔβλεπαν πῶς κόβονται καὶ τεμαχίζονται τὰ μεγάλα δέντρα καὶ γίνονται σανίδια καὶ καθρόνια.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ἦρθε πάλι ὁ δασάρχης στὴν κατασκήνωση. Πέντε παιδιὰ ἔμειναν νὰ φυλάξουν τὶς καλύβες καὶ τ' ἄλλα ὅλα ξεκίνησαν μαζί του γιὰ τὸ μέρος ποὺ ἦταν τὸ νεροπρίνο.

Γιὰ νὰ πᾶν ἐκεῖ, πέρασαν ἀπὸ μέρη γυρινὰ καὶ τραχιὰ.

Σὲ κάθε βήμα τους γκρεμιζόνταν χαλίκια. Ὁ ἀέρας ἦταν κρύος καὶ βοῦζε. Ὁ ἥλιος δὲν ἔκαιγε.

Ένα όρνιο φάνηκε από πάνω τους να σκίζει άρχά τον άέρα.

Όλοι σήκωσαν τó κεφάλι, γιά να κοιτάζουν τó μεγάλο πε-
τούμενο, πού ταξίδευε ζητώντας τήν τροφή του.

Τό όρνιο γιά μιá στιγμή έκοψε τήν όρμή του καί φτεροζυ-
γιάστηκε· ύστερα χτύπησε πάλι με τίς φτεροϋγες τόν άέρα καί
χάθηκε πίσω από τά Τρίκορφα...

— Έδώ επάνω είναι άγρια καί περήφανα όλα, είπε ó δα-
σάρχης.

Κι αλήθεια έδλεπαν, πόσο θεόρατο είναι τó βουνό, πού φαί-
νεται από τήν πόλη σά γαλανός ίσκιος.

Πόσους βράχους, πόσα φαράγγια, πόσες ράχες, πόση πέτρα
καί κακοτοπιά έχει!

2. Ο ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ

— Τώρα, είπε ó δασάρχης, θά ιδήτε καί μεγαλύτερο θηρίο, πού
μπορεί νά βγῇ από τó βουνό. Νάτο!

Τά παιδιά στάθηκαν καί κοίταξαν με περιέργεια. Είδαν
όμως, πώς τούς έδειχνε τó ξεροπόταμο, πού κατέβαινε τήν πλα-
γιά γεμάτο ξερά χαλίκια.

— Είναι ó χείμαρρος, τούς είπε. Οί λύκοι, οί άρκούδες, τά
λιοντάρια δέν είναι τίποτε μπροστά στό χείμαρρο. Φέρνουν
πολύ μικρή ζημιά καί δέν τά βγάζουν πέρα πάντοτε με τόν άν
θρωπο.

Ό χείμαρρος όμως κυνηγά τόν άνθρωπο καί τόν άφανίζει,
αυτόν καί τή γενιά του.

Όταν γεμίση νερό καί κατεβάση στούς κάμπους αυτά τά λι-
θάρια, πού βλέπετε, πνίγει ανθρώπους, άμπέλια, ζώα καί χωριά
ολόκληρα.

Οἱ ἄνθρωποι χτίζουσιν τείχους καὶ σιγκώνουν φράχτες γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσουν, μὰ εἶναι οἱ κόποι τοὺς χαμένοι. Ἕνας μόνον μπορεῖ νὰ τὰ θάλλῃ μὲ τέτοιο θηρίο. Τὸ δέντρο.

— Τὸ δέντρο! ἔκαναν μὲ ἀπορία τὰ παιδιὰ.

— Νὰ ξέρατε, πόση δύναμις ἔχει ἓνα δέντρο! Αὐτὸ μὲ τίς ρίζες του κρατεῖ τὸ χῶμα καὶ τὰ χαλίκια σφιχτά, γιὰ νὰ μὴν τὰ παίρνουν οἱ βροχὲς καὶ τὰ πηγαίνουν στὸ χεῖμαρρο.

Δὲν ἔχει μόνο τὸ δέντρο αὐτὴ τὴ δύναμις, μὰ καὶ οἱ μικροὶ θάμνοι, οἱ ἀφάνες, τὸ πουρνάρι, ἡ κουμαριά, ἀκόμη καὶ τὸ θυμάρι.

Γι' αὐτὸ οἱ φυτεμένοι τόποι γλιτώνουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τίς πλημμύρες.

Ὅταν ὅμως καίμε καὶ ξεριζώνουμε τὰ δέντρα, τότε τὸ χῶμα καὶ τὸ χαλίκι φεύγει ἀπὸ τίς γυμνὲς ράχες καὶ πηγαίνει στὸ χεῖμαρρο.

Ἐκεῖνος φουσκώνει ἀπὸ τίς βροχὲς καὶ καταβάζει μιὰ φοβερὴ δύναμις ἀπὸ χῶμα, λιθάρια καὶ νερό, ποὺ ἀφανίζει, σπίτια, σπαρτά, καὶ ἀνθρώπους. Αὐτὸ πρέπει νὰ συλλογίζεται καθένας, ποὺ πηγαίνει νὰ κόψῃ δέντρο.

Ὁ Μαθιός, συνηθισμένος ἀπὸ τὸ σχολεῖο, σήκωσε τὸ χέρι καὶ ρώτησε:

— Τότε, γιατί δὲν ἐμποδίζουν καὶ τοὺς λοτόμιους νὰ κόβουν ξύλα;

— Καλὰ ἔκαμες, παιδί μου, νὰ ρωτήσης, εἶπε ὁ δασάρχης. Οἱ λοτόμοι κόβουν μόνο τὰ δέντρα, ποὺ τοὺς λέμε ἐμεῖς νὰ κόψουν.

Τὰ δέντρα αὐτὰ εἶναι σαράντα, πενήντα καὶ ἑβδομήντα χρόνων τὸ καθένα. Γέρασαν δηλαδὴ κι ἤρθε ἡ ὥρα τοὺς νὰ δώσουν, ξυλεία, γιὰ νὰ βγοῦν στὴν θέσση τοὺς ἄλλα μικρά, ποὺ πάλι θὰ μεγαλώσουν σὰν αὐτά.

Κοντὰ σὲ κείνο ποὺ κόπηκε, βοηθοῦμε ἄλλο δέντρο νὰ μεγα-

λώση, κι ἂν δὲν ἐφύτρωνε μόνο του, τὸ φυτεύοιμε ἐμεῖς.

Ἔτσι τὸ δάσος ξαναπαίρνει ἐκεῖνο, ποὺ μᾶς δίνει.

Ἄν ὅμως ἀφήνωιμε νὰ πέσει στὰ δέντρα ὅποιος θέλει· καὶ νὰ κέβη ὅ,τι θέλει, τὸ δάσος θὰ χαθῇ.

Κι ἄμα λαίψῃ αὐτό, ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι· θὰ πεθάνωιμε ἀπὸ τὴ δίψα. Τὸ γιατί θὰ σᾶς τὸ πῶ τώρα, ποὺ θὰ σταθοῦμε σ' αὐτὴ τὴ βρυσούλα.

3. ΑΠΟ ΠΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟ ΝΕΡΟ

Σταμάτησαν σὲ μιὰ βρυσούλα, ποὺ μόλις ἀκουγόταν τὸ λίγο καὶ κρῦο νερὸ τῆς.

Ἦξεραν πὼς τόσο κρῦο νερὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ πίνωιμε, ὅταν εἴμαστε ξεστοὶ ἀπὸ ὄρνο, κι ἔθρεξαν μόνο τὰ χέρια τους.

Ἦταν ταπεινὴ βρυσούλα, ἡσυχῇ, ποὺ σπάνια ἐβλεπε διαβάτες ἐκεῖ ψηλὰ.

— Ἀπὸ ποῦ νὰ ἔρχεται τοῦτο τὸ νεράκι; ρώτησε ὁ Πάνος.

— Ἀπὸ τὸ βουνό! εἶπαν τ' ἄλλα παιδιὰ.

— Ναί, μὰ πὼς βρέθηκε μέσα στὸ βουνό; ρώτησε ὁ δασάρχης. Κανέναν δὲν ἤξερε ν' ἀπαντήσῃ.

— Ἀπὸ τίς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια, εἶπε ὁ δασάρχης, τὸ νερὸ σταλάζει σιγὰ μέσα στὸ χῶμα· καὶ πηγαίνει σὲ μεγάλες δεξαμενὲς ἀπὸ πέτρα, ποὺ ἔχει μέσα τῆς ἡ γῆ.

Ἀπὸ ἐκεῖ βγαίνει μὲ τίς βρύσες καὶ τὰ ποτάμια.

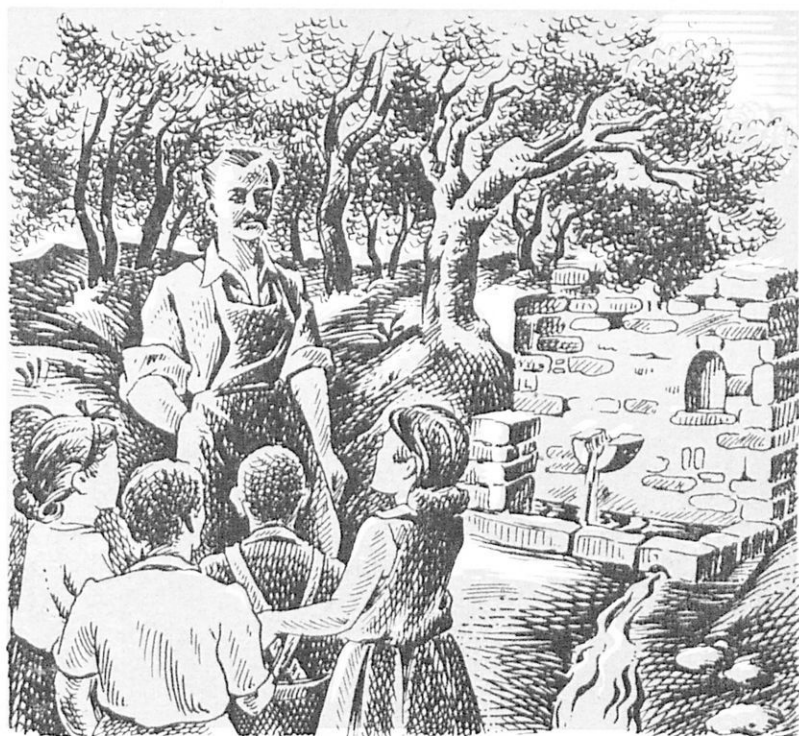
Ἀπὸ τίς βρύσες καὶ τὰ ποτάμια τὸ παίρνουν τὰ ζῶα, οἱ ἄνθρωποι, τὰ σπαρτά, οἱ μύλοι.

Γιὰ νὰ σταλάξῃ ὅμως τὸ νερὸ καὶ νὰ μπηῇ στὴ γῆ, πρέπει νὰ εἶναι ὁ τόπος φυτεμένος.

Ἄν δὲν ὑπάρχουν χλωρὰ καὶ ξερὰ φύλλα, νὰ τὸ κρατήσουν, τότε τὸ νερὸ πηγαίνει στὰ ξεροπόταμα καὶ χάνεται στὴ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα.

Λοιπὸν καὶ τίς βρύσας ἀκόμη τὸ εὐλογημένο τὸ δάσος μᾶς
τίς δίνει.

"Αν ἀφήναμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ κόψουν τὸ δάσος, αὐτὴ ἡ

βρυσοῦλα ἐδῶ θὰ στέρευε. Θὰ στέρευαν ὅλες οἱ βρύσες, ποὺ ἀπαν-
τήσατε ἀπὸ τὴν πόλη ὡς ἐδῶ, καὶ μαζὶ μ' αὐτὲς καὶ τὸ ποτάμι.

ΕΙΣ ΤΑ ΔΑΣΗ

Ἐλᾶτ' ἐδῶ μαζὶ μου μέσ' τὰ δάση,
ἐλᾶτ' ἐδῶ στήν πράσινη τήν πλάση,
μακριά ἀπ' τοῦ κόσμου τῇ βοή.
Ἐλᾶτ' ἐδῶ νὰ νιώσετε μιὰ μέρα
πιδ καθαρό στὰ στήθῳ τὸν ἄέρα,
πιδ ζήλευτῇ νὰ βρῆτε τῇ ζωῇ.

Ἐλᾶτ' ἐδῶ στήν πράσινη τήν πλάση,
κι ἐλᾶτε ν' ἀναστήσωμε τὰ δάση,
ἐκεῖ ποῦ ἡ ράχη τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
γυμνῇ, θλιμμένη δείχνει τήν Ἑλλάδα,
ν' ἀπλώσωμε καινούργια πρασινάδα
κάτω ἀπ' τὸ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ.

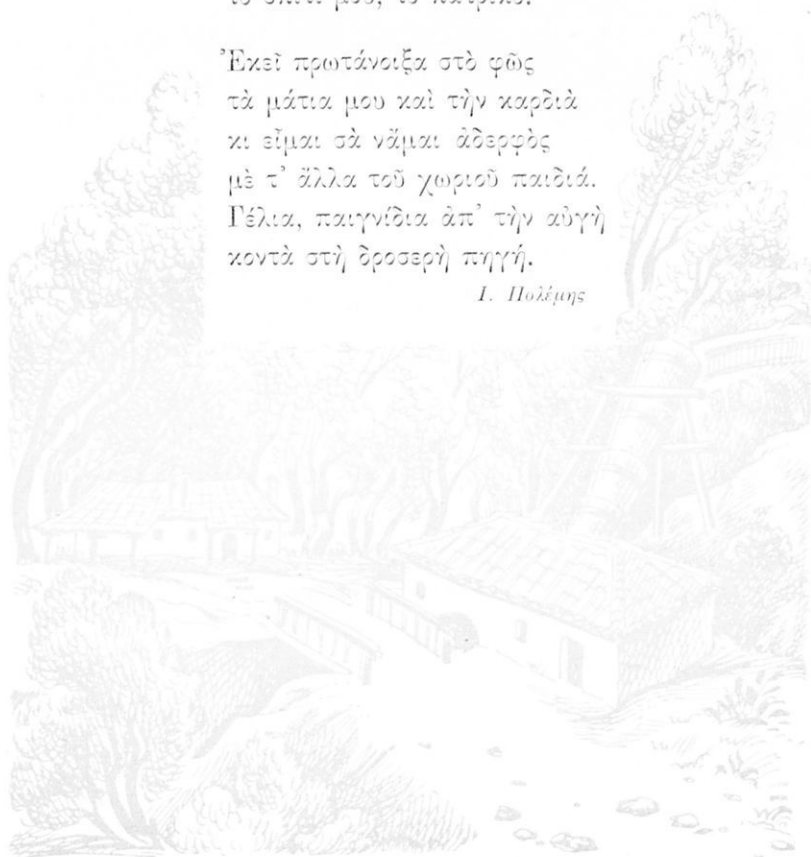
I. Γεννηματᾶς

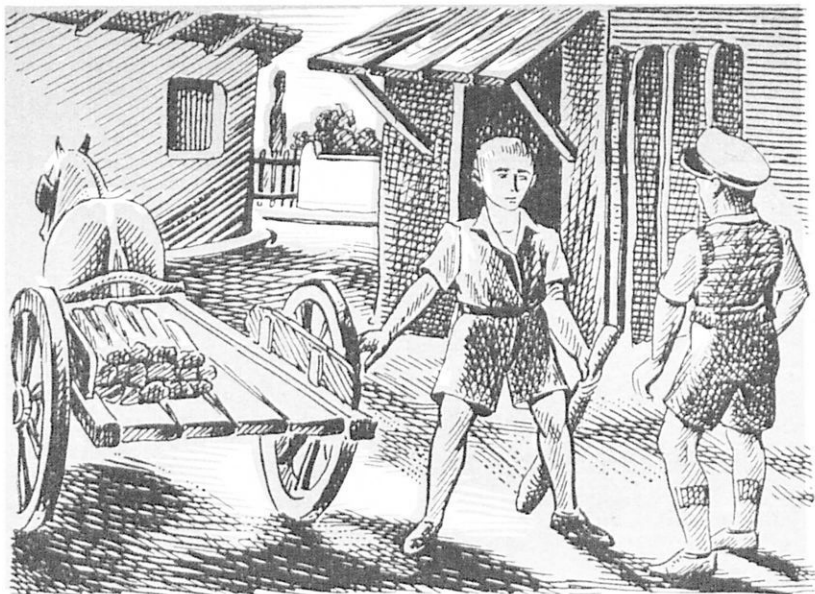
ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Πέρα στην άκρη του χωριού,
που ο μύλος μας γοργά γυρνά
κι ο ήλιος του καλοκαιριού
μέσ' απ' τὰ δέντρα δὲν περνά,
ἐκεῖ εἶναι καὶ τὸ φτωχικὸ
τὸ σπίτι μου, τὸ πατρικό.

Ἐκεῖ πρωτάνοιξα στὸ φῶς
τὰ μάτια μου καὶ τὴν καρδιά
κι εἶμαι σὰ νᾶμαι ἀδερφός
μὲ τ' ἄλλα τοῦ χωριοῦ παιδιά.
Γέλια, παιχνίδια ἀπ' τὴν αὐγὴ
κοντὰ στὴ θροσερὴ πηγὴ.

1. Πολέμης

ΕΝΑΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ

Πήγαυνα στὸν παιδικὸ κήπο νὰ παίξω μὲ τ' ἄλλα παιδιά. Περνώντας ἀπὸ ἓναν ἀπέκεντρο δρόμο, ὅπου εἶχε σταματήσει ἓνα κάρο μπροστὰ σ' ἓνα μαγαζί, ἄκουσα νὰ φωνάζουν τ' ὄνομά μου. Στράφηκα καὶ τί βλέπω! Τὸ συμμαθητὴ μου Καλοῦδη μὲ τὴ γαλάζια του φανέλλα καὶ τὸ κοντὸ πανταλονάκι, καταϊδρωμένον μὲ ἓνα δερμάτι ξύλα στὸν ὦμο. Ἕνας ἄνθρωπος, ὄρθιος ἐπάνω στὸ κάρο, τὸν ἐφόρτωνε μὲ ἀγκυλιὰς ξύλα, κι αὐτὸς τὰ κουβαλοῦσε μέσα στὸ μαγαζί! τοῦ πατέρα του, ὅπου τὰ τοποθετοῦσε βιαστικά.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, Μένη; τὸν ρώτησα.

— Δὲ βλέπεις τί κάνω; ἀπάντησε ἀπλώνοντας τὰ χέρια γιὰ νὰ δεχτῇ ἄλλη ἀγκυλιὰ ἀπὸ ξύλα· μελετῶ τὸ μάθημά μου.

Ἐγὼ γέλασα. Αὐτὸς ὅμως μιλοῦσε σοβαρὰ καὶ ὅταν φορτώθηκε πάλι, ἄρχισε νὰ λέγῃ τρέχοντας:

«Οὐσιαστικὰ λέγονται οἱ λέξεις ποὺ φανεροῦν... ποὺ φανεροῦν πρόσωπο... ζῶς... ἢ πράμα ἢ...».

Καὶ ξαναγυρίζοντας στὸ κάρο, γιὰ νὰ πάρῃ ξύλα...:

«Τὰ οὐσιαστικὰ εἶναι συγκακριμένα καὶ... ἀφηρημένα.»

— Τί νὰ κάμω; μοῦ λέει γελώντας. "Ἐτσι δὲ χάνω καιρό. Ὁ πατέρας μου πῆγε σ' ἓνα χωριὸ νὰ παραγγεῖλῃ ξύλα. Ἡ μητέρα μου εἶναι ἄρρωστη. Ἐτσι εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ ξεφορτώσω ἐγώ. Στὸ μεταξὺ ἐπαναλαμβάνω τὴ γραμματική, ποὺ ἔχωμε αὐριο.

Καὶ γυρίζοντας στὴν καροτσέρι τοῦ λέει:

— Ὁ πατέρας μου εἶπε νὰ περάσῃς στὶς ἐφτά, νὰ σὲ πληρώσῃ.

Τὸ κάρο ἔφυγε.

— Ἐλα μὴ στιγμὴ στὸ μαγαζί, μοῦ εἶπε ὁ Καλούδης.

Ἐμπήκα. Ἦταν ἓνα μεγάλο ἱσόγειο στρωμένο μὲ χῶμα, γεμάτο μὲ σωροὺς ξύλα καὶ κάρβουνα καὶ μὲ μιὰ πλάστιγγα στὴν ἄκρη.

— Ἡ σημερινὴ ἡμέρα μοῦ πῆγε ἀνάποδα, συνέχισε ὁ Καλούδης. Κάθε στιγμὴ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ διακόψω τὴ μελέτη μου. Ἐνῶ ἔγραφα, ἦρθε τόσος κόσμος νὰ φωνίσῃ. Ἐπειτα ἦρθε τὸ κάρο μὲ τὰ ξύλα. Τὸ πρῶτ' ἦλθε δυὸ φορὲς κάτω στὴν ἀγορά. Τὰ χέρια μου εἶναι πρησμένα καὶ τὰ πόδια μου δὲν τὰ νιώθω πιὰ. Ἄν εἶχα νὰ κάμω καὶ ἰχνογραφία, θὰ τὰ ἔκανα θάλασσα.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ σκούπιζε τὸ δάπεδο, ποὺ εἶχε γεμίσει ξυλάκια μὲ τὴ μεταφορὰ τῶν ξύλων.

— Καὶ ποὺ γράφεις, Μένη; τὸν ἐρώτησα.

— Ὅχι ἐδῶ βέβαια. Ἐλα νὰ δῇς.

Καὶ μὲ ὠδήγησε σ' ἓνα μικρὸ δωμάτιο πίσω ἀπὸ τὸ μαγαζί, ποὺ χρησίμευε γιὰ δωμάτιο καὶ τραπεζαρία μαζί, μ' ἓνα τραπέζι καὶ σὲ μιὰ γωνιά, ὅπου εἶχε βάλει τὰ βιβλία του καὶ τὰ τετράδιά του.

— Έγραψα τὴν ἄσκησιν, μοῦ εἶπε, καὶ ἄφησα τὴ δεύτερη ἀπάντησιν μισοτελειωμένη: « Μὲ τὰ δέρματα κατασκευάζοιμε τὰ ὑποδήματα, τίς σάκκες... » Τώρα θὰ προσθέσω « ...καὶ τὰ λουριά τοῦ ἀλόγου ».

Πῆρε τὴν πέννα καὶ ἔγραψε μὲ τὰ ὠραῖα τοῦ καθαροῦ γράμματος.

— Εἶναι κανεῖς ἐδῶ; ἀκούσθηκε μὲ φωνὴ ἀπὸ τὸ μαγαζί.

Ἦταν μὲ γυναικίκα, ποὺ ἦρθε ν' ἀγοράσῃ θαδί,

— Ὅριστε! ἀπάντησε ὁ Καλοῦδης.

Καὶ πῆρθε μέσα, ζύγισε τὸ θαδί, πῆρε τὰ χρήματα, ἔτρεξε σὲ μὲ γωνιά, γιὰ νὰ σημειώσῃ τὴν πούλησιν σ' ἓνα τετραδίον, καὶ ξαναγύρισε πίσω λέγοντας:

— Ἄς δοῦμε ἂν θὰ μπορέσω νὰ τελειώσω τὴν ἄσκησιν.

Καὶ ἔγραψε: «... τὰ λουριά τοῦ ἀλόγου, τὰ πορτοφόλια, τίς ζῶνες... »

— Ἀχ, μοῦ χόθηκε ὁ καφές! φώναξε ξαφνικά, κι ἔτρεξε στὸ τζάκι, γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ μπρίκι ἀπὸ τὴ φωτιά.

— Εἶναι ὁ καφές τῆς μητέρας μου, εἶπε. Ἀναγκάστηκα νὰ τὸν φήσω ἐγώ. Στάσου νὰ τῆς τὸν πᾶω μέσα. Ἔτσι θὰ σὲ δῇ καὶ σένα καὶ θὰ εὐχαριστηθῇ. Εἶναι ἑπτὰ ἡμέρες στὸ κρεβάτι ἡ καμμένη... Νὰ πάρῃ ὁ ὀργή! Εἶναι ἡ τρίτη φορὰ, ποὺ καίω τὰ δάχτυλά μου μ' αὐτὸ τὸ μπρίκι σήμερα,

Ἄνοιξε μὲ πόρτα, καὶ μπήκαμε σ' ἓνα ἄλλο δωμάτιο μικρότερο. Σ' ἓνα μεγάλο κρεβάτι ἦταν ξαπλωμένη ἡ μητέρα τοῦ Καλοῦδη μ' ἓνα μαντήλι ἄσπρο γύρω στὸ κεφάλι.

— Σοῦ ἔφερα τὸν καφέ, μητέρα, εἶπε ὁ Καλοῦδης βάζοντας ἐκεῖ κάπου τὸ φλυτζάνι. Ἀπ' ἐδῶ εἶναι ἕνας συμμαθητής μου.

— Ἄ, καλῶς τὸν κύριο! μοῦ εἶπε ἡ γυναικίκα. Ἐρχεστε νὰ ἐπισκεφθῇτε τοὺς ἀρρώστους, δὲν εἶν' ἔτσι;

Ὁ Καλοῦδης ὥστόσο ταχτοποιοῦσε τὰ μαξιλάρια τοῦ κρεβα-

τιού, διόρθωσε τις κουδέρες, σκάλισε τή φωτιά τοῦ τζακιού κι ἔδωξε τή γάτα ἀπὸ τὸν καναπέ.

— Θέλεις τίποτε ἄλλο, μητέρα; ρώτησε ξαναπαίρνοντας τὸ φλιτζάνι. Πῆρες τις δυὸ κουταλιές τὸ σιρόπι; "Όταν τελειώσῃ, θὰ πεταχτῶ μὲ στιγμὴ στὸ φαρμακεῖο ν' ἀγοράσω ἄλλο. Τὰ ξύλα τὰ ἔχω ξεφορτώσει. Στις τέσσαρις θὰ βάλω τὰ ξύλα στὴ φωτιά, ὅπως μοῦ εἶπες, καὶ ὅταν περάσῃ ὁ γαλατᾶς θὰ τὸν πληρώσω. Εἶναι ὅλα ἐν τάξει, μὴ στενοχωριέσαι διόλου.

— Εὐχαριστῶ, καλὸ μου παιδί, ἀπάντησε ἡ γυναίκα. Τὸ καημένο τὸ παιδί, ἔχει ὅλες τις φροντίδες.

Μοῦ ἔδειξε μὲ φωτογραφία τοῦ πατέρα του, ποῦ εἶναι ντυμένος στρατιώτης, μὲ τὸ στρατιωτικὸ μετάλλιο τῆς ἀνδρείας, ποῦ πῆρε πολέμωντας στὸν Ἀλβανικὸ πόλεμο. Ἔχει τὸ ἴδιο τὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ του, μὲ τὰ ἴδια ξωγερὰ μάτια καὶ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα.

Ξαναγυρίσαμε στὴν κουζίνα.

— Τὸ βρήκα! φώναξε ὁ Καλούδης καὶ πρόσθεσε στὸ τετράδιο: «... κατασκευάζομε καὶ τις σέλες τῶν ἀλόγων». Τὰ προβλήματα θὰ τὰ γράψω ἀπόψε ἀργά. Ἐσὺ εἶσαι εὐτυχισμένος, ποῦ ἔχεις ὅλον τὸν καιρὸ νὰ μελετᾷς καὶ νὰ πηγαίνῃς περίπατο.

Γελαστὸς πάντα καὶ βιαστικός, ξαναμπήκε στὸ μαγαζί, ἄρχισε νὰ βάζῃ ἕνα-ἕνα ξύλο ἐπάνω στὸ στήριγμα, κι ἄρχισε νὰ τὸ πριονίζει, λέγοντας:

— Αὐτὴ εἶναι γυμναστική! "Όχι γυμναστικὴ τοῦ σχολείου! "Όταν γυρίσῃ ὁ πατέρας μου, πρέπει νὰ τὰ βρῇ ὅλα ἑτοιμα. Θὰ εὐχαριστήθῃ. Τὸ κακὸ εἶναι ποῦ, ὅταν πριονίζω, τὸ λάμδα καὶ τὸ ξι στὸ τετράδιο φαίνονται σὰ φίδια, ὅπως μοῦ λέει ὁ Δάσκαλος. Τί θέλεις ὅμως νὰ κάμω; Ὁ τὸ εἰπῶ πὼς ἀναγκάστηκα νὰ δουλέψω. Αὐτὸ ποῦ μ' ἐνδιαφέρει περισσότερο εἶναι γρήγορα νὰ γίνῃ καλὰ ἢ μητέρα μου. Σήμερα εἶναι κάπως καλύτερα, δόξα τῷ

Θεώ. Τή γραμματικὴν θὰ τὴν ξαναπεράσω αὔριο τὸ πρωὶ μὲ τὸ λάλημα τοῦ πετεινοῦ. "Α, νὰ καὶ τὸ καροτσάκι μὲ τὰ κούτσουρα! Στὴ δουλειὰ λοιπόν!

"Ενα καροτσάκι φορτωμένο μὲ κούτσουρα σταμάτησε ἐμπρὸς στὸ μαγαζί. Ὁ Καλούδης ἔτρεξε νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν ἄνθρωπο κι ἔπειτα ξαναγύρισε μέσα.

— Τώρα δὲν μπορῶ πιὰ νὰ σοῦ κρατήσω συντροφιά, μοῦ εἶπε. Γιατὰ σου! "Εκαμις καλὰ ποὺ ἦρθες νὰ μὲ δῇς. Καλὴ διασκέδαση!

Κι ἄφου μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι, ἔτρεξε νὰ πάρῃ τὸ πρῶτο κούτσουρο κι ἄρχισε νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὸ καροτσάκι στὸ μαγαζί, φορτωμένος, μὲ τὸ πρόσωπο ὁρσσερὸ σὰν τριαντάφυλλο, καὶ τόσο ζωντανός, ποὺ σοῦκανε χαρὰ νὰ τὸν βλέπῃς.

«Εἶσαι εὐτυχισμένος!» μοῦ εἶπε. "Α, ὄχι, Καλούδη, ὄχι! "Εσὺ εἶσαι ὁ πιὸ εὐτυχισμένος, ἐσύ. Γιατὶ μελετᾷς κι ἐργάζεσαι περισσότερο ἀπὸ μένα, γιατί εἶσαι ὠφέλιμος στὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα σου, γιατί εἶσαι πιὸ καλός, χίλιες φορές πιὸ καλὸς καὶ πιὸ ἱκανὸς ἀπὸ μένα, καλέ μου φίλε.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ξημερώνει αὐγὴ δροσάτη
μὲ τὸ πρῶτο τὸ πουλί,
λᾶς καὶ κρᾶζει τὸν ἐργάτη
στὴ φιλόπονη ξωγή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά.

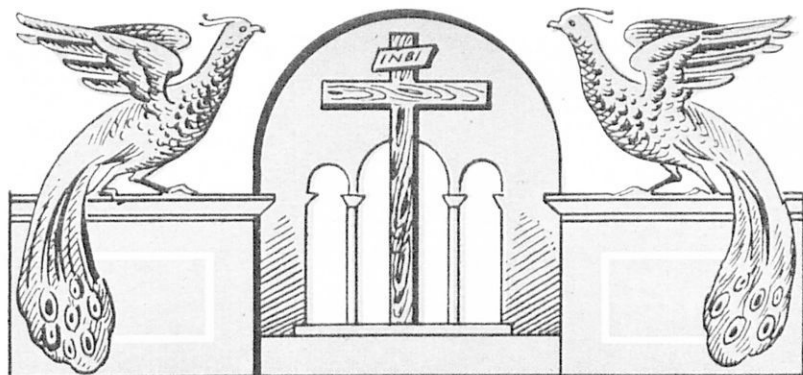
Σηκωθῆτε! Ἡ γῆ χαρίζει
μόνον ἄφθονο καρπὸ
ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζῃ
μ' ἔναν ἰδρωτα συχνό.

Πάντα, ναί, τίμιου κόπου
οἱ γλυκύτατοι καρποὶ
εἶν' οἱ μόνοι, ποὺ τ' ἀνθρώπου
σῶμα θρέφουν καὶ ψυχή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά !

Γ. Μαρξοῦδς

Γ' ΑΠΟ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΧΑΡΟΓΜΕΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Ήταν βράδυ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Στους δρόμους τῆς μικρῆς πόλης φυσοῦσε ἓνα σιγανό, μὰ πολὺ τσουχτερό, βοριαδάκι. Τὸ παγωμένο χιόνι ἔτριζε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν διαβατῶν. Στὴν ἀγορὰ ἦταν μεγάλη κίνηση. Ἐπρεχαν βιαστικοὶ ὄλοι νὰ κάμουν τὶς προμήθειές τους γιὰ τὴν αὐριανὴ μεγάλη γιορτὴ καὶ νὰ γυρίσουν γρήγορα στὸ σπίτι τους, στὴ ζέστα τους. Τὸ σκοτάδι ἄρχισε σιγὰ σιγὰ ν' ἀπλώνεται καὶ σὲ λίγο ἀνάφτηκαν τὰ φανάρια τῶν δρόμων.

Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνῃ ἓνα ὄχιρὸ κοριτσάκι, ὡς δώδεκα χρονῶν, στεκόταν μπροστὰ σ' ἓνα ἐτοιμόρροπο σπίτι.

Φοροῦσε ἓνα λεπτὸ καλοκαιρινὸ φόρεμα, δυσανάλογο μὲ τὸ ἀνάστημά του. Κάποια κυρία θὰ τοῦ εἶχε χαρίσει καὶ τὸ φοροῦσε ὥπως τὸ πῆρε. Τοῦ ἦταν μακρὺ, ἔφτανε ὡς τὶς φτέρνες του

καὶ τὸ ἔκανε νὰ φαίνεται πὺς μεγάλο. Αὐτὸ ὅμως εἶχε ἀνάγκη ὄχι ἀπὸ μακρὸ φόρεμα, παρὰ ἀπὸ χοντρό, γιὰ νὰ τὸ προστατεύῃ ἀπὸ τὸ κρύο. Αὐτὸ τὸ λεπτὸ φόρεμα μπορούσε νὰ τὸ φορέσῃ τὴν παραμονὴ τῆς Παναγίας, τὸν Αὐγούστο, καὶ ὄχι τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Γι' αὐτό, τὸ κορμί του ἔτρεμε ἀπὸ τὸ ξεροβόρι καὶ τὰ δόντια του χτυποῦσαν δυνατὰ.

Μὲ σκυρμένο τὸ κεφάλι καὶ σιγανή, δειλὴ φωνή, παρακαλοῦσε κάθε διαβάτη, ποὺ περνοῦσε :

— Σὲ παρακαλῶ, κύριε, κάμε μιὰ ἐλεημοσύνη γιὰ μιὰ φτωχὴ οἰκογένεια, ποὺ πεινᾷει ! . . .

Μὰ οἱ διαβάτες περνοῦσαν βιαστικοὶ καὶ ἀδιάφοροι. Χωρὶς ἄλλο θὰ σκέφτονταν : « Δὲ μᾶς φτάνουν τόσα ἔξοδα, ἔχομε τώρα καὶ ἐλεημοσύνες ! »

Ἔτσι εἶναι μερικοὶ ἄνθρωποι. Θεωροῦν στὶς μεγάλες γιορτὲς ἀπαραίτητη κάθε πολυτέλεια, ξοδεύουν ἀλύπητα γιὰ τὴν καλοπέρασή τους, καὶ τὴν ἐλεημοσύνη τὴ θεωροῦν περιττὸ ἔξοδο.

Ἀφοῦ λοιπὸν κανεὶς δὲ φάνηκε σπλαχνικὸς, τὸ κοριτσάκι

ἀπελπισμένο καὶ μὲ τὰ μάτια του πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα γύρισε πίσω καὶ κατέβηκε στὸ ὑπόγειο τοῦ ἐτοιμόρρουτου σπιτιοῦ, κάμποσα σκαλοπάτια κάτω.

Μόλις ἄνοιξε τὴν πόρτα, τὴ ρώτησε τὸ μικρὸ ἀδερφάκι της:

— Φωτεινὴ, ἔφερες τίποτε ;

— "Αχ, τίποτε, Γιαννάκη μου! ἀποκρίθηκε λυπημένο τὸ κοριτσάκι. Δὲ βρέθηκε κανένας σπλαχνικὸς ἄνθρωπος, νὰ μοῦ δώσῃ κάτι τι. Δὲν μπορῶ πιά νὰ ζητιανεύω ἀπὸ τὸ κρῖο καὶ τὴ ντροπὴ.

Τότε ἄρχισε τὰ κλάματα τὸ μικρὸ ἀγοράκι λέγοντας μὲ ἀναφιλητά: «Πεινάω, πεινάω!!...»

Ἡ μητέρα τους κοίτονταν στὸ κρεβάτι ἄρρωστη. Ἦταν χήρα. Ἀπὸ τότε ποὺ πέθανε ὁ ἄνδρας της, ἓνας ἐργατικὸς ἄνθρωπος, προσπαθοῦσε μὲ τὴ δική της ἐργασία νὰ θρέψῃ τὰ δυὸ παιδιὰ της καὶ τὸν ἑαυτὸ της. Ἐγίνε πλύστρα. Ἡ δουλειὰ της ἦταν σκληρή. Κάθε μέρα στὰ νερά, σκυμμένη στὴ σκάφη ἐπάνω, νὰ ξεβρωμίξῃ ξένα ρούχα! Μὲ τόση εὐχαρίστηση ἔπλενε τὰ ρούχα τῶν παιδιῶν της, μὲ τόση βαρυγκόμηση ἔπλενε τὰ ξένα. Μὰ τί νὰ κάμῃ; Καὶ νὰ ἔχῃ καὶ μερικὲς κυρίες ἰδιότροπες νὰ τὴ βρίζουν καὶ νὰ λένε πὼς δὲν πλένει καλὰ καὶ νὰ τὴ φοβερίζουν πὼς θὰ πάρουν ἄλλη πλύστρα! "Όταν τ' ἀκουγε αὐτά, τῆς λύνονταν τὰ γόνατα. Τί θὰ γίνῃ, ἂν τῆς λείψῃ καὶ αὐτὴ ἡ δουλειὰ; Καὶ τίς παρακαλοῦσε τίς Κυρίες μὲ δάκρυα στὰ μάτια νὰ τὴ συγχωρήσουν καὶ ὑποσχόταν νὰ προσέχῃ περισσότερο.

Καὶ στὴν ἄλλη πλύση ἔβαζε τὰ δυνατά της νὰ εὐχαριστήσῃ τίς Κυρίες. Δούλευε ὑπεράνθρωπα νὰ κάμῃ τὰ ρούχα σὰν τὸ χιόνι, νὰ εὐχαριστηθοῦν αἱ κυρίες.

Δουλειὰ πολλὴ καὶ φαῖ λιγοστό. Δὲ βάζαζε πολὺ. Ἀρρώστησε καὶ ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι της, κάτω στὸ ὑγρὸ καὶ σκοτεινὸ ὑπόγειο, περίμενε νὰ τὴ θυμῇτοῦν αἱ φιλόνθρωποι.

"Όταν ἡ Φωτεινὴ ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ ὑπόγειο ἐπάνω στὸ δρόμο,

είχε ή μητέρα κάποια ελπίδα. "Όταν άκουσε όμως ύστερα τόν πένθιμο διάλογο τών παιδιών της, απέλπιστηκε.

— Θεέ μου, ψιθύρισε, μη μ'ας αφήν'ης άπροστάτευτους τέτοια μέρα!

"Έτσι, εκεί κάτω στο υπόγειο, περνούσε μι'α πολύ πένθιμη παραμονή Χριστουγέννων.

Λίγο πιο κάτω και στο άπέναντι μέρος του δρόμου ύψωνόταν τ'ό μέγαρο του έργοστασιάρχ'η 'Αφθονίδ'η. 'Από τ'α μεγάλα παράθυρά του χυνόταν στο δρόμο άπλετο φώς. Γιόρταζαν τ'ό Χριστουγεννιάτικο δέντρο και είχαν ανάψει άφθονα φώτα. Μόλις χτύπησε τ'ό κουδούνι, τ'α παιδιά χύθηκαν στη φωτοστόλιστη σάλα, ν'α πάρουν τ'α δώρα, πού τούς είχαν κρεμάσει οί γονεΐς τους στο δέντρο.

"Επειτα ελόχαρα κι εύτυχισμένα άρχισαν ν'α τραγουδούν και ν'α χορεύουν.

Στ'ό σπίτι του κ. 'Αφθονίδ'η ήταν ο Παράδεισος και λίγα παρακάτω, στο υπόγειο τ'ης χήρας, ή Κόλαση.

Οί γονεΐς καμάρωναν τ'α χαρούμενα και χαριτωμένα παιδιά τους.

"Η πόρτα τ'ης σάλας άνοιξε κι ένας υπηρέτης ντυμένος με στολή ιδιαίτερη άναγγειλε με μεγάλο σεβασμό, ότι τ'ό δειπνο ήταν έτοιμο. "Όλοι τότε πήγαν στην τραπεζαρία και κάθισαν γύρω στο τραπέζι, φορτωμένο από πλούσια φαγητά και φρούτα και γλυκίσματα. Τ'α πρόσωπα όλων έλαμπαν από χαρά, τ'α γυαλιά και τ'α σήμια έλαμπαν σαν τ'ό φεγγάρι.

"Ενώ έτρωγαν, ή Μαρία, ή μεγαλύτερη κόρη του κ. 'Αφθονίδ'η, ως δεκατριών χρονών, είπε έξαφνα:

— Ξέρεις, μητέρα, ενώ ερχόμουν τ'ό βραδάκι στο σπίτι, απ' έξω από τ'ό ψηλό έτοιμόρροπο σπίτι συνάντησα τ'ό κοριτσάκι εκείνο, πού προχθές βρήκε τ'ό τσαντάκι μου και μού τ'ό έδωσε τόσο πρόθυμα. Δέ μού είπε τίποτε, μ'α κατάλαβα από τ'ή στάση

του ὅτι ἦταν πολὺ λυπημένο. Θέλω νὰ τοῦ δώσω κάτι τι ἀπὸ τὰ δῶρα μου. Μπορῶ νὰ τὸ πάρω αὐτό;

— Καὶ βέβαια, Μαρία μου, μπορεῖς. Θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ, ἂν στὰ δικὰ σου δῶρα προσθέσω κι ἐγὼ μερικά δικὰ μου.

Ἀμέσως λοιπὸν ἔβαλαν σ' ἓνα μεγάλο πανέρι κουραμπιέδες, μελομακαρόνι, σκοκαλάτες, μῆλα, σῦκα, καρύδια, σταφίδες, μιὰ κούκλα, ἓνα ζευγάρι κάλτσες κι ἓνα ζεστὸ φορεματάκι.

Ἐνας ὑπηρέτης συνόδευσε τὴ Μαρία κρατώντας τὸ πανέρι καὶ κατέβηκαν οἱ δύο τους στὸ ὑπόγειο.

Ἡ Μαρία ἔμεινε ἄφωνη ἀντικρύζοντας τόση δυστυχία. Πρώτη φορὰ ἔβλεπε στὴ ζωὴ τῆς τόση φτώχεια. Νόμιζε πῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν σαλόνια φωτισμένα καὶ τραπέζια πλούσια. Ὅταν μάλιστα εἶδε τὸ μικρὸ Γιαννάκη νὰ πέφτει σὰ θηρίο ἐπάνω στὰ γλυκίσματα καὶ τὰ φρούτα, τὰ μάτια τῆς γέμισαν δάκρυα.

Χωρὶς ν' ἀποκριθῇ τίποτε στὶς εὐχαριστίες τῆς ἄρρωστης χήρας, γύρισε βιαστικὴ στὸ σπίτι τῆς καὶ διηγήθηκε ὅλα στοὺς δικούς τῆς καὶ τὰ δάκρυά τῆς ἔτρεχαν στὰ ροδοκόκκινα μάγουλά τῆς.

Ἀμέσως σ' ἓνα μεγάλο καλάθι ἔβαλαν κρέας, τυρί, ψωμί, γλυκίσματα, φρούτα, ἓνα μπουγάλι μὲ κρασί, αὐτὰ καὶ σχεδὸν ἄδειασαν τὸ τραπέζι τους, γιὰ νὰ γεμίσουν τὸ μεγάλο καλάθι. Ὁ κ. Ἀφθονίδης ἔδωσε στὸν ὑπηρέτη κι ἓνα φάκελλο σφραγισμένο.

Ἡ Μαρία κατέβηκε πάλι στὸ ὑπόγειο, ὅχι λυπημένη, παρὰ χαρούμενη καὶ γελαστή. Ἀδειασαν τὰ τρόφιμα ἐπάνω στὸ ξέστρωτο τραπέζι τῆς χήρας καὶ ὁ ὑπηρέτης τῆς ἔδωσε καὶ τὸ φάκελλο.

Ἡ Μαρία ἔφυγε πάλι βιαστικὴ. Τὴ στενοχωροῦσαν οἱ εὐχαριστίες ποὺ ἄκουγε ἀπὸ τὴ φτωχὴ μητέρα. Νόμιζε περιττὸς τίς

ευχαριστίες, γιατί τῆς φαινόταν πῶς αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ χρεω-
στούσε καὶ τὰ ἔδινε, δὲν τὰ χάριζε.

— Καλὴ νύχτα καὶ καλὰ Χριστούγεννα! Θὰ ἔρχομαι ταχτικά
νὰ σὰς βλέπω, τοὺς εἶπε φεύγοντας.

Μέσα στὸ ὑπόγειο μπῆκε ἡ χαρά. Ἡ ἄρρωστη πῆρε δύναμη,
ἀνασηκώθηκε, ἔστρωσε τὸ τραπέζι· κι ἀφοῦ ἔβαλε μὲ τὴν ἀδυνα-
τισμένη φωνή της «Ἡ γέννησίς Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν...», ἄρ-
χισαν ὅλοι νὰ τρώνε ἀπὸ τὰ ἄφθονα φαγητά.

— Μαριά, γιατί τὸ κοριτσάκι αὐτὸ μᾶς ἔφερε τόσα πράγματα;

— Παιδιά μου, αὐτὸ τὸ κοριτσάκι εἶναι ἓνας ἄγγελος, ποὺ τὸν
ἔστειλε ὁ Χριστοῦλης, νὰ μᾶς βοηθήσῃ. Κάμετε τὸ σταυρό σας
καὶ εὐχαριστήστε καὶ τὸ Χριστοῦλη καὶ τὸν ἄγγελο.

Ἡ φτωχὴ μητέρα θυμώθηκε τὸ φάκελλο. Τὸν ἄνοιξε καὶ
βρῆκε μέσα τέσσερα δεκαχίλιαρα καὶ τὸ μυλλιετό τοῦ κ. Ἀφθονίδη
μὲ τὴ φράση: «ὡς πρώτην δόσιν».

Σὲ ὅλη τὴ μικρὴ ἐπαρχιακὴ πόλη πουθενὰ δὲ γιόρτασαν μὲ
τόση χαρὰ τὰ Χριστούγεννα, μὲ ὅση στὸ μέγαρο τοῦ κ. Ἀφθονίδη
καὶ στὸ ὑπόγειο τῆς φτωχῆς γήρας.

Στὸ πρῶτο γιατί ἔδωσαν καὶ στὸ δεύτερο γιατί πῆραν.

X ΡΙΣΤΟΓΕΝΝΑ

Νάμουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄγρῳ, ἓνα φτωχὸ κοιμάτι,
 τὴν ὥρα π' ἀνοιξ' ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο τοῦ τὸ μάτι !
 Νὰ δῶ τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του,
 τὸ στέμνιμα τῶν ἀκτίνων του γύρω στὸ μέτωπό του.
 Νὰ λάμψω ἀπὸ τὴ λάμψη του καὶ ἐγὼ σὰ διαμαντάκι,
 νὰ μοσκοβολήθῃ καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν εὐωδία,
 ποὺ ἀναψὲ στὰ πόδια του τῶν Μάγων ἡ λατρεία . . .

Νάμουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄγρῳ, ἓνα φτωχὸ κοιμάτι
 τὴν ὥρα π' ἀνοιξ' ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο τοῦ τὸ μάτι !

Κ. Παλαμᾶς

ΤΙ ΕΙΝΕ ΔΙΑΒΑΣΕΙ ΕΝΑΣ ΔΟΥΛΟΣ

Δὲν ἔχουν περάσει ἀκόμη καὶ πολλὰ χρόνια ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ δουλέμποροι πουλοῦσαν ἀνθρώπους — καὶ πρὸ πάντων μαύρους — σὲ ἰδιαίτερες ἀγορές, ὅπως πουλοῦν σήμερον τὰ κτήνη.

Μὲν φορὰ κάποιος πλούσιος ἀγόρασε ἓνα δοῦλο μαῦρο. Αὐτὸς ὁ δοῦλος ἦταν ὑπάκουος καὶ τίμιος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ κύριός του πολὺ τὸν ἀγαποῦσε. Ἀκόμη ὁ δοῦλος αὐτὸς ἐνωρίς ἔγινε πιστὸς χριστιανός.

Μὲν μέρα τὸν πῆρε μαζί του ὁ κύριός του στὴν ἀγορά, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ διαλέξουν καὶ ν' ἀγοράσουν ἓναν ἄλλο δοῦλο, γιὰ βοηθὸ τοῦ πρώτου στὴ δουλειά.

Ὁ δοῦλος ἐκοίταξε ὅλους τοὺς ἀνδρες ποὺ ἦταν στὸ παζάρι γιὰ πούλημα. Ἦταν νέοι ἀνδρες, μεσόκοποι καὶ ποὺ καὶ ποὺ κάποιοι γέροντες. Σὲ μὲν στιγμὴ ἡ ματιὰ τοῦ πιστοῦ δούλου ἔπεσε σ' ἓνα γέροντα. Ὁ γέρος αὐτός, μόλις εἶδε τὸ δοῦλο, ταράχτηκε.

Ὁ δοῦλος ὅμως τὸν ἐκοίταξε χαμογελῶντας καὶ εἶπε στὸν κύριό του :

— Αὐτὸν ν' ἀγοράσῃς, κύριε. Πολὺ θὰ μ' εὐχαριστήσῃς, ἂν τὸν ἀγοράσῃς.

— Μὰ εἶναι πολὺ γέρος, εἶπε ὁ κύριός του. Τί μπορεῖ νὰ χάνῃ ἓνας τόσο γέρος ;

— Τὸν πουλῶ πολὺ φθηνά, εἶπε ὁ δουλέμπορος.

Ὁ κύριος, περισσότερον γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ δοῦλο του, δέχτηκε καὶ ἀγόρασε τὸν γέροντα.

Ἐστὲρα ὅμως ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁ γέροντας ἀρρώστησε βαριά. Ὁ δοῦλος, ὅταν εἶχε καιρό, δὲν ἔλειπε ἀπὸ κοντὰ του. Τὸν ἐφρόντιζε μὲ πολλή ἀφυσίωση, σὰ νὰ ἦταν πατέρας του.

Ὁ κύριός του τὸ παρατήρησε καὶ τὸν ρώτησε :

— Γιατί τόσο τρυφερά τὸν περιποιεῖσαι ; Μήπως εἶναι πατέρας σου καὶ δὲ μοῦ τὸ ἔχεις εἰπῆ ;

— Ὁχι, κύριε.

— Μήπως συγγενής σου ;

— Ὁχι, κύριε, οὔτε συγγενής μου.

— Τότε ἀσφαλῶς θὰ εἶναι κάποιος φίλος σου !

— Ὁχι, κύριε, οὔτε αὐτὸ συμβαίνει.

— Τότε τί εἶναι λοιπόν ;

— Ἄν καὶ δὲ θὰ ἤθελα νὰ τὸ λέω σὲ ἄλλους, ὅμως ἀφοῦ τὸ προστάζετε, εὐχαρίστως νὰ σὰς τὸ εἰπῶ. Εἶναι ἐκείνος ποῦ, ὅταν ἤμουν μικρὸ παιδάκι, μὲ ἄρπαξε ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου καὶ μὲ πούλησε δοῦλο στὰ ξένα. Τὸν ἀναγνώρισα τότε ποῦ πήγαμε στὸ παζάρι. Θὰ μπορούσα νὰ τὸν ἐκδικηθῶ ὅπως τοῦ ἄξιζε. Ἐδιδάσασα ὅμως στὴν Ἀγία Γραφή αὐτά : « Ἄν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, δώσε του νὰ φάῃ, καί, ἂν διψᾷ, δώσε του νὰ πιῇ. » Προτίμησα νὰ φερθῶ ἔτσι. Δὲν ἔκαμα λοιπὸν τίποτε τὸ ἐξαιρετικό. Ἀπλῶς, κύριε, προσπάθησα νὰ ἐφαρμόσω μερικὰ ἀπὸ ὅσα μὰς διδάσκει ἡ θρησκεία μας.

ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

Δυὸ στρατοκόποι σταμάτησαν στὴν κορυφὴ ἑνὸς λόφου, γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν λιγάκι. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸ θέαμα ἦταν ἀληθινὰ γοητευτικό. Κάτω φαίνόταν ἡ ὁμορφὴ κοιλάδα, καλλιιεργημένα χωράφια, ἀμπέλια νεοσκαμμένα, κι ἓνα μικρὸ χωριό.

Ξαφνικά, ὕστερα ἀπὸ λίγο, ἀκούστηκαν νὰ χτυποῦν οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησιᾶς. Γυρῶν οἱ δυὸ στρατοκόποι πρὸς τὰ ἐκεῖ, καὶ τί βλέπουν; Πυκνὸς καπνὸς καὶ φλόγες ἐθγαίναν ἀπὸ κάποιο σπῆτι τοῦ χωριοῦ.

Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δυὸ στρατοκόπους πετάχτηκε ἐπάνω. Ἀμέσως παρήλθε χάμω τὸ σακκίδιό του ἑτοιμὸς νὰ τρέξῃ γιὰ βοήθεια. Ὁ ἄλλος τὸν κράτησε λέγοντας :

— Ποὺ πηγαίνεις ; Θ' ἀργήσωμε. Ὑστερα κοντὸς εἶσαι νὰ πᾶς νὰ κινδυνέψῃς γιὰ ξένες ὑποθέσεις ; Μείνε ἐδῶ, σοῦ λέω. Σάμπως δὲν υπάρχουν κι ἄλλοι γιὰ νὰ βοηθήσουν ἐκεῖ κάτω :

Ὁ πρῶτος ὁμοῦς ὁδοιπόρος ἔτρεξε νὰ βοηθήσῃ, δίχως νὰ δώσῃ καμιάν ἀπάντησιν. Ὁ δεῦτερος μάζεψε τὰ παρατηρημένα πράγματα καὶ τὸν ἀκολουθῆσε σιγά - σιγά, μὲ τὴν ἡσυχίαν του, κοιτάζοντας ἀπὸ μακριὰ τί συνέβαινε.

Μπροστὰ στὸ σπῆτι, ποὺ καίγεται, μὲ μνητέρα χτυπιόταν καὶ φώναζε ἀπελπισμένη :

— Τὰ παιδιὰ μου ! Τὰ παιδιὰ μου !

Μόλις ἀκουσε τὴς ἀπελπιστικῆς αὐτῆς κραυγῆς ὁ πρόθυμος ξένος, ὥρμησέ μέσα στὸ σπῆτι, κι ὡς τὸ ἔβλεπαν ὀλόγυρα οἱ φλόγες, πύρινες γλώσσες, μακριὰς καὶ λαίμαργες, ποὺ πρόβαλλαν γλείφοντας τοὺς τοίχους, τὰ παράθυρα, τὴν πόρτα.

Ὅλοι ὅσοι εἶχαν μαζευτῇ ἐκεῖ κοντὰ δισταχτικοὶ καὶ περὶεργοι, ὅλοι τοὺς εἶπαν ἀναμεταξύ τους :

— Σίγουρα εἶναι χαμένος !

Σὰ λίγο ἑμὼς ὁ ξένος νά σου καὶ ξαναφαίνεται νὰ ἔρμῃ ἔξω ἀπὸ τὴς φλόγες. Αὐτὴ τὴ φορά κρατοῦσε στὴν ἀγκυλιὰ του δυὸ μικρὰ παιδιὰ. Τὸ ἓνα ἦταν μεγάλο, ἕως τριῶν χρόνων, τὸ ἄλλο ἦταν καὶ δὲν ἦταν ἐνδὲ χρόνου. Κανένα τους δὲν εἶχε πάθει τί-

ποτε, γιατί οἱ φλόγες ἔτυχε καὶ δὲν εἶχαν ἀκόμη φτάσει στὴν κούνια τους. Μονάχα τοῦ ξένου σωτήρα τους τοῦ εἶχαν τσουρουφλιστῇ τὰ μαλλιά του κι εἶχε πάθει κάποια μικρὰ ἐγκαύματα στὰ χέρια καὶ στὸ πρόσωπο.

Ἡ καημένη ἡ μητέρα ἀγκάλιασε μὲ θέρμη καὶ ἀγάπη τὰ παιδάκια τῆς καὶ ἔπασσε στὰ πόδια τοῦ ξένου, θέλοντας νὰ φιλήσῃ ὡς καὶ τὰ πόδια του, γιὰ νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴν ἀπερίγραπτη μητρικὴ εὐγνωμοσύνη τῆς. Ἐκεῖνος ὅμως ἀμέσως τὴν σήκωσε καὶ τὴν παρηγόρησε. Τὴν ἴδια στιγμή δυνατὸς κρότος ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαγιᾶς. Ἦταν ἡ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ, ποὺ σωρίστηκε μέσα στὶς φλόγες. Οἱ πύρινες λαίμαργες γλῶσσες τὴν ἐφαγαν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτή.

Ὅταν συναντήθηκαν πάλι οἱ δύο στρατοκόποι, ὁ δεύτερος — ὁ ἀδιάφορος — ἔδωσε συγχαρητήρια στὸν πρῶτο γιὰ τὸ κατόρθωμά του.

Καὶ ἀργότερα τὸν ρώτησε :

— Ἀλήθεια, γιὰ πές μου, ποῖος σὲ παρακίνησε νὰ ὀρμήσῃς μέσα σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο ;

Καὶ ὁ ἄλλος ἀπάντησε :

— « Ἐκεῖνος » ποὺ μᾶς διδάξε ὅτι ὁ σπóρος γιὰ νὰ φέρῃ πολὺν καρπὸν πρέπει νὰ ταφῇ μέσα στὴ γῆ.

Ὁ πρῶτος ὅμως ἐξακολούθησε :

— Ὡραία τὰ λές. Ἄν ὅμως δὲν εἶχες προφτάσει νὰ ξαναβγῇς ἔξω ἀπὸ τὶς φλόγες καὶ ἂν ἔμεινες ἔτσι θαμμένος κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς σκεπῆς ;

Καὶ ὁ γενναῖος ὁδοιπóρος ἀπάντησε χαμογελῶντας :

— Τότε θὰ ἦμιον ἐγὼ ὁ θαμμένος σπóρος. Καὶ ἀληθινὰ θὰ ἔφερνα πάρα πολὺν καρπὸν, ὅταν ἀργότερα καὶ ἄλλοι σὲ παρόμοιες περιστάσεις δὲ θὰ ἔσταναν ἀδιάφοροι, ἀλλὰ θὰ ἀκολουθοῦσαν τὸ ταπεινὸ μου παράδειγμα, πασχίζοντας μὲ τὴν αὐτοθυσίαν τους νὰ βοηθοῦν καὶ νὰ σώζουν ἄλλους ἀνθρώπους.

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΝΑΣ ΕΝΤΙΜΟΣ ΦΤΩΧΟΣ

Ήσαν πολλά χρόνια τώρα, πού σέ μιὰ συναικία τῆς Ἀθήνας ζοῦσε μιὰ φτωχή γριούλα. Εἶχε ἓνα παιδί μονάκριβο, πού εἶχε ξενιτευτὴ, γιὰ νὰ βρῇ τὴν τύχη του. Πέρασαν πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε καὶ καμιά εἰδηση δὲν εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ παιδί της. Γι' αὐτὸ τὸ θεωροῦσε χαμένο. Ἔτσι ἡ φτωχή γριούλα ζοῦσε μέσα σὲ μεγάλη δυστυχία, μὲ τίς βοήθειες τῶν καλῶν γειτόνων της, πού τὴν ἐκτιμοῦσαν γιὰ τὴν καλωσύνη της. Εἶχε ἀδυνατίσει πιά πολύ, καὶ μόνο οἱ ἐλπίδες, πὼς θὰ λάβῃ εἰδήσεις ἀπὸ τὸ γιό της, τὴν κρατοῦσαν στὴ ζωή.

Ἐξαφνα ξημέρωσε κάποτε ἡ πολυπόθητη μέρα. Λαβαίνει ἓνα γράμμα ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ὅπου ἦταν ὁ γιός της, καὶ μαζί μὲ τὸ γράμμα μιὰ ἐπιταγὴ μὲ ἓνα μεγάλο ποσὸ χρημάτων. Μὲ αὐτὸ τὸ ποσό, ὅχι μόνο θὰ πλήρωνε ὅλα τὰ χρεῖ της, μὰ θὰ εἶχε κι ἓνα μεγάλο ἀπόθεμα γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

Μιὰ μέρα πῆρε ἐλόκληρο τὸ χρηματικὸ αὐτὸ ποσὸ ἡ γριά καὶ ξεκίνησε νὰ πάη σὲ μιὰ Τράπεζα, νὰ τὸ καταθέσῃ. Στὸ δρόμο ὅμως τῆς ἔπεσε τὸ χρηματόδελμα, σὲ λίγη ἀπόστασι ἀπὸ τὸ σπίτι της, καὶ χάθηκε.

Ἐπρεξε σὺν τρελλῇ στήν Ἀστυνομία καὶ τὴν εἰδοποίησε γιὰ τὸ δυστύχημα ποὺ ἔπαθε καὶ συγχρόνως δημοσίεψε καὶ στήν ἑφημερίδα, πὼς ἔχασε ἓνα τέτοιο χρηματόδεμα καὶ ὅτι θὰ ἔπαιρνε μιὰ καλὴ ἀμοιβὴ ὅποιος τὸ βρῇκε κι εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ στὴ γυναῖκα ποὺ τὸ ἔχασε. Μὰ ἡ γριὰ τὸ εἶχε πάρει ἀπόφαση, πὼς δὲ θὰ βρεθῇ ἓνας τέτοιος ἄνθρωπος, ποὺ νὰ ἐπιστρέψῃ ἓνα τόσο μεγάλο ποσό. Γι' αὐτὸ ἦταν ἀπελπισμένη.

Τὴν ἄλλη μέρα, μόλις γύρισε ἡ γριούλα στὸ σπίτι της ἀπὸ τὴν ἀγορά, ὅπου εἶχε πάει νὰ φωνίσῃ, ἡ γειτόνισσά της, τῆς διη-

γίγθηκε, πὼς πέρασε ἀπὸ καὶ ἑναὶ γέρος καὶ ἄφησε γι' αὐτὴ ἓνα δερματάκι. Μέσα στὸ δερματάκι αὐτὸ ἦταν τὰ χρήματα, ποὺ εἶχε χάσει ἡ γριά.

— Ποιὸς ἦταν αὐτός; ρώτησε ἐνθουσιασμένη ἡ γριά.

— Δὲ μᾶς εἶπε ποιὸς εἶναι, ἀπάντησε ἡ γειτόνισσα. Χτύπησε τὴν πόρτα, ἔδωσε τὸ δέμα κι ἔφυγε ἀμέσως. Εἶναι ὅμως μιὰ πολλὴ γνωστὴ φυσιογνωμία. Εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἀσπρομάλλης γέρος, ποὺ στέκεται πάντα στὴ γωνία τοῦ δρόμου καὶ τοῦ δίνουν κανένα ἐκατοστάριο γιὰ ἐλεημοσύνη, χωρὶς ποτὲ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ κανένα.

— Μᾶ, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! εἶπε ἡ γριά. Αὐτὸς πρέπει νὰ πάρῃ τὰ βρετάνια του, ποὺ δικαιούται νὰ πάρῃ. Δὲν εἶπε ποὺ κάθεται, ὅταν ἔφερε τὸ δερματάκι;

Ἀμέσως ἐπῆγε στὴ γωνία τοῦ δρόμου, ὅπου συνήθιζε νὰ στέκεται ὁ γέρος, μὰ δὲν τὸν βρῆκε. Τὴν ἄλλῃ μέρα πῆγε πάλι ἐκεῖ καὶ ζήτησε πληροφορίες ἀπὸ τὰ γύρω καταστήματα, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ μάθῃ τίποτε. Ἐπὶ τέλους ἓνας λουστράκος, ποὺ τὸν ἐγνώριζε, τῆς ἔδωσε πληροφορίες γιὰ τὴν κατοικία τοῦ φτωχοῦ ζητιάνου.

Ἡ γριά ἔτρεξε ἐκεῖ, βρῆκε τὸ σπίτι κι ἔμαθε ὅτι ὁ γέρος κάθεται σ' ἓνα δωμάτιο, στὸ ὑπόγειο. Κατέβηκε κάμποσα σκαλιά, βρῆκε ἓνα δωμάτιο ἀνοιχτὸ καὶ ἄδειο. Τότε μιὰ γειτόνισσα τῆς εἶπε, πὼς πέθανε ὁ γέρος ποὺ ζητοῦ. Τὸν βρῆκαν στὸ δωμάτιο νεκρὸ καὶ λίγες ὥρες πρὶν τὸν μετέφεραν στὸ νεκροτομεῖο. Οἱ γιὰτροὶ ποὺ τοῦ ἔκαναν νεκροψία, βεβαίωσαν πὼς πέθανε ἀπὸ τὴν πείνα!

Πέθανε ἀπὸ τὴν πείνα ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ δὲ θέλησε οὔτε τὰ βρετάνια του νὰ πάρῃ, γιὰ τὸ μεγάλο χρηματικὸ ποσὸ ποὺ βρῆκε!

ΤΑ ΓΕΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΩΣΤΗ

1. Ὁ Θεὸς Κωστής ἦταν περίφημος φαγάς. Ὅχι πὼς ἔτρωγε πολὺ ὁ ἄνθρωπος. Ἀγαποῦσε ὅμως τὰ ὠραῖα καὶ ἐκλεκτὰ φαγώσιμα. Κι ἐπειδὴ ἦταν γιατρὸς στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ καὶ ταξίδευε συχνά, ἔφερνε κάθε φορὰ ἀπὸ τὰ ταξίδια του ὅλα τὰ καλὰ. Στὸ σπίτι του ἔβρισκε κανεὶς ὅ,τι μπορούσε νὰ ἐπιθυμήσῃ.

Ὁ Θεὸς δὲν εἶχε οἰκογένεια δική του. Ζοῦσε μὲ μιὰ γριὰ ἀδερφή του. Μὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του δὲν ἔλειπαν ποτὲ οἱ καλεσμένοι. Δὲν μπορούσε ποτὲ νὰ φάῃ μόνος του. Ἦθελε τὰ ἐκλεκτὰ του πράγματα νὰ τὰ χαίρωνται καὶ ἄλλοι. Καὶ κάθε μεσημέρι καὶ βράδυ ἔφερνε πάντα δυὸ τρεῖς φίλους μαζί του.

— Ἐλάτε νὰ φάμε μαζί, τοῦς ἔλεγε. Δὲν ἔχω καμιά προετοιμασία. Θὰ φάμε ὅ,τι βρίσκεται.

Μὰ οἱ φίλοι του ἤξεραν, πὼς τὸ «ὅ,τι βρίσκεται» τοῦ θείου Κωστή δὲν μπορούσε νὰ τὸ βρῇ κανεὶς οὔτε στὸ πλουσιώτερα προετοιμασμένο γεῦμα.

Συχνὰ τῆς Κυριακῆς, ποὺ δὲν εἶχαμε σχολεῖο, μᾶς ἔπαιρνε κι ἐμᾶς τὰ παιδιὰ στὸ σπίτι του καὶ μᾶς ἔκανε τραπέζι.

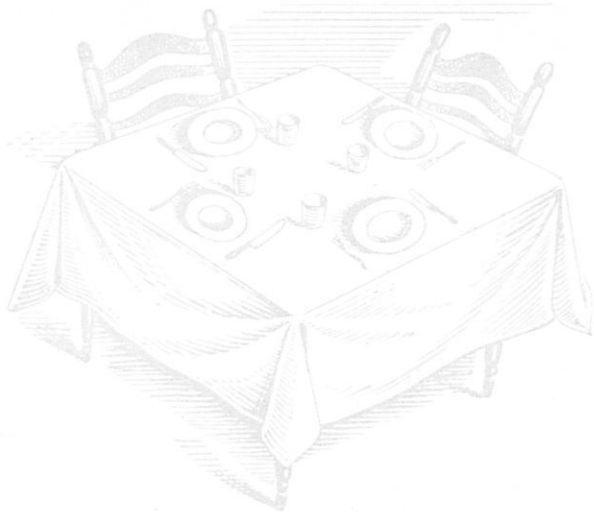
Τί χαρὰ ποὺ εἶχαμε, νὰ πᾶμε στοῦ θείου! Γιατὶ δὲν εἶχε μόνο ὠραῖα φαγώσιμα καὶ γλυκὰ, ἀλλὰ μᾶς ἔλεγε καὶ ὠραῖες ἱστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

2. "Όταν καθόμασθε στὸ τραπέζι, εἴχαμε περιέργεια νὰ δοῦμε τί θὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ Θεός.

Κι ὁ Θεὸς ἄρχιζε :

— Πρῶτα πρῶτα, παιδιὰ μου, θὰ σᾶς βγάλω λίγο αὐγοτάραχο τοῦ Μεσολογγίου, λίγες ἐλιές τῶν Καλαμῶν καὶ λίγη καπνιστὴ τῆς Μυκόνου, γιὰ ν' ἀνοίξῃ ἡ ὄρεξή σας.

Κάθε πρῶμα μᾶς τόλεγε μὲ τὴν πατρίδα του. Καὶ μᾶς ἐξη-

γοῦσε, ὅτι κάθε τόπος στὴν πατρίδα μας βγάζει κι' ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερα ἐκλεκτὰ πρῶματα. Ἄλλου βγαίνουν θραστερὰ ὕσπρια, ἄλλου ἐκλεκτὸ λάδι, ἄλλου καλὸ κρασί, ἄλλου ὠραία τυριά καὶ ἄλλου πάλι ἄλλα.

Κι ἀφοῦ παίρναμε τὰ ὀρεκτικὰ μας, ἔλεγε :

— Τώρα θὰ φᾶμε σούπα ἀπὸ τραχανὰ τῆς Ἀράχωβας, ποὺ μοῦ τὸν ἔστειλε ἓνας φίλος ἀπὸ ἐκεῖ. Εἶναι ὠραία καὶ θρεπτικὴ σούπα,

ἀπὸ σιτάρι κοπανισμένο καὶ βουτηγμένο στὸ γάλα, ποὺ τὸ ξεραίνου-
νουν ἔπειτα στὸν ἥλιο. Θὰ δῆτε !

Καὶ ἦταν νοστιμιώτατος ἀλήθεια ὁ τραχανὰς τῆς Ἀράχovas.

"Επειτα, ἐπειδὴ ἤξερε πῶς μᾶς ἀρέσουν τὰ γλυκὰ φαγητά,
μᾶς εἶχε πάντα ἢ κρέας μὲ ξερὰ θαμάσκηνα ἢ κρέας μὲ κάστανά,
κατὰ τὴν ἐποχή.

— Φάτε ! μᾶς ἔλεγε. Τὰ θαμάσκηνά εἶναι τῆς Σκοπέλου, ποὺ
βγάζει καὶ τὰ ὠραῖα ἀγλάδια. Κι εἶναι καλότερα ἀπὸ τὰ ξενικά,
ποὺ μᾶς φέρουν ἐδῶ. Τὰ κάστανά εἶναι τοῦ Βόλου. Βγάζει κι ἡ
Κρήτη ὠραῖα κάστανά, ἀλλὰ ἐκεῖνα εἶναι γιὰ νὰ τρώγονται ψητά
στὴ θράκα.

Κι ἔπειτα μᾶς ἔδωκε τὸ τυρί. Πόσων εἰδῶν τυριὰ δὲν εἶχε
ὁ θεὸς !

— Πάρτε ὅποιο σας ἀρέσει, μᾶς ἔλεγε. Σας ἔχω ἐδῶ κεφαλίσιο
τῆς Κρήτης, τουλομοσύρι καὶ φορμαγέλα τοῦ Παριζοῦ, τυρὶ τῶν
Ἀγράφων, μυζήθρα τῆς Μυτιλήνης. Δοκιμάστε λίγο ἀπ' ὅλα.

Κι ὕστερα τὸ φρούτο. Πόσων λογίων φρούτα ! Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ
φρούτα τῆς ἐποχῆς, μᾶς παρουσίαζε ἀφράτα ἀμύγδαλα τῆς Χίου,
καρύδια ἀπὸ τὰ Τρέκαλα τῆς Κυλλήνης, ποὺ ἔσπαζαν μὲ τὰ δά-
χτυλα, σῦκα τῆς Κύμης καὶ τῶν Καλαμῶν, σταφίδα σουλτανίνα
τῆς Κορίνθου καὶ μαύρη τοῦ Αἰγίου. Εἴχαμε μάθει κι ἐμεῖς τὴν
καταγωγὴ τους.

— Νά καὶ τὸ μέλι τοῦ Ὑμηττοῦ, μᾶς ἔλεγε, ποὺ μυρρίζει θυ-
μάρι ! "Αν θέλετε, φάτε το μὲ τὰ καρύδια σας. Λιγάνι ὅμως ἀπ'
ὅλα, νὰ μὴ στομαχιάσετε.

Μὰ δὲ στομαχιάσαμε ποτέ. Γιατὶ ὁ θεὸς φρόντιζε νὰ παίρ-
νομε λίγο ἀπ' ὅλα. Ἐπειτα ὅλα του τὰ φαγητά ἦταν μαγειρε-
μένα μὲ ἐκλεκτὰ ὀλικά.

— Φάτε ἄφοβα, μᾶς ἔλεγε. Τὸ βούτυρο εἶναι ἀνόθευτο, ἀπὸ τὰ
Γιάννενα, καὶ μοῦ τὸ στέλνουν κατευθεῖαν ἀπὸ τὴ στάνη. Τὸ λάδι

Καὶ ψοφὶ εἶχε πάντα μαῦρο, σιταρένιο. Σὰ γιατρούς, ἔλεγε, πῶς εἶναι πὺρ καλὸ γὰ τὴν ὑγεία ἀπὸ τὸ ἄσπρο. Τοῦ ἔσπελνε ταχτικά μιὰ κουμπάρα του ἀπὸ τὴ Θεσσαλία.

3. Τί δὲν τρώγαμε τέλος πάντων στοῦ θεῖου Κωστή! Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφταναν ὅλα αὐτὰ τὰ καλὰ, ποὺ μᾶς ἔδινε, μᾶς ἔλεγε:

— Νᾶχαμε καὶ βιδελάκι τῆς Τήνου! Εἶναι νοστιμώτατο. Νᾶχαμε καὶ πετάλια παστὰ ἀπὸ τὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου! Νᾶχαμε καὶ λίγο χέλι ἀπὸ τὴ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων! Βαρὺ εἶναι, δὲ σὰς λέω, ἀλλὰ εἶναι νοστιμώτατο στὴ σούβλα ψημένο, μὲ φύλλα δάφνης ἀνάμεσα. Νᾶχαμε καὶ κανένα πεπόνι τοῦ "Αργουῶς....

"Ὅλο «νᾶχαμε» καὶ «νᾶχαμε», ἔλεγε ὁ φαγάς ὁ θεῖος.

Κι ἔταν ἀποτρώγαμε, ἐκεῖνος ἀνάθε τὸ τσιγαράκι ἀπὸ μυρωδάτο καπνὸ τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Καβάλλας—καπνὸ τοῦ "Αργρινίου κάπνιζε τίς ἄλλες ὥρες—καὶ μᾶς ἔλεγε ἱστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

— Μὰ ποῦ εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, ποὺ μᾶς λές, θεῖε, καὶ ποῦ κάνουν τόσα ὠραῖα πράματα; τὸν ρωτούσαμε.

— Φέρτε τὸ χάρτη, μᾶς ἔλεγε, νὰ τὰ βροῦμε.

Φέρναμε τὸ χάρτη τῆς Ἑλλάδας καὶ βρίσκαμε ὅλα τὰ μέρη. Καὶ κάθε φορά, ποὺ μᾶς ἔκανε τραπέζι, βρίσκαμε ἄλλα.

Ὁ κατημένος ὁ θεῖος ὁ Κωστής! Τώρα δὲν τρώει πιὰ. Πέθανε μὰ ἐμεῖς δὲν τὸν ξεχνοῦμε ποτέ. Δὲν καλοτρώγαμε μόνο στὸ σπίτι του. Τρώγοντας μάθαμε καὶ τὴ Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδας.

Ο ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΣ ΝΑΥΤΑΓΟΣ

— "Ήμουν τότε δεκαοχτώ χρονών παλληκάρι κι εδούλευα στὸ καράβι τοῦ θείου μου, τοῦ Καπετὰν Κώστα.

"Ἔτσι ἄρχισε τὴν ἱστορία του ὁ παπποῦς καθισμένος ἐπάνω στὸ βράχο τῆς ἀκρογιαλίας μὲ τὰ δυὸ ἐγγονάκια του δεξιά κι ἀριστερά του. Κοίταζε κατόπιν τῇ θάλασσα καὶ τὰ κύματα, ποῦ ἔφθαναν ὡς τὸ βράχο. Ὑστερα χαϊδεύοντας τὰ μαλλιά τῶν δυὸ παιδιῶν, ἐξακολούθησε τὴν ἱστορία του :

— Εἶχαμε τότε ἀρκετὲς μέρες μὲ τὸ καράβι μας ἀραγμένο ἐδῶ στὸ λιμανάκι. Πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια ἢ μιστὲρα μου εἶχε μείνει χήρα. Τὸν πατέρα μου τὸν εἶχαν καταπιεῖ τ' ἀχόρταγα κύματα μὲ τὸ καράβι του καὶ μὲ ὅλους μαζί τοὺς ναυτὲς.

Λίγους μῆνες ἀργότερα μάθαμε, πὺς ναυάγησε καὶ τὸ καράβι τοῦ Καπετὰν Βαγγέλη, ὅπου δούλευε ὁ μικρότερος ἀδερφός

μου, ὁ Πέτρος, ὡς δεκαεῖς χρόνων ἀμώστακο παλληκάρι. Μάθαμε πὼς εἶχαν ὅλοι γλιτώσει, μὰ ποῦ βρίσκονταν κανεῖς δὲν ἤξερε νὰ μᾶς πῇ.

2. Ἀξαφνὰ μὰ ἀπὸ ἐκεῖνες τὲς μέρες βλέπομε ἓνα ξένο καρὰθι νὰ κτυπᾷ ἐπάνω στὴν ξέρα, ἐκεῖ ἀντίκρου, καὶ νὰ γέρνει στὸ ἓνα του πλευρό.

Στὴ στιγμή ὅλα τὰ παλληκάρια πηδοῦμε μέσα στὲς βάρκες καὶ τραβώντας τὰ κουπιὰ μὲ τὰ μπρούτζινα χέρια μας φτάνομε στὸ καρὰθι καὶ φέρνομε ἔξω τὸν καρὰθοκύρη καὶ τοὺς ναῦτες του. Ἦταν ὅλοι τοὺς τσακισμένοι ἀπὸ τὴν πολλή τους ἐξάντληση.

Μετρώντας τοὺς ναῦτες του ὁ καπετάνιος ἀναστέναξε καὶ εἶπε :

— Ἀλίμονό μου, μοῦ λείπει τὸ καλύτερό μου ναυτόπουλο. Μὰ, πὼς ἔγινε κι ἔμεινε αὐτὸ μέσα στὸ καρὰθι :

Μέλις ἄκουσα αὐτὰ τὰ λόγια, τρέχω νὰ πηδῶ στὴ βάρκα μου.

— Αὐπῆσου με, φωνάζει ἡ χαροκαμένη ἡ μητέρα μου. Τὸν πατέρα σου μοῦ τὸν ἐπῆρε ἡ θάλασσα. Ποῖς ξέρει τί μοῦ ἔκανε καὶ τὸν Πέτρο μου; Ἀνδρέα, παιδάκι μου, θέλεις νὰ μ' ἀφήσης παντέρημη;

Καὶ μὲ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της ὅσο μπορούσε πρὸ σφιχτά.

Βουναῖ ἦταν τώρα τὰ κύματα. Κανένας δὲν τολμοῦσε νὰ ξαναμπῇ σὲ βάρκα. Ἀπὸ λόγου μου, δὲν ξέρω γιατί, ἀλλὰ ἐνιωθα μεγάλο κουράγιο, πὼς μοναχός μου θὰ μπορούσα νὰ ξαναφτάσω ὡς τὸ ναυαγημένο τὸ καρὰθι. Ὅστερα μὲ ἔκανε ἀνάστατο ἡ ἰδέα ὅτι, τὴν ὥρα ποῦ ἐμεῖς στέκαμε μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, πλάι μας ἓνας ἄλλος ἄνθρωπος κινδύνευε.

Μὲ μᾶς λοιπὸν ξεφύγω ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά τῆς μάνας μου, πηδῶ στὴ βάρκα μου καὶ τραβῶ τὰ κουπιὰ μὲ ὅλη μου τὴ δύναμη.

Τὰ κύματα πηδούν ὁλόρθα μπροστά μου, γίνονται φηλά σὰ βουνά κι ἔρχονται κατὰ πάνω μου, σὰ νὰ ἤθελαν νὰ μοῦ φράξουν τὸ δρόμο. Τίποτε ὅμως ἐγώ, τῇ δουλειά μου. Τὸ εἶχα πιά πάρει

ἀπόφαση νὰ φτάσω ὅπως κι ὅπως στὸ καράβι καὶ νὰ σώσω τὸ παλληκάρι ποὺ κινδύνευε.

Καὶ ἀλήθεια δὲν ἐπάλεψα στὰ χαμένα. Μέσα στὸ καράβι ἦταν καὶ περίμενε ἓνας ἄνθρωπος. Τί τράβηξα ἐγώ, μὰ καὶ τί

τράβηξε κι εκείνος, όσο να μπή στὴ βάρκα, μὴν τὰ ρωτᾶτε.

Δὲ μοῦ λένε ὅμως πῶς μοῦ φάνηκε, ὅταν εἶδα ποῦν εἶχα σώσει; Ἀκόμη μοῦ φαίνεται ἀπίστευτο. Κι ὅμως, εἶχα σώσει τὸν Πέτρο, τὸν ἀδερφό μου!

Γυρῶντας πρὸς τὴ στεριά, ἄρχισα ἀπὸ μακριὰ νὰ φωνάζω στὴν μητέρα μου, ποὺ καρτεροῦσε στὴν ἀκρογιαλιά:

— Μάνα! Σοῦ φέρνω τὸν Πέτρο μας!

Ὅταν ζύγωσα περισσότερο, ἡ καυμένη ἢ μάνα μου τὸ ἄκουσε κι ἔπεσε χάμω λιγοθυμισμένη. Τὴ συνεφέραμε γρήγορα κι' ἔπεσε στὴν ἀγκυλιὰ τοῦ Πέτρου μας. Ὡρα κλαίγαμε ὅλοι μας ἀπὸ τὴ μεγάλη καὶ τὴν ἀνέλπιστη χαρὰ.

Πᾶνε ἀπὸ τότε χρόνια, πολλὰ χρόνια. Κάθε φορὰ ὅμως ποὺ ξαναέρχομαι ἔως ἐδῶ στὸ βράχο καὶ βλέπω ἀντίκρυ τὴν ξέρα εκείνη, ξαναθυμοῦμαι ζωηρὰ ἐκεῖνο τὸ ναυάγιο κι ἐκείνη μου τὴν πῶς νὰ τὴν πῶ, τὴν ἀσυλλόγιστη τόλμη νὰ τὰ βάλω μονάχος μου μὲ τὰ κύματα. Καὶ τί δὲν κατορθώνει, παιδιὰ μου, ὁ ἄνθρωπος! Φτάνει μόνο νὰ τὸ πιστεύη καὶ νὰ τὸ πάρη ἀπόφαση».

Ἔτσι τελείωσε τὴν ἱστορία του ὁ παπποῦς καὶ ξαναχάιδεψε τὰ μαλλιά τῶν δυὸ παιδιῶν. Κι ἐκεῖνα, ἀφοῦ κοιτάζανε πάλι τὴ θάλασσα καὶ τὴν ξέρα ἐκείνη, ὕστερα ξανακοιτάζανε μὲ πολὺ θαυμασμό τὸν παππού τους. Τὸν κοιτάζανε μὲ τὸ θαυμασμὸ ἐκεῖνο ποὺ ταιριάζει γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ εἶχε τὴ δύναμη νὰ πιστέψῃ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ μιὰ τέτοια ἄξια ἀπόφαση.

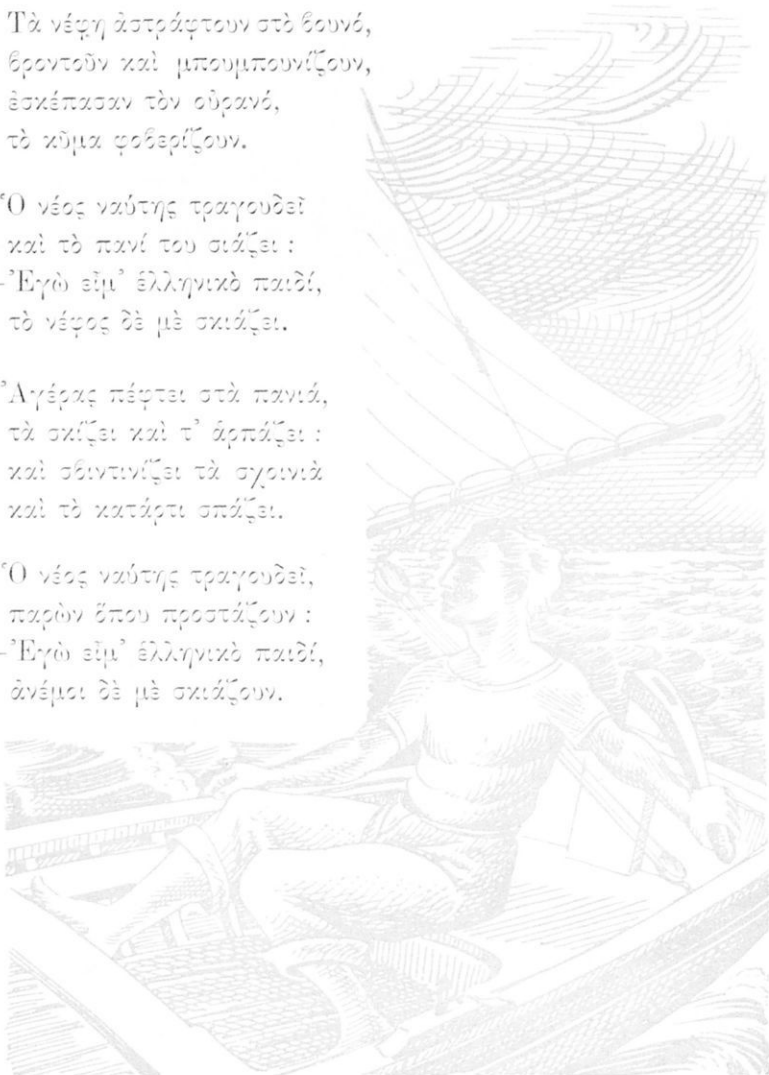
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ θουνό,
θροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
ἐσκέπασαν τὸν οὐρανό,
τὸ κῆμα φοθερίζουν.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει :
— Ἐγὼ εἶμι' ἐλληνικὸ παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει.

Ἀγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκιάζει καὶ τ' ἀρπάζει :
καὶ σθιντινίζει τὰ σχοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρῶν ὅπου προστάζουν :
— Ἐγὼ εἶμι' ἐλληνικὸ παιδί,
ἀνέμοι δὲ μὲ σκιάζουν.

Ἡ θάλασσα λυσσομανᾷ
καὶ κυριατεῖ καὶ ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο του καταπονᾷ,
τὸ σπᾷ καὶ τὸ σκορπίζει.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδ' ἀρπάζει :
— Ἐγὼ εἰμ' ἑλληνικὸ παιδί,
φουρτσούνα δὲ μὲ σκιάζει.

Τὸ ἕνα κύμα τὸν χτυπᾷ
καὶ τ' ἄλλο τόνε χάφτει
καὶ ἡ μαύρη θάλασσα ζητᾷ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.

Μ' αὐτὸς ἀκόμη τραγουδεῖ
καὶ κολυμπᾷ καὶ πᾶει :
— Ἐγὼ εἰμ' ἑλληνικὸ παιδί,
καὶ ὁ πλάστης μὲ φυλάει.

Γ. Βιζυηνός

Ε΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ ΖΩΗ

ΓΕΡΟΒΟΣΚΟΣ

Πόσα χρόνια πέρασα
κι άσπρισα και γέρασα
πάνω στὰ ψηλόμιατα
βόσκοντας τὰ πρόβατα !

Τί κορφές επάτησα
και νυχτοπερπάτησα,
και σέ δέντρα γέρικα
είδα κι είδα άγερικά !

Σε ψηλές άνηφοριές
σάν κατσίκι έχύθηκα,
κι έπεσα σέ ρεματιές
και λαγοκοιμήθηκα.

Πάνω στήν καπότα μου,
φορεσιά καὶ στρώμα μου,
εἶδα ὀνείρατα γυρτός,
ξύπνητός καὶ κοιμιστός.

Σ' ἀστοράχῃ σκόλωσα,
μὲ τὸ λύκο ἐμάλωσα
καὶ ἄναψα τρανὰς φωτιὰς
σὲ τετράψηγλες κορφές.

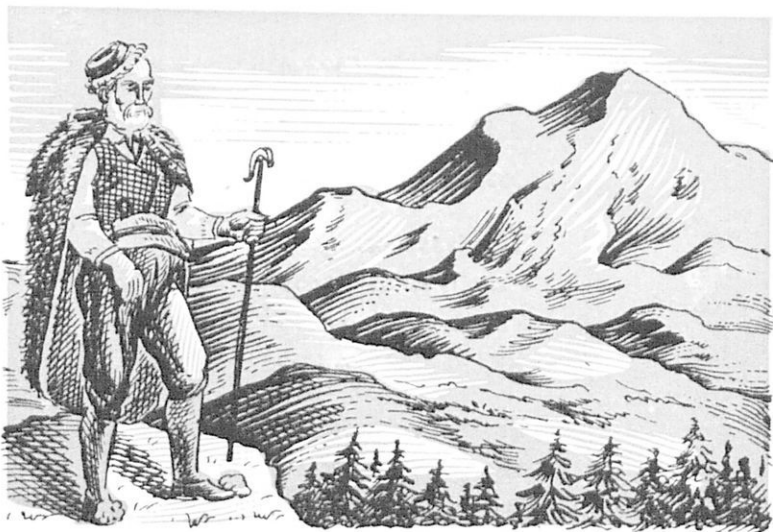
Εἶδα τ' ἄστρο στὸ θουνό,
ποὺ τὸ λέν Αὐγερινό,
καὶ στήν καθαρή βραδιά
χόρτασα τὴν ξαστεριά.

Μόρμηγκα δὲ ζήμωσα
καὶ ἄνθρωπο δὲ θύμωσα.
Πῆρα τὰ μικρὰ τ' ἄρνιά
σὰν παιδιὰ στήν ἀγκαλιά.

Μιά ζωὴ ἐπέρασα
καὶ εἶπε ὁ Θεὸς καὶ γέρασα
καὶ τὸ χιόνι τὸ πολὺ
μοῦπρεσε στήν κεφαλή.

Χάϊντε, προβατάκια μου!
Περπατάτε, ἄρνάκια μου,
πάμετε σιγὰ σιγὰ
καὶ μὰς πῆρεν ἡ βραδιά.

Ζ. Παπαντωνίου

ΣΤΟΙΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Πάνε, πέρασαν πιά τὰ όπωρικά. Από πολλόν καιρό τελείωσε και ό τρύγος, και τὰ νέα κρασιά βράζουν μέσα στὰ βαρέλια. Οί κληματαόβεργες στ' άμπέλια άπομένουν γυμνές. Και γύρω από τ' άμπέλια οί συκιές άπλώνουν τὰ σταχτερά κλαδιά τους.

Τὰ σχολεία άνοιξαν και τὰ παιδιά με γέλια και χαρές παίζουσι στο προαύλιο. Τὰ πρωτοβρόγια καθάρισαν τή γή από τὰ ξερόχορτα του καλοκαιριού. Τὰ ξεροπόταμα παράσυραν τὰ ξερά κλαδιά, πότισαν τους διψασμένους άγρούς, κι άκολούθησε τὸ «Μικρό Καλοκαίράκι», έπως τὸ λέμε. Πάλι λάμπει ό ήλιος με τίς ζεστές του άκτίνες, τὰ χορταράκια έλοπράσινισαν στολίζουσι τίς άκρες των άγρών και τὰ χρυσάνθεμα «του Άγίου Δημητρίου τ' άνθη», στολίζουσι τὸ μῆνα Όκτώβριο, τὸν Άϊδημητρίτη, έπως τὸν λέει ό λαός.

Μέλις χαράζει στήν Άνατολή τὸ φῶς τῆς αὐγῆς, και ό Παπᾶ-Κωνταντής έσύμμανε τήν καμπάνα στούς Τρεῖς Ίεράρχες. Κι ό Παπᾶ-Οϊκονόμος τῆς Παναγίας τὸν άκολούθησε άμέσως, σά νά τὸν περίμενε από ὦρα κρεμασμένος από τήν καμπάνα.

Τήν ὦρα που ή Πούλια ή άργυροκέντητη έρίσκεται στο μεσουράνημα, οί νησιωτοπούλες πέρνουν στούς ὠμους τὰ κοφίνια με τ' άδεια σακκιά μέσα, περνούν και τὰ καλάρια στὰ χέρια τους και βγαίνουν πολλές μαζί στούς έλαιῶνες.

Έκει στούς έλαιῶνες συγκεντρώνεται τώρα τὸν Άϊδημητρίτη έλο τὸ χωριό. Έκει τραγούδια και χαρές, εκεί έργασία και γέλιο. Έκει και ό γέρο-Δήμος, ό πρωτονοικοκύρης του χωριού με τὰ πα-

ριβόλια τ' αλογάριαστα καὶ τοὺς πολλοὺς παραγιοὺς καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἐλαιῶνες τοῦ μὲ τὴν ἐργατιά του μαζεύει ὁ γέρο-Δῆμος τίς ἐλιές ποὺ ἔπεσαν κατὰ γῆς. Βιάζεται νὰ σταίλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο λάδι, μὲ τὸ καίει τοῦ καπατάν-Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γέρο-Δῆμου, καὶ γελοῦν τὰ χεῖλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιά μουστάκια του, τὰ μικρὰ κι ἀγκυθωτά. Τὴν ἴδια ὥρα καὶ ἡ πρωτονοικοκυρά, ἡ κυρὰ-Δῆμαινα, ἐτοιμάζει στὸ καλυθόσπιτο τὸ πρῶτον φαγητὸ γιὰ τὴν ἐργατιά. Μαγερεύει τὰ καθούρια, ποὺ τὴ νύχτα τὰ σόναξε μὲ πυροφάνι ὁ γέρο-Δῆμος στὸ ρέμα μὲ τοὺς δυὸ παραγιοὺς του.

—“Α, κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μὰς πῆρε ἡ νύχτα!

Παρακινεῖ ὁ γέρο-Δῆμος τίς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωνερή, ποὺ ἀντηχεῖ σ' ὅλο τὸ βουνὸ καὶ σ' ὅλο τὸ βαθύρεμα.

—“Α, κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πιλάφι μας, κι ἔγιναν καὶ τὰ καθούρια!

Χαρούμενες αὐτὲς καὶ πρόθυμες, σὰ νὰ ἦταν θυγατέρες του, μαζεῦουν μιὰ-μιὰ ἐλιὰ καὶ γεμίζουν τίς ποδιές τους. Μ' αὐτὲς γεμίζουν τὰ καλάθια κι ἀπὸ τὰ καλάθια τίς ἀδειάζουν στὰ σακκιά. Καὶ ὁ γέρο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακκιά στὰ ζῶα του, κι οἱ παραγιοὶ του τὰ οδηγοῦν καὶ τὰ ξεφορτώνουν στὸ λιωτριβαῖο του, ποὺ ἔχει κάτω στὴ χῶρα.

Κι αὐτὲς μ' ἓνα καλάθι μαζεύει τίς ἐλιές, ποὺ σκόρπιζαν μακριὰ τ' ἀνεμοδρόχια.

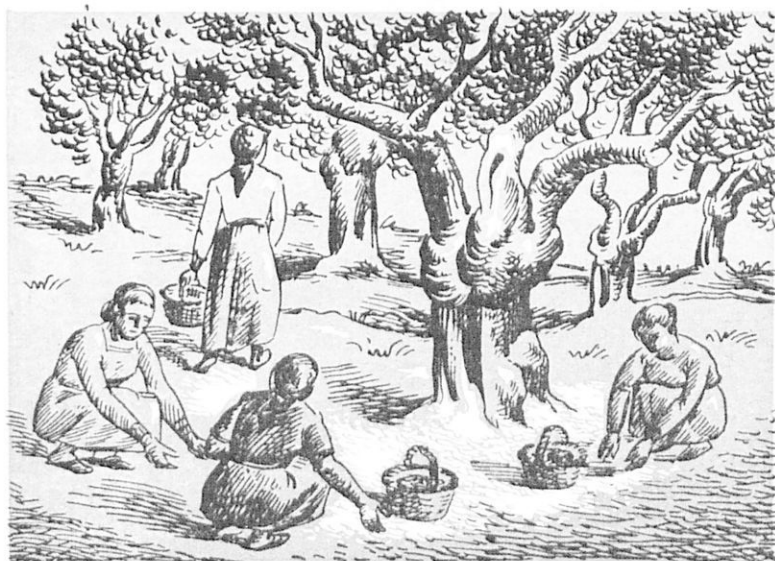
— Νά, κι ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια, φωνάζει κάθε φορὰ ποὺ βρίσκει καὶ μαζεύει καμιά ἐλιὰ.

Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν ἀπ' τὴ χαρὰ τους, ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ἀφέντη τους, ποὺ ὅλο καὶ ξαναλέει :

— Οί καυμένες οί μαυρομάτες! Ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πάτε !...
Σὰς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε ;

Καὶ ἔλο τὸ χωριό, θαρρεῖς, γελά καὶ χαίρεται μὲ τῆς χαρῆς
καὶ τὰ γέλια τῆς ἐργατιᾶς.

Τὸ βράδυ ἓνα σωρὸ μουλάρια καταβαίνουν τὸν κατηφορικὸ
ἐλαιώνα. Εἶναι τοῦ γέρο-Δῆμου, ποῦ κουβαλοῦν φορτώματα ἀπὸ
ἐλιές στὸ χωριό. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατή-

φορο — ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν σὰ μεθυσιμένα. Κατακίθρω-
μένα φουσιμανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἤχουν τὰ κουδοῦνια καὶ
πλαταγρὺν τὰ μασιτίγια τῶν ἀγρωγιατῶν, ποῦ βιάζονται νὰ φτά-
σουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τῆς ἐλιές, μὴν μπῇ ὁ Σποριάς μὲ
τ' ἀνεμοβρόχια.

Η ΕΛΙΑ

Εἶμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
ἢ πῶς ἀπ' ὅλες χαϊδευτή,
χρόνια ἢ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸν τὸν κόσμος μὲ κρατεῖ.
"Ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἢ ἐλὶὰ ἢ τιμημένη !

"Ὅπου κι ἂν λόχῳ κατοικίᾳ,
δὲν μοῦ ἀπολείπουν οἱ καρποί.
Ὡς τὰ βαθιά μου γερατειὰ
δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπῇ.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι εἶμαι γεμάτη προκοπῇ.
Εἶμαι ἢ ἐλὶὰ ἢ τιμημένη !

Φρίκη, ἐρημιὰ, νερό, σκοτάδι,
τὴ γῆ τὴ θάψαν μιὰ φορὰ.
Ἐμὲ ζωὴς φέρνει σιμῶδι
στὸ Νῶε ἢ περιστέρα.
"Ὅλγες τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
τὴν ἐμορφάδα καὶ χαρά.
Εἶμαι ἢ ἐλὶὰ ἢ τιμημένη !

Ἐδῶ σπὲν ἴσκιος μου ἀποκάτω
 ἦρθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῇ,
 καὶ ἀκούσθῃ καὶ ἡ γλυκερὰ λαλιὰ Του,
 λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῇ.
 Τὸ δάκρυ Του, θροσιὰ ἀγιασμένη,
 ἔχει σπὴν ρίζα μου χυθῇ.
 Εἶμαι ἡ ἐλὶς ἡ τιμημένη !

Καὶ φῶς πράττατο χαρίζω
 ἐγὼ σπὴν ἄγρια τῇ νυχτιά.
 Τὸν πλοῦτο πιά δὲν τὸν φωτίζω.
 σὸ μ' εὐλογεῖς φτωχολογιά.
 Κι ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
 μὰ φέγγω ἐμπρὸς σπὴν Παναγιά.
 Εἶμαι ἡ ἐλὶς ἡ τιμημένη.

K. Χαλαμᾶς

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

— Για πές μας, μπάρμπα Καληώρα, πόσες φορές ναυάγησες ;

‘Ο μπάρμπα Καληώρας ράθει τὸ πανί στὴν πλώρη κι’ οἱ ναῦτες γύρω του τὸν παρακαλοῦν νὰ τοῦς πῇ καμιά ἱστορία. ‘Ο μπάρμπα Καληώρας μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη τοῦς λέει :

— Νὰ ξέρετε καλὰ, πὼς ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της, τιμωρεῖ τοῦς κακοῦς. Μὴν τὸ γελάτε ! Μπορεῖ νὰ ἀργῇ, μὰ δὲν τὸ ξεχνᾷ ποτέ της. “Εκανες τὸ κακὸ, δαίχτηκες ἀσπλαχνος ; Θὰ φανῇ κι ἐκεῖνη σ’ ἐσένα κακὴ, ἀσπλαχνη, ‘Εδῶ δὲν ἔχει λόγια. “Εκαμες - ἔλαθες. ‘Εγὼ τὸ ξέρω, γιατί τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Μονοδρόμαδα ἔκαμε - ἔλαθε ! Μὰ ἀκοῦστε το κι ἐσεῖς :

Μιά φορά κινδυνέψαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη Θάλασσα. ‘Ο χειρότερος καιρὸς μᾶς ἄρπαξε στὰ φτερά του. ‘Απελπιστήκαμε. Ἐκεῖ ποὺ νομίζαμε πὼς ἄδικα παλεύαμε νὰ σωθοῦμε, βλέπομε μακριὰ ἓνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι, ποὺ ἀρμένιζε στὸ μαῖστρο. Δὲν ἦταν μεγαλύτερο ἀπὸ φουσκὰ, κι ὅμως φάνηκε θεόρατο. Μὲ μῖς ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τὴ σημαία κόμπο στὸ κατάρτι ψηλὰ κι ἀρχίζομαι νὰ φωνάζομε, νὰ φυτοῦμε τὸν κόχυλα καὶ νὰ κινοῦμε τίς σκούφιες μας. Τὸ μπάρκο (*) μακριὰ μάλιστα φαινόταν, σὰ χελιδονάκι ποὺ σιροπετᾷ.

Σὲ λιγὰκι φάνηκε ὁλόκληρο. Ἐρχόταν σὰ βόλι ἐπάνω μας. Σὲ λίγο πλησίωσε· διάβασα μάλιστα καὶ τ’ ὄνομά του στὶς κουλούρες· τὸ ἔλεγαν «Σωτήρα».

— Πανί, παιδιά ! “Ενα πανί !

— Α ! ἄ ! ἄ ! βάλαμε ὅλοι χαρούμενες φωνές.

Ἀπὸ ἐκείνους ὅμως, ποὺ ἦταν στὸ μπάρκο, οὔτε κινήθηκε οὔτε φώναξε κανένας. Εἶδα καλὰ τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν κα-

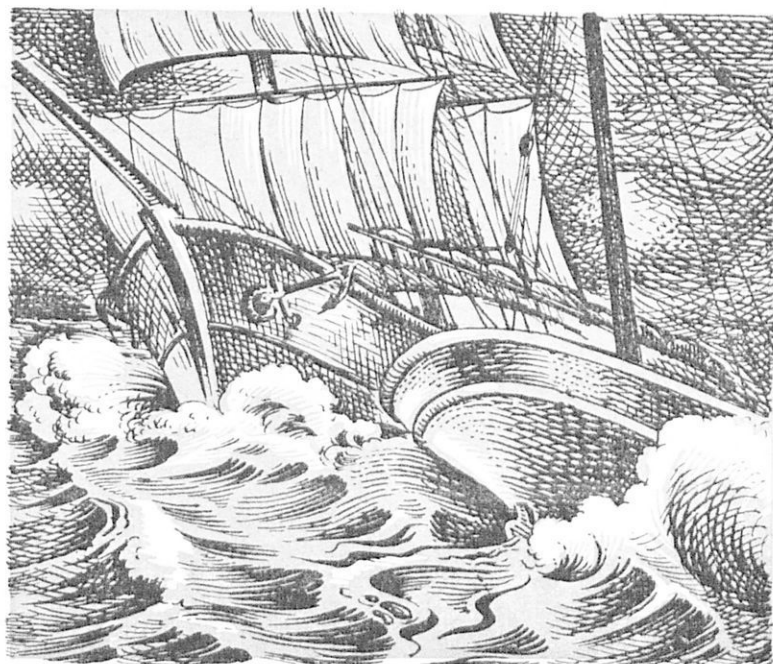
(*) Μπαρκο : Ἰστιοφόρο μὲ τρία κατάρτια.

πετάνιο ὀρθὸν στὴν πρύμνη, τὸν ναύκληρο καὶ πέντ' ἔξῃ ναυτες.
 "Ὅλοι ἔστεκαν καὶ μᾶς κοίταζαν, μὰ οὔτε σκονιὰ ἐτοιμάζαν, οὔτε
 τίποτε. Μόνο ὁ σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιάρης, κατάρμαυρος,
 μὲ καφάλι ὀλοσπρόγγυλο, σὰν μπόμπα παλίου κανονιοῦ, μᾶς ἔστελ-
 νε τὸ ἄγγρίο του ἀλύχτημα.

Ὡστόσο τὸ μπάρκο ἦρθε μιὰ βόλτα κι ἔπεσε δίπλα μας, δεκα-
 πέντε ὀργυιὲς μακριά. Βλέπω ἔμως ἔξαφνα τὸν καπετάνιο νὰ γυ-
 ρίξῃ στὴν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιὰ ἐκεῖνος, καὶ τὸ καράβι ἀλλάζει
 δρόμο. Τότε βάζουμε ὅλοι τὶς φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Ποῦ μᾶς ἀφήνате ; Σωτηρία !... Ἀ-
 δέρφια, πνιγόμαστε !... Βοήθεια !...

Ἀκούστηκε κάποια φωνή, καὶ σωπάσαμε, βουλώνοντας ὁ ἓνας

τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν ταραχὴ τῶν κυμάτων καὶ τὸ ἀνεμοθύσημα, ἀκούστηκε μιὰ φωνή :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ !... Στὴν ἄλλη ζωὴ !...

Δὲν τὸ πίστευαν τ' αὐτιά μου ! Εἶπα πῶς ὁ καπετάνιος ἤθελε νὰ παῖξῃ μὲ τὴν ἀξιολόγητη θέση μας, νὰ γελάσῃ μὲ τὸ φόβο, καὶ ἄρχισα νὰ πεισμώνω περισσότερο γιὰ τ' ἄνοστα ἀστεῖα, παρὰ γιὰ τὴ σκληρότητά του πρῶξ. Ὁ «Σωτήρας» ὅμως πάντα ἐμάκρανε. Βάνομε πάλι τὶς ἄγριες φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμεστε ! Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σωτηρία !... Πνιγόμεστε... βοήθεια !...

Βουλώσαμε πάλι τὸ στόμα· κρατήσαμε τὸν ἀνασσαμὸ. Κι ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ μπάρκο, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τὸ ἀνεμοθύσημα, ἀκούστηκε πάλι πῶς δυνατὴ :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ !... Στὴν ἄλλη ζωὴ !...

Ἐμείνε ὅπου ἐρέθηκε ὁ καθένας μας γιὰ πολλὴ ὥρα. Ὅμως ἀπὸ τὶς πολλὰς φωνὲς τοῦ καπετάνιου, ποῦ δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του, πιάσαμε πάλι τὶς τρόμπες.

Τρομπάραμε καμὶν ὥρα, καὶ ἔπειτα ἕνας ἕνας τὶς ἀφήσαμε τὶς τρόμπες. Πλάκωσε ὥστόσο ἡ νύχτα, Καὶ τί νύχτα, πίσσα ! Κόλαση σωστή ! Οὔτε ἄστρα στὸν οὐρανό, οὔτε φανάρι στὴ θάλασσα, κανένα ! Ἐπῆρε χιονιάς καὶ τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ μᾶς σκεπάζει. Νέκρα ἔπεσε στὸ καράβι, καὶ νόμιζες πῶς ἦταν παντέρημο στὰ κύματα. Μόνο στὴν πλώρη οὐρλιάζε τὸ σκυλί, καὶ ἡ ἀντλία στὴν πρύμνη ἐβγαζε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὸ θρηνητικὸ της σκούξιμο, κάτω ἀπὸ τοῦ καπετάνιου τὰ χέρια.

Ἐμεῖς τρομπάραμε πάλι καμὶν ὥρα καὶ ἔπειτα ἕνας ἕνας ἀφήσαμε πάλι τὶς τρόμπες καὶ ξαπλωθήκαμε στὸ κατὰστρομα.

— Ναῦτες, ποῦ τοὺς διάλεξα ! μουρμούριζε ὁ καπετάνιος, ἕνας καὶ ἕνας ! Νὰ χαθοῦν, δὲ βρίσκονται σ' ὅλη τὴ γῆ !...

— Μά, τί θέλεις νά κάμωμε! τοῦ λέει ἓνας ναύτης.

— Τί νά κάμετε; νά παλέψετε!... Σ' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια ὁ Χάρος; Πιάσε τον ἀπὸ τὸ λαϊμό... Θὰ σὲ πάρῃ;... Νὰ σὲ πάρῃ παλληγκαρίσια. "Οχι: νά σταυρώσῃς τὰ χέρια καὶ νά παραδοθῇς!

— Μὰ δὲ βλέπεις, καπετάνιε, ποῦ χάσκει τὸ κύμα νά μᾶς καταπιῇ;

— "Ὅσπου νά μὲ καταπιῇ ἐκεῖνο, τὸ ρουφῶ ἐγώ!...

Ὁ καπετάνιος ᾔθελε νά μᾶς κεντήσῃ τὸ φιλότιμο, ἀλλὰ ποιὸς μποροῦσε νά κινήθῃ; Τὸ χιόνι πλάκωσε μιὰ πήχῃ στὸ κατάστρωμα. Στὰ σκοινιά, στὰ κατάρτια, στὰ σίδερα, στὰ κουρέλια τῶν πανιῶν ἀπλωνόταν κι ἀσπρογάλιαζε. Εἴχαμε ἀπελπιστῇ καὶ περιμέναμε τὸ τέλος μας.

Τότε ξαφνικὰ ἀκούσαμε μιὰ φωνή:

— Αἶ! Ἀπὸ τὸ μπάρκο!... αἶ!

Δὲν ᾔθελα νά πιστέψω τὰ ἴδια μου τ' αὐτιά. Νὰ μὴν ἦταν ἀπὸ τὸ « Σωτήρα »; Δόξα νά ἔχῃ ὁ Θεός!...

Δὲν ἦταν ὅμως ἀπὸ τὸ καταραμένο ἐκεῖνο μπάρκο. Ἦταν ἀπὸ μιὰ γολέτα(*), ποῦ ἔπεσε κοντὰ καὶ μᾶς ἔσωσε. Ἦταν Γαλαξιδιώτικη, τοῦ καπετάν Καρέλγ.

Μόλις πατήσαμε στὴ γολέτα ἐπάνω, μᾶς ἔγδυσαν οἱ ναῦτες ἀπὸ τὰ ρούχα ποῦ εἶχαν κολλήσῃ ἐπάνω μας, μᾶς πότισαν τσάι μὲ ρούμι καὶ μᾶς ξάπλωσαν σὲ ζεστὰ κρεβατιστρώσια.

Κατεβήκαμε τὸ Βόσπορο καὶ ἀπὸ τὴν Πόλιν βγήκαμε στὴν Ἀσπρὴ Θάλασσα(*), κι ἀράξαμε στὴ Δῆλο. Ἐβδομήντα κομμάτια καράβια, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ, κι ἀκόμη πέντ' ἔξι βαπό-

* Γολέτα: ἰστιοφόρο μὲ δύο κατάρτια.

* Ἀσπρὴ θάλασσα: τὸ Αἰγαῖο πέλαγος.

ρια. Ἀπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σκοινιά νόμισα, πὼς ἔμπαινα σὲ πυκνοντομένο δάσος, χειμῶνα καιρό.

Δὲν καλοαράξαμε ἀκόμη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κα-
τακόκκινο, ξεσκούφωτο ἀναμαλλιασμένο, νὰ τρέχει στὴν πλώρη
καὶ χτυπώντας τὸ στήθος του νὰ βοῖζει καὶ νὰ καταριέται. Κοιτά-
ζω καλὰ: τὸ καταραμένο καράβι, ὃ «Σωτήρας», ἔστειλε δίπλα
μας! Εἶδα κι ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετάνιο.

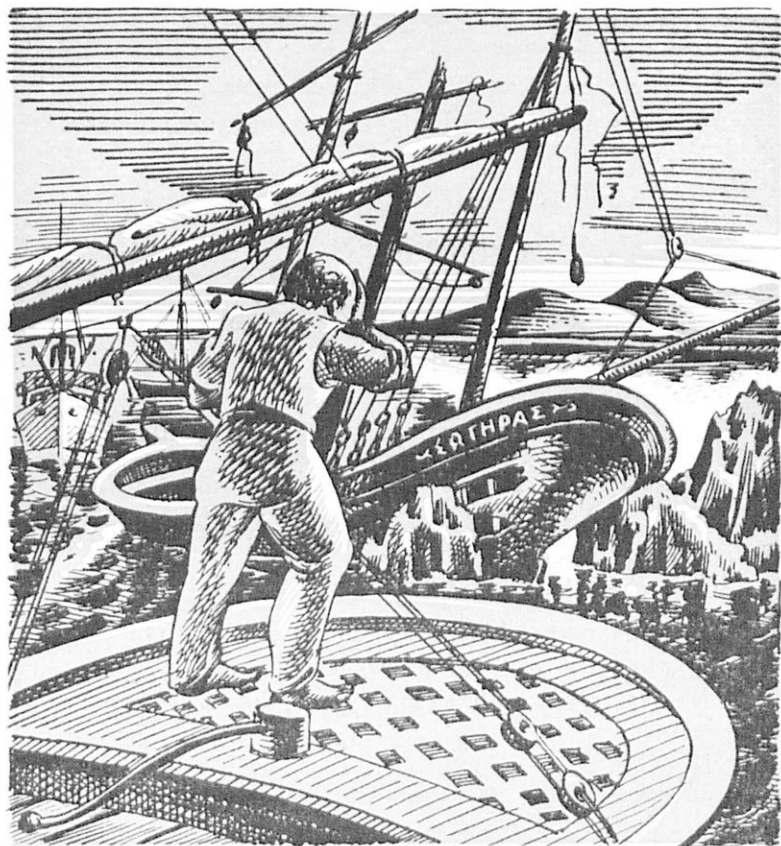
— Ἡ κακία του ἔμεινε! εἶπε νά, ποῦ ὁ Θεὸς δὲ μὰς ἄφησε νὰ
χαθούμε!

Ἀρχισε νὰ νυχτώνη καὶ κακὰ σημάδια ἔδειχνε ὁ καιρός. Ὁ
ἥλιος βασιλέψε μαραμμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς
Τήνου, ὁ Τσικνιάς, ἐσκοτείνιασε. Ἀσυνήθιστη κίνηση ἄρχισε στὴ
Δῆλο, καθὼς γίνεται σὲ μυρμηγκοφωλιά στὰ πρωτοβόρχεια. Οἱ ναύ-
τες τρέχουν ἄλλοι στὰ σκοινιά, ἄλλοι στὶς ἄγκυρες, ἄλλοι στὶς
βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια; Χέρια, πόδια, νόγια, δόντια, ὅλα
εἶναι σὲ κίνηση. Πλάκωνε, νόμιζε, ἐπίβουλος ἐχθρός, καὶ καθένas
ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν ἀντικρύσῃ, ὅπως μπορούσε καλύτερα.

Κι ἀλήθεια σὲ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρός! Μαῦρος, θεοσκότει-
νος πέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιά ὁ χιονιάς μὲ ἄγριες φωνὲς καὶ φτερο-
κοπήματα, κι ἔκανε τὸ λιμάνι μαλλιά κουθάρια. Σίδερα βροντοῦ-
σαν, ξύλα ἔτριζαν, φωνὲς ἀντηχοῦσαν κι ἀλυχτήματα. Ἀπὸ ἓνα
Μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο ξυλεία, πετοῦσαν στὴ θάλασσα τὰ
σανίδια σὰν πούπουλα, ποὺ σκέπασαν τὴ θάλασσα ὡς πέρα στὸ
νησί! Μὲ μασύνα Σμυρναίικια, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε
ὅλος διόλου. Ἀπὸ μιὰ σφυγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτε.
Τὰ βαπόρια σήκωσαν τίς ἄγκυρές τους κι ἄγριοσφυρίζοντας ρί-
χτηκαν ποῦ νὰ πρωτοφύγῃ. Ἐμεῖς ἤμαστε στὴν ἄκρη, κι εὐκολα,
ἀμολώντας τὴν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τίς Μικρὲς
Δῆλες.

Ὅλη τὴ νύχτα βάσταξε ὁ θορήνος. Κι ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα

τὸ κακὸ ποὺ ἔγινε. "Ἀλλὰ καράβια ἦταν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνά ἀπὸ ξάρτια(*). "Ἐνα ἐδῶ εἶχε τὴ μισή πρόμνη φαγωμένη·

ἄλλο ἐκεῖ δίχως μπαστούνι(*) καὶ φλόκουξ(*). "Ἐνα βαπόρι ἔγερ-

* **Ξάρτια** : τὰ δυνατὰ σκοινιά ποὺ συνδέουν τὰ κατάρτια μὲ τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου.

* **Μπαστούνι** : τὸ μαζοῦ ξύλο, ποὺ προβάλλει ἔξω ἀπὸ τὴν πλώρη τοῦ καραβιοῦ.

* **Φλόκουξ** : πανί τριγωνικὸ τῆς πλώρης.

νε καὶ κρατοῦσε καρφωμένο στὴν ἄγκυρά του ἓνα Σαμιώτικο τρεχαντήρι (*). Δὲν ξέρω πῶς πῆγα στὴν πρόμνη καὶ βλέπω ἔξαφνα τὸν καπετάνιο μας γονατιστὸ πίσω στὸ τιμόνι τοῦ καραβιοῦ μας νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδύρεται.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες; τὸν ρωτῶ.

— Ἀχ, παιδί μου! λέει στενάζοντας ὁ κακομοίρης χάθηκε, ὁ φτωχὸς ἄνθρωπος!

Γυρῶ κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ τί βλέπω; Ὁ « Σωτήρας », μαδέρια, βρισκόταν πεταμένος ἐπάνω στὶς πέτρες, καὶ κοντὰ σὲ ναῦτες του, βρεγμένοι ὡς τὸ κόκκαλο, τουρτούριζαν γύρω στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη, κοντὰ τους ὁ καπετάνιος τους, ἀναμαλλιασμένος καὶ ἀγριομάτης, κοίταξε τὰ ναυάρια σὰ νὰ κοίταξε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τὸν κακομοίρη, χάθηκε ὁ φτωχὸς ἄνθρωπος! Δὲν ἤθελα νὰ τὸν δῶ ἔτσι!... ξαναεῖπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια! Λυπήθηκα κι ἐγὼ τὸ μπάρμπα, εἶπε ὁ μπάρμπα Καλιώρας κι ἐσώπασε.

Μὰ οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλὰ ὥρα ἄφωνοι, σαστισμένοι. Συλλογίζονταν τὸ πάθημα τοῦ « Σωτήρα » καὶ τὰ λόγια τοῦ τοῦς εἶπε στὴν ἀρχὴ ὁ μπάρμπα Καλιώρας:

« Νὰ ξέρετε, πῶς ἦ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της! »

Ἄνθ. Καρκαβίτσας (Διασκευή)

* Τρεχαντήρι: μικρὸ ἰστιοφόρο πλοῖο.

ΣΤΕ΄ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

(Ν. Γ. Πολίτου)

1. ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Οί παλαιοί Έλληνες ήταν ψηλοί, σάν τίς ψηλότερες λεύκες, κι όταν έπεφταν χάμω, πέθαιναν, γιατί δέν μπορούσαν νά σηκωθούν. Γι' αὐτὸ ὁ μεγαλύτερος ὄρκος τους ήταν: «Νά πέσω, ἂν δὲ λέγω ἀλήθεια».

(Θεσσαλία)

2. Η ΠΕΤΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΛΟΓΟΥ

Στὴ μεγάλη πόρτα τῆς Μεσσήνης, ποὺ εἶναι στὸ δρόμο τῆς Ἀρκαδίας, φαίνονται κάτω σὰ μάρμαρα κάτι βαθειὲς αὐλακιές. Εἶναι ἀπὸ τὰ πέταλα τοῦ ἀλόγου τοῦ Ἀριστομένη, ποὺ γλίστρησε ἐκεῖ.

(Μεσσηνία)

3. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΣΣΕΣ

1. Στὸ καιρὸ τῶν παππούδων τῶν παππούδων μας μερικοὶ ἀπὸ τὸ χωριὸ μας πῆγαν στὴν Πόλη. Ἐκεῖ ἔμαθαν πὼς ὑπῆρχε μιὰ γριὰ ἀπὸ τὴ φυλὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ πῆγαν νὰ τὴ δοῦν. Εἶχε ἀνάστημα πελώριο, μόνο ἦταν στραβὴ ἀπὸ τὰ γεράματα.

Τοῦς ρώτησε νὰ μάθῃ τί γίνεται ὁ τόπος τους κι' ὕστερα γυρίζει καὶ λέει στὸν ἕναν ἀπ' αὐτοῦς: « Δός μου τὸ χέρι σου ». Ἐκεῖνος φοβήθηκε νὰ τῆς δώσῃ τὸ χέρι κι ἀρπάζει ἀμέσως ἀπὸ μπροστά του μιὰ μασιὰ καὶ τῆς τὴν παρουσιάζει. Ἡ γριὰ ἐπιασε τὴ μασιὰ, τὴν ἔσφιξε καὶ τὴ λύγισε τόσο πολὺ, ὥς ποὺ δὲν τὴν ἔσπασε. Τότε τοῦ εἶπε: « Εἴσαστε δυνατοὶ καὶ σεῖς, μὰ ὅχι ὅπως ἡμᾶστε ἐμεῖς ». Γιατὶ θαρροῦσε πὼς τὸ σίδερο ἦταν τὸ χέρι του.

(Βόνιτσα)

2. Στὴ μεγάλη πόρτα τοῦ παλαιοῦ κάστρου τῆς Μεσσήνης βρίσκεται ἓνα θεόρατο λιθάρι, ποὺ φράζει τὸ δρόμο. Αὐτὸ τὸ ἐφερνε ἀπὸ μακριὰ στὸν καιρὸ τῶν Ἑλλήνων μιὰ Ἑλληνίσα. Τὸ βαστοῦσε ἐπάνω στὸ κεφάλι τῆς κι' ἔγνεθε καὶ τὴ ρόκα τῆς. Ἄμα ἔφτασε σὲ κεῖνο τὸ μέρος ἔκανε ἄχ!, γιατί κουράστηκε, κι ἀμέσως ράχισε ἢ πέτρα κι ἔμεινε ἐκεῖ.

(Μεσσήνη)

4. ΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑΠΗΧΟΙ

Στὸν Ψηλορείτη καὶ στὰ ριζοβολῖα τοῦ Ψηλορείτη πρῶτοι πρῶτοι κατοίκησαν οἱ Σαραντάπηχοι, ποὺ ἦταν ψηλοὶ, πολὺ ψηλοὶ καὶ δυνατοί. Ὅταν ἔγινε κατακλυσμὸς, ἀνέβηκαν στὴν κορυφὴ τοῦ Ψηλορείτη γιὰ νὰ μὴν πνιγθοῦν. Ψηλοὶ κι αὐτοί, ψηλὸ καὶ τὸ βουνό, δὲν ἔφτανε τὸ νερὸ νὰ τοῦς κουκουλώσῃ. Πολλὰς ἡμέρας

ἔστεκαν ἐκεῖ ὀρθοί, μὲ τὸ νερὸ ὡς τὸ λαιμιά, ὥσπου ἔφυγαν τὰ νερά.

(Κρήτη)

5. Ο ΔΙΓΕΝΗΣ

Ὁ δυνατότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Σαραντάπηχους ἦταν ὁ Διγενής, ποὺ τὸν ἔλεγαν ἔτσι, γιατί ἔζησε δυὸ γενεές. Αὐτὸς ἔρριχνε τοὺς μεγάλους βράχους μακριὰ γιὰ παιχνίδι σὰν κότσια, καὶ φαίνονται πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ὡς τὰ σήμερα.

Κοντὰ στὶς Καμάρες εἶναι ἡ Σέλα τοῦ Διγενῆ. Κι αὐτὴ εἶναι ἓνα ἀλλάκι στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὸ βάρος του ὅταν καθαλίκευε τὸ βουνὸ καὶ καθόταν. Καὶ παρακάτω, στὴ ράχη, εἶναι ἡ Πατησιά του, ἓνα βαθούλωμα μεγάλο. Γιατί ὅταν διψοῦσε, πατοῦσε ἐκεῖ τὸ ἓνα τοῦ πόδι καὶ τὸ ἄλλο στ' ἀντικρινὸ βουνὸ κι ἔσκυβε κι ἔπινε νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι, ποὺ ἔτρεχε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Καὶ μὲ τὰ γένηα του ἔφραζε τὸ ποτάμι καὶ ξεχείλιζε καὶ πλημμυροῦσε τὸν κάμπο τῆς Μεσαρᾶς.

(Κρήτη)

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μέσ' στὸ πλατὺ τὸ πέλαγο καράβι ταξιδεύει

— τριγύρω νύχτα ἀπλώνεται —

καὶ μὲ τ' ἀγέρι, π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαϊδεύει,
τὸ μπρίκι τ' ἀσπροφόρετο κουνιέται, ἀργεσσαλεύει
σὰ νύφη π' ὄλο καὶ λυγρὰ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μὰ ξάφνου, σὰ νὰ κάρφωσε σ' ἀμμουδιάστὸ ἀκρογιαλὶ

τὶς δύο τοῦ ἄγκυρες μαζί,

τὸ μπρίκι στέκει, καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει

Γοργόνα θαλασσόδραχτη μ' ἀγριωπὸ κεφάλι :

— Ὁ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε γιὰ ξῆ ;

Βροντολογά τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
μὲ τὴν ψαρίσια της οὐρά.

Καὶ τὸ γυναῖκειο της αὐτὴ ἀπόκριση γυρεύει...

— Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμο βασιλεύει,
ὁ ναύτης ἀποκρίνεται· ζωὴ νᾶρχης, κυρά.

Ἀλίμονο, ἂν τῆς ἔλεγε, πῶς εἶναι πεθαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά!...

Εὐθὺς τὴν ἴδια τῇ στιγμῇ ὁ ναύτης ὁ καημένος
μαζὶ μὲ τὸ καράδι του θὰ βούλιαξε πνιγμένος,
καὶ ἡ Γοργόνα θ' ἄρχιζε νὰ κλαίῃ τὸ Βασιλιά.

Μὰ τώρα πῶμαθε πῶς ἔη, τὴν ὥψη της ἀλλάζει
καὶ μ' ὁμορφιὰς στολίζεται.

Γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει,
μὲ δυὸ ματάκια ἐλόγλυκα τριγύρω της κοιτάζει,
κι ἀπ' τὰ ξανθὰ της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγος φωτίζεται.

Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾷ καὶ σιγαλαρμενίζει
στὴ θάλασσα τὴ γαλανή.

Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἄφρὸ σὰ γλᾶρος φτερουγίζει.
Λύρα κρατάει ἐλόγχρυση καὶ παίζοντας ἀρχίζει
νὰ τραγουδᾷ στὸ πέλαγος μ' οὐράνια φωνή.

I. Δροσίνης

ΒΑΤΟΣ, ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ ΚΑΙ ΓΛΑΡΟΣ

Τὰ παιδιά είχαν τόσο πολύ ξεχαστή με τὰ παιχνίδια τους ἔξω στή γειτονιά, πού δὲν κατάλαβαν πότε κιόλας εἶχε σουρουπώσει. Τὴν ὥρα ὅμως τοὺς τὴ θύμισαν οἱ μαῦρες νυχτερίδες, πού ἐδραίναν ἀπὸ τὰ κεραμίδια τῆς γειτονικῆς παλιᾶς ἐκκλησιᾶς καὶ πετοῦσαν πάνω καὶ κάτω, δεξιὰ κι ἀριστερά, γεμίζοντας ὅλο τὸ χωρὶ.

— Παιδιά, πιάνομε νυχτερίδες, εἶπε σὲ μιὰ στιγμή ὁ Πάνος, πού ἦταν ὁ μικρότερος, ἀλλὰ καὶ ὁ πονηρότερος τῆς παρέας.

— Καὶ πῶς τὶς πιάνουν, δὲ μᾶς λὲς τοῦ λόγου σου; τὸν ρώτησαν οἱ ἄλλοι.

— Τώρα θὰ δῆτε εἶπε, ἐκεῖνος.

Ἦστερα ἔβαξε νὰ βρῇ ἓνα μακρὸ καλάμι, ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωσε. Σοφίστηκε λοιπὸν κι αὐτὸς ἄλλη μέθοδος. Ἐδραλε τὸ σακκάκι του καὶ τὸ ἔρριχνε ψηλὰ στὸν ἀέρα. Ἐκεῖνο ἐπεφτε πάλι κάτω καὶ ὁ Πάνος τὸ ἔρριχνε πάλι.

— Τί κάνεις αὐτοῦ Πάνο;

Ἦταν ὁ παππούς, πού εἶχε βγῇ ἔξω γιὰ νὰ δῇ τί κάνουν τὰ ἐγγονάκια του. Εἶδε τοὺς ἄλλους νὰ κοιτᾶνε, εἶδε καὶ τὸν Πάνο νὰ ρίχνει ψηλὰ τὸ σακκάκι του, καὶ ὁ παππούς ἀπόρησε.

— Νυχτερίδες, παππού. Μὰ ποῦ θὰ μοῦ πᾶνε; Κάποια θὰ μπῇ στὴν τσέπη ἢ στὸ μανίκι, καὶ θὰ τὴν πιᾶσω!

Ὁ παππούς καὶ ὅλοι γέλασαν μὲ τὴν καρδιά τους.

— Μὴν πιᾶσης καμιά, καημένε, γιατί θὰ τῆς κάνης μεγάλο κακό, εἶπε γελώντας ὁ παππούς. Θὰ ἐρθῇ ὁ χωροφύλακας καὶ θὰ τὴν πάη φυλακή.

— Φυλακή; Καὶ γιατί, παππού;

— Ἀ, αὐτὸ εἶναι ἐλόκληρη ἱστορία, ἀπάντησε ὁ παππούς. Ἀλλῇ φορὰ θὰ τὴν ποῦμε, νὰ ἔχουμε καιρό.

— Νὰ μᾶς τὴν πῆς τώρα, παππού, νὰ μᾶς τὴν πῆς τώρα, ἔλεγαν καὶ ξανάλεγαν τὰ παιδιὰ, ὅλα μαζί.

Ὡς καὶ ὁ Πάνος, ἀφοῦ εἶδε πῶς δὲν τὰ καταφέρνει, φόρεσε τὸ σακκάκι του καὶ ζύγωσε λέγοντας κι αὐτὸς:

— Ναὶ παππού, νὰ μᾶς τὴν πῆς τώρα.

Τί νὰ κάνῃ κι ὁ παππούς; Δέχτηκε!

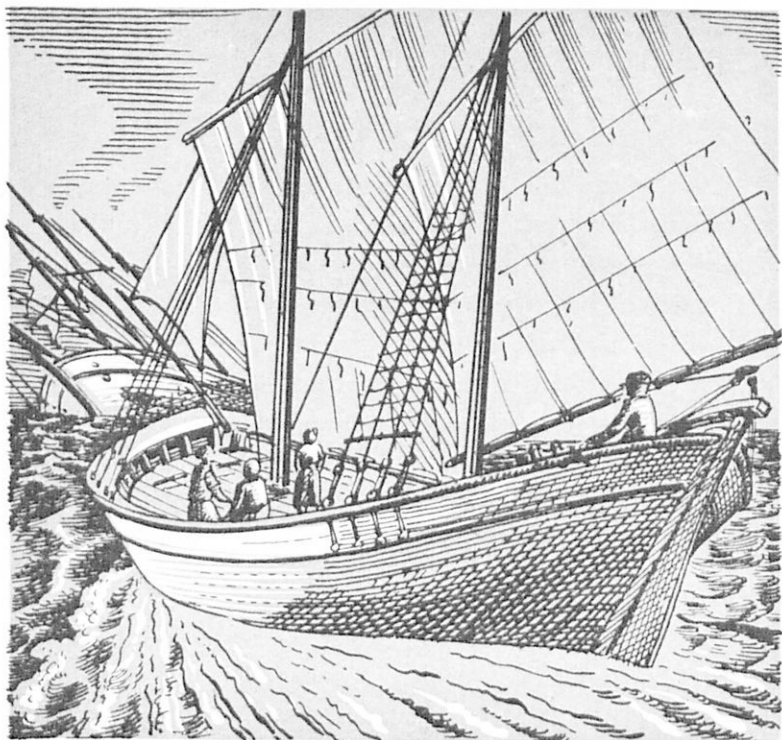
— Ἀφοῦ τὸ θέλουν τὰ παιδιὰ, μπορεῖ ὁ παππούς νὰ τοῦς τὸ ἀρνηθῇ; εἶπε.

2. Ὑστερα ἀπὸ λίγα λεπτά ὅλοι τους παππούς κι ἐγγόνια, ἦταν καθισμένοι μέσα στὸ σπίτι, ἑτοιμοὶ γιὰ τὴν ἱστορία, ποῦ θὰ ἔλεγε γιὰ τὴς νυχτερίδες, γιὰ τὸ χωροφύλακα καὶ γιὰ τὴν φυλακή.

— Πᾶνε πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε, ἄρχισε ὁ παππούς. Ἡ νυχτερίδα ἦταν γυναίκα, ἀπὸ τὴς πρώτες τοῦ χωριοῦ στὴν ἐξυπνάδα. Τὸ χωριὸ τῆς ἦταν παράλιο, καλὴ ὥρα σὰν τὸ δικό μας. Ἐνας ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς λεγόταν Βάτος κι ἓνας ἄλλος λεγόταν Γλάρας. Ἀπὸ τὸ χωριὸ τους ἔβλεπαν νὰ περνοῦν γυρολόγοι μὲ πανικά ἢ νὰ ἐρχονται μὲ τὰ καΐκιαπραμιάντες γιὰ τοὺς ντόπιους ἐμπόρους. Ὅλοι τους ἔκαναν χρυσὲς δουλειές.

— Γιατί νά μὴ γίνουμε κι ἐμεῖς ἐμποροὶ; εἶπε ἡ Νυχτερίδα στὸ Βάτο καὶ τὸ Γλᾶρο.

Ἐκεῖνοι βρῆκαν τὸ σχέδιο περίφημο. Ὅσοτερά ἀπὸ λίγο εἶχαν κιόλας ἐτοιμῇ τὴ συμφωνία τους. Θὰ σχηματίζαν καὶ οἱ τρεῖς τους

ἐμπορικὴ ἐταιρεία. Θὰ ἔβαζαν καὶ οἱ τρεῖς τους καταθέσεις σὲ εἶδος ἢ σὲ μετρητά. Κι ὕστερα θὰ πήγαιναν στὴν πρωτεύουσα, θὰ φόρτωναν κι αὐτοὶ ἓνα καΐκι γεμάτο ἐμπόρευμα καὶ θὰ γύριζαν στὸν τόπο τους νὰ πουλοῦν καὶ νὰ θησαυρίζουν. Ὅλα φαίνονταν τόσο εὐκόλα. Οἱ τρεῖς συνεταῖροι ἦσαν ἐνθουσιασμένοι!

Ὁ Βάτος πούλησε ὅλη τὴν περιουσία του, σπίτι, χωράφια, ἀμπέλια, περιβόλια. Μὲ τὰ χρήματα ἀγόρασε γοῦνες καὶ ὑφάσματα γιὰ κοστούμια. Ὁ Γλᾶρος πούλησε κι ἐκεῖνος ὅλη τὴν περιουσία του κι ἀγόρασε χαλκώματα κάθε λογῆς.

— Θὰ τ' ἀγοράζουν οἱ νέες γιὰ τὴν προίκα τους. Δὲ θὰ προφταίνουμε νὰ πουλᾶμε, ἔλεγε στοὺς ἄλλους δυὸ συνεταίρους κι ἔτριβε τὰ χέρια του ἀπὸ χαρά.

Ἡ Νυχτερίδα δὲν εἶχε χρήματα. Δὲν εἶχε οὔτε χτήματα γιὰ νὰ πουλήσῃ. Πῆγε λοιπὸν καὶ βρῆκε ἕναν-ἕναν ὄλου τοὺς τοκογλύφους τῶν χωριῶν τῆς ἐπαρχίας τῆς καὶ δανείστηκε χρήματα. Βέβαια ὁ τόκος ἦταν πολὺ μεγάλος. Ὡστόσο ἡ Νυχτερίδα ἦταν πολὺ αἰγουρή, ὅτι ἡ ἐταιρεία τους θὰ ἔκανε πλούτους.

— Μέσα σὲ πέντε τὸ πολὺ μῆνες θὰ ἔχω ξεπληρώσει τόκους καὶ κεφάλαια, ἔλεγε.

Ἀφοῦ φώνισαν τοῦ κόσμου τὰ εἶδη, φόρτωσαν ἕνα ὀλόκληρο πλοῖο, μπῆκαν κι αὐτοὶ μέσα καὶ γύριζαν στὸν τόπο τους. Στὸ δρόμο ὅμως ἔπιασε ξαφνικὴ καὶ μεγάλη θαλασσοταραχὴ καὶ τὸ πλοῖο τους ναυάγησε πάνω σὲ κάτι ξέρες. Ὅπως ἦταν νύχτα, οἱ ναῦτες πῆραν πολλὰ ἀπὸ τὰ ὑφάσματα, μπῆκαν στὶς δυὸ θάρκες κι ἔφυγαν κρυφά. Τὸ πλοῖο ναυαγημένο κι ἀκυβέρνητο τὸ ξαναπῆραν τὰ κύματα, τὸ πῆγαν πότε ἐδῶ, πότε ἐκεῖ, ὥσπου στὸ τέλος βούλιαξε μὲ ὅλα τὰ χαλκώματα.

Εἶδαν κι ἐπαθάν οἱ τρεῖς συνεταῖροι ὥσπου νὰ τὰ καταφέρουν νὰ σωθοῦν. Εὐτυχῶς εἶχαν τὴν καλὴ τύχη νὰ περνάη ἐκεῖ κοντὰ τους κάποιο καράβι καὶ νὰ τοὺς περιμαζέψῃ.

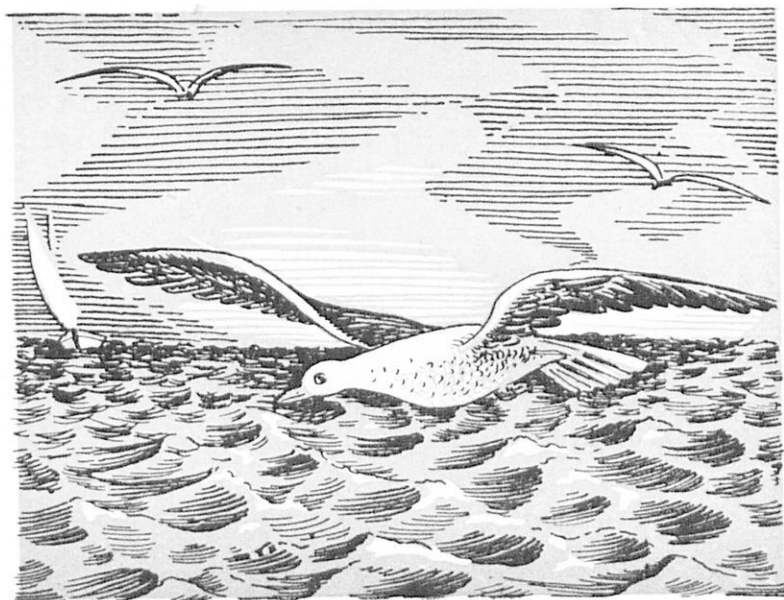
3. Πῶς ὅμως νὰ τολμήσουν νὰ παρουσιαστοῦν στὸ χωριό τους;

Παρακάλεσαν τὸ Θεὸ νὰ τοὺς λυπηθῇ καὶ νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Ἐκεῖνος τοὺς λυπήθηκε καὶ τοὺς ἔδωσε ἄλλη μορφή. Ὁ Βάτος ἔγινε δοντρικό, ὁ σημερινὸς βάτος μὲ τὰ μακριὰ κλωνιά καὶ τὰ

πολλά ἀγκάθια του. Ὁ Γλάρος ἔγινε πουλί, ὁ σημερινὸς γλάρος μετὴν ἀγκιστροφτὴ μύτη καὶ τὶς λευκὰς του σπαθωτὲς του φτεροῦγες. Ἡ Νυχτερίδα ἔγινε κι αὐτὴ πουλί, ἡ σημερινὴ νυχτερίδα, μετὶς φτεροῦγες ἀπὸ δέρμα καὶ μετὶ μουσοῦδι σὰν ποντίκι. Ἀλλὰ καὶ μ' ὅλη τὴ μεταμόρφωσή τους, δὲν κατορθώνουν νὰ λησμονήσουν τὸ μεγάλο τους τὸν καημό. Ὁ βάτος ἔπιασε τὶς στράτες καὶ τὰ μονοπάτια, ἕνα γύρω σ' ὅλους τοὺς τόπους. Ἐκεῖ ἄπλωσε τὰ ἀγκαθερά κλωνιά του καὶ παραφυλάει. Κάθε διαβάτη, ποὺ θὰ περάσῃ, ὁ βάτος μετ' ἀγκάθια του τὸν γραπώνει ἀπὸ τὸ ροῦχο.

— Μὴν εἶναι κανένας ἀπὸ τοὺς ναῦτες τοῦτος ὁ περαστικός; Μὴν εἶναι ἀπὸ τὰ δικά μου ὑφάσματα τοῦτο ποὺ φοράει; συλλογιέται ὁ βάτος κι ἐξετάζει τοῦ καθενὸς μετὰ τὸ ροῦχο.

Ὁ γλᾶρος πάλι δὲν ἀφίνει τὴ θάλασσα. Γαλήνη ἢ φουρτούνα κάνει, τοῦ γλάρου τοῦ εἶναι ἀδιάφορο. Ὀλημερίς πετάει πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ ψάχνει. Καὶ κάθε τόσο κάνει βουτιὲς μέσα στὰ νερά, κοιτάζοντας τοὺς βυθοὺς. Ἔχει τὴν ἐλπίδα, πὼς συνεχίζοντας ἔτσι νὰ ψάχνῃ τὴ θάλασσα δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ξαναβρῇ κάποια μέρα τὰ βυθισμένα του χαλκώματα.

Ὁ παππούς ἔκανε νὰ σταματήσει λίγο, νὰ ξεκουραστῇ. Μὰ τὰ παιδιά ἦταν ἀνυπόμονα.

— Κι ἡ Νυχτερίδα, παππού;

— Ἐκεῖνη, παιδιά μου, ἔχει τὶς πιὸ πολλές σκοτοῦρες. Οἱ δανειστές της, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ τοκογλύφοι, χάλασαν τὸν κόσμο, γιὰ νὰ τὴν βροῦν. Τὸ ἔμαθε ἡ νυχτερίδα καὶ ἀπὸ τότε διαρκῶς κρύ-

θεται. Κρύβεται όλη τήν ήμέρα μέσα σέ κρυφές κι ανήλικες τρύ-
 πες. "Αν θά επιχειρήσει νά βγῇ έξω, βγαίνει μόνο τή νύχτα, με
 τó σκοτάδι. Καί ποτέ δέν τήν αφήνει ó φόβος, μήπως καί τή νύχτα
 τήν αναγνωρίσουν οί τοκογλύφοι της καί τήν πιάσουν.

Τά παιδιά έδειξαν ότι πολύ χάρηκαν με τήν όμορφη ιστο-
 ρία τοῦ παππού.

— "Όστε έτσι λοιπόν είναι; εἶπε καί ó μικρός Πάνος με άπορία.

— Έτσι βέβαια είναι, τοῦ αποκρίθηκε ó παππούς. Κι ύστερα
 άπό όλα αυτά, ήθελες τοῦ λόγου σου, κύρ Πάνο, νά τήν πιάσης
 τήν καημένη καί νά τήν παραδώσης στοῦ χωροφύλακα καί τοῦς
 τοκογλύφους της.

Με τοῦς τελευταίους τούτους λόγους, γέλασε ó παππούς, γέ-
 λασαν κι όλα τά παιδιά.

Ζ'. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ

1. Ἡ χαρὰ τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν περιγράφεται, ὅταν ἓνα καλοκαιρινὸ πρῶτὸ ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μαζί μὲ τὸν πατέρα του καὶ μερικοὺς ἄλλους Σπαρτιάτες γιὰ τὴ Σπάρτη. Πόσο καιρὸ τὴν εἶχε ὀνειρευτῇ αὐτὴ τὴ μέρα !

Ὁ Ἀλκιδάμας ἦταν ἓνα Σπαρτιατόπουλο, ποὺ ζοῦσε τὸν καιρὸ ποὺ οἱ Ἕλληνες πολεμοῦσαν στὴν Ἀσία μὲ τοὺς Πέρσες. Φαινόταν πὼς εἶχε περάσει τὰ δώδεκα χρόνια, μὰ στὴν πραγματικότητα μόλις εἶχε κλείσει τὰ δέκα. Σὲ ξεγελοῦσε τὸ ψηλὸ ἀνάστημα του καὶ τὸ γυμνασμένο κορμὶ του. Ὁ πατέρας του λεγόταν Δαριάγγελτος καὶ εἶχε μείνει χρόνια στὴν Ἀθήνα, γιὰ ὑπηρεσία τῆς πατρίδος του, τῆς Σπάρτης.

Ἔτσι ὁ Ἀλκιδάμας δὲν θυμόταν διόλου τὴν πατρίδα του. Ἦξερε μόνο ὅ,τι εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του.

“Όταν έστριβαν για την Έλευσίνα έρριξε πίσω του τελευταία ματιά. Η Άκρόπολη ύψωνόταν με μεγαλοπρέπεια και το χάλκινο άγαλμα της Θεάς Άθηνάς άστραφτε στον ήλιο και θεβαίνανε το μικρόν Άλκιδάμα, πώς ή θεά θά έξακολουθούσε να προστατεύη την πόλη.

Έκαμαν άρκετους σταθμούς, ώσπου να φτάσουν στη Σπάρτη. Ό τελευταίος σταθμός ήταν ή Τεγέα.

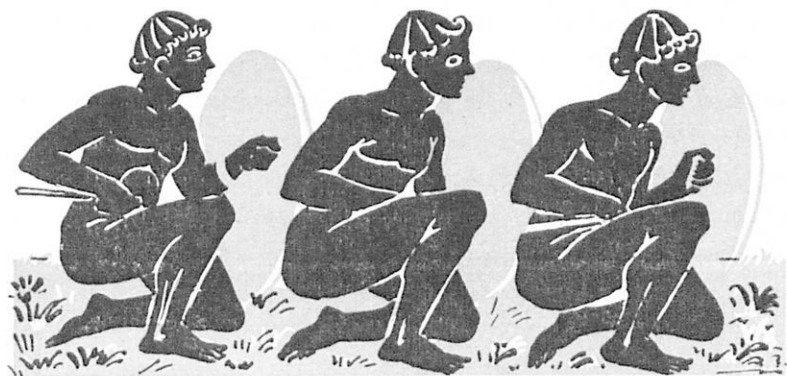
2. “Όταν πλησίασαν στη Σπάρτη και την είδαν πάνω από τους λόφους να άπλώνεται κάτω στον κάμπο, ο Άλκιδάμας δέν παραξενεύτηκε γιατί δέν είδε ούτε τείχη ούτε άκρόπολη. Ήξερε από το πατέρα του πώς τείχη της Σπάρτης άνέγκητα ήταν τα γενναία στήθη των παλληκαριών της.

Ήρασαν τη μικρή γέφυρα του Εύρώτα και μπήκαν στην πόλη.

Τα σπίτια ήσαν άπλά και μικρά. Πολλοί Σπαρτιάτες έτρεξαν να τους καλωσορίσουν. Στην πλατεία μάλιστα άθήσαν λίγο με έναν ήμιλο Σπαρτιατών. Εντύπωση προξένησε στον Άλκιδάμα ο τρόπος τους. Μόλις μιλούσε κανένας γεροντότερος, άμέσως έσώπαιναν οι νεότεροι και άκουγαν με προσοχή και σεβασμό. Εκείνη τη στιγμή ήρθε κοντά ένας άλλος γέρος. Φορούσε μόνο χιτώνα, κι άκουμπούσε στο ραβδί του. Άμέσως σηκώθηκαν όλοι και του έδωσαν την πρώτη θέση να καθίση.

3. Την άλλη μέρα, πολύ πρωί, ο Άλκιδάμας βγήκε έξω, μαζί με τον πατέρα του. Η μητέρα του ή Άγηςάνδρη τον φίλησε και του είπε :

— Παιδί μου από τώρα και πέρα μητέρα σου θά είναι ή Σπάρτη. Θά πάς από σήμερα μαζί με τ’ άλλα παιδιά της στους στρα-

τώνες. Καὶ μὲν ξεχνᾷς, πῶς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στίς μάχες ποῦ πῆρε μέρος.

Ὁ Ἀλκιδάμας ἔφυγε σιωπηλός. Σὲ λίγο ἔφτασαν σ' ἓναν ἀνοιχτὸ χῶρο. Στὴν ἄκρη ἦταν μιὰ δεντροστοιχία καὶ σ' ἄλλο μέρος ἓνα γυμναστήριο, ὅπου γυμνάζονταν ἑκατοντάδες παιδιὰ τῆς ἴδιας ἡλικίας. Οἱ μικροὶ ἔκαναν στρατιωτικὰ γυμνάσια σὰν τέλειοι στρατιῶτες. Στὴν Ἀθήνα τὰ παιδιὰ ἀποτελοῦσαν χοροδίες ἢ χόρευαν στρατιωτικοὺς χορούς, ἔχι ὅμως μὲ τόσο τέχνη καὶ ἐπιδεξιότητα σὰν καὶ αὐτὰ, ποῦ ἔβλεπε ὁ Ἀλκιδάμας.

Ὅλα τὰ παιδιὰ ἦσαν ἡλιοκαμένα, λιγνά καὶ γρήγορα σὰν πουλιά. Κοίταζε μὲ πόση ταχύτητα ἔκαναν τὰ γυμνάσια. Στὴ στιγμή ἐκτελοῦσαν τὰ προστάγματα τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ φαλαγγάρχη. Πότε περνοῦσαν μπροστά, προφυλαμμένα κάτω ἀπὸ τὴν ἀσπίδα τους. Πότε πρόβαλλαν μὲ μιὰς τὰ κοντάρια τους καὶ σχημάτιζαν ἔτσι ἓναν ἀμυντικὸ τοίχο. Ἦταν φοβερὸ νὰ βλέπης αὐτὸν τὸ θανατηφόρο τοίχο! Τώρα καταλάβαινε γιατί ἦταν περιττὰ στὴ Σπάρτη τὰ τοίχη καὶ ἡ ἀκρόπολη.

Ξαφνικὰ τὰ παιδιὰ σταματοῦσαν, γύριζαν πίσω καὶ ἔτρεχαν

έλα μαζί με μεγάλη άταξία. Στο τέλος όμως του γηπέδου σταματούσαν κάνοντας μεταβολή.

Και νά! Τò κάθε παιδί βρισκόταν στην θέση του και πρόβαλε τό κοντάρι του. 'Ο 'Αλκιδάμας δέν μπορούσε νά κρύψει τò θαυμασμό του γιὰ τήν τελειότητα πού γίνονταν οί άσκήσεις.

Σέ λίγο μέσα σ' αὐτές τίς φάλαγγες θά έμπαινε και ο 'Αλκιδάμας. Τò όνειρό του νά γίνη άληθινò παλληκάρι τής Σπάρτης αλλήθευε!

4. 'Ο 'Αλκιδάμας μπήκε άμέσως στή γραμμή και τὰ γυμνάσια άρχισαν. Ήταν όμως πολὺ σκληρότερα άπ' ό,τι τὰ φανταζόταν. Τὰ άλλα παιδιά ήταν πιά γυμνασμένα. Έτσι, όταν πηδούσε έμπρός, τò πήδημα τοῦ 'Αλκιδάμα ήταν τò πιό μικρό άπ' όλα τ' άλλα. Όταν πάλι έκαναν έφοδο, τόν πρόφταιναν, και μιὰ φορά μάλιστα τόν έβριξαν κάτω.

Μά ο 'Αλκιδάμας τò πήρε άπόφαση νά μάθη καλά τὰ γυμνάσια. Όλη τήν ώρα στριφογύριζαν μέσα στο μναλό του τὰ λόγια τής μητέρας του.

Στο τέλος ο άρχηγός πρόσταξε :

— Στην Εδρώτα.

Στήν όχθη τοῦ ποταμοῦ Εδρώτα τὰ παιδιά σκόρπισαν κι έκοθαν καλάμια με τὰ χέρια τους χωρίς κανένα εργαλείο, και μάζευαν βοδύλα. Όταν έκοψαν αρκετά, τὰ κουβάλησαν στους στρατώνες.

Γιὰ δείπνο είχαν τὰ παιδιά λίγο σιταρένιο ξερò ψωμί και μιὰ μαύρη σούπα, « τò μέλανα ζομό », όπως τόν έλεγαν. Έστερα κοιμήθηκαν πάνω στα καλάμια πού είχαν κόψει. Έτσι κοιμήθηκαν όλοι, και οί άρχηγοί τους. Γιὰ τò μεγαλείο τής πατρίδας τους, έπρεπε νά μάθουν νά υποφέρουν όλες τίς στερήσεις.

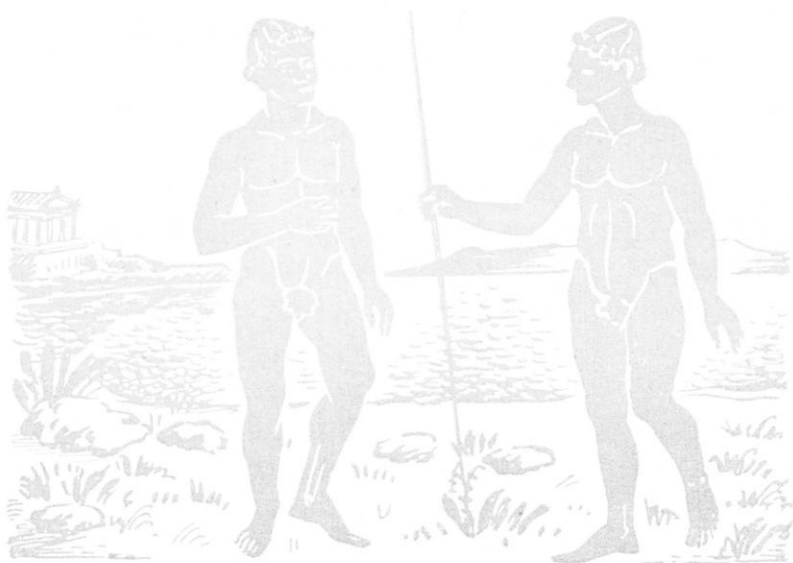
5. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἀλκιδάμας ρώτησε τοὺς ἄλλους :

— Πότε πηγαίνουν τὰ παιδιὰ στὰ σπίτια τους ;

— Σπίτι ; Δὲν πηγαίνομε σπίτι ! Δὲν εἴμαστε πιά μωρά. Τώρα εἴμαστε στοὺς στρατώνες, τοῦ ἀπάντησαν καὶ γέλασαν μαζί του.

Ὅταν ὅμως ἀργότερα τὰ παιδιὰ ἔπεσαν στὸν Εὐρώτα, ὁ Ἀλκιδάμας τοὺς ξεπέρασε ὅλους στὸ κολύμπι. Γιατὶ στὴν Ἀθήνα εἶχε γίνῃ πολλὸ δυνατὸς στὰ θαλασσινὰ γυμνάσια. Τὰ παιδιὰ πρόσεξαν τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἀλκιδάμα καὶ τοῦ ἐδειξαν ἐκτίμηση. Τὴν ἴδια μέρα μάλιστα ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ, ὁ Λαοδάμας, τοῦ χάρισε ἓνα κοντάρι. Τοῦτο ἦταν μεγάλο δεῖγμα φιλίας.

6. Τὴν τρίτη μέρα ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα πῆγε μὲ τὰ με-

γαλύτερα παιδιά στὰ δάση τοῦ Ταῦγκετου, νὰ κυνηγήσουν ἀγριο-γούρουνα.

Ὁ Ταῦγκετος εἶναι πολὺ ἀγριο κι ἀπότομο βουνό, πὺς ψηλὸ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀθήνας. Περνοῦσαν ἀπὸ πυκνὰς τοῦφες θάμνων, ποὺ ἔδειχναν πὼς δὲν εἶχε ξαναπεράσει ἀπὸ ἐκεῖ ἄνθρωπος. Ἐπὶ ῥοχὰν ἀπότομες πλαγιές, ποὺ γιὰ νὰ σκαρφαλώσουν ἔπρεπε νὰ πιάνει ὁ ἓνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τὸν τραβᾷ.

Κάποτε τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν νὰ τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τίς μύτες πρὸς τὸ χῶμα καὶ νὰ γαυγίζουν ἀνυπόμονα.

— Βρήκανε τὰ γουρούνια, φώναξαν τὰ παιδιά κι ἔτρεξαν ἀπὸ κοντά.

Τὶ ἔξοχο θέαμα γιὰ τὸν Ἀλκιδάμα, νὰ βλέπη τὸ μεγάλο θηρίο νὰ τρέχῃ ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους τόσο γρήγορα! Ἐπειτα τὸ ἀγριογούρουνο, σὲ μιὰ χαράδρα γύρισε ξαφνικὰ πίσω κι ἔπεσε πάνω στὰ σκυλιὰ. Μὰ τὴν Ἀρτέμιδα, τί φοβερὰ δόντια ποὺ εἶχε!

Ὁ ἀρχηγὸς τοὺς ὅμοις πῆδησε μπροστὰ καὶ χτύπησε μὲ τὸ κοντάρι του τὸ ἀγριογούρουνο κατὰστίθη. Οἱ ἄλλοι ἔκαναν τὸ ἴδιο καὶ τὸ φοβερὸ θηρίο κυλίστηκε νεκρό.

Αὐτὸ τὸ βράδυ ὁ λόγος τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν ξαναγύρισε στοὺς στρατῶνες. Ἐμείνε ἔξω στὸ ὑπαιθρο. Ἀνάψανε μεγάλη φωτιὰ καὶ οἱ δούλοι ἔκοψαν τὸ ἀγριογούρουνο, πέρασαν τὰ κομμάτια στὶς σούβλες καὶ τίς ἔβαλαν στὴ φωτιὰ. Ὅλα τὰ παιδιά ἔφαγαν ἐκεῖ-νο τὸ βράδυ μὲ πολὺ ὄρεξη.

Ὁ Ἀλκιδάμας δὲν ξέχασε ποτὲ αὐτὴ τὴ νύχτα. Τὴν ἔκανε ἀληθινὴν ἀνέστη ὁ δροσερὸς καὶ μυρωμένος ἀέρας, ἡ μυρωδιὰ τῶν κρεάτων τὴ στιγμὴ ποὺ τὰ ἔβηγαν, ἡ ὁμορφὴ φωτιὰ μέσα στὸ σκοτεινὸ δάσος, καὶ ἀκόμη τὸ θέαμα τοῦ Ταῦγκετου, ποὺ ὕψωνε τὴν κορφή του ὡς τ' ἄστρα. Μὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὸν ἔκανε περὶ ψαχνὸ τὸ συναίσθημα, πὼς μεγάλωσε πιὰ, πὼς ἔγινε ἄνδρας!

Τὴ νύχτα ἐκεῖνη ἔλα τὰ παιδιὰ κοιμήθησαν χάμω στὸ χῶμα,
ἐνῶ γύρω ξαγρυπνοῦσαν τὰ σκυλιὰ.

7. Πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε. Ὁ Ἀλκιδάμης μεγάλωσε πιά
κι ἔγινε ἄνδρας πραγματικός. Στὰ γυμνάσια εἶχε γίνει ὁ πρῶτος
ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς ἡλικίας του. Τὰ ξεπερνοῦσε στὸ πῆδημα, στὸ
λιθάρι καὶ στὸ κοντάρι. Μὰ ἐκεῖ, ποῦ εἶχε φτερά, ἦταν τὸ τρέξιμο.
Ἐλάθε μέρος στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ νίκησε στὸ τρέξιμο
δυσὶ φορές. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὸν ζητωκραύγασαν καὶ τὸ ὄνομα
τῆς Σπάρτης δοξάστηκε στὸ στάδιο τῆς Ὀλυμπίας.

Τὴ ὥρα τοῦ ἀλήθεια ἦταν, ὅταν τοῦ φοροῦσαν τὸ στεφάνι τοῦ
νικητοῦ! Γιατὶ ὁ Ἀλκιδάμης μὲ τὰ γυμνάσια εἶχε κάνει πολὺ
ἔμορφο σῶμα. Μαῦρα μάτια καὶ μαῦρα μαλλιά, ὠραῖο κεφάλι,
πλατὺ στῆθος καὶ ψηλοὶ ὄμοι, χέρια καὶ πόδια δυνατὰ κι εὐκί-
νητα. Πόσο τὸν καμάρωνε ὁ πατέρας του!

Είχε λάβει μέρος σὲ πολλὰς μάχας καὶ πρῶτος εἶχε ἀνεβῆ
τὰ τεῖχη σὲ πολλὰ κάστρα. Ἡ μητέρα του τοῦ ἔδινε γελαστή καὶ
περήφανη κάθε φορὰ τὴν ἀσπίδα, γιατί ᾔξερε, πῶς θὰ τὴ φέρῃ
πάλι νικητής. Ὅλοι τὸν καμάρωναν στὴ Σπάρτη, γιὰ τὴν ἀν-
δρεία του καὶ τοὺς καλοὺς του τρόπους στοὺς μεγαλύτερούς του.
Κι οἱ μητέρες ἔλεγαν στὰ παιδιά τους:

— Μακάρι νὰ γίνετε σὺν τὸν Ἀλκιδάμα.

Ἀργότερα ὁ Ἀλκιδάμας διηγόταν, πῶς σὲ ὅλη τὴ ζωὴ του
ὁδηγὸς του εἶχε τὰ πρῶτα ἐκεῖνα λόγια τῆς μητέρας του:

«Παιδί μου, ἀπὸ τώρα καὶ πέρα μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρ-
τη. Καὶ μὴν ξεχνᾷς, πῶς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες
πὺν πῆρε μέρος».

Η.΄ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΗ

ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Στις 28 Ὀκτωβρίου κηρύχθηκε ὁ ἀδίκος πόλεμος κατὰ τῆς γῶρας μας.

Ἐνθουσιασμός ἀκράτητος ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη τῆς Ἑλλάδας. Ἐνα παραλήρημα σωστὸ κατέλαβε τὸν Ἑλληνικὸ λαό. Ποτέ δὲν κατέβηκε σὲ ἀγῶνα μὲ πλεῖστον μέγαλο ἐνθουσιασμό σὰν τὸν τωρινό. Οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν χτυποῦν χαρμύσυνα.

Ὁ λαὸς κατακλύζει τοὺς ναοὺς, οἱ ἱερεῖς ψάλλουν θεήσεις κατανυκτικὲς πρὸς τὸ Θεό, νὰ εὐλογήσῃ τὰ ὅπλα τῶν Ἑλλήνων. Οἱ γέροι χωριάτες καὶ οἱ γυναῖκες φέρνουν στὴν ἐπιτροπὴ τὰ ζῶα τοὺς καὶ τὰ παραδίδουν μὲ χαρὰ γιὰ τὴν πατρίδα.

Τὰ παλληκάρια ἀφήνουν γειὰ στοὺς δικούς τους καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία τὰ μέσα νὰ φύγουν, γιὰ νὰ φορέσουν τὴν τιμημένη στολὴ καὶ νὰ προτάξουν τὰ τιμημένα στήθη τους στὸν ἐπιδρομέα καὶ νὰ σώσουν τὴν πατρίδα ἀπὸ τὴ σκλαβιά.

Θεέ μου! Τί γίνεται! Τρέλλα ἐνθουσιασμοῦ, παραλήρημα

σωστό, δάκρυα χαράς... Ούφ! Πώς άργούν τ' αὐτοκίνητα! Τά παλληκάρια θιάζονται νά φύγουν, νά φθάσουν γρήγορα, νά προλάβουν τὸ θάρσος ἐχθρὸ νά μὴ μολύνῃ μὲ τὸ πόδι του οὔτε μιὰ σπιθαμὴ τῆς τιμημένης γῆς!

— Μὲ τὰ πόδια, παιδιά! ἀκούγεται μιὰ φωνή.

Καὶ οἱ ἑφεδρὸι ξεκινοῦν ἑκατοντάδες ἐλόκληρες ἀπὸ τὰ χωριά τους μὲ τὰ πόδια. Σαράντα πέντε χιλιόμετρα δρόμο μὲ τὰ πόδια!

Βρέχει... Μὰ τὰ χωριατόπουλα νιώθουν τὴ βροχὴ σὰν εὐλογία Θεοῦ. Φεύγουν τραγουδώντας!

— Ἐχετε γειά, μανάδες, πατέρες, ἀδέρφια, παιδιά. Ἡ Πατρίδα μᾶς φωνάζει νά σώσωμε τὴν τιμὴ τῆς, ποὺ θέλησαν νά τῆς ἀφαιρέσουν οἱ βάρβαροι. Δώστε μας τὴν εὐχὴ γιὰ συντροφιά μας...!

Κι ὁ κόσμος ὅλος, γέροι μὲ κατάσπρα μαλλιά, γερόντισσες μὲ δακρυσιμένα μάτια, κοπέλες, παιδιά, ὅλοι τοὺς κατευθύνουν μὲ ἐνθουσιασμό:

— Στὸ καλὸ, παιδιά... στὸ καλὸ... Ὁ Θεὸς μαζί σας! Νὰ γυρίσετε μὲ τὸ καλὸ νικηταί, φορτωμένοι θάφνες, σωτῆρες τῆς Πατρίδος. Ὁ Θεὸς νά σας σκεπάζῃ! Στὸ καλὸ, παιδιά!...

Ὡ! Θὰ θυμῶμαι ὅσο ζῶ ἐκείνη τὴ μέρα, τὴν πρώτη τοῦ πολέμου. Στὴν πόλιν μας ἡ δέηση ἔγινε στὴν ὁμορφὴ πλατεῖα τῆς. Ὁ κόσμος σὲ μάζες πυκνές, ἐνθουσιασμένους, μὲ πίστη πρὸς τὸ Θεὸ κι ἀγάπην πρὸς τὴν Πατρίδα, ξεσπάει σὲ ἀτέλειωτες ζητωκραυγές. Λάβα ἡφαιστείου ξεχύθηκε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του. Ὁλόκληρη ἡ πλατεῖα σειόταν ὥρα πολλή, σὰ νὰ γινόταν τρομακτικὸς σεισμός.

Στὰ ἄλλα κέντρα τῆς ἐπαρχίας ὁ ἴδιος ἐνθουσιασμός, ἡ ἴδια τρέλλα. Σὲ μιὰ κοινόπολιν ἓνα παλληκάρι, μόλις τελείωσα τὰ πατρικά μου λόγια, ξέσπασε σὲ ἐκδηλώσεις συγκλονιστικές...

— Τὰ λόγια σου, πατέρα, μᾶς μέθυσαν μὲ τὸ γλυκύτερο κρασί

τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἀναψαν φλόγα ἀσβεστή μέσα μας. Θὰ προτιμήσουμε νὰ σκοτωθοῦμε ὅλοι, παρὰ ν' ἀφήσουμε τοὺς ἐχθροὺς νὰ σκλαβώσουν τὴν πατρίδα μας. Δέξ μας, πατέρα, τὴν εὐχή σου νὰ γυρίσουμε φορτωμένοι δάφνες, μὲ τὴ συνείδησή μας ἡσυχή, ὅτι σώσαμε τὴν πατρίδα ἀπὸ ἓνα δολοφόνου ἐχθρό...

Καὶ τὸ παλληκάρι ἔλαμψε δλόκληρο, σὰν ἄστρο λαμπερό, καὶ μαζί του ἔλαμψαν κι ὅλα τὰ ἄλλα παλληκάρια τοῦ χωριοῦ.

Τὴν ἴδια στιγμή, ἀπὸ τὸ μέρος τῶν μητέρων τους καὶ τῶν ἀδελφῶν τους ἀκούστηκε, τρεμουλιαστή, μιὰ δυνατὴ φωνή:

— Χαλάλι τὰ σπλάχνα μας γιὰ τὴν πατρίδα!

Ὡ! Αὐτὴ τὴ σκηνὴ ποτὲ δὲ θὰ τὴ λησμονήσω!

Ὅταν ἔφτασα σ' ἓνα ἄλλο μεγαλοχώρι, εἶχε ἀρχίσει νὰ νυχτώνη.

Ὁ κόσμος ὅλος ἦταν συγκεντρωμένος στὸ ναὸ καὶ ἀκούγε μὲ

λαχτάρα λίγα λόγια πατρικά, ἀπὸ τὰ τρίςθαθα θγαλμένα τῆς καρδιάς μου.

Τὴν ὥρα ἐκεῖνη ἀκούστηκαν δημοτικὰ τραγούδια ἀπ' ἔξω. Τὰ παλληκάρια ἄλλου χωριοῦ περνοῦσαν τραγουδώντας ἀπὸ τὸ μεγαλοχώρι, γιὰ νὰ κατέβουν στὸ δρόμο τὸ δημόσιο. Ὁ παπὰς τοῦ χωριοῦ μὲ διακόπτει:

— Συγγνώμη, Σεβασμιώτατε, τὰ παιδιὰ πρέπει νὰ φύγουν γιὰ τὸν πόλεμο καὶ θέλουν νὰ πάρουν τὴν εὐχή σου.

Καὶ τὰ παλληκάρια ὅλα ἦρθαν γύρω μου. Γονάτισαν ἐμπρὸς μου. Σταύρωσαν τὰ χέρια τους κι ἔσκυψαν εὐλαχικὰ τὰ κεφάλια τους, γιὰ νὰ πάρουν τὴν εὐλογία. "ὦ! στιγμὴ ἀνεκτίμητη! "ὦ! θεῖα σκηνή! Δὲν ξέρω τί εἶπα στὰ παιδιὰ αὐτὴ τῇ στιγμῇ. Τοῦτο μόνο θυμοῦμαι, ὅτι, ὅταν ἐκεῖνα σηκώθηκαν καὶ ἄρχισαν ἕνα ἕνα νὰ μοῦ φιλοῦν τὸ χέρι κι ἐγὼ νὰ τ' ἀγκαλιάζω μὲ ἀγάπη καὶ νὰ τοὺς δίνω τὴν εὐχή μου, ὅλος ὁ ἄμαχος πληθυσμός, ποὺ εἶχε κατακλύσει τὸ ναό, ξέσπασε σὲ κλάματα.

Αὐτὸ μ' ἔκανε στ' ἀλήθεια νὰ τρομάξω. Φαντάστηκα ὅτι κάποιος πόνος, ἴσως κάποια δειλία, εἶχε εἰσχωρήσει στὶς καρδιές τους, καὶ αὐστηρὸς εἶπα στὶς κοπέλες:

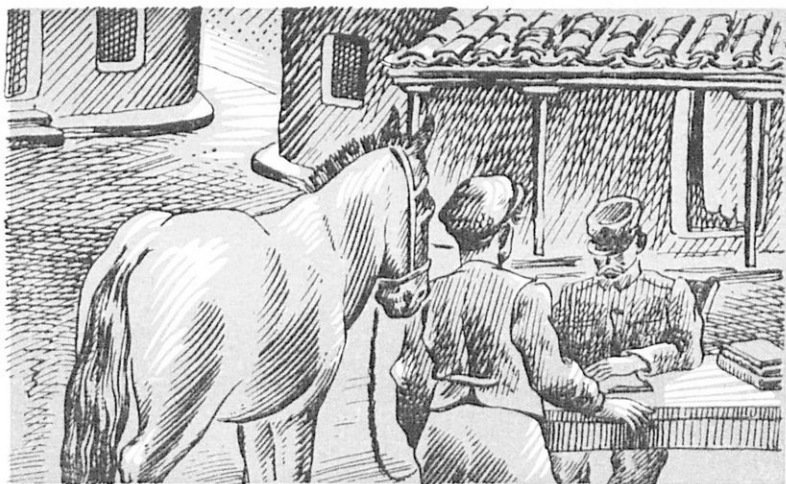
— Κλάματα δὲν ἀρμίζουν στὶς Ἑλληνοποῦλες. Κρίμα, μιὰ τέτοια ἱερὴ μυσταγωγία νὰ τὴν θεηγλώνετε μὲ τέτοια δάκρυα.

Δὲν πρόφθασα ὅμως καλὰ καλὰ νὰ τελειώσω τὰ αὐστηρὰ μου λόγια, καὶ μιὰ Ἑλληνοπούλα διαμαρτυρήθηκε μὲ δύναμη:

— Δὲν εἶναι τὰ δάκρυά μας φόβου οὔτε δειλίας δάκρυα, πατέρα, εἶναι δάκρυα λατρείας μας πρὸς τὸ Θεὸ καὶ προσευχῆς θερμῆς γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας, γιὰ τὰ παιδιὰ μας! . . .

— Δάκρυα προσευχῆς! . . . ἐπανελάθαν αὐθόρμητα τὰ χεῖλη μου, ἐνῶ ἄθελα δυὸ δάκρυα κυλίσθηκαν καὶ ἀπὸ τὰ δικά μου μάτια . . .

Σὲ κάποιο ἄλλο χωριό, κάποιος χωριάτης ἔφερνε τὸ ἄλογό

του για να τὸ παραδώσῃ στὴν ἐπιτροπὴ τῆς ἐπιτάξεως. Σταμά-
τησα τὸ αὐτοκίνητο, κατέβηκα κάτω καὶ ρώτησα τὸ χωριάτη μὲ
τὰ ἴδια τὰ λόγια τὰ γλυκὰ τοῦ ἀλησμόνητου ἀγαπητοῦ μου
ποιητοῦ :

*Πές μου, μεροκαματιάση, τᾶλορό σου ποῦ τὸ σέρονεις ;
Κοίταξέ το μὲ τί πόνο, μὲ τί θλίψη ποῦ σ' ἀφήνει . . .*

Κι ἐκεῖνος μ' ἔνα χαμόγελο, ποῦ μόνο σὲ χεῖλη ἐλληνικὰ θὰ
μποροῦσε ν' ἀνθήσῃ μοῦ ἀπάντησε ἀμέσως :

— Μοῦ τὸ ζήτησε ἡ Πατρίδα καὶ τῆς τὸ χαρίζω μὲ ὅλη μου
τὴν καρδιά !

Σὲ ἓνα ἄλλο κεφαλοχώρι συνέβηκε κάτι, ποῦ στ' ἀλήθεια
μὲ τρόμαξε. Μιὰ χωριάτισσα, προχωρημένη στὴν ἡλικία, μὲ διέκο-
ψε ἀπότομα τὴν ὥρα ποῦ μιλοῦσα στὸ λαὸ καὶ φώναζε μὲ δυνατὴ
φωνή :

— Δὲν ἀντέχω πιὰ Δεσπότη μου. Θὰ τὸ εἰπῶ, θὰ τὸ φωνάξω, δὲν ἀντέχω!...

— Πές το, θειά, πές το!

Ἐκείνη κοντοστάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ, περιμένοντας τὴ δική μου συγκατάθεση. Ὁ κόσμος ἐξακολούθησε πιὸ δυνατὰ!

— Πές το, θειά, πές το...

Τότε ἡ χωριάτισσα σήκωσε τὰ χέρια της ψηλὰ στὸν οὐρανὸ καὶ φώναξε μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς της:

— Κατάρρα στοὺς δολοφόνους, κατάρρα!

Τί ἔγινε τότε δὲν περιγράφεται. Ὅλες οἱ χιλιάδες τοῦ λαοῦ ποὺ εἶχαν κατακλύσει τὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ, ξέσπασαν σὲ συγκλονιστικὲς φωνές:

— Κατάρρααα! Κατάρρα στοὺς δολοφόνους! Ζήτω ἡ Ἑλλάδα μας, ἡ τίμια Ἑλλάδα μας!...

Σεισμὸς σωστὸς ἐπακολούθησε, ἡφαιστεια τρομαχτικὸ ἄρχισε νὰ ξεχύνῃ τὴ λάβα του. Ἐγὼ ἀνατρίχισα. Ἐνας φόβος μεγάλος γέμισε τὴν ψυχή μου. Σήκωσα τὰ ἐλἐμματα μου καὶ τὰ χέρια μου σὲ στάση προσευχῆς καὶ στάθηκα ἄφρονος. Ὁ λαὸς σιγὰ σιγὰ ἠρούχασε, σὰ μὲ εἶδε σ' αὐτὴ τὴ στάση, κι ἐγὼ προσευχήθηκα:

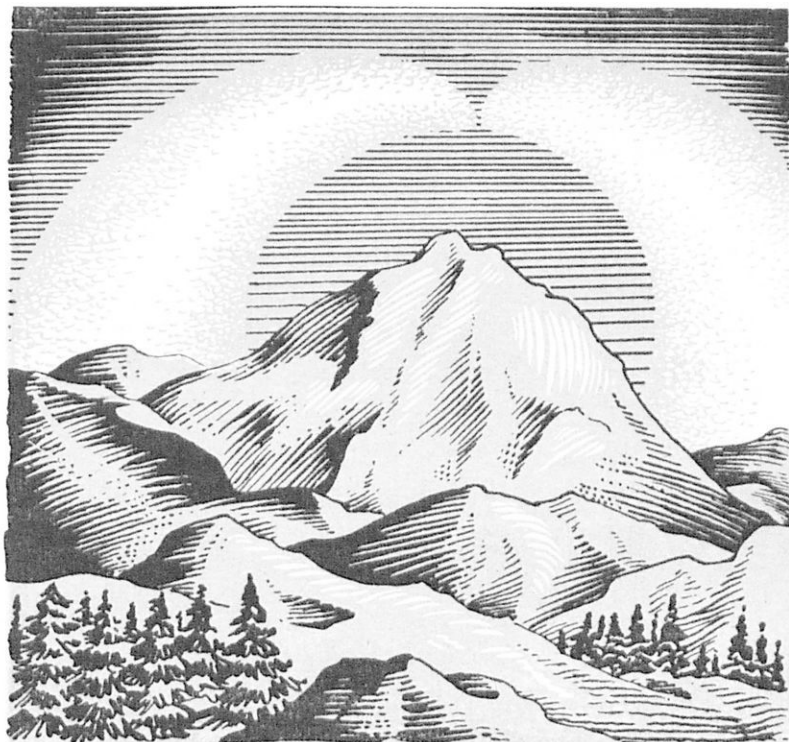
«Παναγία μου, Μητέρα, Παρθένα, Θεοτόκε, ἀπλῶς τὴ σκέπη Σου σὰν ἐλοφώτεινη νεφέλη πάνω ἀπὸ τὸ Ἔθνος Σου καὶ σκέπασε τὴν Ἑλλάδα μας. Καὶ στὴν ἴδια τὴν ἐλόθερμη ἀγκαλιά Σου, ποὺ ἔσφιξε τὸ Χριστό, πάρε καὶ τὸν πιστὸ στρατὸ μας καὶ δός του τὴν ἀγάπη Σου καὶ τὴ Χάρη Σου...».

Τὸ ἴδιο βράδυ, περίεργο, ὥρα 9 καὶ 20 ἀκριβῶς, ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ ὅλων τῶν χωριῶν τῆς εἵδαμε πρὸς τὸ μέρος τῶν συνόρων μας ποὺ ἐμαχόταν ὁ στρατὸς μας μιὰ φωτεινὴ νεφέλη νὰ προβάλῃ, σὰ νὰ τὴν ξέχυσε ἓνας ὑπερφυσικὸς προβολέας. Ἀνέβη-

κε ψηλά, ψηλά. Σχίσθηκε σὲ δύο καὶ σκέπασε ὅλη τὴν Ἑλλάδα
μας σὰν ἀγκαλιὰ μητέρας!

Ἀνατριχιασμένοι ὅλοι σταυροκοπηθήκαμε καὶ μὲ θουρκωμένα
μάτια ἐξακολουθήσαμε τὴν προσευχή.

† Ὁ Χῖος ΗΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

1. Είναι αρχές Δεκεμβρίου του 1940. Είχαμε αφήσει τὰ Δο-
λιανὰ τῆς Ἡπείρου καὶ τώρα περνούσαμε τὴν Κακαβιά, αὐτὸν τὸ
σπουδαῖο συνοριακὸ σταθμὸ, γιὰ τὸ Ἀργυρόκαστρο.

Ἡ μάχη δόθηκε στὴν Κακαβιά καὶ οἱ Ἴταλοι εἶχαν φύγει.
Ἀκολουθοῦσαμε τὰ μαχόμενα τμήματά μας, ποὺ θὰ τὰ ἀντικατα-
στούσαμε στὴ μάχη αὐριο ἢ μεθαύριο.

Εἶναι ἄλλο πράγμα, πολὺ περίεργο, νὰ περνᾷς τὰ σύνορα,
καὶ μὲ τίς πρῶτες γραμμὲς νὰ μπαίνῃς μέσα σὲ μιὰ ἐχθρική χώ-
ρα. Εἶναι μιὰ παράξενη συγκίνηση νὰ σκέφτεσαι, ὅτι αὐτὸ ἐδῶ
ποὺ πατᾷς τὸ λένε « σύνορα », ὅτι αὐτὸ ποὺ βλέπεις μπροστὰ τὸ
λένε « Ἀλβανία », ἐνῶ τὰ βουνὰ ποὺ ἀφησες πίσω, αὐτὸ εἶναι
Ἑλλάδα. Ἀπὸ τώρα σύνορα θὰ εἶμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Ὅσο θὰ
προχωροῦμε μπροστὰ, ὅλος ὁ τόπος πίσω θὰ γίνεταί Ἑλλάδα.

Ἐνα μικρὸ καὶ λευκὸ ξωκκλήσι εἶναι δεξιὰ στὸ ὕψωμα, σὲ
Ἀλβανικὸ ἑδάφος.

— Παιδιά, ξωκκλήσι στὰ δεξιὰ μας. Ἡ Παναγία θὰ μᾶς τὰ
φέρῃ δεξιὰ, εἶπε κάποιος.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ, ἀπαντήσαμε οἱ ἄλλοι.

Ἐβρεχε δυνατὰ καὶ ὥρες πολλές. Σωστὸς κατακλυσμὸς. Τὸ
βράδυ φτάσαμε σ' ἕνα χωριό, Μπουλαράτ ἦταν τ' ὄνομά του. Ποῦ
θὰ μένωμε ὅμως; Ἄν ἦταν Γερμανοί, θὰ ἐδραζαν ὅλους τοὺς κα-
τοίκους ἔξω ἀπὸ τὰ σπίτια, θὰ ἐμπαιναν μέσα αὐτοὶ καὶ φεύγον-
τας τὴν ἄλλη μέρα πρὶν θὰ ἐπαιρναν μαζί τους ὅτι θὰ τοὺς
ἄρουν.

Ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν εἶμαστε Γερμανοί, καὶ γιὰ τοῦτο ἐκάνουμε

σχέδια σὲ ποιὸ ἄπλωμα νὰ στῆσουμε τὸ στρατιωτικὸ μας τσαντήρι. Ἡμαστέ παρὲς πέντε-ἕξη στρατιώτες.

— Ἐλάτε στὸ σπίτι μας νὰ στεγνώσετε. Ἐχει καλὴ φωτιά. Ἐχει καὶ μέρος νὰ μένετε τὴ νύχτα.... ἀκοῦμε νὰ μᾶς φωνάζουν.

Ἦταν δύο ἀγόρια ἡλικίας δεκαῆξη καὶ δεκατεσσάρων χρόνων τὸ καθένα. Εἶναι πολὺ συγκινητικὸ νὰ συναντᾷ ἀπροσδόκητα ἐκεῖ Ἑλλήνες, ν' ἀκοῦς ἑλληνικὰ ἐκεῖ ποὺ ἐπίσημα δὲν ἦταν ὡς τώρα Ἑλλάδα, ἐκεῖ ποὺ αἰῶνες ἀδιάκοπα ζῇ ἡ Ἑλλάδα.

2. Ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν ἦταν μιὰ μεσόκοπη ἀγαθὴ γυναίκα, μαυροφορεμένη. Μᾶς ὑποδέχτηκε σὰ νὰ δεχόταν ξενιτεμένους συγγενεῖς.

Καθόμαστε στὸ ζεστὸ τζάκι κι ἀμέσως ἀρχίζουν ν' ἀχνίζουν οἱ βρεγμένες χλαῖνες καὶ τὰ χιτῶνά μας. Ἀχνίζουμε ὅλοι, σὰ λιθανιστήρια.

Ἐκεῖ κοιτάζουμε τίς φλόγες, ποὺ παίζου, καὶ μαθαίνομε τὴν ἱστορία τῆς οἰκογενείας, ποὺ μᾶς φιλοξενεῖ. Ὁ πατέρας εἶχε συλλεγθῇ « γιὰ πολιτικοὺς λόγους ». Δηλαδή γιατί αἰσθανόταν καὶ μιλοῦσε σὰν Ἑλληνας.

— Ἀρρώστησε στὴ φυλακὴ καὶ πέθανε, ἔτσι εἶπαν. Ποιὸς ξέρει, μπορεῖ καὶ νὰ τὸν ἔχουν ἐκτελέσει στὰ κρυφά, εἶπε ἡ μητέρα.

Τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ, τὸ μεγαλύτερο, τὸ ἔλεγαν Δημοσθένη. Ἐπῆρε τέτοιο ὄνομα, γιατί ὁ νονός του ἦταν δάσκαλος, ποὺ εἶχε σπουδάσει στὴν Ἑλλάδα καὶ θαύμαζε τοὺς ἀρχαίους.

Μέσα σὲ λίγη ὥρα γίναμε κιόλας φίλοι μὲ τὰ παιδιὰ. Ἐκεῖνα μᾶς ἐξήγησαν μιὰ χάρη, νὰ τοὺς μάθοιμε τὰ λόγια ἀπὸ τὸν Ἑθνικὸ μας Ὕμνο ποὺ δὲν τὸν ἤξεραν. Ἦταν πολὺ συγκινητικὸς ἐκεῖνες οἱ στιγμὲς ποὺ σὰν ἐκπαιδευτικὸς ἀνέλαβα ἐγὼ νὰ τοὺς τὸν διδάξω.

Πρέπει νά τούς μίλησα καλά, γιατί ἄκουγαν ἤσυχοι καί οἱ μεγάλοι, ἢ μητέρα καί οἱ συστρατιῶτες μου. Τά παιδιά ἄκουγαν μέ κατάνυξη. Ἐλαμπαν οἱ ζωηρές φλόγες στό τζάκι, ἔλαμπαν καί τὰ μάτια τῶν δυό παιδιῶν ἀπό ζωηρή ἐθνική συγκίνηση. Ἀξέχαστες θά μοῦ μένουν οἱ στιγμές ἐκεῖνες τῆς ζωῆς μου. Ὅπως μάλιστα τὸ λυχνάρι δὲν ἐφώτιζε πλούσια τὴ μεγάλη κάμαρα, ἢ ὅλη σκηνή μοῦ θύμιζε τὸ « κρυφὸ σχολεῖο » τῶν σκλαβωμένων προγόνων μας.

3. Τὴν ἄλλη μέρα πρῶτὸ ξεκινούσαμε.

— Γιὰ ποῦ; μᾶς ἐρωτᾷ ὁ Δημοσθένης.

— Γιὰ ἐμπρός, τοῦ εἶπαμε. Γιὰ ποῦ ἄλλοῦ παρὰ γιὰ ἐμπρός;

Ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν εἶχε κάτι σῶκα φυλάξει, γιὰ τὰ Χριστούγεννα. Τis ἄλλες ἐβδομάδες θά ἐτρωγαν καλαμπόκι, ὅς ἦταν τοῦλάχιστο νὰ ὑπάρχη σίγουρα καὶ ἐκεῖνο στὸ φτωχόσπιτό τους.

Ἐπῆρε ἡ μητέρα τὰ σῶκα καὶ μᾶς τὰ ἐθαξε στὰ σακκιδιά μας. Ἦταν τοῦτο πολὺ μεγάλη θυσία!

— Οχι, ὄχι, νὰ τὰ κρατήσετε γιὰ τὰ Χριστούγεννα! εἶπαμε.

— Γιὰ μᾶς τὰ Χριστούγεννα εἶναι σήμερα, ποῦ λευτερώθηκε ἡ πατρίδα μας, εἶπε ἡ καλὴ μητέρα, καὶ ἐπέμεινε. Ὅστερα μιὰ φορὰ περάσατε ἀπὸ τὸ φτωχικὸ μας, δὲν πρέπει νὰ εἶστε ἀκατάδεχτοι.

— Ἀφοῦ τὸ παίρνατε ἔτσι, σύμφωνοι νὰ τὰ κρατήσωμε. Ἀλλὰ καὶ σεῖς ὅμως δὲν μπορείτε νὰ μᾶς προσβάλλετε.

Ἔτσι εἶπαμε καὶ ἀφήσαμε τὶς κουραμάνες μας καὶ ἔτσι κονσέρβες εἶχαμε μαζί μας.

Ἀρνήθηκε γιὰ πολὺ ὥρα, μὰ τέλος δέχτηκε, γιατί τῆς ξαναλέγαμε διαρκῶς ὅτι ἀλλιῶς μᾶς προσβάλλει.

Ἔτσι ἀποχωριστήκαμε, ἀφοῦ ἀνταλλάξαμε τὰ πιὸ πολυτίμα τότε δῶρα μας.

4. Ἀπὸ τῇ δευτέρῃ μέρᾳ μπήκαμε στὴ μάχη, γιὰ νὰ πάρω-
με τὸ Μάλι Σπάτ καὶ τὰ ἄλλα ὑψώματα γύρω στὸ Τεπελένι.
Ἦταν μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἐνδοξες νίκες ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν, τοῦ χιου-
νιστοῦ καὶ τοῦ φοβεροῦ χειμῶνα. Ἐκράτησε τοῦτο γιὰ πολλές ἐβδο-
μάδες. Ὅταν ἤρθαμε στὴν ἐφεδρεία, νὰ ξεκουραστοῦμε γιὰ λίγο
καιρὸ, ἐμείναμε σὲ κάποιο ἄλλο χωριὸ τοῦ Ἀργυροκάστρου, στὸ
Λιμπόχοβο.

Ἐκεῖ ἓνας ἀπὸ τὴν παρέα μας ἔμαθε, ὅτι ὁ Δημοσθένης καὶ
ὁ ἀδερφός του ὑπερηγετοῦσαν ὡς μικροὶ ἐθελοντὲς στὸ πρόχειρο «Νο-
σοκομεῖον Κρυσπαγγιμάτων», ποὺ εἶχε γίνει στὸ χωριὸ τους. Πολὺ
μὲ συγκίνησε ἡ ἐνέργεια αὐτῇ τῶν δύο μικρῶν φίλων μου.

Σ' ἓνα γνωστὸ μου, ποὺ ἤξερα ὅτι νοσηλευόταν στὸ νοσοκο-
μεῖο ἐκεῖνο, τοῦ ἔγραψα νὰ πῇ στὰ δύο παιδιὰ χαιρετισμούς καὶ
νὰ τοὺς διαβιβάσῃ τὸν ἀνεπιφύλακτο θαυμασμό μου.

Πέρασαν κατόπιν μῆνες καὶ χρόνια: Ἡμέρες μεγάλῃς δόξας
καὶ ὕστερα μαζὺς ἡμέρες τῆς Κατοχῆς. Ὅπου ἤρθε ἡ ἀπελευ-
θέρωση, τὸ 1944.

Σὲ μιὰ ἀπὸ τίς κατοπινὰς ἐκεῖνες μέρες δοκίμασα μεγάλη
καὶ εὐχάριστη ἐκπληξή. Ἦρθαν στὸ γραφεῖο μου δύο νέοι στρα-
τιῶτες, σωστοὶ λεβέντες.

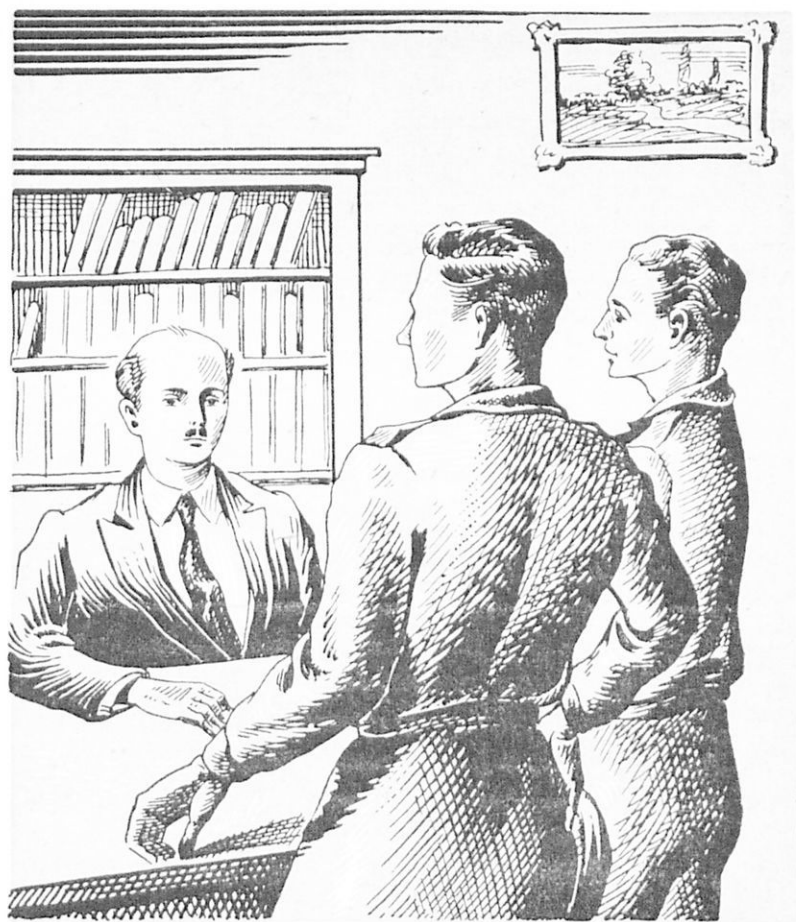
— Δὲ μὰς θυμᾶσθε; μοῦ εἶπαν.

Πῶς νὰ τοὺς θυμῶμαι, ἀφοῦ δὲν τοὺς εἶχα ξαναδῇ;

Φανταστῆτε ὁμοῦ τὴν ἐκπληξή μου, ὅταν ἔμαθα, ὅτι οἱ δύο
αὐτοὶ λεβέντες ἦταν ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ ἀδερφός του. Ἐφαχναν,
λέει, δύο ἐβδομάδες, ὥσπου ἔμαθαν τὴ διεθθυσή μου.

Ἦστερα ἔμαθα τὴν ἱστορία τους. Ὅταν ἤρθαν οἱ Γερμανοί,
τὰ παιδιὰ εἶχαν ἀναμειχθῇ σὲ μιὰ ὀργάνωση, ποὺ εἶχε ἔργο της
νὰ εἰδοποιῇ πότε καὶ ποῦ προσορμίζονται τίς νύχτες τὰ ὑποδρόχια
ποὺ ἐπαιρναν νέους ἄνδρες γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Παιδιὰ ἦσαν, ἔτσι
δὲν κινεῖσαν ὑποψίες.

Ἀναμείχτηκαν σὲ πολλὲς τέτοιες ἀποστολές. Ὅταν ἔγινε φανερό, ὅτι σάμπως ἀρχίζουν νὰ τὰ ὑποπτεύονται, μπήκαν κι

αὐτὰ στὸ ὑποβόρchio κι ἔφυγαν. Ἡ μητέρα τους εἶχε τὴν προηγουμένη φύγει σὲ συγγενεὶς τῆς στὰ Γιάννενα· βρίσκεται τώρα ἐκεῖ καὶ εἶναι ὡς τὰ σήμερα καλὰ.

Ἐκεῖ στήν Αἴγυπτο τὰ παιδιά, ἔφυθοι πιά, κατατάχτηκαν
στὸν ἐλληνικὸ στρατό, πολέμησαν στὴ Σικελία καὶ τὴν Ἰταλία,
κι ἔγιναν ὅ,τι εἶναι σήμερα, δηλαδὴ ἥρωες.

— Δὲν εἶμαστε καθόλου ἥρωες, μοῦ εἶπαν μὲ μετριοφροσύνη.
Ἀπλῶς ἀρχίσαμε νὰ κάνουμε κι ἐμεῖς κάτι ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ
εἶδαμε τὸ δικό σας παράδειγμα.

— Ἐγίνατε ὅμως πολλὸ καλότεροι ἀπὸ μᾶς, τοὺς δασκάλους σας,
τοὺς εἶπα. Ἀφοῦ ὅμως λέτε, ὅτι τὸ μικρὸ δικό μας παράδειγμα
σᾶς ἐδίδαξε, κι ἐγὼ σᾶς ὑπόσχομαι νὰ γράψω τὴν ἱστορία σας,
νὰ τὴ διαβάζουν τὰ μικρότερα παιδιά, γιὰ νὰ τὰ διδάξετε καὶ
σεῖς μὲ τὸ δικό σας παράδειγμα.

Ο ΑΙΜΟΔΟΤΗΣ

Είναι ή εποχή του 'Αλβανικού πολέμου, εκείνος ο άξέχαστος χειμώνας του 1940 - 41.

Εκείνες τις μέρες ο 'Ερυθρός Σταυρός ζητούσε, με δημοσιεύματα στις εφημερίδες, «αίμοδοτες». Δηλαδή ανθρώπους γερούς, που θα πρόσφεραν ένα μέρος από το αίμα τους. Οι γιατροί το έπαιρναν, το διατηρούσαν σε γυαλιά και το έστελναν στα νοσοκομεία και τα χειρουργεία του μετώπου, για να σώζονται όσοι λαβωμένοι στρατιώτες μας κινδύνευαν από την πολλή αιμορραγία.

Πήγε τότε να προσφέρει το αίμα του κόσμος και κοσμάκης. Ήταν ή πιο λαμπρή εποχή της νέας μας ιστορίας, όπου οι 'Ελληνες ζούσαμε τη Μόξα του τόπου μας σ'α μι'α οίκογένεια, σ'αν ένας άνθρωπος.

Πήγε κι ένας γεροντάκος και περίμενε τή σειρά του, συμμετέχοντας και ντροπαλός σ'α μι'α γωνιά.

— Τι θέλεις εσύ; τόν ρώτησε ο γιατρός.

Ὁ ἄνθρωπος ἐσήκωσε τὰ μάτια του καὶ στριφογύριξε τὸ τριμμένο καπέλλο του στὰ δάχτυλα.

— Ἦρθα γιὰ τὸ αἷμα, εἶπε. Γι' αὐτὸ ποὺ γράφετε στὴς ἐφημερίδες...

Ὁ γιατρὸς τὸν χόιδεψε στὸν ὄμο, χαμογέλασε καὶ τοῦ ἔδειξε μὲ τὸ μάτι τοὺς αἰμοδότες, ποὺ περίμεναν.

— Κοίτα, τοῦ λέει, ἔχουμε ἀρκετούς...

Ὁ γέρος τοὺς κοίταξε. Ἦταν ἓνα πλήθος νέοι καὶ κοπέλες, φοιτητὰ καὶ ἐργατικά, ποὺ δὲν τοὺς κινήτοποιησε τὸ Κράτος, καὶ ἦρθαν νὰ προσφέρουν τὸ φρέσκο αἷμα τους γιὰ τοὺς ἄλλους, ποὺ ἔχουν τὸ δικό τους ἐπάνω στὸ χιόνι. Τὰ πρόσωπά τους ἦταν ροδοκόκκινα, τὰ μάτια τους ἔλαμπαν ἀπὸ νειάτα καὶ ἀπὸ ὕγεια.

Ὁ γέρος ξανασήκωσε τὸ κεφάλι, σὰ νὰ τὸν εἶχαν προσβάλει.

— Πρέπει νὰ σοῦ πῶ, γιατρέ, μὴ μὲ βλέπεις ἔτσι, διηλαδὴ μὴν τύχη καὶ φοβάσαι, ποὺ μὲ βλέπεις ἔτσι τσακισμένο ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ τὰ ψαριάκια... Ὅμως εἶμαι γερός, ποτὲ δὲν ἀρρώστησα, ἂν εἶναι διηλαδὴ γι' αὐτὸ ποὺ φοβάστε... Τὸ αἷμα μου εἶναι καθαρὸ...

Ὁ γιατρὸς συγκινήθηκε :

— Πᾶμε μέσα, τοῦ εἶπε· καὶ τὸν πῆρε στὸ χειρουργεῖο γιὰ τὴν αἰμοδοσίαν.

— Πῶς σοῦ ἦρθε καὶ τὸ ἀποφάσισες, ρώτησε ὁ γιατρὸς, ἔτσι γιὰ νὰ πῇ κάτι τὴν ὥρα ποὺ ἀπολύμεινε τὸ σπινεῖο, ὅπου θὰ περνοῦσε τὴν ἀπορροφητικὴ βελόνα.

Καὶ τότε ἄκουσε αὐτὴ τὴν καταπληκτικὴ διήγηση, ποὺ ἔκαμε τοῦ γιατροῦ νὰ τρέμῃ τὸ χέρι του, καὶ γέμισε δάκρυα τὰ μάτια του.

— Πῶς μοῦ ἦρθε : χαμογέλασε ὁ γέρος... Νά... Ἐγώ, γιατρέ μου, εἶχα τρία ἀγόρια. Τὰ πῆρε καὶ τὰ τρία ἢ ἐπιστράτευση. Σκοτώθηκαν καὶ τὰ τρία... Μεγάλῃ φωτιά... Ἐ, τί μπορούσε

νὰ γίνῃ; Γιὰ τὴν Ἑλλάδα πῆγαν. Ἦταν γραφτό... Ὅμως τὸ τελευταῖο, ὁ Γιάννης, μοῦ εἶπαν, ὅτι πέθανε ἀπὸ τὸ πολὺ αἷμα ποῦ ἔχασε. Εἰδεμὴ ἢ λαθωματιὰ δὲν ἦταν σπουδαία. Λοιπὸν τώρα μοῦ εἶπαν, πὼς γυρεύετε αἷμα γιὰ τὰ γλιτώσουν τὰ παιδιὰ, ποῦ

κινδυνεύουν ἀπὸ αἱμορραγία. Εἶπα λοιπὸν, γιατρέ μου, ὅς πάω κι ἐγὼ νὰ μοῦ πάρουν αἷμα, μπορεῖ νὰ εἶναι νὰ γλιτώσω τὸ παιδί κανενὸς ἄλλουνοῦ... Ἔτσι σιχώθηκα καὶ ἤρθα...

Στε. Μυσιβήλης

Γράμμα στο μέτωπο

Καλέ μου, οί Ἀϊ Δημήτρηδες
ἔχουν ἀνθίσει ὅλοι
κι' ἀσπρολογᾷ, σὰ νὰ πεσε χιόνι
ἐπὶ τὸ περιβόλι

Ὅσοι περνοῦν στὴ γειτονιά
κι' ὅσοι τοὺς ἀντικρὺζουν
ὅλοι τοὺς καμαρώνουνε
καὶ μᾶς καλοτυχίζουν.

Περνοῦνε τ' ἄγουρα παιδιὰ
κι' ἀνθ' ὁ κοιτᾷ νὰ κλέγουν
έρχονται οἱ νιές καὶ μού ζητοῦν
κλωνάρι νὰ φυτέγουν
Μὰ ἐγὼ δε δίνω κανενός.

Καὶ μοναχὰ στεφάνι
γιὰ τ' Ἀϊ Δημήτρι, καταβρο,
τὸ εἰκόνισμα εἶχα κάνει.

Ἀνήμερα τῆς χάρις τοῦ
τὸ πῆγα μοναχί μου
καὶ τὸν ἐπαρακάλεσα
θερμὰ στὴν προδευχή μου,
πού εἶναι στρατιώτης σὰν καὶ δέ
οἱ φλόγες τοῦ πολέμου
να μὴ δοῦ γγιαζοῦν οὔτε μιά
τριχούλα σου, καλέ μου!

Γ. Ἀβάνας

Η ΣΗΜΑΙΑ ΕΝΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

1. Είχαν πολεμήσει οί φαντάροι τών Όχυρών τοῦ Ροῦπελ τέσσερα μερόνυχτα, χωρίς στιγμή νά σταματήσουν. Είχαν κατα- νικήσει όλες τίς ἐπιθέσεις τών Γερμανών, ὅταν κατὰ τίς τέσσερες τὸ ἀπόγευμα τῆς 9 Ἀπριλίου 1941 οί Γερμανοί — μετὰ τὸ σπά- σιμο τοῦ Σερβικοῦ μετώπου καὶ τὴν κατάληψη τῆς Θεσσαλονί- κης — ἔστειλαν μπροστὰ σὲ κάθε φρούριο ἀπὸ ἓνα τάνκ, νά γυρο- φέρνῃ σιγὰ κρατώντας λευκὴ σημαία.

Οἱ Ἕλληνες δὲν τὰ πυροβόλησαν, παρὰ τὰ ἄφησαν νά πλη- σιάσουν, γιατί τὰ ἔβλεπαν νά κουνοῦν ἐπιδεικτικὰ τὴν ἄσπρη τους παντιέρα.

Ἀπὸ τὰ τάνκς κατεβαίνουν σὲ λίγο κήρυκες, ποὺ ἀπαιτοῦν τὴν παράδοση τών Όχυρών, ἐπειδὴ ὁ Ἕλληνας διοικητὴς εἶχε συνθηκολογήσει στὴ Θεσσαλονίκη.

Ἀξιωματικοὶ καὶ φαντάροι δὲν μποροῦν νά πιστέψουν τ' αὐ- τιά τους. Ἀπὸ τὴν καύχηση, ποὺ εἶχαν γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ ἀντί- στασή τους, ὡς τὴν καταστροφή, ποὺ τώρα μαθαίνουν, εἶναι δρό- μος ποὺ δὲ δρασκελίζεται σὲ μιὰ στιγμή.

Ὡς τώρα αὐτοὶ ἔδερναν τὸ Γερμανό, ὅχι μόνο πίσω ἀπὸ τὶς πολιορκίαι, ἀλλὰ καὶ ἔξω στ' ἀνοιχτά, στῆθος μὲ στῆθος. Πῶς νὰ παραδώσουν φρούρια, σπίτια, πατρίδα χωρὶς νὰ νικηθοῦν;

Σὲ λίγο τοὺς ἔρχεται γραπτὴ ἢ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς νὰ παραδώσουν τὰ Ὀχυρά. Τότε ξεσπάει μαύρη ἀπελπισία. Ἄλλοι κλαῖνε δυνατά, ἄλλοι ἀγκαλιάζουν καὶ φιλοῦν τὰ πολυβόλα μὲ πάθος, τόσο αὐθόρμητο, ποὺ σφίγγει τὴν καρδιά ὅσων τοὺς βλέπουν.

Ὡστόσο ὑπακούουν στὴ γραπτὴ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς, παραδίδουν τὰ Ὀχυρά καὶ ἀναχωροῦν μὲ κατεύθυνση πρὸς τὶς Σέρρες.

2. Καθὼς προχωροῦν πρὸς τὶς Σέρρες, βλέπουν ἐπάνω σ' ἓνα λοφάκι μάζεμένους φαντάρους καὶ καπνὸ ν' ἀνεμίζεται στὸν καθαῖρο οὐρανό. Ἐπειδὴ ἡ δυστυχία ἀδερφώνει τοὺς ἀνθρώπους, τραβᾷ ἢ ψάλλωγα ἐλόγια πρὸς τὸν ἕμιλο ἐκεῖνο.

Σὰν ἀνέβηκαν στὴν κορυφὴ τοῦ λόφου, εἶδαν ἑτοιμὴ θρακιά.

Ἐκεῖ γύρω στὴ φωτιά εἶναι συγκεντρωμένο ἓνα τμήμα τοῦ 26ου συντάγματος, ποὺ ὑπερασπιζόταν τὸ φρούριο Λίσσε καὶ εἶχε τσακίσει ἐλόκληρη μεραρχία Ἀλβίνων.

Νά ὁ διοικητὴς περιστοιχισμένος ἀπὸ τοὺς βαθμοφόρους. Νά ὁ ἀρχιμανδρίτης, ποὺ βάζει τὰ ἱερὰ ἄμφια.

— Θὰ λειτουργηθοῦμε, λέει κάποιος· καὶ ἡ ἰδέα πῶς θὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὰ θεῖα τοὺς παρηγορεῖ.

Βγάζουν τὰ πηλὴνικά τους, σταυροκοποῦνται κι ἀκοῦνε μὲ κατάνυξη τὶς εὐχὰς ποὺ ἀρχίζει νὰ ψάλλῃ ὁ παπάς. Ὅστερα προβάλλει στὸ κέντρο ὁ ὑπασπιστὴς κρατώντας τὴ σημαία τοῦ συντάγματος.

Τὴν ξεσκεπάζει καὶ τὴν ἀφήνει ἐλεύθερη στὸ ἐλαφρὸ ἀεράκι, ἀτίμητο μνημεῖο δοξασμένων ἀγώνων.

Αυτή είναι ή σημαία ή ἴδια, ποὺ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1922, ὅταν τὸ 26ο σύνταγμα κυκλώθηκε στὴν κοιλάδα τοῦ Ἀλῆ—Βερὰν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὴν ἔρπαξε ὁ τότε συνταγματάρχης του καὶ παρασύροντας τοὺς λεβέντες του σὲ παράφορη ἐξοδὸ κατόρθωσε νὰ διασπᾷ τὸν Τουρκικὸ κλοιὸ καὶ νὰ σώσῃ τὸ σύνταγμα του, χωρὶς ὅμως ὁ ἴδιος νὰ ἐπιζήσῃ ἀπὸ τὸ θρυλικὸ κατόρθωμα, γιατί, ὅπως ή σημαία του, ἔτσι κι αὐτὸς εἶχε κατατρυπηθῇ ἀπὸ σφαῖρες καὶ ξεψύχησε κρατώντας στὰ χέρια του αὐτὸ τὸ κουρελιασμένον πανί.

— Προσοχή! διατάζει ὁ διοικητής.

Οἱ φαντᾶροι τεντώνουν τὰ κουρασμένα κορμιά τους, οἱ ἀξιωματικοὶ κάνουν τὸ σχῆμα. Ὁ ὑπασπιστὴς τότε κατεβάζει τὸ ἱερὸ

λάβαρο στὴ φωτιά, ἐνῶ ὁ παπᾶς εὐλογεῖ αὐτὸν τὸν ὑπερήφανο πολεμικὸ ὁδηγό. Τὸ μετὰξί ἀργεῖ νὰ καῇ, γίνεται σπάχτη σιγά, πολὺ σιγά.

Τὸ θέαμα τῆς γαλανόλευκης, ποὺ ἐξαφανίζεται, κάνει τοὺς παρόντες νὰ ριγίσουν. Οὔτε ἓνας ἀξιοματικὸς δὲν ἔμεινε ἀδάκρυτος. Οἱ φαντᾶροι, καθὼς ἀντικρύζουν τοὺς φρουράρχους τους, ψημένους πολεμιστές, νὰ κλαῖνε, τοὺς θαυμάζουν ἀκόμη περισσότερο καὶ ξεσπᾶν τὰ παιδιάτικα στόματά τους σὲ λυγμοὺς κι ἀναφιλητά.

Μὰ τὸ κλάμα τὸ διακόπτει ὁ ἀρχιμανδρίτης.

— Σηκώστε τὸ χέρι νὰ ὀρκισθῆτε, τοὺς λέει.

Τὸν ὑπακούουν, κι ἐκεῖνος ἀρχίζει:

— Ὀρκίζομαι...!

— Ὀρκίζομαι!, λὲν ὅλοι μαζί.

— Ὅτι δὲ θὰ ἡσυχάσω...

— Ὅτι δὲ θὰ ἡσυχάσω!

— Ὅτι θὰ δώσω τὸ αἷμα μου...

— Ὅτι θὰ δώσω τὸ αἷμα μου!

— Γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὴν πατρίδα...

— Γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὴν πατρίδα! βροντοφωνοῦν ἀξιοματικοὶ καὶ στρατιῶτες.

Ὁ ὅρκος αὐτὸς φουσκώνει ἀπὸ νέα ὄνειρα τῆς πονεμένης τους καρδιάς. Κι ὅταν ξαναπαίρνουν τὸ δρόμο τῶν Σερρῶν, αἰσθάνονται σὰ ζωογονημένοι. Τώρα ἔχει βρῆ πάλι σκοπὸ ἢ ζωὴ τους.

Χρ. Ζαλοκώστας

Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι ὅπου σ' ἀντικρίζω
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα θαυμάζω,
ταπεινὰ σὲ χαίρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς πατρίδας ἡ ψυχὴ.

Ὅταν ξάφνου σὲ χαϊδεύη
τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα, ποῦ σαλεύει,
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι ὁ σταυρός, ποῦ λαμπυρίζει,
στὴν ψηλὴ σου κορυφῇ,
εἶν' ὁ φάρος ποῦ φωτίζει
μιὰν ἐλπίδα μας κρυφῇ.

Σὲ θεωρῶ κι ἀναθαυμάζω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ.
Σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ

Κι ἀπ' τὰ στήθῃ μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή!
— Νᾶσαι πάντα θεξασμένη,
ὦ σημαία γαλανή.

Ι. Πολίμης

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΟΓΛΟΓΡΑΣ

1. Είναι 'Οκτώβριος τοῦ 1941, ἡ ἐποχὴ ποὺ ἀρχίζει νὰ βασιλεύῃ ἡ πείνα καὶ ἡ στέρηση.

Ὁ μικρὸς Ἀντώνης εἶναι δώδεκα χρόνων. Ἔχει τὴ μητέρα του ποὺ ξενοδολεῦει κι ὅλο κάτι φέρνει, καὶ ἔχει τὰ δυὸ μικρότερα ἀδέρφια του, ποὺ ὅλο καὶ περιμένουν τί θὰ τοὺς φέρῃ.

Ἔτσι ὁ Ἀντώνης, ὅς εἶναι μικρός, ἔχει μπῆ στα βάζα καὶ τίς εὐθύνες. Εἶναι ὁ «προστάτης τοῦ σπιτιοῦ», ὅπως τὸν λέει μὲ καμάρι ἡ χήρα μητέρα του.

Πότε ζεύεται τὸ καρότσι του καὶ τὸ σέρνει, κάνοντας μεταφορὰς ἀπὸ τὸ σιδηροδρομικὸ σταθμό.

Πότε πάει στὸ βουνὸ μὲ τὴ μητέρα του καὶ φέρνει τὸ καροτσάκι τους βαρυφορτωμένο μὲ ξύλα.

Πότε πάλι παίρνει θανεικὰ κουλούρια καὶ τὰ πουλάει γυρίζοντας στοὺς δρόμους μὲ τὸν ταβλά του. Ὁ φοῦρναρὸς τῆς συνοικίας τὸν ἔχει δοκιμάσει καὶ τὸν ἐμπιστεύεται. Μόλις ξεπουλήσῃ ὁ Ἀντώνης, ἐπιστρέφει στὸ φοῦρνο καὶ πληρώνει τὴν τιμὴ τῶν κουλουριῶν. Ἔτσι τοῦ μένει κάτι κι αὐτοῦ, ν' ἀγοράσουν λίγο καλαμπόκι γιὰ τὸ σπίτι. Ὅσο γιὰ αὔριο, ἔχει πάλι ὁ Μεγαλόδυναμος.

2. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντώνης εἶχε ἀτυχία στὸ ἐμπόριό του. Μερικὰ παιδιὰ, πεινασμένα, τοῦ ἄρπαξαν ἀπὸ τὸν ταβλά του δυὸ κουλούρια, κι ἔτσι τὴ μέρα ἐκείνη τ' ἀδέρφια του δὲν εἶχαν τὸ λίγο ἀραποσιτένιο ψωμί τους.

Τὴν ἄλλη μέρα θὰ δούλευε πιὸ πολὺ, εἶπε, κι ἔτσι θὰ κέρδιζε τὴ διαφορά.

— Νὰ προσέχῃς, παιδάκι μου, μὴ σοῦ τὰ ξαναπάρουν τζάμπα, τοῦ εἶπε ἡ μητέρα του τὸ πρωὶ ποὺ ἔφευγε.

Ύστερα από μιὰ ὥρα ὁ Ἀντώνης ἔχει γεμάτο κουλούρια τὸν ταβλά του καὶ στέκει σ' ἓνα κεντρικὸ δρόμο τῆς Ἀθήνας.

Σὲ λίγο βλέπει νὰ περνᾷ μιὰ φάλαγγα γερμανικὰ αὐτοκίνητα, γεμάτα αἰχμαλώτους. Ἦταν Νεοζηλανδοί, Αὐστραλοί, Ἀγγλοι, Ἰνδοί.

Ἐνα ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητα, ἀνοιχτὸ ἐπάνω, σταμάτησε γιὰ λίγο ἐκεῖ κοντά. Ὁ κόσμος μαζεύθηκε καὶ κοίταξε τοὺς ἀτυχοὺς αἰχμαλώτους. Ζύγωσε καὶ ὁ Ἀντώνης καὶ κοίταξε. Ἦταν νέοι ἄνδρες, μὲ ὕψος ἀγαθὸ καὶ μὲ ἔκφρασή βασανισμένη. Εἶχαν μάγουλα ἀδυνατισμένα, γένεια μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀξυρσία καὶ μάτια θολωμένα ἀπὸ τὴν πείνα.

3. Ὅπως εἶχε πλησιάσει κοντὰ ὁ Ἀντώνης, παρατήρησε πὼς οἱ αἰχμαλῶτοι δὲν ξεκολλοῦσαν τὰ μάτια τους ἀπὸ τὰ κουλού-

ρια του. Τὰ κοίταζαν, τὰ κοίταζαν ἐπίμονα, δίχως ὅμως νὰ λένε καμιὰ λέξη, δίχως νὰ κάνουν καμιὰν ἄλλη κίνηση.

Ἐνῶσε ὁ Ἀντώνης πολὺ τὴν κατάστασή τους, γιατί κι ὁ ἴδιος ἤξερε ἀπὸ πείνα. Δὲν ἄντεξε λοιπὸν περισσότερο. Ζύγωσε πρὸς κοντὰ κι ἔκανε νὰ σηκώσει τὸν ταβλά του, γιὰ νὰ τοῦς χαρίσῃ τρία τέσσερα κουλούρια. Ἄς μὴν πῆγαινε στὸ σπίτι του οὔτε τὴ μέρα ἐκεῖνη ἀραποσιτένιο ψωμί.

Πατάχτηκε ὅμως ὁ Γερμανὸς φρουρὸς μὲ φοβέρες καὶ νοήματα, ποὺ ὅλα σήμαιναν, ὅτι ἓνα τέτοιο δῶρο « ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ».

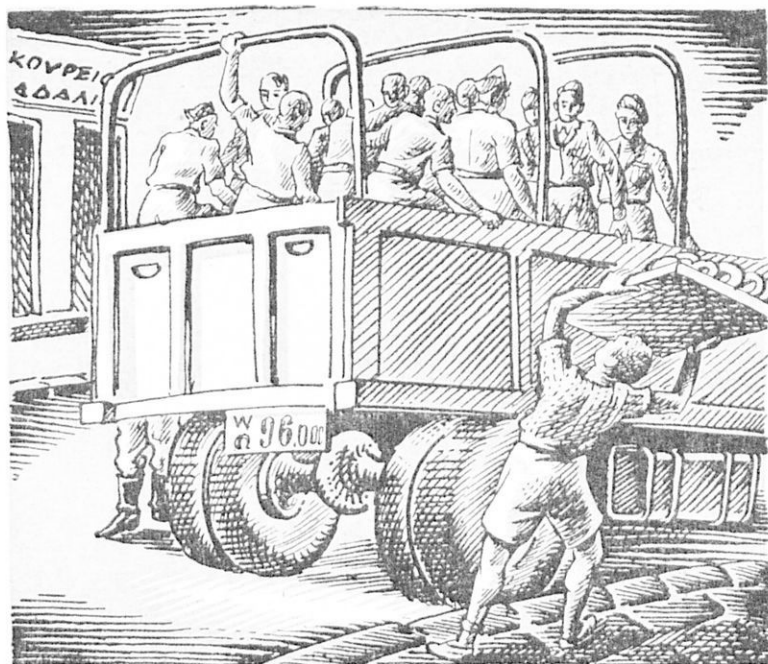
Τὸ τελευταῖο πολὺ τὸν πεισμάτωσε τὸν Ἀντώνη. Τί τὸν ἐνδιέφερε τὸν Γερμανό; Μήπως ἐκεῖνος θὰ ἔχανε τίποτε δικὰ του κουλούρια; Μήπως ἐκείνου τ' ἀδερφάκια θὰ ἔμεναν δίχως ἀραποσιτένιο ψωμί;

Προσποιεῖται λοιπὸν κι ὁ Ἀντώνης ὅτι ἀπομακρύνεται. Ὅστερα μὲ τρόπο πλευρῶνι τ' αὐτοκίνητο ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ καὶ τότε δίνει ἓνα δυνατὸ τίναγμα τοῦ ταβλά του, χύνοντας ὅλα τὰ κουλούρια του μέσα στ' αὐτοκίνητο. Ἀμέσως ὕστερα τὸ ἔβαλε στὰ πόδια.

Ὅταν ἔφτασε στὴν ἀντικρινὴ γωνιὰ κι ἐνῶσε ἀσφάλεια, γύρισε καὶ κοίταξε πίσω του. Οἱ αἰχμάλωτοι εἶχαν ἀρπάξῃ τὰ κουλούρια, τὰ ἔτρωγαν μὲ λαίμαργία καὶ κοίταζαν μὲ ἀπειρη εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸ μέρος του.

Οἱ ἄλλοι γύρω διαβάτες, οἱ Ἕλληνες — ἀδυνατισμένοι καὶ πεινασμένοι διαβάτες — τοῦ ἔλεγαν ἓνα σωρὸ « εὐγε » καὶ « μπράβο » καὶ « νὰ σὲ χαίρεται, παιδάκι μου, ἢ μάνα ποὺ σ' ἔχει » καὶ ἄλλα τέτοια. Ὅστος τὸ μεγάλο εὐγε ἐρχόταν ἀπὸ ἄλλου. Τοῦ τὸ ἔλεγε ὁ εὐχαριστημένος ἑαυτός του.

Ἐκίνησε κι ἐπῆγε στὸ φούρνο μὲ ἄδειο τὸν ταβλά του καὶ μὲ ἄδεια τὴν τσέπη του. Ἐκαμιν ἐκεῖ τὸ λογαριασμό. Γιὰ νὰ ξε-

χρεωθή τὸ νέο του ἔλλειμμα, χρειάζοταν νὰ δουλέψῃ ὁ Ἀντώνης μιὰ σχεδὸν ἐβδομάδα δίχως κέρδος.

Στὴ μητέρα του διηγήθηκε ὅλη τὴν ἱστορία. Τῆς εἶπε, πὼς δὲν ἄντεχε ἡ καρδιά του, αὐτὸς νὰ κρατᾷ ψωμὶ κι ἄλλοι ἄνθρωποι πλάι του νὰ πεινοῦν τόσο πολὺ. Λυπάται ὅμως ποὺ θὰ δουλεύῃ μιὰ ἐβδομάδα, δίχως νὰ φέρῃ καλαμπόκι.

— Δὲν πειράζει, παιδάκι μου, ἐσὺ νὰ εἶσαι καλὰ. Ὁ Θεὸς θὰ σοῦ δίνῃ δύναμη, γιὰ τὸ καλὸ ποὺ ἔκανες σήμερα, τοῦ εἶπε ἡ καημένη ἡ μάνα του.

4. Πέρασαν δύο ἀκόμη μῆνες. Τώρα εἶναι Χριστούγεννα τοῦ 1941. Τώρα ἓνα καρβέλι, γιὰ ὅσους τὸ ἔχουν, εἶναι μιὰ ἐλόκληρη

περιουσία, γιὰ ὅσους δὲν τὸ ἔχουν, εἶναι τὸ πρὸς μεγάλο τους ὄνειρο.

Στὸ σπίτι τοῦ Ἀντώνη πάζει ἓνας μὴνας ποὺ δὲν ξαναφάνηκε καλαμπόκι. Πάλι τυχεροὶ ὅμως, ποὺ ὁ Ἀντώνης κι ἡ μητέρα του ἔπιασαν δουλειὰ σ' ἓνα περιβόλι καὶ οἰκονομοῦν τίς λαχανίδες.

— Ἀντώνη, ἂν εἶχες σήμερα τὸν ταβλά σου μὲ τὰ κουλούρια, τί θὰ τὰ ἔκανες; Θὰ τὰ πουλοῦσες; τὸν ρώτησε ἀνήμερα Χριστοῦγεννα τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τ' ἀδερφάκια του.

— Ἀστείευσαι ποὺ θὰ τὰ πουλοῦσα; Θὰ τὰ μοίραζα σ' ὅλους μας ἀπὸ ἴσια, εἶπε γελώντας ὁ Ἀντώνης.

— Κι ἐκεῖνα τ' ἄλλα, ποὺ χάρισες; Ἐκεῖνα τί θὰ τὰ ἔκανες; τὸν ρώτησε ὁ μικρὸς ἀδερφός του ποὺ θυμήθηκε τὸ περιστατικό.

— Ἐκεῖνα... ἄρχιζε νὰ λένῃ ὁ Ἀντώνης καὶ σταμάτησε, γιὰ νὰ σκεφτῇ τί θὰ τὰ ἔκανε.

Ὅσπου ξαναῆρθαν στὸ νοῦ του ὅλες ἐκεῖνες οἱ μορφὲς τῶν αἰχμαλώτων, ποὺ εἶχαν ἀδύνατα μάγουλα καὶ ποὺ κοίταζαν ὅλοι μαζί τὸν ταβλά του.

Τότε ὁ Ἀντώνης εἶπε σὲ τὸνο ἀποφασιστικό:

— Ἐκεῖνα θὰ τὰ ξαναπετοῦσα μέσα σ' ἐκεῖνο τ' αὐτοκίνητο!

Ἦταν ἔτσι ἀποφασιστικὸς ὁ τόνος τῆς φωνῆς του, ποὺ ἡ μητέρα του σταμάτησε τῇ δουλειά της καὶ τὸν κοίταξε παράδοξα. Ὅστερα ἤρθε κοντὰ του καὶ τὸν φίλησε.

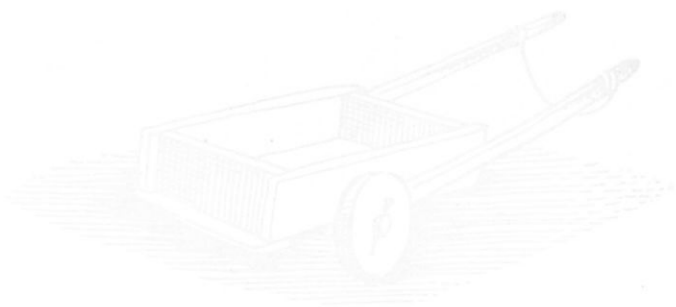
— Εἶσαι ἴδιος, ὅπως ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας σου. Ἔτσι κι ἐκεῖνος ἦταν πονετικὸς καὶ συμπονοῦσε ὅπου ἔβλεπε δυστυχία, τοῦ εἶπε μὲ καμάρι.

5. Εἶχα μάθει κι ἐγὼ τότε τὴν ἱστορία αὐτή. Τὴν ἴδια ἀποχή εἶχα ἰδεῖ κι εἶχα μάθει πολλὰ ὅμοια περιστατικά: Οἱ κοπέλες ἔσκιζαν τὰ προικιά τους, γιὰ νὰ μεταμφιέσουν, γλιτώσουν καὶ φυγαδεύσουν ξένους στρατιῶτες, ποὺ γύριζαν στὰ ὄρεινὰ χωριά μας. Λίγους μῆνες πρὶν, τὸν καιρὸ τῆς Ἀλβανίας, ἐμεῖς οἱ φαν-

τάροι τοῦ μετώπου μοιράζαμε στοὺς Ἰταλοὺς αἰχμαλώτους τὴν κουραμάνα μας καὶ προτιμούσαμε νὰ μείνουμε ἑμεῖς νηστικοὶ παρὰ νὰ μείνουν ἐκεῖνοι. Λίγο πρὶν τοὺς πιάσουμε, ἦταν ἐχθροὶ μας. Ἀμέσως ὅμως μόλις τοὺς πιάναμε, τοὺς δείχναμε συμπεριφορὰ σὰ νὰ εἶναι φιλοξενούμενοί μας, παλιοί μας φίλοι, περαστικοὶ ἀπὸ τὸν τόπο μας.

Μόλις λοιπὸν μοῦ διηγγήθησαν τὴν ἱστορία τοῦ Ἀντώνη, ἀμέσως θυμῆθηκα καὶ ὅλες τὶς ἄλλες ὅμοιες ἱστορίες καὶ ἔκαμα τὴν ἐξῆς γενικώτερη σκέψη, ποὺ ἦταν καὶ ὅμοια καὶ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ σκέψη τῆς μητέρας του :

— Ὁ μικρὸς Ἀντώνης, σκέφτηκα, εἶναι σὰ ψυχικὴ εὐγένεια ἴδιος ὅπως καὶ ὅλος ὁ λαὸς του. Ἔτσι καὶ ὁ λαὸς του εἶναι πάντα πονετικὸς καὶ συμπονεῖ τὴ δυστυχία, ὅπου τὴ βλέπει.

Η ΝΙΚΗ

Ἔδω στὸ Ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
ποῦ τὸ ἴδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

στὸ χῶμα τοῦτο πάντα ἀνθοῦνε
κι ἔχουν ἀθάνατη ζωὴ
καὶ μᾶς θαρπύνουν, μᾶς μεθοῦνε
νεράιδες, ἥρωες, θεοί.

Ἔδω στὸ Ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
ποῦ τὸ ἴδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

εἶδα τὴ Νίκη τὴ μεγάλη,
τὴ Νίκη τὴν παντοτεινὴ,
τὴν εἶδα ἐμπρὸς μου νὰ προβάλλῃ
μὲ φρεσιὰ δλοφωτεινὴ.

Κ. Παλαμάς

Θ.' ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

Ο ΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ

Ο σπουργίτης, μπορεί νά εἰπῇ κανέναν, εἶναι τὸ ἀλητόπαιδο ἀνάμεσα στ' ἄλλα πουλιά. Ἔτσι καὶ φαίνεται πραγματικά. Στὸ χοντρὸ κεφάλι του ἔχει δυὸ κόκκινα ζωνηρὰ ματάκια, ποὺ δείχνουν πὼς δὲ σκοτίζεται γιὰ κανέναν ἄνθρωπο καὶ πὼς ἀδιαφορεῖ τί λένε ἢ τί σκέπτονται γι' αὐτόν. Ἀπὸ καλὴ συμπεριφορὰ ἢ φιλότιμο οὔτε ιδέα ἔχει. Ἀνάλογο πρὸς τὸ κεφάλι του εἶναι καὶ τὸ χοντροκαμωμένο ράμφος του καὶ ἡ δυνατὴ κραυγὴ του. Δὲν δίνει καμιά σημασία στὸ φέρεσίμῳ του καὶ στὸ λάλημά του, ἀλλὰ φλυαρεῖ ὅλη τὴν ἡμέρα, ὅπου κι ἂν βρεθῇ κι ὅπως τοῦ ἔρθῃ.

Ἡ φορεσιά του εἶναι κι αὐτὴ σύμφωνη μὲ τὸ χαρακτήρα του καὶ δὲν μπορεί κανέναν νά τὸν κατηγορήσῃ γιὰ ματαιοδοξία κι ἐπίδειξη τῆς στολῆς του. Οὔτε δίνει καμιά προσοχὴ στὸ φορεμά του. Συνήθως φορεῖ μιὰ πρόστυχη, γκριζὰ ζακέτα, ποὺ δὲν εἶναι σπάνιο νά εἶναι γεμάτη λεκέδες, γιατί διαρκῶς βουτιέται στὴ

σκόνη, στη λάσπη, στο βούρκο, στα σκουπίδια και μέσα στα χωράφια. "Όλη την ημέρα έχει φιλονεικίες με τους άλλους σπουργίτες, κι ε άέρας γεμίζει από τις κραυγές του.

Τόν άνθρωπο δὲν τὸν λογαριάζει· οὔτε τὸν φοβάται, οὔτε τὸν ἐκτιμᾷ καθόλου. Τρυπώνει καὶ κάνει τὴ φωλιά του στὸ σπίτι του, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἄδεια ἀπὸ κανένα. Καὶ χωρὶς καμιά ντροπὴ βγάζει μὲ ἀναίδεια τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴ φωλιά καὶ σὲ κοιτάζει νὰ δῇ μὲ τί ἀπασχολεῖσαι.

Μὲ μεγάλη ἀδιαντροπιὰ πιάνει τὴ φωλιά τοῦ χελιδониού, ὅταν λείπει, ἢ τὸ διώχνει ἀπὸ τὴ φωλιά του, στρογγυλοκάθεται ἐκεῖ σὰ νοικοκύρης καὶ γεννάει τὰ παιδιὰ του (5-6 κάθε φορά), τὰ ὅποια εἶναι ἐπίσης ἀναίδῃ, ὅπως καὶ οἱ ἀγαπητοὶ γονεῖς του.

Κάθε θέσῃ εἶναι κατάλληλῃ γιὰ φωλιά του. Παλάτι ἢ ἀχυροκαλύδα, πολῦτιμο μνημεῖο ἀπὸ μάρμαρο, ἐκκλησιὰ ἢ καμιά παλιά γλάστρα, καὶ ψηλὸ δέντρο. Τί τὸν μέλει τὸ σπουργίτη γιὰ τέτοια πράγματα; Τοῦ εἶναι ἀδιάφορο! "Όπου φτάσῃ, φωλιάζει. Καὶ γιὰ νὰ χτίσῃ τὴ φωλιά του μεταχειρίζεται ὅ,τι βρῇ μπροστά του: παλιοκούρελα ἢ φτερά, τρίχες ἢ μαλλιά ἢ ἄχυρα. "Όλα τὰ χρησιμοποιεῖ.

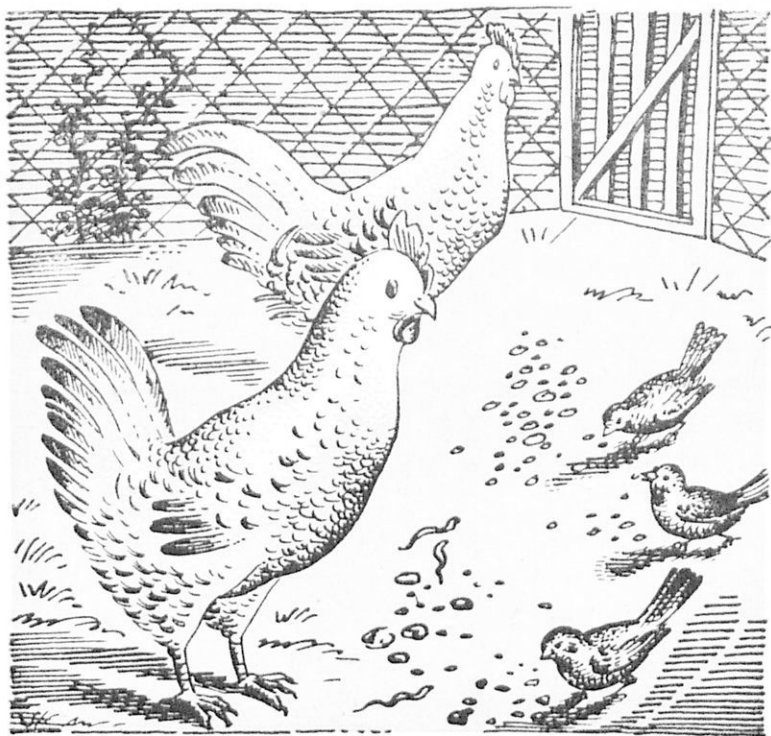
Ἡ ἀδηφικία του δὲν ἔχει ὅρια. Τὰ μάτια του διαρκῶς τὰ ἔχει καρφωμένα στὴν τροφή, ποὺ θὰ φάῃ ἢ θὰ δοκιμάσῃ.

"Αν ὁ χωρικός ἔχῃ φορτωμένο τὸ κάρο του μὲ χόρτο ἢ μὲ στάχυα βρώμης, κριθαριού, σταριού, ὁ σπουργίτης εἶναι παρὼν γιὰ ν' ἀρπάξῃ τὸ μεριδίό του. Κι ἂν φωνάξῃ ὁ γεωργὸς καὶ βλαστημᾷ καὶ κυνηγᾷ τὸν ἀναίδῃ κλέφτη, ὁ σπουργίτης ἀδιαφορεῖ. Φεύγει γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ ξανάρχεται πάλι.

Βγαίνει ἡ νοικοκυρὰ στὴν αὐλὴ μὲ ἓνα πιάτο γεμάτο κριθάρι ἢ καλαμπόκι ἢ φοινὴ ἢ πίτουρα καὶ ἀποφάγια, νὰ τὰσῃ τίς κόττες. Ὁ σπουργίτης εἶναι παρὼν, προτοῦ ἀκόμῃ ἀρχίσῃ τὸ τάγισμα. Ξέρει μάλιστα ἀκριβῶς τὴν ὥρα καὶ παραμονεύει. Ἐπίσης

παραμονεύει απ' έξω απὸ τὸ παράθυρό σου καὶ περιμένει νὰ τελειώσῃ τὸ γεῦμα καὶ ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο νὰ τινάξῃ ἢ νοικοκυρὰ τὸ τραπέζομάντηλο μὲ τὰ ψίχουλα. "Αν τὸν διώξῃ, κάνει πὼς φεύγει καὶ ξαναγυρίζει, ὅχι μόνος του, ἀλλὰ μὲ μεγάλη παρέα.

Μπαίνει ἀνάμεσα στὶς κόττες καὶ παίρνει τὸ μερίδιό του, σὰ νὰ τοῦς λέη: « Μὴ νομίζετε πὼς τὸ φαί εἶναι ὅλο δικό σας; ἔχω κι ἐγὼ τὸ μερτικό μου! Νὰ ἔχωμε τὸ νοῦ μας ὅμως! ». Οἱ κατημένες οἱ κόττες δὲν κάνουν καμιὰ φασαρία, γιατί ξέρουν ὅτι εἶναι μάταιη. Σπεύδουν μοναχὰ νὰ φᾶν ὅσο μπορούν γρήγορα, γιατί ὁ

παράσιτος και ή παρέα του δέν άστειεύονται. Ή νοικοκυρά διαμαρτύρεται και φωνάζει, αλλά του κάκου.

Έρχεται στο σπίτι το καημένο το άλογο κουρασμένο από τη δουλειά και το υποδέχονται στην είσοδο της αυλής ο σκύλος, ή γάτα, οί κότες. Αλλά νά, καταφθάνουν και οί σπουργίτες, γιατί ξέρουν ότι ο κύριός του θα δώσει στο άλογο νά φάη κριθάρι. Κάθονται οί σπουργίτες κάτω από το στόμα του και άρπάζουν ό,τι πέση χάμω από το φαί του. Το άλογο τόν ξέρει τόν παράσιτο και εξακολουθεί νά τρώη με καλосύνη.

Το μεγαλύτερο ζώο πανηγύρι για το σπουργίτη είναι το Μάη, όταν γίνονται τά κεράσια. Μόλις δη νά κοκκινίξη κανένα κεράσι, έννοι νά φάη αυτός πρώτος και σπεύδει νά το τσιμπήση, χωρίς τουλάχιστον νά ζητήση συγγνώμη από τόν ιδιοκτήτη ή νά του ειχθή « με γεια τή νέα σοδειά! ». Όταν ωριμάσουν τά κεράσια, από πολύ πρωί ως το βράδυ δέν κάνει άλλη δουλειά παρά νά τρώη. Φωνές, πυροβολισμοί, πετροβολήματα του είναι άδιάφορα. Αυτός τη δουλειά του γελώντας και κοροϊδεύοντας. Φεύγει από το ένα δέντρο και πάει στο άλλο.

Το ίδιο κάνει και με τά σταφύλια τόν Αύγουστο. Το κάκου στήνουν στ' άμπέλια και στους κήπους διάφορα σκιαχτρα, που παριστάνουν ανθρώπους. Στην άρχή φυλάγεται, αλλά σέ 2-3 ήμέρες πάει και κάθεται πάνω στο σκιαχτρο και φλυαρεί με αθόόδαια. Τσιμπά μάλιστα με το ράμφος του και βγάζει τά μάτια του άχυρένιου σκιαχτρου.

Τήν εποχή του θερισμού οί σπουργίτες χάνονται από τά χωριά και μαζεύονται στα χωράφια και στ' άλώνια. Τσιμπολογούν στα στάχυα τών κριθαριών, σταριών και καλαμποκιών και κάνουν μεγάλες καταστροφές. Ένας άρχαίος συγγραφέας γράφει ότι κάποτε στη Μηδία της Ασίας μαζεύτηκε τόσο πλήθος από σπουρ-

γίτια, πού ἀνάγκασε τοὺς κατοίκους νὰ μεταναστεύσουν, γιατί τοὺς ἐξαφάνισαν τὰ σπαρτιά.

Γιὰ τίς ξημίες αὐτές, πού κάνει τὸ καλοκαίρι ὁ σπουργίτης στὰ καλλιεργημένα μέρη, εἶναι ἐπιζήμιος τὴν ἐποχὴ αὐτή. Τὸν ἄλλο ἔμως καιρὸ εἶναι πολὺ ὠφέλιμος, γιατί τρώει ἀρκετοὺς σπόρους ἀπὸ βλαβερά ζιζάνια καὶ καταστρέφει πλῆθος ἔντομα. Εἶναι ἄλλωστε κι ἓνα ζωντανὸ στολίδι στοὺς κατοικημένους τόπους, γιατί δίνει μεγάλη ζωὴ μὲ τὴ ζωηρότητά του, τὰ τρελλὰ πετάγματα του, τίς ἀτελείωτες φλυαρίες του καὶ τίς φιλονεικίες του μὲ τ' ἄλλα πουλιά. Τὴν ἀνοιξή μάλιστα μαζί μὲ τὰ μικρά του εἶναι πολὺ ὠφέλιμος, γιατί καταστρέφει χιλιάδες ἀκρίδες, κάμπιες καὶ ἄλλα ἔντομα.

Ἔχουν ὑπολογίσει, ὅτι ἓνα ζευγάρι σπουργιτῶν κουβαλᾷ στὰ μικρά του 700 περίπου κάμπιες τὴν ἡμέρα.

Τὸ πουλὶ αὐτὸ πολλαπλασιάζεται καταπληκτικά, γιατί κάνει συνήθως δύο ἕως τρία κλωσσήματα τὸ χρόνο.

Στὸν σπουργίτη δὲν ἀρέσουν τὰ ταξίδια. Μένει ἐκεῖ πού εἶναι χειμῶνα - καλοκαίρι. Βλέπει τὰ ἄλλα πουλιά πού ἀποδημοῦν τὸ φθινόπωρο καὶ σιγὰ σιγὰ τὸν ἀφήνουν μοναχό, καὶ στέκεται σκεπτικός, σὰ νὰ λέη:

«Ἐγὼ δὲ φεύγω ἀπ' ἐδῶ· θὰ ζήσω ὅπως ὅπως, ὅσο νᾶρθῃ ἡ ἀνοιξή».

Δὲ σὰς φαίνεται συμπαθητικὴ ἡ καρτερία καὶ ἡ ὑπομονή του;

Ο ΠΑΠΑΓΑΛΟΣ

Σάν έμαθε τή λήξη «καλησπέρα»,

ό παπαγάλος εἶπε ξαφνικά:

- Εἶμαι σοφός, γνωρίζω ἐλληνικά,
τί κάθομαι δῶ πέρα;

Τήν πράσινη ζακέτα του φορεῖ

καί στò συνέδριο τῶν πουλιῶν πηγαίνει,

γιά νά τοῦς πῇ μιὰ γνώμη φωτισμένη.

Παίρνει μιὰ στάση λίγο σοβαρή,

ξεροθήχει, καιτάζει λίγο πέρα,

καί τοῦς λέει: «Καλησπέρα»!

Ὁ λόγος του θαυμάστηκε πολύ.

- Τί διαβασμένος, λένε, ό παπαγάλος!

Θάναί σοφός αὐτός πολὺ μεγάλος,

ἀφοῦ μπορεῖ κι ἀνθρώπινα μιλεῖ.

Ἀπ' τίς Ἰνδίες φερμένος, ποιός τὸ ξέρει

πόσα βιβλία μαζί του νά'χει φέρει,

μέ τί σοφούς ἐμίλησε, καί πόσα

νά ξέρη στῶν γραμματικῶν τή γλώσσα!

Κύρ παπαγάλε, θά'χωμε τήν τύχη

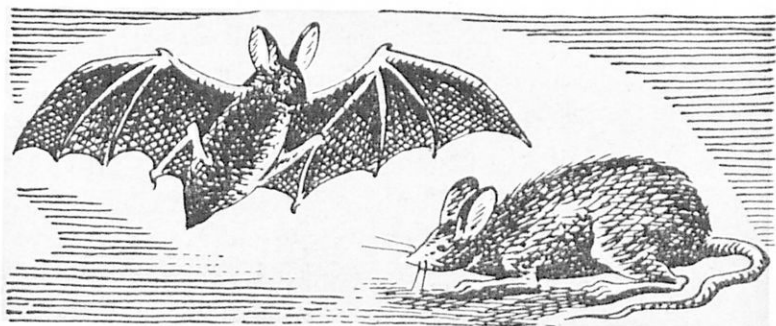
ν' ἀκούσωμε τί λές καί πάρα πέρα;

Ὁ παπαγάλος βήχει, ξεροθήχει...

μὰ τί νά πῇ; ξανάειπε: «Καλησπέρα»!

Ζ. Παπαντωνίου

ΜΕΡΟΣ Β΄

Α'. ΜΥΘΟΙ

ΔΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

Μίαν φοράν τὰ πτηνὰ εἶχον πόλεμον μετὰ τοὺς ποντικούς. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνικοῦσαν τὰ πτηνὰ, ἄλλοτε δὲ οἱ ποντικοί.

Ἡ πονηρὰ νυκτερίς παρηκολούθει ἀπὸ μακρὰν τὸν πόλεμον, διὰ νὰ ἴδῃ, ποιοὶ θὰ νικήσουν. Ὅταν ἐνίκων τὰ πτηνὰ, ἐπῆγγαινε μαζί τῶν καὶ ἔλεγεν: « Ἐνίκησαμεν! » Ὅταν πάλιν ἐνίκων οἱ ποντικοί, ἐπῆγγαινε μετὰ τὸ μέρος τῶν καὶ ἔλεγε: « Τοὺς κατετροπώσαμεν! »

Ἐπὶ τέλους ὁ πόλεμος ἔληξε. Τὰ πτηνὰ καὶ οἱ ποντικοὶ ἔκαμαν εἰρήνην καὶ συναφιλιώθησαν. Τότε ὁμως ἀπεκάλυψαν τὴν πονηρίαν καὶ ὑποκρισίαν τῆς νυκτερίδος, ἥ ὁποία προσεποιεῖτο ὅτι ἦτο φίλος καὶ τῶν δύο. Τὴν περιεφρόνησαν λοιπὸν διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐξεδίωξαν ὡς διπρόσωπον.

Ἀπὸ τότε ἡ νυκτερίς ζῇ μόνη καὶ ἔρημος. Φοβεῖται νὰ ἐξεέλθῃ τὴν ἡμέραν, καὶ μόνον τὴν νύκτα ἐξέρχεται, διὰ νὰ μὴ τὴν βλέπουν.

(Παράδοσις)

ΚΥΝΗΓΟΣ ΚΑΙ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ

Δειλὸς κυνηγὸς, ὁ ὁποῖος ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν γενναϊότητά του, εἵχεται μίαν ἡμέραν εἰς τὸ δάσος τὰ ἔχνη λέοντος. Ἐκεῖ συνήντησε ἓνα ξυλοκόπον καὶ τὸν ἠρώτησε :

— Μήπως εἶδες πουθενὰ ἔχνη λέοντος ;

— Θὰ σοῦ δείξω, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ ξυλοκόπος, ὅχι μόνον τὰ ἔχνη, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν λέοντα.

Ὁ κυνηγὸς ἐκιτρίνισεν ἀπὸ τὸν φόβον του καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ.

— Ἴχνη μόνον ζητῶ, λέγει, ὅχι τὸν λέοντα...

ΠΟΝΤΙΚΟΣ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΣ

Εἰς ποντικὸς δὲν ἤρκειτο εἰς ὅσας τροφὰς ἔκλεπτε κάθε ἡμέραν, ἀλλ' ἐδασανίζετο μὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἑνὸς μεγάλου τεμαχίου κρέατος, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἐχώρει μέσα εἰς τὴν φουλάν του.

Ἀφοῦ ὁ ποντικὸς συνεσκέφθη μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, ἀπεφάσισε νὰ πλατύνῃ τὴν εἴσοδον τῆς φουλάς, διὰ νὰ ἡμπορῇ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ κλέπτῃ καὶ μεγάλα καὶ μικρά.

Ἀλλὰ τὴν ἐπλάτυνε τόσο πολύ, ὥστε ὁ γάτος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἔξωθεν ἀκούσει τὸ τί ἐλέγχθη εἰς τὸ συμβούλιον, ἐμπήκε μέσα καὶ ἐξωλόθρευσε τὸν πλεονέκτην ποντικὸν μὲ ὅλην του τὴν οἰκογένειαν.

ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ ΛΥΚΟΣ

Δὲν γνωρίζομεν, πῶς συνέβη αὐτὸ τὸ παράδοξον. Ἐγένετο ὅμως. Εἰς σκύλος καὶ εἰς λύκος συνεδέθησαν μὲ φιλίαν. Ἐπήγγαζαν μαζί εἰς τὸ δάσος καὶ συνομιλοῦν μεταξύ των φιλικῶς, διότι φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ λύκοι ἔχουν ὥρας, κατὰ τὰς ὁποίας εἶναι πολὺ καλοὶ καὶ μειλίχιοι.

Ἀλλὰ κάθε τόσον ἡ συνομιλία αἰφνιδίως διακόπτετο. Μόλις ἐγένετο ὁ παραμικρὸς θόρυβος, μόλις ἐκινεῖτο κανὲν φύλλον, ἂν ἐπερνοῦσεν ἡ σκιά κανενὸς πτηνοῦ, ὁ λύκος ἐτρόμαξε καὶ ἐτέντωνε τὰ αὐτιά του, διὰ νὰ ἀκροασθῇ καλὰ καὶ προσεκτικὰ. Εἰς κάθε στιγμὴν ἐφαίνετο ἑτοιμος νὰ πολεμήσῃ κάποιον ἐχθρὸν ἢ νὰ φύγῃ βιαστικά.

— Τί ἀνήσυχος, ποὺ εἶσαι, καημένε! τοῦ εἶπεν ὁ σκύλος. Διαρκῶς κάτι ὑποψιάζεσαι, διαρκῶς νομίζεις, ὅτι θὰ ἐρμήσῃ κανεὶς ἐναντίον σου. Οὕτε στιγμὴν δὲν ἡσυχάζεις. Ἄφησε τώρα τὰς ἀνησυχίας καὶ ἔλα νὰ περιπατήσωμεν ἡσυχά, χωρὶς φροντίδας.

— Δὲν ἡμπορῶ! ἀπαντᾷ ὁ λύκος. Ἐχὼ ἐχθρὸν ὅλον τὸν κόσμον!

— Ἀ, ἐνόησα! εἶπεν ὁ σκύλος. Δὲν ἔχεις κάμει ποτέ σου καλὸ εἰς κανένα καὶ μόνον κακὸ κάνεις εἰς ὅλους. Δι' αὐτὸ φοβάσαι, δυστυχισμένε!

ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣ

Μίαν φοράν ἓνα λυκόπουλο ἔλεγε πρὸς τὸν πατέρα του πολ-
λοὺς ἐπαίνους δι' ἓν ἄλλο λυκόπουλον.

— Καλύτερον φίλον ἦτο ἀδύνατον νὰ εὔρω, ἔλεγε.

Ὁ πατέρας του, ὁ ἐμπειρότατος γερο-λύκος, ἐρωτᾷ τότε:

— Ἐκινδύνευσε καμμίαν φοράν καὶ σὲ ἔσωσε μὲ κίνδυνον τῆς
ζωῆς του;

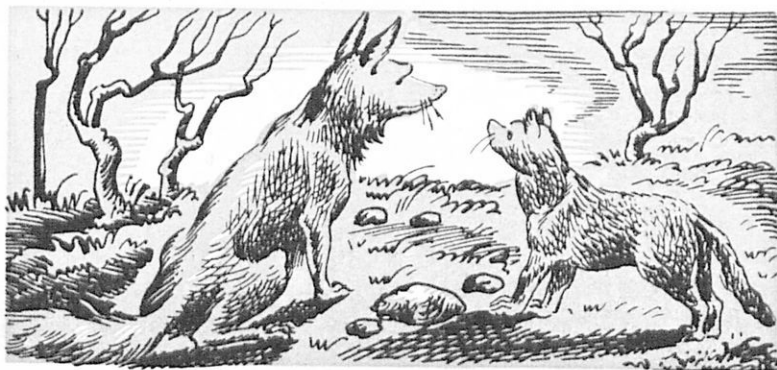
— Αὐτὸ τὸ πράγμα δὲν μοῦ ἔχει συμβῆ, ἀλλά...

— Τί ἀλλά... Ἐκυνήγησατε μαζί κι ἐμοιράσατε τὸ κυνέρι σὰν
ἀληθινὸι φίλοι, χωρὶς νὰ ἔχη κανεὶς σας παράπονον;

— Οὔτε τοῦτο μᾶς ἔχει συμβῆ. Παίζομεν ἅμως οἱ δύο μας καὶ
συμφωνοῦμεν εἰς τὰ παιγνίδια μας.

Καὶ ὁ γέρον λύκος εἶπε τότε:

— Σταμάτα λοιπὸν καὶ κράτησε τοὺς ἐπαίνους διὰ τὸν ἑαυτὸν
σου. Ὁ σύντροφός σου εἰς τὰ παιγνίδια δὲν ἀμφισβῆλλω, ὅτι εἶναι
καλὸς καὶ εὐχάριστος φίλος. Ἀλλὰ πρὶν εὐρεθῆς εἰς μεγάλην
ἀνάγκην ἢ πρὶν νὰ ἔχετε κάτι σπουδαῖον νὰ τὸ μοιράσετε, δὲν
ἔμπορεῖς νὰ εἶπης μὲ ἀσφάλειαν, ὅτι πράγματι ἔχεις ἀληθινὸν
καὶ πιστὸν φίλον.

ΑΔΕΠΟΙ, ΣΤΑΦΥΛΙΑ ΚΑΙ ΣΠΟΥΡΓΙΤΕΣ

Κρέμονται βαριά, σάν κρεμαστά καντήλια,
στην κληματαριά κρέμονται τὰ σταφύλια.
Πῶς τὰ πελεκοῦν μὲ τίς φιλές τους μύτες!
Τὸ παράκαναν οἱ λαίμαργοι σπουργίτες!

Νά κι ἡ ἀλεπού, περαστικὴ ἀπὸ κάτω:
— "Ἀχ καὶ νὰ χαρῶ σταφύλι μυρωδάτο!
Τὰ ρουθούνια της ἀνοῖξαν ν' ἀνασάνῃ,
κι ὅστερα ψηλὰ πηδᾷ, — μὰ ποῖός τ' αὐτάνει;

Καὶ ἄλλῃ μὲ πηδιὰ καὶ πάλι ξαναπέφτει.
Ἐντροπιάσθηκε καὶ φεύγει σάν τὸν κλέφτη.
Λέει μονάχῃ της στὴ σκάση της ἐπάνω:
— "Ἦταν ἄγουρα, καλέ, τί νὰ τὰ κάνω;

"Ἀς τ' ἀφήσωμε νὰ γίνουν στὴν ἐντέλεια!
Κι οἱ σπουργίτες μας ἐμπήξανε τὰ γέλια:
— Σὰ δὲν τ' ἀφτάσε μὲ τίς πηδιές της, εἶδες;
τὰ σταφύλια μας τὰ βάφτισε ἀγουρίδες!

T. "Αγρᾶς

Η ΚΟΛΟΒΗ ΑΔΕΛΦΟΙ

Τὴν κυρὰ ἀλεπού τὴν εἶδα,
ποὺ τὴν πιάσαν σὲ παγίδα,
καὶ τῆς κόψαν μιὰ χαρὰ
πέρα - πέρα τὴν οὐρά.

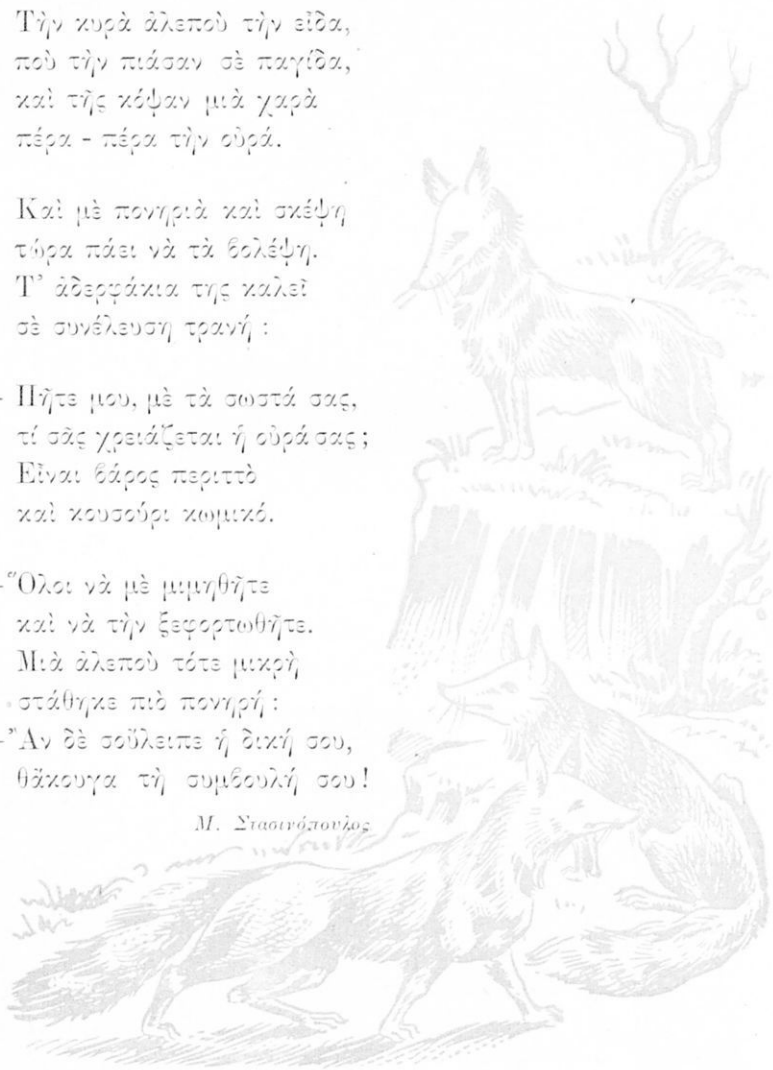
Καὶ μὲ πονηριὰ καὶ σκέψη
τόρα πᾶει νὰ τὰ βολέψῃ.
Τ' ἀδερφάκια τῆς καλεῖ
σὲ συνέλευσιν τρανὴ :

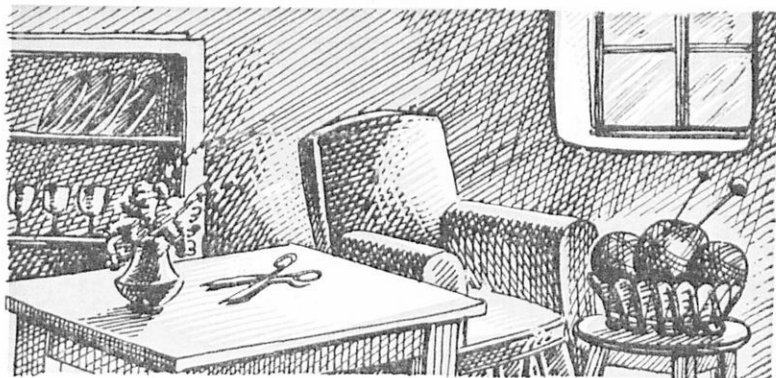
— Πῆτε μου, μὲ τὰ σωστά σας,
τί σας χρειάζεται ἡ οὐρά σας;
Εἶναι θάρος περιττὸ
καὶ κουσούρι κομικὸ.

— Ὅλοι νὰ μὲ μιμηθῆτε
καὶ νὰ τὴν ξεφορτωθῆτε.
Μιὰ ἀλεπού τότε μικρὴ
στάθηκε πρὸ πονηρί :

— Ἄν δὲ σοῦλαιπε ἡ δική σου,
θᾶκουγα τὴ συμβουλὴ σου!

Μ. Στασιόπουλος

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

« ΠΕΤΑΕΙ, ΠΕΤΑΕΙ Ο... ΤΟΤΟΣ »

1. Η ΑΠΡΟΣΕΞΙΑ ΤΟΥ ΤΟΤΟΥ

Ἀκόμῃ ἐνθουσιᾶται τὰ κτυπήματα, ποὺ εἶχε δεχθῇ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ὁ Τοτός, ὅταν ἦτο μικρότερος. Ἐπαιξε μὲ τὰ ἄλλα παιδιὰ τὸ « πετάει... πετάει... ». Ἐκεῖνος βιαστικός, ὅπως ἦτο πάντοτε, νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν, ἔχανε τακτικά. Ἐβαζαν τὰ δάκτυλά των τὰ παιδιὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἓνα ἐξ αὐτῶν ἔλεγε:

— Πετάει... πετάει... τὸ... λελέκι!

Οἱ ἄλλοι ἐσήκωναν τὸν δάκτυλόν των.

— Πετάει!...

Τὸ λελέκι, βέβαια, εἶναι πτηνὸν καὶ πετᾷ.

Ἐπειτα ἔλεγε:

— Πετάει... πετάει τὸ... γελέκι!

Ἄν κανεὶς ἔκαμνε λάθος καὶ ὕψωνε τὸ δάκτυλόν του, ἄλλοί-

μονον εις αυτον! 'Ημπορει νά πετάξῃ τὸ γελέκι; Καὶ δὲν ἤξευρε, ποῦ νά κρύψῃ τὴν κεφαλὴν του ἀπὸ τὰ κτυπήματα.

Ὁ Τοτὸς ἔχανε τὰς περισσοτέρας φορὰς. Μίαν φορὰν ὅμως τὴν ἔπαθε χειρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν. Ἐνα παιδί, ποῦ ἤθελε νά τὸν φέρῃ εἰς σύγχυσιν, εἶπε:

— Πετάει, πετάει, ὁ... ἀετός!

Ὅλοι ὑψώνουν τὰ δάκτυλά των. Ἐπειτα πολὺ ταχέως εἶπε πάλιν:

— Πετάει, πετάει ὁ... Τοτὸς!

Κανένα παιδί δὲν ὑψωσε τὸ δάκτυλόν του.

Καὶ ποῖος εὗρέθη νά τὸ ὑψώσῃ; ὁ ἴδιος ὁ Τοτὸς!

— Πετάει!

Τὸ τί ἔγινε τότε δὲν περιγράφεται. Δὲν φθάνει ποῦ ὁ δυστυχισμένος ὁ Τοτὸς ἐδέχθη ἀλλεπάλληλα κτυπήματα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας βραδύτερον τὸν ἐπαίραζαν τὰ ἄλλα παιδιά.

— Τοτό, ποῦ εἶναι τὰ φτερά σου;

Καὶ ὁ πατήρ του ἀκόμη, ὁ ὁποῖος ἐπληροφορήθη τὸ πάθημά του, τοῦ ἔκαμε βαρεῖας παρατηρήσεις.

— Αὐτὰ παθαίνει ὅποιος εἶναι βιαστικὸς καὶ ἀπρόσεκτος καὶ δὲν σκέπτεται πρὶν μιλήσῃ... τοῦ εἶπε.

Καὶ ἡ μάμμη του, ἡ ὁποία ἦτο γραῖα Χιώτισσα καὶ ὠμίλει πάντοτε μὲ παροιμίας, τοῦ εἶπε:

— Ξέρεις, παιδί μου, τί λέμε στὴ Χίος; « Πρὶν μιλήσῃς, νά βουτᾷ τὴ γλῶσσα σου στὸ μυαλό σου ». Ὅποιος ἔχει γνῶσιν τὸ ἐννοεῖ αὐτό. Ἄλλοτε λοιπὸν μὴν ἀφίνῃς τὴ γλῶσσά σου νά τρέχῃ.

Ὁ Τοτὸς ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν ἠδύνατο νά λησιμονήσῃ τὴν ἐντροπὴν, ποῦ εἶχε πάθει. Ἰδοὺ ὅμως, ἔπου ἦλθεν ἡ στιγμή νά δικαιωθῇ.

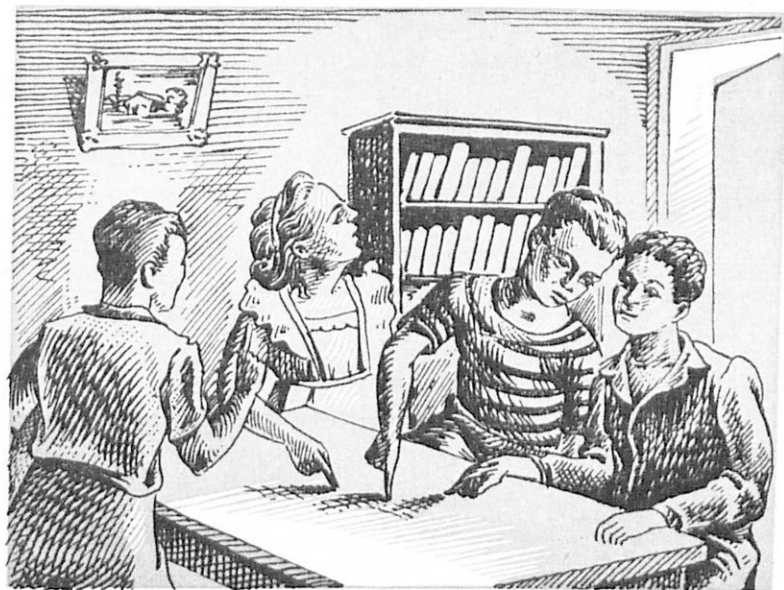
Ὁ Τοτὸς ἐπέταξεν ἀληθινά. Εἰς θεῖος του, ἀεροπόρος εἰς τὴν ἀεροπορικὴν βᾶσιν Φαλῆρου, τὸν παρέλαθε μίαν πρωΐαν καὶ τοῦ

ἔκαμε ἓνα γῦρον μὲ τὸ ὕδροπλάνον. Ὁ Τοτός δὲν ἦτο πλέον μικρός. Ἦτο παιδί δώδεκα ἐτῶν. Καὶ ὅταν ἐπέστρεψεν ὑπερήφανος εἰς τὴν οἰκίαν του ἀπὸ τὸ πρῶτον ἀεροπορικόν του ταξίδιον καὶ τὸν ἐνηγκαλίζοντο καὶ τὸν ἠσπάζοντο ὅλοι, αὐτὸς ἐνεθυμήθη τὴν παλαιὰν ἐντροπήν. Ἐρρίψεν ἐν ἐλέμῳ εἰς τὸν πατέρα του καὶ ἐν ἄλλο εἰς τὴν μάμμην του καὶ εἶπε :

— Βλέπετε λοιπόν, ὅτι πατάει καὶ ὁ Τοτός; Πατάει ἀκόμῃ καὶ τὸ γελέκι, ποῦ φορεῖ ὁ Τοτός. Ἀδίκως λοιπόν ἐγελοῦσατε ἄλλοτε ἐναντίον του.

Ὅλοι ἐγέλασαν μὲ τὸν Τοτόν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε λησιμονήσῃ τὸ παλαιόν του πάθημα. Μόνον ὁ πατήρ του τοῦ εἶπε, θωπεύων τὴν πλάτην του :

— Κακὰ εἶναι τὰ ψέματα, Τοτό! Τώρα βέβαια πατᾷ καὶ ὁ Τοτός

και τὸ γελέκι του. Ἀλλὰ ἐσύ, παιδί μου, ἐπέταξες πρὶν νὰ ἐφευρεθοῦν τὰ ἀεροπλάνα.

2. ΠΩΣ ΕΠΕΤΑΞΕΝ Ο ΤΟΤΟΣ

Διὰ νὰ πετάξῃ ὁ Τοτός, ἔγινε μεγάλη ἱστορία. Ὅταν ὁ θεὸς του ὁ ἀεροπόρος, τὸν ὅποιον εἶχε παρακαλέσει κρυφίως ὁ Τοτός νὰ τὸν πάρῃ καμμίαν ἡμέραν μετὰ τὸ ἀεροπλάνον, ἔκαμε λόγον εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, ἐξηγέρθησαν ὅλοι. Καὶ πρώτη ἐξ ὧων ἦ μάμμη του.

— Εἶσαι στὰ καλά σου, χριστιανέ μου; εἶπεν εἰς τὸν υἱὸν τῆς. Παιδί πράγμα θὰ τὸ πάρῃς τώρα νὰ πετάξῃ; Αὐτὸ εἶναι τρέλλα καὶ νὰ με συγχωρῇς. Τὸ παιδί δὲν ἔχει νὰ κινηθῇ διόλου ἀπ' ἐδῶ.

Ἡ μήτηρ του ἐπίσης μετὰ κανένα τρόπον δὲν ἤθελε νὰ παραδεχθῇ τοιοῦτον πράγμα.

— Σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μὴ βάζῃς τέτοιες ἰδέες εἰς τὸ μυαλὸ τοῦ παιδιοῦ! εἶπε εἰς τὸν ἀδελφόν τῆς. Φθάνει ποὺ ἔκαμες ἐσὺ τοῦ κεφαλιοῦ σου καὶ ἔγινες ἀεροπόρος. Ἄφησε τὸ παιδί ἡσυχο!

Μόνον ὁ πατήρ του δὲν διεμαρτυρήθη. Ἐφαίνετο ὡς νὰ μὴ τὸ ἤθελε καὶ αὐτὸς πολὺ, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν τὸ εὗρισκε καὶ τόσον σοβαρόν.

— Νὰ σὰς εἰπῶ... εἶπε. Δὲν εἶναι καὶ κακὸν νὰ πετάξῃ. Τόσοι νέοι πετοῦν σήμερον. Τόσος κόσμος ταξιδεύει μετὰ τὰ ἀεροπλάνα. Καὶ ἔπειτα, ὁ νέος πρέπει νὰ μαθαίνῃ ἀπὸ μικρὸς καὶ νὰ μὴ ὑπολογίζῃ τὸν κίνδυνον. Τὸ θάρρος εἰς τὴν ζωὴν εἶναι μεγάλο πράγμα. Ἐκτὸς ἂν δὲν θέλῃ ὁ Τοτός. Ἐκτὸς ἂν φοβᾶται, διότι εἶναι μικρὸς ἀκόμη. Ἐν ταιούτῃ περιπτώσει δὲν θὰ τὸν στείλωμεν βέβαια διὰ τῆς βίας.

Ὁ Τοτός, ὁ ὅποιος μέχρι τότε δὲν ὠμίλει περιμένων νὰ ἴδῃ,

πῶς θὰ ἐκλάβουν τὸ πρᾶγμα οἱ ἰδικοὶ του, ἔλαβε θάρρος μὲ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς του. Ἐτινάχθη ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ ἐφώνηξε:

— Ἐγὼ θέλω, πατέρα, ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι.

Ἡ μάμμη του καὶ ἡ μήτηρ του ἐστράφησαν τώρα ἐναντίον τοῦ πατρὸς.

— Εἶδες τώρα, τί κάνεις! Τοῦ ἐσθήκωσες τώρα καὶ σὺ τὰ μυαλά τοῦ παιδιοῦ...

Καὶ τοῦ ἔφαλαν καὶ ἄλλα πολλά.

Τότε ὁ θεῖός του, ὁ ἀεροπόρος, ἐπενέβη.

— Ἀφήστε με νὰ μιλήσω καὶ ἐγὼ, εἶπε, καὶ ὕστερα κάνετε ὅ,τι θέλετε.

Καὶ ἄρχισε νὰ ἐξηγήῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι τὰ ἀεροπορικὰ ταξίδια δὲν ἔχουν σήμερον τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους εἶχον ἄλλοτε. Ὅτι περισσότερον κινδυνεύει κανεὶς σήμερον μὲ τὰ αὐτοκίνητα καὶ μὲ τὰ ἀτμόπλοια, παρὰ μὲ τὰ ἀεροπλάνα. Ὅτι εἶναι ἀσφατεῖον νὰ φο-

βῆται κανείς νὰ ταξιθεύσῃ μὲ ἀεροπλάνον καὶ νὰ μὴ φοβῆται νὰ ταξιθεύσῃ μὲ ἐν πεπαλαιωμένον ἐτοιμόρροπον αὐτοκίνητον, τὸ ὁποῖον κινδυνεύει νὰ συντριβῇ εἰς κάθε στιγμήν, ὅπως συντρίβονται τόσα καὶ τόσα καθ' ἑκάστην. "Ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὸ ἀεροπλάνον θὰ καταστῇ τὸ ἀσφαλέστερον μέσον συγκοινωνίας. Καὶ ὅτι, ἂν ὑπάρχουν σήμερον ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται, τοῦτο συμβαίνει, διότι δὲν ἔτυχε νὰ ταξιθεύσουν ἀκόμη. "Ὅσοι ἐταξιθεύσαν δὲν φοβοῦνται.

— Αὖριον, τοὺς εἶπεν, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ ταξιθεύῃ περισσότερος κόσμος μὲ τὰ ἀεροπλάνα, θὰ ἐκλείψῃ καὶ αὐτὸς ὁ φόβος. Μήπως κατ' ἀρχὰς τὰ ἴδια δὲν συνέβησαν μὲ τὰ ἀτμόπλοια καὶ τοὺς σιδηροδρόμους; Οἱ περισσότεροι ἔτρεμον νὰ πατήσουν τὸ πόδι των εἰς αὐτά. Σήμερα ταξιθεύει ὅλος ὁ κόσμος, χωρὶς νὰ ὑπολογίζῃ τὰ δυστυχήματα, τὰ ὁποῖα συμβαίνουν τόσον συχνά.

Καὶ ὑπενθύμισεν εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, ὅτι εἰς παιητῆς, εἰς γθεσινὸς ἄνθρωπος, δὲν εἶχε ταξιθεύσει ποτὲ μὲ τὸν ὑπόγειον σιδηροδρόμον ἀπὸ τὴν Ὁμόνοϊαν ἕως τὸ Θησεῖον. Καὶ ὅταν μετὰ πολλὰς παρακινήσεις, διότι ἦτο ἀσθενής, ἐξήχησαν οἱ οἰκεῖοι του νὰ τὸν μεταφέρουν ἀπὸ τῆς Ἀθήνας εἰς τὴν ἐν Νέφ Φαλήρῳ οἰκίαν του, ἐδέχθη, ἀφοῦ ἔκαμε συμφωνίαν νὰ πηγαίνῃ τὸ αὐτοκίνητον σὺν γαῖδουράκι !

Καὶ τέλος τοὺς εἶπε :

— Δὲν εἶμαι τρελλὸς νὰ πάρω τὸ παιδί μαζί μου νὰ τὸ σκοτώσω. "Αν ἔβλεπα καὶ τὸν μικρότερον κίνδυνον, καὶ νὰ μὲ παρεκαλοῦσατε ἀκόμη, δὲν θὰ τὸ ἔπαιρνα. Τί ἄλλο θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ ἀκόμη; Παίρνω ἐγὼ ἐπάνω μου ὅλην τὴν εὐθύνην.

— Νὰ τὸν πάρῃς, εἶπεν ἀποφασιστικὰ ὁ πατήρ.

— Τέλος πάντων ἄς πάη, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι... εἶπε μετὰ τινα δισταγμὸν καὶ ἡ μήτηρ, ἡ ὁποία δὲν ἤθελε νὰ κακοκαρδίσει τὸν Τοτόν.

Καὶ μόνον ἡ γιαγιά δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ τίποτε!

—'Ελωλάθηκε ὁ κόσμος! ἐμουρμούρισε. Ἐγὼ φεύγω, νὰ μὴν ἀκούω.

Ἡ καημένη ἡ γιαγιά! Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὁ κόσμος ἐταξίδευε μὲ ὄνους καὶ ἡμιόνους. Πῶς νὰ ἀγαπήσῃ τὸ ἀεροπλάνο;

—'Αν εἶχε κάμει ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, διὰ νὰ πετᾷ, εἶπε φεύγουσα ἀπὸ τὸ δωμάτιον, θὰ τοῦ εἶχε δώσει καὶ πτερὰ.

Καὶ ὁ Τοτὸς μὲ μεγάλην χαρὰν τώρα, διότι θὰ ἐπέτα, ἀπήντησεν:

—'Αν εἶχε κάμει ὁ Θεός, γιαγιάκα, τὸν ἄνθρωπο νὰ ταξιδεύῃ ἐπάνω στὰ νερά, θὰ τοῦ ἔδινε τὰ πόδια τῆς πάπιας. Καὶ ἔμωρε, γιαγιά μου, καὶ σὺ ἐπέρασες θάλασσα, διὰ νὰ ἐλθῇς ἀπὸ τὴν Χίον εἰς τὸν Πειραιᾶ, χωρὶς νὰ εἶσαι πάπια!

Καὶ ὁ Τοτὸς γεμάτος ἀπὸ χαρὰν ἤρchiσε νὰ πηδᾷ ψάλλων τὸ ᾄσμα τῶν ἀεροπόρων:

Ἄερόπτερος θὰ γενῶ
 στὴ γῇ νὰ μὲν ἐγγίξω,
 νὰ βρίσκωμαι στὸν οὐρανό,
 τὰ σύννεφα νὰ σχίζω.

Ψυχὴ καὶ χέρι σταθερὸ
 σὰν πιάνω τὸ τιμόνι,
 νὰ γίνωμαι πότε ἀετὸς
 καὶ πότε χελιδόνι...

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν ὁ Τοτὸς ἐπέταξεν.

3. ΤΙ ΕΙΔΕΝ Ο ΤΟΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΤΗΣΙΝ ΤΟΥ

Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν εἶχον συγκεντρωθῇ εἰς τὴν αἰκίαν τοῦ Τοτοῦ οἱ ἐξάδελφοί του, διὰ νὰ ἴδουν τὸν μικρὸν ἀερόπτερον καὶ διὰ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα του, πῶς τοῦ ἐφάνη τὸ ταξίδι καὶ τὶ εἶδεν ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον. Ἦσαν ἐκεῖ καὶ οἱ γονεῖς του, οἱ ὅποιοι τὸν ἐκαμάρωναν.

— Τίποτε δὲν εἶναι, παιδιά, τίποτε!... ἤρχισε νὰ λέγῃ ὁ Τοτὸς, ὁ ὅποιος ἤθελε νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι δὲν ἐφοβήθη διόλου. Δὲν καταλαβαίνει, καθὼς ἀνεβαίνει, οὔτε τὴν ζαλάδα, τὴν ὅποιαν αἰσθάνεται, ὅταν σὲ τινάζῃ ὑψηλὰ ἐπάνω ἢ κούνια. Τίποτε, σὰς λέγω! θαρρεῖς, ὅτι κυλιέσαι εἰς βαμβάκια. Τόσον μαλακὰ ταξιδεύεις. Δὲν τὸ καταλαβαίνει καὶ ὁ ἴδιος, πῶς σὲ μίᾳ στιγμῇ εὐρέθης κίβλας ἐκεῖ ἐπάνω. Καὶ ἔπειτα ἔρχεται μίᾳ στιγμῇ, ὅταν δὲν κοιτάζῃς κάτω τὰ πράγματα ποὺ περνοῦν γρήγορα καὶ χάνονται πίσω σου, ἔρχεται μίᾳ στιγμῇ, ποὺ νομίζεις, ὅτι ἔχεις σταματήσει μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ μόνον ἀπὸ τὸν κρότον τῆς μηχανῆς, ποὺ βουίζει στὰ αὐτιά σου, ξαναθυμᾶσαι, ὅτι ταξιδεύεις.

Ἔπειτα ὁ Τοτὸς διηγήθη τί εἶδεν ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω.

Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐφαίνοντο, ὅπως ἓνας γεωγραφικὸς ἄτλας ἀπλωμένος κάτω, ὡς τάπητες ποικιλόχρωμοι. Οἱ δρόμοι τῆς πόλεως, ὡς στεναὶ ταινίαι. Τὰ σπίτια ὡς κουκλόσπιτα, ποὺ τὰ κάμνομεν μὲ κύβους. Τὰ αὐτοκίνητα ὡς κάρθαραι, οἱ ὅποιοι σύρονται ἐπὶ τοῦ χώματος. Οἱ ἄνθρωποι ὡς μυρμύγκια. Τὰ πολεμικὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Φαλήρου ἐφαίνοντο ὡς πλοιάρια τῶν παιδιῶν, τὰ ὅποια πλέουν εἰς μίαν λεκάνην μὲ νερό.

— Τὴν Ἀκρόπολιν τὴν εἶδες; τὸν ἡρώτησεν ἓνας ἐξάδελφός του.

— Ἀστεία! εἶπεν ὁ Τοτὸς. Καθὼς μία τούρτα ζαχαροπλαστείου ἐπάνω εἰς ἓνα δίσκον, μὲ μισοφαγωμένα τὰ ζαχαρωτά της. Ἀφῆνω πλέον τὸ Ζάππειον καὶ τὸν Βασιλικὸν κήπον. Τὰ

ἀνθοφυτευμένα πεζούλια τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι πολὺ μεγαλύτερα. Καὶ τὸ Στάδιον; Ἐνὰ τόσο δὲ πραγματάκι...

Τοὺς εἶπε καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Ἦτο κατενθουσιασμένος. Μακάρι νὰ ἐπέτα καθ' ἑκάστην! Καὶ τὸν ἤκουον ὅλοι μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα. Ποῶς νὰ τοῦ δώσῃ τώρα κυττήματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του;

— Πετάει, πετάει... ὁ Τοτὸς!

Ὁ Τοτὸς εἶχε πετάξει.

Μόνον ἡ μάμμη του δὲν ἦτο εἰς τὸ δωμάτιον τῆς συγκεντρώσεως, ἔταν ὁ Τοτὸς ἤρχισε νὰ διηγῆται τὸ ταξίδι του. Ἡ καλὴ γραῖα ἐσηκώθη καὶ ἔφυγε θυμωμένη.

— Οὔτε νὰ τὰ ἀκούω θέλω τέτοια τρελλὰ πράγματα... εἶπε. Φεύγω...

Ἡ πτωχὴ γιαιδιά! Μήπως δὲν εἶχε δίκαιον; Εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐταξίδευσαν μὲ γαϊδουράκια.

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ Ο ΑΝΟΙΚΤΟΚΑΡΔΟΣ

Ἐάν ὑπάρχη κανεῖς ποῦ δὲν γνωρίζει τὸν Γιάννη « τὸν Ἀνοικτόκαρδο », θὰ τοῦ τὴν παρουσιάσω ἐγώ, διὰ νὰ κάμῃ τὴν γνωριμίαν του.

Τὸ οἰκογενειακὸν του ὄνομα δὲν ἦτο ἀνοικτόκαρδος. Αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ ἐκέρδισε μόνος του, ἐπειδὴ ἦτο πάντα γελαστός καὶ χαρούμενος καὶ ποτὲ δὲν ἐπίκραине τὴν καρδιά του διὰ τίποτε. « Ἀνοικτόκαρδο » τὸν πρωτοεῖπε ὁ ἀνάδοχός του, ὅταν τὸν ἐβάπτισε, διότι ἀπὸ μωρὸ παιδάκι, ἀντὶ νὰ κλαίῃ, ὅπως τὰ ἄλλα μωρά, αὐτὸς ἐγέλα. Καὶ ὅταν κατὰ τὸ βάπτισμά του τὸν ἐθύθισεν ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν κολυμβήθραν, αὐτὸς πάλιν ἐγέλα.

— Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἰωάννης... εἶπεν ὁ ἱερεὺς.

Ἐπῆρε τὴν βουτιὰν εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ ἐξῆλθε πάλιν γελῶν.

— Νὰ μὰς ζήσης, Ἀνοικτόκαρδε!... εἶπε τότε ἡ γραῖα νοννά του, ἡ ὁποία τὸν ἐκαμάρωνεν.

“Έτσι τὸ μωρὸ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν κολυμβήθραν τοῦ δύο ὀνόματα: Γιάννης καὶ Ἀνοικτόκαρδος.

“Ὅταν ἐμεγάλωσε, τοῦ ἔμειναν καὶ τὰ δύο: ὁ Γιάννης ὁ Ἀνοικτόκαρδος. Εἰς τὸ σχολεῖον, εἰς τὸν στρατὸν, ὅπου ὑπηρέτησεν

ἀργότερα, παντοῦ ἔτσι τὸν ἤξευραν. Μὲ ἄλλο ὄνομα δὲν τὸν εὔρισκες. Ποῖος Γιάννης; ὁ Γιάννης ὁ Ἀνοικτόκαρδος!

“Ὁ Γιάννης ὁ Ἀνοικτόκαρδος, λοιπόν, ἦτο ἓνα πτωχὸ παιδί. Ὁ πατὴρ του ἦτο τσαγγάρης, καὶ ὁσάκις ἡ μήτηρ του ἐπλενεν εἰς

τὴν αὐλήν, τὸν ἀπέθετε κάτω ἀπὸ μίαν ὑψηλὴν μηλιάν, διὰ νὰ τὸν προσέχη, ὥσάν μοῦρὸ ποὺ ἦτο ἀκόμη.

Ἐκεῖ ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος — καὶ ποὺ αὐτὸς δὲν ἦτο; — μέσα εἰς τὴν γλῶσση. Καὶ καθὼς ἐκοκκίνιζαν τὰ μαγουλάκια του, ἔλεγε, ὅτι ἦσαν δύο μῆλα, ποὺ εἶχαν πέσει ἀπὸ τὴν μηλιάν. Ἄλλ' ἢ μεγάλη του χαρὰ ἦτο, ὅταν ἐκελαδοῦσε κανὲν πτηνὸν ἐπάνω εἰς τὴν μηλιάν. Τότε ἐκίνει χέρια, πόδια καὶ ὄλον του τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν χαρὰν του ὡς νὰ ἐχόρευεν. Ἄλλην συντροφιάν δὲν ἤθελε. Τοῦ ἐφθάνε ὁ Μοῦργος, ὁ γηραλέος μαλλιάρὸς σκύλος του, ὁ ὁποῖος ἐπῆγγαινε καὶ ἐκάθητο πάντοτε πλησίον του καὶ τὸν ἐπρόσεχε μὲ τὴν ἀγάπην, ποὺ ἔχουν τὰ σκυλιὰ πρὸς τὰ παιδάκια τοῦ σπιτιοῦ. Τὸν ἐπρόσεχε ὁ καλὸς ὁ Μοῦργος, ὡς νὰ ἦτο τροφὸς του. Ποῦ νὰ τολμήσῃ κανεὶς νὰ πλησιάσῃ τὸ μοῦρὸ! Γρρρ...! ὁ Μοῦργος. Ἦτο ἐτοιμὸς νὰ τὸν σχίσῃ. Καὶ ὁ Γιάννης τοῦ ἐτραβοῦσαν πότε πότε τὴν οὐρὰν μὲ τὸ παχουλὸν του χεράκι. Αὐτὸ ἦτο τὸ πρῶτον τοῦ παιγνίδι. Ἄλλ' ὁ Μοῦργος δὲν ἐθύμωνεν. Ἐγύριζε καὶ τοῦ ἐγλείφε τὸ χέρι καὶ ἐσάλευεν τὴν οὐρὰν του, ὥσάν νὰ τοῦ ἔλεγε:

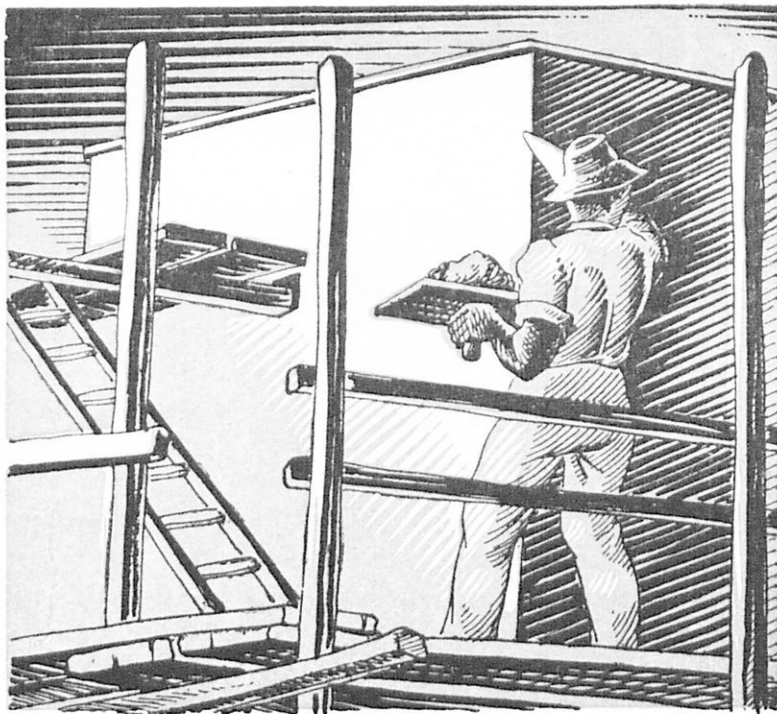
— Παιξε, Γιαννάκη! Γιὰ σένα τὴν ἔχω τὴν οὐρά μου.

Ὅσον ἐμεγάλωνεν ὁ Γιάννης τόσοον περισσότερον τὸν ἀγαποῦσαν ὄλοι. Διότι ἦτο πάντοτε ἀνοικτόκαρδος. Μὲ τὰ μακρὰ ἀνοικτόξανθα μαλλάκια του, τὸ παχουλὸ προσωπάκι του, τὰ μαγουλάκια ποὺ ἐκοκκίνιζαν σὰν μῆλα, καὶ τὰ δυὸ ἔξυπνα καὶ ζωηρὰ ματάκια του ἦτο τὸ χαϊδεμένον παιδί ὅλης τῆς γειτονιάς.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο μόνον ἀνοικτόκαρδος ὁ Γιάννης. Ἦτο καὶ ἀγαθός. Ἀπὸ μικρὸ παιδί ἐκοίταζε, πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς ἄλλους. Ἐκαμνε θελήματα, μετέφερεν εἰς τοὺς πελάτας τὰ ὑποδήματα, ποὺ ἐπεσκεύαζεν ὁ πατήρ του, καὶ ἐφύλαττε τὰ ἀπλωμένα ἀσπρόρουχα, ὅταν ἀπῆρχετο ἡ μήτηρ του εἰς καμμίαν ἐργασίαν. Αὐτὸς ἔφερε πάντοτε τὰ ψώνια ἀπὸ τὸν παντοπώλην καὶ τὸν ἀρτοπώλην.

Ήτο ὁ καλύτερος βοηθὸς τοῦ πατρὸς του καὶ τῆς μητρός του. Καὶ ἐπειδὴ ἦτο δυνατὸς καὶ εὐκίνητος, οἱ μικροὶ του φίλοι εἰς τὰ παιγνίδια τῶν τῶν εἶχον πάντοτε ἀρχηγόν.

Τέλος ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ εὕρῃ ἐργασίαν καὶ ὁ Γιάννης. Δὲν ἤθελεν ὅμως νὰ γίνῃ ὑποδηματοποιός, ὥσάν τὸν πατέρα του. Ὁ πατὴρ του ἦτο πάντοτε σκυμμένος εἰς τὴν ἐργασίαν του, ἐνθ' εἰς τὸν Γιάννην ἤρσαν τὰ ὕψηλά. Ἦθελε ν' ἀναρριχᾶται εἰς τὰ δένδρα καὶ τὴς σκαλωσιὲς τῶν οἰκιῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγένεν ἀμμοκονιστής, διὰ νὰ εὕρισκεται πάντοτε ἐπάνω ὕψηλά, διότι δὲν ὑπέφερε τὰς στενοχωρίας, ἀνοικτόκαρδος ὅπως ἦτο.

Ἐκεῖ εἰς τὰ ὑψηλὰ εἰργάζετο καὶ ἐτραγουδοῦσε μὲ ὄλγην τοῦ τὴν καρδίαν. Διαρκῶς ἐτραγουδοῦσε. Διότι ἀπὸ μικρὸς ἡγάπα πολὺ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ τραγούδια.

Καλὸς τεχνίτης, ὅπως ἦτο, τὸν ἐπροτιμοῦσαν παντοῦ. Δι' αὐτό, ὅταν ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ μία ἐπισκευὴ τοῦ Δημαρχείου τῆς πατρίδος του, τὸν προσέλαβον ἀπὸ τοὺς πρώτους, διὰ νὰ ἐργασθῇ.

Ἐκεῖ ὀλίγον ἔλειψε νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του. Ἀπὸ ἓνα σιγαρέττον, τὸ ὅποιον εἶχε ρίψει κάποιος ἀπρόσεκτος ἐργάτης εἰς τὰ ροκανίδια, ἐπῆρε φωτιὰ ἡ Δημαρχία. Πρὶν φθάσουν οἱ πυροσβέσται, ὁ Γιάννης μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἐρρίφθη νὰ σβήσῃ τὴν φωτιάν. Ἐκαμινε ὅ,τι ἤδυνήθη. Ἀλλὰ καὶ κάτι περισσότερον. Καθὼς ἡγωνίζετο μὲ τὰς φλόγας καὶ ἄδειαζε κουδάδες μὲ νερόν, ποὺ τὸ μετέφερεν μόνος του ἀπὸ μίαν δεξαμενὴν τῆς αὐλῆς, εἶδε τὴν γραίαν καθαρίστριαν τοῦ Δημαρχείου ζωσμένην ἀπὸ τὰς φλόγας μέσα εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον, τὸ ὅποιον ἦτο εἰς τὴν σοφίταν. Τὴν ἐφορτώθη εἰς τοὺς δυνατούς του ὤμους καί, διερχόμενος μέσα ἀπὸ τὴν φωτιάν, τὴν ἐκατέβασε κάτω, εἰς τὴν αὐλήν. Ἄν δὲν τὴν ἐπρόφθανεν αὐτός, ἔως ὅτου νὰ φθάσουν οἱ πυροσβέσται, ἡ γραία θὰ εἶχεν ἀπανθρακωθῇ.

Τὴν ἐπομένῃν ἡμέραν, ὅτε ὁ Δήμαρχος ἐπληροφορήθη αὐτὴν τὴν γενναίαν του πράξιν, τὸν ἐκάλεσεν, τοῦ ἐσφιγξέ τὴν χεῖρα καὶ τοῦ εἶπε :

— Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω, παλληκάρι μου, διὰ τὸ χθεσινόν σου γενναῖο φέρισμόν ;

— Ἐγὼ δὲν θέλω τίποτε, κύριε Δήμαρχε... τοῦ εἶπε. Ἐγὼ τὰ χεράκια μου, πρῶτα ὁ Θεός, καὶ δουλεύω. Μόνον διὰ τὸν γέροντα πατέρα μου θέλω νὰ σᾶς παρακαλέσω. Ἡ δουλειά του εἶναι βαρεὶά διὰ τὴν ἡλικίαν του. Καὶ οἱ ἱατροὶ τοῦ εἶπον νὰ μὴ σκύβῃ, διότι τὸν πειράζει εἰς τὸ στήθος του. Θὰ σᾶς παρακαλέσω λοιπόν, κύριε Δήμαρχε, ἂν εἶναι εὐκόλον, νὰ τοῦ δώσετε καμμίαν ἐργα-

σίαν πὺδ ἀναπαυτικὴν ἐδῶ εἰς τὸ Δημαρχεῖον, διὰ νὰ μὴ κουρά-
ζεται ὁ καημένος.

Ὁ Δήμαρχος τοῦ εἶπεν :

— Εὐγε, παιδί μου, ποὺ φροντίζεις διὰ τὸν πατέρα σου! Νὰ
τοῦ εἰπῇς, λοιπόν, ὅτι τὸν διώρισες κλητῆρα εἰς τὴν Δημαρχίαν
καὶ ἀπὸ αὔριον νὰ ἔλθῃ ν' ἀρχίσῃ ἐργασίαν.

— Σεῖς τὸν διώρισατε, κύριε Δήμαρχε.... εἶπεν ἐντροπαλὰ ὁ
Γιάννης, νομίζων ὅτι τὸν εἰρωνεύετο ὁ Δήμαρχος.

Ὁ Δήμαρχος τότε τοῦ εἶπε πάλιν σοβαρὰ :

— Δὲν τὸν διώρισα ἐγώ, παιδί μου. Ἐσὺ τὸν διώρισες. Τὴν ὥραν
ὅπου ἔσωσες μίαν ἀδύνατη γυναῖκα ἀπὸ τῆ φωτιά, ὑπέγραψες καὶ
τὸν διορισμὸν τοῦ πατρός σου. Ἐμὲ νὰ μὴ μοῦ χρεωστῇς καμμίαν
χάριν.

Ὁ Γιάννης, ἀφοῦ ἐτακτοποιήσας τὸν πατέρα του, εἶπε καὶ εἰς
τὴν μητέρα του νὰ παύσῃ νὰ ξενοπλύνῃ, διότι ἦτο ἱκανὸς αὐτὸς
νὰ τῆς χάρισῃ ἄνετον γῆρας. Εἰργάζετο μὲ περισσοτέραν χαρὰν
ἐπάνω εἰς τὰς ὑψηλὰς οἰκίας. Καὶ πάντοτε ἐτραγουδοῦσε, διακριτῶς
ἐτραγουδοῦσε.

Οἱ διαβάται, οἱ ὁποῖοι διήρχοντο καὶ τὸν ἥκουον, ἔλεγον :

— Γεῖά σου, Γιάννη Ἀνοικτόκαρδε! Ποτὲ νὰ μὴν πεθάνῃς!

ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΑΧΛΑΔΙΑΝ

1.— Νὰ δοῦμε τί θὰ εἰπῇ τὸ δικαστήριον!

— Τί θέλεις νὰ εἰπῇ τὸ δικαστήριον, κουμπάρε μου; Τὴν ἀχλαδιὰ ποῦ εἶναι στὸ σύνορον τῶν δύο κήπων, τὴν ξέρουν ὅλοι, ὅτι εἶναι δική μου. Ὅπως ἡ ἐλιά, ποῦ εἶναι στὴν ἄλλη μεριά, εἶναι δική σου. Τὴν ἀχλαδιὰ τὴν ἐφύτρεψε ὁ παπποῦς μου καὶ τὴν ἐλιά ὁ παπποῦς τοῦ παπποῦ σου. Ὅποιος γέρο νὰ ρωτήσῃς, αὐτὸ θὰ σοῦ εἰπῇ.

— Δὲν ξέρω τί θὰ εἰπῇ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. Ἡ ἀχλαδιὰ γέρνει περισσότερον στὸ δικό μου κτῆμα. Εἶναι δική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω.

— Νὰ μὴν τὸ κάμῃς, κουμπάρε. Ἄν εἶναι νὰ πᾶς στὸ δικαστήριον, νὰ σοῦ τὴ χάρισω.

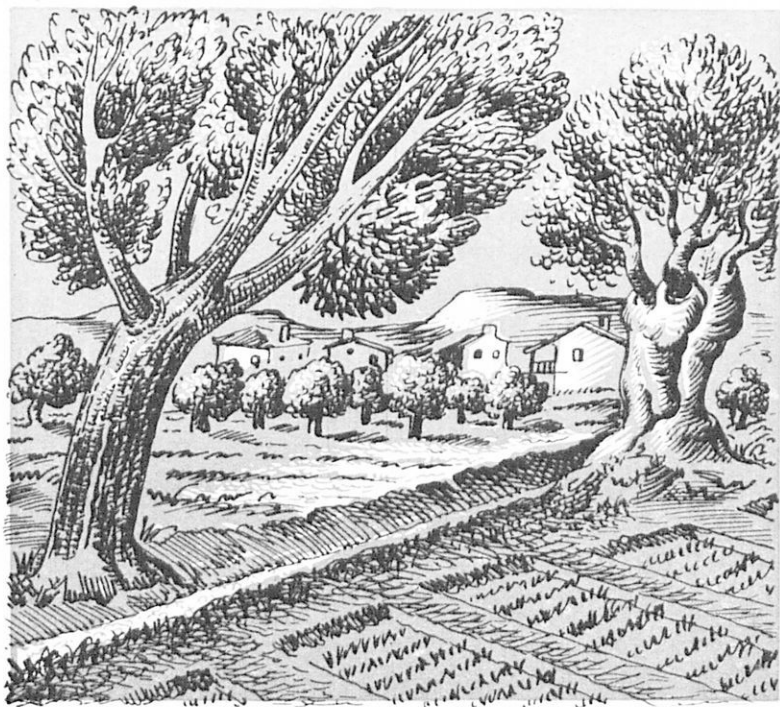
— Χά-χά... τὸ χαριστή! Νὰ μοῦ τὴ χάρισῃς. Ὅχι! Θὰ τὴν πάρω μὲ τὸ νόμο.

2. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἤρchiσεν ἡ φιλονεικία μίαν Κυριακὴν ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἦσαν γείτονες καὶ κουμπάραι ὁ Μπελοδῆμος καὶ ὁ Λυκούσης. Ὁ πρῶτος εἶχε βαπτίσῃ τοῦ δευτέρου ἓνα ἀγόρι. Εἶχον καὶ ἀπὸ ἓνα κτῆ-

πον παραπλεύρως. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν τῶν ἦσαν πρὸς τὸν Δημόσιον δρόμον. Τὴν πρώτην καλημέραν μεταξὺ τῶν τὴν ἔλεξαν. Μαζὶ εἶχον καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην.

— Νὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε;

— Εὐχαρίστως, γείτονα. Αὐριο ποτίζω ἐγώ.

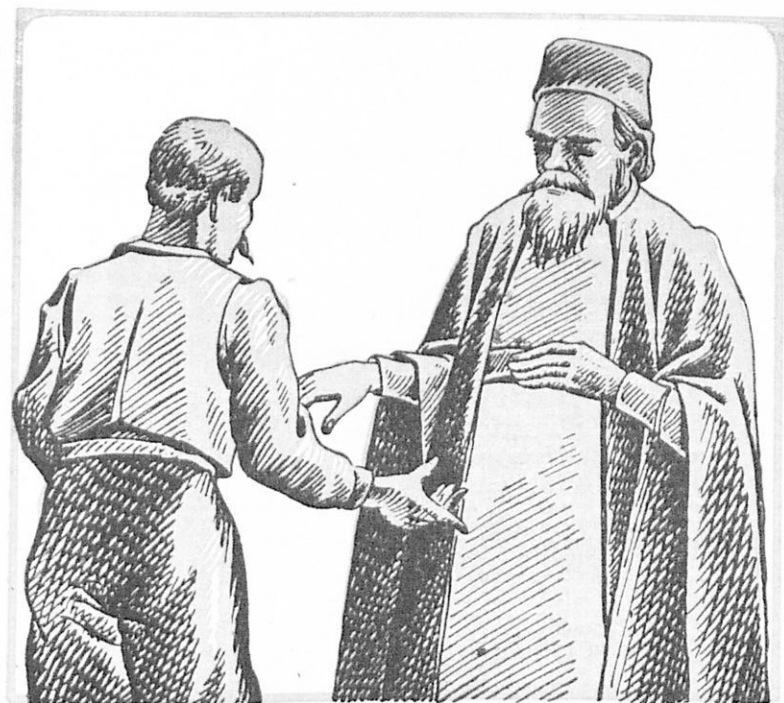
— Νὰ σὲ βοηθήσω νὰ συνάξῃς τὰ πορτοκάλια;

— Ναί, σ' εὐχαριστῶ. Καὶ ὅταν εἶναι καιρὸς σὲ βοηθῶ κι ἐγώ. Τόσῃν ἀγάπῃν εἶχον ἕως τώρα μεταξὺ τῶν!

3. Καὶ τώρα, χωρὶς κανένα σπουδαῖον λόγον, ἐτοιμάζονται

διὰ τὰ δικαστήρια. Καὶ διατί, νομίζετε; Μίαν προίαν ὁ βαπτιστικὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἀχλαδιάν, ἡ ὁποία εἶναι ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο κήπους. Ἡ νονιά του τοῦ ἐφώναξε:

— Μή, παιδί μου, εἶναι ἀκόμη ἄγουρα τὰ ἀχλάδια καὶ θὰ σὲ βλάψουν.

Ἡ μήτηρ τοῦ παιδιοῦ τὸ ἤκουσε καὶ τὸ εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα της. Ἐκεῖνος τὸ παρεξήγησε, φαίνεται, καὶ ἔτσι ἤρchiσεν ἡ φιλονεικία μεταξύ των. Οὔτε καλημέρα, οὔτε καληνύκτα! Διὰ νὰ μὴ συναντῶνται εἰς τὸν δρόμον, ἔλλαξαν δρόμον. Ἀπὸ ἓνα δρόμον ἐπήγαγεν ὁ εἰς, ἀπὸ ἄλλον ὁ ἄλλος.

Ὁ Μπελοδῆμος ἐσκέφθη: « Φουρτούνα εἶναι καὶ θὰ περάσῃ. Θὰ τὸ καταλάβῃ τὸ λάθος του καὶ θὰ μετανόησῃ ».

4. Μίαν ἡμέραν ὅμως ἦλθεν ὁ δικαστικὸς κλητὴρ καὶ τοῦ ἐκαινοποίησεν ἀγωγὴν.

« Δὲν πρέπει νὰ σπρώξω τὰ πράγματα », ἐσυλλογίσθη ὁ Μπελοδῆμος.

Πηγαίνει εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου καὶ τοῦ διηγεῖται ὅ,τι τοῦ συνέβη:

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα, παππᾶ μου, νὰ ἔχω τὴν εὐχὴν σου. Σὲ παρακαλῶ, μίλησέ του, ὅ,τι θέλει νὰ γίνῃ μὲ τὸ καλὸ. Εἴμαστε ἐμεῖς, πτωχοὶ ἄνθρωποι, διὰ τὰ δικαστήρια;

Ὁ ἱερεὺς ἐκάλεσε τὸν Λυκούση καὶ τοῦ λέγει:

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ γίνονται. Ἡ ἀχλαδιὰ εἶναι τοῦ Μπελοδῆμου. Τὸ ξέρει ὅλο τὸ χωριό. Ἀλλὰ γιὰ νὰ παύσῃ ἡ φιλονεικία, νὰ τὴ μοιράσετε.

Ὁ Λυκούσης, μάλιστα τὸ ἤκουσεν, ὠργίσθη φοβερά. Ὁμίλησε μάλιστα πρὸς τὸν ἱερέα μὲ τρόπον ἀπρεπῆ.

— Ἄλλη φορὰ μὴν ἀνακατεύεσαι, παππᾶ μου, στὶς δικές μας δουλειές. Καὶ ὅ,τι ἔχομε οἱ δύο μας, θὰ τὸ ξεδιαλύνῃ τὸ δικαστήριον.

5. Ἦρχισαν τὰ δικαστήρια. Σήμερον νὰ ἐξετασθοῦν οἱ μάρτυρες. Αὖριον νὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ χαρτιά. Μεθαύριον νὰ ὑπάγῃ τὸ δικαστήριον ἐπὶ τόπον, νὰ ἴδῃ ποῖος πραγματικῶς ἔχει δίκαιον.

Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ, ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ Μπελοδῆμου.

Ὁ Λυκούσης ἔγινε θηρίον. Κατέφυγεν εἰς ἀνώτερον δικαστήριον. Τὰ δικαστικὰ ἔξοδα ἐτριπλασιάσθησαν τώρα. Ἀπὸ δεκάδας χιλιάδων δραχμῶν ἐφθάσαμεν εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων.

Τὰ ἔσοδα τοῦ κήπου δὲν ἔφθαναν διὰ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης. Καὶ ἡ δριστική ἀπόφασις, ἔπειτα ἀπὸ πολλὸν καιρὸν, ἦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα, νέα δίκη διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων καὶ διὰ τὸ χρέος. Χρεωμένους εἶναι ὁ κήπος, χρεωμένη καὶ ἡ μικρὰ οἰκία τοῦ Λυκούση. Οἱ δανεισταὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ δικαστηρίου νὰ πωλήσουν τὸν κήπον καὶ τὴν οἰκίαν εἰς τὸν πλειστηριασμόν. Ὁ Μπελοδήμος ἠγόρασε καὶ τὰ δύο κτήματα.

6. Τὴν ἐσπέραν ὁ Λυκούσης συναντᾷ τὸν κουμπάρον του καὶ τοῦ λέγει μὲ θυμόν:

— Εὐχαριστήθηκες;

— Ἐγὼ νὰ εὐχαριστηθῶ; Εἰς τί;

— Νὰ μᾶς κάμῃς ἔξωσι, νὰ μᾶς πετάξῃς ἔξω!

— Ἐχεις ἄδικο κουμπάρε. Δὲν τὸ ἔκαμα γι' αὐτό.

— Ἀλλά;

— Για νὰ μὴ σὰς πετάξουν ἄλλοι.

— Καὶ ἤθελεις νὰ τὸ κάμῃς ἐσύ, γιὰ νὰ εὐχαριστηθῇς!

— Πάντοτε πικρόλογος, κουμπάρε μου. Ὅχι. Τὸν ἐπῆρα τὸν κήπο καὶ τὸ σπίτι, διὰ νὰ μείνετε μέσα. Θέλω νὰ μείνῃς γείτονας μου.

— Πάλι ἄρχισες τὰ χαρίσματα;

— Μὴ βιάζεσαι. Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ κάμω, ἂν θέλῃς. Ἀλλὰ λέγω, ὅτι ἔτσι θὰ μοῦ πληρώσῃς τὸ χρέος σου μὲ τὴν ἡσυχία σου. Οἱ ἄλλοι δὲν θὰ σὲ περιμέναν. Θὰ ἐργασθῇς καλύτερα τὸν κήπον, καὶ ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια θὰ εἶναι πάλιν ὅλα δικά σου.

Ὁ θυμὸς τοῦ Λυκούση ἤρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ καταπίπτῃ. Ἐνεθυμήθη τὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὅποια ἦσαν ἀγαπημένοι. Ἐσκέφθη τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ κουμπάρου του καὶ εἶδεν ὅτι εἶχε

πολύ ἄδικον. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐδάκρυσαν. Ἐπειτα ἠρώτησε δειλά :

— Ἀλήθεια, κουμπάρε;

— Ἀλήθεια, τ' ἐρμίζομαι στὸ λάδι ποὺ σὰς ἔβαλα.

Ὁ Λυκούσης ἤρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου τοῦ καὶ τὴν ἔσφιγγε δυνατά.

— Σ' εὐχαριστῶ. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ!

7. Ἐν τῇ μεταξὺ ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των.

— Καληνύχτα, κουμπάρε.

— Καλὴ σου νύχτα, εὐχαριστῶ.

Καὶ ἔσφιγγαν πάλιν τὰς χεῖρας των. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκαίνην κάτι τι ἐνεθυμήθη ὁ Μπελοδήμιος καὶ λέγει σιγὰ εἰς τὸν κουμπάρον τοῦ :

— Τὴν ἀχλαδιά, κουμπάρε, νὰ τὴν κόψωμε. Νὰ τὴν κόψωμε καὶ νὰ τὴν κάψωμε, νὰ γίνῃ στάχτη.

— Ὅχι, λέγει ὁ Λυκούσης. Νὰ μὴ τὴν κόψωμε. Θέλω νὰ τὴ βλέπουν τὰ παιδιὰ μας καὶ νὰ ἀποφεύγουν, ἔσον ἡμποροῦν, τὰς φιλονεικίας καὶ τὰ δικαστήρια.

Ἄρθρ. Καρκαβίτσα (διασκευή)

Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

1. 'Ο Κώστας ήτο δώδεκα ἐτῶν καὶ ἡγάπα πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη : τὸ κολύμβημα.

“ὦ! πῶς ἡγάπα τὸ κολύμβημα!... ”

Τοῦ ἤρρεσε νὰ παῖξῃ μέσα εἰς τὸ ἥσυχον κύμα, νὰ γλιστρᾷ ὡς δελφίνι, νὰ κάμνῃ μακροβούτια, νὰ βλέπῃ θολὰ τὰ φύκια εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

“Ὅταν ἦσαν μεγάλα τὰ κύματα, αὐτὸς δὲν ἐφοβεῖτο. Ἡ θάλασσα σιγὰ σιγὰ τὸν εἶχε κάμει γενναῖον. Καθὼς τὰ κύματα τὸν ἐσῆκωναν, τοῦ ἐφαίνοντο ὡς ἄλογα ἀτίθασα, τὰ ὅποια τὸν εἶχαν εἰς τὴν ράχιν των καὶ τὸν ἀνετίνασσαν, διὰ νὰ τὸν κρημνίσουν. Ἄλλ’ αὐτὸς μὲ τὰς χεῖρας του, τὰς ὁποίας ἀναιγόνκλειε, διηλύθυνε τοὺς ἀφρισμένους χαλινούς των. . . .

Τὴν ἡγάπα διὰ τοῦτο πολὺ τὴν θάλασσαν ὁ Κώστας. Τὸν ἐνανούριζε μὲ τὸν ἥσυχον φλοῖσθον τῆς, τοῦ ἐνέπνεε θάρρος μὲ τὸν ρόχθον τοῦ θυμοῦ τῆς καὶ τὸν ἐκκίνηε νὰ ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνον. Καὶ τί ὀρεσπερὸν ποῦ ἦτο τὸ ἀεράκι τῆς, καὶ τί ὥραία ποῦ ἐμυσχοβολοῦσαν τὰ φύκια τῆς, τὰ ὅποια ὠμοῖαζαν μὲ πράσινα κεντήματα. . . .

2. Μίαν Κυριακὴν ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλιν εἰς τὴν παραλίαν. Ἐφύσα ἥσυχος μπάτης. Τί ὥραία ἡμέρα διὰ κολύμβημα!

‘Ο Κώστας παρετήρησε μὲ ἀγάπην τὴν θάλασσαν. Μία φωνὴ τοῦ ἐλεγεῖν ἀπὸ μέσα του :

— Κολύμπα, κολύμπα! Τί ὥραία ποῦ εἶναι ἡ θάλασσα. Ἀκόμη στέκεσαι ;

Ζωηρὰ ἐπιθυμία ἐκυρίευσεν τὴν ψυχὴν του. Ἀλλὰ μία ἄλλη φωνὴ τοῦ ἐψιθύριζε :

— Μὴ κολυμπᾷς, Κώστα, μὴ κολυμπᾷς.

Τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐνόμιζεν ὁ Κώστας, ὅτι τὴν ἤκουεν ἀπὸ τὴν καινουργῇ τοῦ ἐνδυμασίαν, τὴν ὅποιαν εἶχε πρωτοφορέσει τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην.

Ἀλήθεια, πόσον κομψή, πόσον ὠραία ἐνδυμασία ἦτο ἐκεῖνη! Κατάλευκη, λινή. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μήτηρ του, ἡ ὅποια ἦτο μοδίστα. Καὶ ὁ Κώστας τὴν ἐφόρει μὲ μεγάλο καμάρι.

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν τὴν ἐλοκάθαρην ἐνδυμασίαν του νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω εἰς τὴν παραλίαν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια, καὶ αὐτὸς νὰ τριγυρνᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν;

—“Ὁχι, ἐσκέφθη. Δὲν θὰ κολυμβήσω.

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλησιν καὶ δὲν μετέβαλλε τὰς ἀποφάσεις του, δὲν ἐξήλθεν ἐν ἄλλο παιδί, ποῦ τὸ ἐβλεπε νὰ κολυμβᾷ ἐκεῖνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖ πλησίον.

Ὁ Κώστας εὗρε τὰ πλέον καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλίας, ἐκάθισεν ἐκεῖ μὲ προσοχήν, καὶ ἐκοίταζε τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια ἦσαν ἀραγμένα μακρὰν.

3. Αἶφνης ὁμοῦς ἀκούει φωνὰς πλησίον του :

—“Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτραϊνας πνίγεται! Πάει, χάνεται!

Ἐκεῖ, ἐμπρὸς τοῦ ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας εἶλεται δύο χέρια νὰ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν καὶ μίαν κεφαλὴν νὰ βυθίζεται καὶ νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ἦτο τὸ παιδί, τὸ ὅποιον ἐκολούθη. Τὸ δυστυχισμένον εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, καί, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε καλὰ νὰ κολυμβᾷ, ἀπέκαμιν εἰς τὸν δρόμον καὶ τώρα ἐπάλαζε μὲ τὰ μικρὰ κύματα καὶ μὲ τὸ νερό. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχον ἰδεῖ καὶ ἤρχισαν νὰ φωνάζουν μὲ φρίκην!

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω. Παρατηρεῖ τριγύρω. Κανὲν ἄλλο παιδί δὲν εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν. Καμμία βάρκα δὲν περνᾷ.

Μετ’ ὀλίγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδιοῦ, ἀκούεται ὁ βόγγος, καὶ αἱ χεῖρες του κτυποῦν μὲ ἀπελπισίαν τὴν θά-

λασσαν, ὥς νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερό. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται, καὶ τὸ παιδὶ βυθίζεται!...

Αἱ φωναὶ εἶχαν ἀκουσθῇ μακρότερα. Ἐκεῖ πέραν δύο ναῦται ὠθοῦν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν, ἣ ὁποία ἦτο τραβηγμένη

ἔξω εἰς τὴν ξηράν, καὶ εἰς ἄλλος τρέχει νὰ φέρῃ κουπιὰ. Ἀλλὰ θὰ προφθάσουν;

Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰν ἀκούονται σπαρακτικαὶ αἱ φωναὶ :

— Πνίγεται! Πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατὰ. Δὲν θὰ προφθάσῃ ἡ

βάρκα, τὸ γνωρίζει. Μίαν φοράν ἀκόμη θ' ἀνεβῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου καὶ ἔπειτα θὰ μείνῃ ἐκεῖ κάτω, μὲ δλάνοικτα τὰ μάτια, μὲ στόμα ἀνοικτόν, χωρὶς ψυχὴν...

4. Ὁ Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραβᾷ βιαστικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετᾷ πέραν, πετᾷ τὰ παπούτσιά του, καὶ ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὡσὲν θαλασσοπούλι σχίζει τώρα γοργὰ τὴν θάλασσαν. Οὔτε κἂν αἰσθάνεται, ἂν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα τὰ ὅποια φορεῖ.

Τὸ πλῆθος, τὸ ὅποιον συνεκεντρώθη εἰς τὴν παραλίαν, ἐκφράζει ζοηρὰν ἀνησυχίαν. Ὅλοι φοβοῦνται μήπως ἀντὶ ἐνὸς παιδίου πνιγοῦν τώρα δύο. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνίαν τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα. Ὁλην τὴν προσοχὴν του εἶχεν εἰς τὴν κεφαλὴν, ἣ ὅποια θὰ ἀνέβαιnen διὰ τελευταίαν φοράν. Καὶ μόλις τὴν εἶδε, τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλλιά μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν καὶ τὴν κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Μὲ τὴν μίαν του χεῖρα ὥθει τὸ παιδίον πρὸς τὴν παραλίαν καὶ μὲ τὴν ἄλλην κολυμβᾷ, καὶ δὲν τὸ ἄφηκε νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ νὰ τὸν σύρῃ καὶ ἐκεῖνον εἰς τὸν βυθόν.

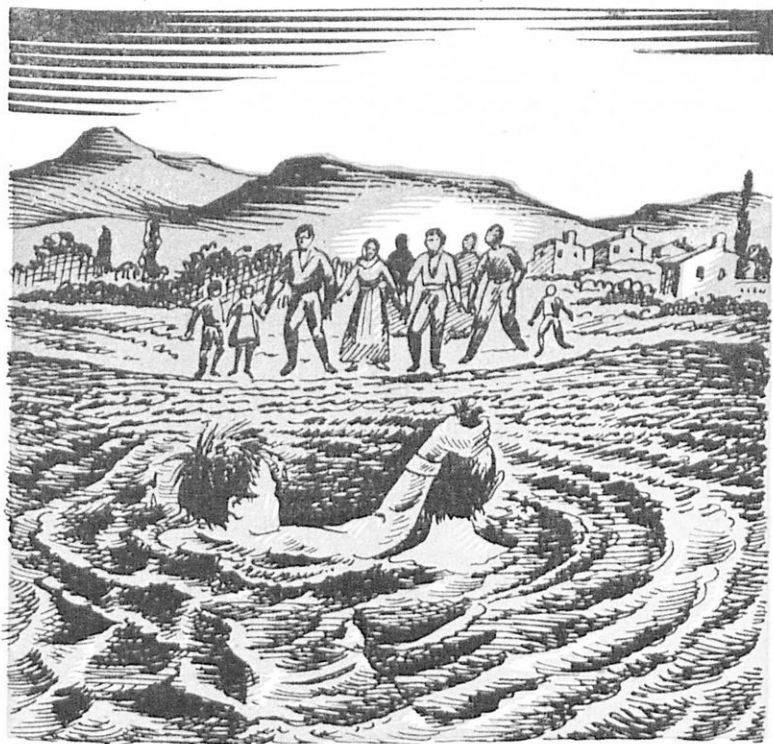
Φθάνουν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ρηχά. Ὁ Κώστας πατεῖ μὲ τὰ πόδια του καὶ σύρει καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας τὸ παιδί, ἕως τὴν ἀκρογιαλιάν. Τότε ἔφθασε καὶ ἡ βάρκα μὲ τοὺς ναύτας.

Ὅλοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδί καὶ ἔσκυθαν μὲ ἀγωνίαν ἐπάνω του. Τὸ ἔθεσαν πρηγνῆδὸν μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, διὰ νὰ βγάλῃ τὸ νερό, ποῦ εἶχε καταπίει. Ἦτο κατάχλωμον ὥς νὰ ἦτο νεκρόν.

Εὐτυχῶς μετ' ὀλίγον ἡσθάνθησαν μίαν ἀδύνατον πνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστὰ μάτια του ἤνοιζαν καὶ ἀντίκρουσαν τὰ μάτια τῆς μητρὸς του, ἣ ὅποια εἶχεν ἔλθει καὶ τὸ ἐκράτει τώρα εἰς τὴν ἀγκάλην της.

5. Τότε ἐνεθυμήθησαν καὶ τὸν σωτῆρα, ἀλλ' ὁ Κώστας δὲν ἦτο ἐκεῖ.

Ἄφ' οὗ παρέδωσαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, ἀπεσύρθη. Ἦτο τόσοι κουρασμένοι!... Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἐλιποθύμει. Τὰ αὐτιά του ἐδοῦζαν καὶ ὅλα ἐστρι-

φογύριζαν ἐλόγουρά του. Δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του. Ἐκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσε δυνατά, καί, ἀφ' οὗ συνῆλθεν ἐλάχισον ἐπῆρε τὸ σακκάκι του καὶ κατηρθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν του.

Δὲν ἐπῆγεν ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμον τῆς παραλίας, ὅπου ἦσαν

τὰ καταστήματα καὶ τὰ καφενεῖα, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τοῦ στενοῦ καὶ τοῦ παράμερου ὁρομίσκου. Ἡ ἐνδυμασία του ἦτο τώρα εἰς κακὴν κατάστασιν. Τὸ σακκάκι του ἦτο τσαλακωμένον καὶ λερωμένον. Τὸ πανταλόνι του ἦτο κολλημένον ἐπάνω του καὶ ἔσταζε θάλασσαν.

“Ὅταν ἐπερνοῦσε, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐπιπλήξεως, ὥς νὰ ᾔθελαν νὰ τοῦ εἴπουν:

— Τὸ παλιόπαιδο! “Ἐπαίξε καὶ ἔπασεν εἰς τὴν θάλασσαν. Κρίμα στὰ ὄμορφα καινούργια ροῦχα!

— Δὲν ἔπαιζα! “Ἐσωσα μίαν ζωὴν! ἤθύνετο νὰ εἴπῃ.

Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. “Ἀς ἔλεγαν ὅ,τι ᾔθελαν.

6. Ἀνέβη μὲ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας του. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μήτηρ του, ὅταν θὰ τὸν ἑβλεπεν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν;

Καὶ ἀλόθαια. “Ἐκπλήξεις, λύπη καὶ θυμὸς ἐξωγραφίσθησαν εὐθὺς εἰς τὸ πρόσωπόν της. Παρ’ ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ἀλλ’ ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἐξάντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτὴν καὶ τῆς διηγήθη τί εἶχε συμβῆ.

Τότε ἤνοιξεν ἐκείνη τὴν ἀγκαλιάν της καὶ τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

— Καὶ ἂν ἐπνίγεςο καὶ σύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν. Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς της καὶ ἀντριχίλαζεν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι ἐκινδύνευsen τὸ παιδί της. Καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά. Ἀλλ’ ὁ Κώστας ἤσθάνετο, ὅτι παρ’ ὅλα αὐτὰ ἦτο εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

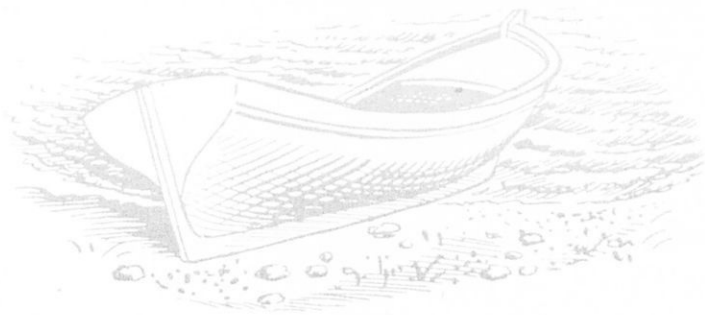
Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἐκεῖ ἔμαθε τὴ συνέβη. Ἦλθε βιαστικά εἰς τὸ σπίτι. “Ὅταν εἶδε τὸν Κώστα,

τὸν ἐσήκωσε ὑψηλά, τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσκούπισε κρυφὰ ἓνα δάκρυ..
αὐτὸς, ὁ ὅποιος ποτὲ θὲν ἐδάκρυσε.

Αὐτὰ ἔχει φέρει εἰς τὸν νοῦν του τώρα ὁ Κώστας παρατηρῶν
τὴν λινὴν ἐνδυμασίαν, ποὺ μὲ στοργὴν τὴν φυλάσσει ἀπὸ τότε.
Ὅταν τὴν βλέπῃ, πάντοτε ξαναβλέπει ἐμπρὸς του μίαν ἀπὸ τὰς
ὥραιότερας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Αἰσθάνεται εἰς τὰ χεῖλη του
τὰ φιλήματα τῆς μητρὸς του καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγουλόν του τὸ
θερμὸν δάκρυ τοῦ πατρὸς του.

”ὦ! βεβαίως, αὐτὴ εἶναι ἡ ὥραιότερα ἐνδυμασία ἀπὸ ὅσας ὁ
Κώστας ἐφόρεσεν ἕως τώρα.

Ἄριστ. Κοντιδου (διασκευὴ)

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Όταν ή θάλασσα γλυκά
στην άμμο ψιθυρίζει,
σά νά τή νανουρίζη,
τί τάχα λέει μυστικά,
τί λέει στ' άκρογιάλι;
Τοῦ λέει: « Άκρογιάλι,
μήν απ' τὸ φλοῖσθο γελαστής
καὶ στῶν νερῶν μου κοιμηθῇς
τήν ἡσυχίαν ἀγκάλη!
Μή στη γαλήνη πιστευθῇς·
θάρθῃ καὶ ἀνεμοζάλη».

Κι ὅταν ή θάλασσα μ' ὀργή
κυλά τὰ κύματά της,
καὶ ἀφρίζουν τὰ βουνά της
καὶ φοβερά ἀχολογῇ,
τί λέει ἄραγε στη γῆ
μὲ τὰ μουγκρίσματά της
ή ἄγριά της ή κραυγῇ;
Λέει ή κραυγῇ ἐκείνη:
«Τὸν κόσμο θά χαλάσω,
ἀλλ' ὅμως θά περάσω,
καὶ θάρθῃ καὶ γαλήνη!»

Α. Βατίλιας

ΘΕΛΩ ΝΑ ΧΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΗΤΑΚΙ

Θέλω νὰ χτίσω ἓνα σπιτάκι
στὴ μοναξιά καὶ στὴ σιωπή.
Ξέρω μιὰ πράσινη ραχούλα.
— Δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω στὴ χώρα τὴ μεγάλη
τὸν πλούσιο δρόμο, τὸν πλατὺ,
μὲ τὰ πλατάνια καὶ τοὺς κήπους.
— Δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι,
ὅλο τὸ κῆμα τὸ φιλεῖ,
κρινόσπαρτη εἶναι ἡ ἀμμουδιά του.
— Δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβάει μιὰ στράτα,
σχίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
σκληρὰ τὴ δέρνει τ' ἀγριοκαίρι
καὶ ὁ ἥλιος τὴ χτυπᾷ.

Μιά στράτα χιλιοπατημένη,
 τὸν καθαλάρη νηστικό,
 τὸν πεζοπόρο διψασμένο
 θάφεται στὸν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θὰ χτίσω
 μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αὐλή,
 πάντα ἡ γωνιά του νὰ καπνίζει
 κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κ. Παλαμᾶς

ΜΡ

ΘΥ

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Γλυκὲ τοῦ κόσμου στήριγμα,
ἀθάνατη Μαρία,
Ἐσὺ ποὺ ἀκοῦς τὴν δέησιν,
ποὺ ὑψώνουν τὰ παιδιά,
ἀκού κι ἐμᾶς, ποὺ ὑψώνουμε
σ' Ἐσὲ τὴν προσευχή μας,
ποὺ ἀπ' τὴν πιστὴ ψυχὴ μας
βγαίνει γιὰ Σὲ θερμά!

Ἔχε, Κυρά, στὴ σκέπη Σου
τὴν πικραμένη χήρα
στὸν πεινασμένον ἀνοιξε
εὐσπλαχνικὴ τὴ θύρα!

Δώσε τοῦ σκλάβου, Δέσποινα,
ἐλευθερὴ πατρίδα,
τοῦ ναυτῆ τὴν ἐλπίδα,
ποῦ πλέει στὴν ξενιτιά!

Εὐλόγησε τὰ ἐνείρατα
τοῦ βρέφους, ποῦ κοιμάται,
ὀδήγησε τὰ βήματα
τῆς κόρης, ποῦ φοβάται·
στεῖλε δροσιὰ κι ἀνάπαυση
στοῦ ἀρρώστου τὸ κλινάρι,
ἔχε στὴ θεία Σου χάρη
τὰ μαῦρα τὰ φτωχά!

Τὴ μάνα παρηγόρησε,
πῶχει παιδί στὰ ξένα,
καὶ χύσε μιὰν ἀχτίνα Σου
εἰς τὸν τυφλό, Παρθένα!
Τὸ χέρι ἐκεῖνο ἀντάμειψε,
ποῦ τ' ὀρφανὸ χορταίνει,
ποῦ τὸ κορμὶ θερμαίνει
τοῦ μαύρου τοῦ γυμνοῦ!

Στεῖλε, σεμνὴ βασίλισσα,
στὸ πλάσμα σου γαλήνη,
χύσε στὰ στήθη τ' ἄκαρδα
ἀγάπη, ἐλεημοσύνη!
Χάρισε τὸ χαμόγελο
στὰ πικραμένα χεῖλη!
Κάμε νὰ γίνουν φίλοι
ὁ ἐχθρὸς μὲ τὸν ἐχθρό!

Στ. Μαρτζώκης

ΑΙ ΔΥΟ ΑΓΚΥΡΑΙ

1. Ἐταξίδευσά ἀπὸ τὸ Γόθειον μαζί μὲ τὸν πατέρα μου καὶ ἤρ-
χόμεθα εἰς τὸν Πειραιᾶ διὰ θαλάσσης. Ἡρχόμεν διὰ νὰ δώσω εἰ-
σαγωγικὰς ἐξετάσεις εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Ὁ πλοίαρχος, εἰς μεσόκοπος τολμηρὸς καὶ εὐσεβεὴς ναυτικός,
ἦτο παλαιὸς φίλος τοῦ πατρός μου.

— Φαίνεται σωστὸς θαλασσόλυκος, ἐσκέφθην ὅταν τὸν ἐγνώρισα.

Ἀργότερα, ὅταν ἐπερνοῦσαμεν τὸν Κάβο — Μαλέαν, γαλήνην
ἐπεκράτει εἰς τὴν θάλασσαν, πράγμα ὅμως πολὺ σπάνιον διὰ τὸ
μέρος ἐκεῖνο.

— Θὰ σοῦ διηγηθῶ μίαν τρικυμίαν, ποὺ ἐγνώρισα εἰς τὸ μέρος
τοῦτο ἔδω, μὲ εἶπεν ὁ πατήρ μου. Εἶναι τώρα τριάκοντα περί-
που ἔτη. Ἐταξίδευσά μὲ ἱστιόφορον. Καθὼς ἐπλησιάζαμεν εἰς τὸν
Μαλέαν, ἐνθυμοῦμαι ὅτι τότε ἐγνώρισα τὴν μεγαλυτέραν τρικυ-
μίαν, τὴν ὅποιαν εἶδα εἰς τὴν ζωὴν μου.

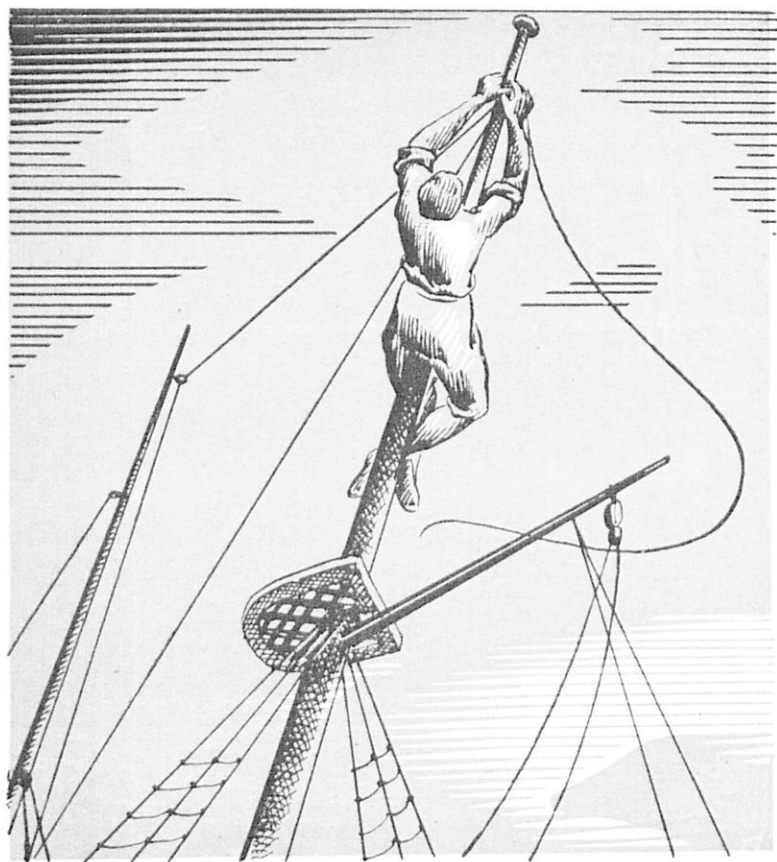
Τὰ κύματα ἐσηκόνοντο σὰν βουνά. Καὶ μεταξὺ τοῦ ἐνὸς καὶ
τοῦ ἄλλου κύματος ἐσχηματίζετο ἄβυσσος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον
πότε εὐρισκόμεθα εἰς τὸ βάθος τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀβύσσου, ἀπὸ
τὴν ὅποιαν δὲν εἴχομεν ἐλπίδα νὰ διαφύγωμεν, καὶ πότε ἀντικρύ-
ζαμεν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ κύματος τὴν ἄβυσσον, ἣ ὅποιά μᾶς ἐπε-
ρίμενεν. . .

Τὰς κεραίαις καὶ τὰ σχοινία τοῦ πλοίου, καθὼς ἐπερνοῦσεν ὁ
ὀρμητικὸς ἄνεμος, τὰ ἔκαμινεν νὰ σὺρλιάζουν σὰν θαίροντες τοῦ
Ἄδου.

Τὸ κατὰστροφιμα ἦτο κενὸν ἀπὸ ἐπιθάλας καὶ διαρκῶς ἐσα-
ρῶνετο ἀπὸ τὰ ἄγρια κύματα, τὰ ὅποια ἐπῆδων ἀπὸ τὴν πρῶραν
ὥς τὴν πρύμνην.

Αἰφνιδίως, εἰς ἓν ἰσχυρὸν φύσημα τοῦ ἀνέμου ἐκόπησαν τὰ
σχοινία τῆς μεγάλης κεραίαις ἀπὸ τὸν μεσαῖον ἱστόν. Τοῦτο ἐσή-

μαινεν κίνδυνος-θάνατος. Ήτο μεγάλη ανάγκη νά διορθωθῇ ἡ βλάβη τὴν ἰδίαν ἐκείνην στιγμὴν. Ἀλλὰ πῶς;

2. Ὁ πλοίαρχος διέταξε τὸ ναυτόπουλον, ἡλικίας περίπου δέκα πέντε ἐτῶν, νά ἀναρριχηθῇ ἀμέσως καὶ νά δέσῃ τὴν κεραίαν. Ὁμολογῶ ὅτι ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶχα πολὺ φοβηθῇ καὶ εἶχα πιστεῦσαι, ὅτι καὶ ἂν ἡμεῖς διαφεύγαμεν τὸν κίνδυνον, ὅμως

τὸ δυστυχησμένον ναυτόπουλον δὲν θὰ κατέβαινε ζωντανόν. Ὁ ἀναιμος θὰ τὸ ἤρπαζεν ὡς πούπουλον καὶ θὰ τὸ ἐπέτα μακράν, μέσα εἰς τὰ λυσσασμένα κύματα.

Τὸ ναυτόπουλον, μόλις ἤκουσε τὴν προσταγὴν τοῦ πλοίαρχου, κατέβη εἰς τὴν καμπίναν του καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανήλθεν.

Ἀμέσως ὕστερα ἤρχισε νὰ ἀναρριχᾶται εἰς τὸν ἱστὸν ὡς ἀγριόγατος. Ὅλοι εἶχον καρφωμένα τὰ βλέμματά μας ἐπάνω του. Ἐκεῖνο μῆτε στιγμὴν δὲν ἔμειναν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. Πότε ἐπληθύνοντο τὰ κύματα, καθὼς τὸ πλοῖον ἔγερνε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, πότε ἐτινάζετο μὲ ὀρμὴν ὑψηλά.

Ἐν τούτοις εἶχε περιπλέξει τὰ πόδια του γύρω εἰς τὸν ἱστόν, καὶ τὰ χέρια του εἰργάζοντο μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα. Τέλος ἔδωσε τὴν κεραίαν, κατέβη καὶ ἀμέσως ἐπῆλγε πάλιν εἰς τὴν καμπίναν του.

3. Ὅταν παρήλθεν ὁ κίνδυνος, τὸ εἶδα νὰ ἔχῃ ἀκουμπήσει εἰς τὴν κουπαστὴν τοῦ πλοίου καὶ νὰ τραγουδῇ εὐθυμῶς.

Τὸ ἐπλησίασα καὶ τὸ ἠρώτησα:

— Δὲν ἐφοβήθης, ὅταν σὲ διέταξεν ὁ πλοίαρχος νὰ δέσσης τὴν κεραίαν, ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἱστοῦ;

— Δὲν θὰ ἔλεγα τὴν ἀλήθειαν, μοῦ εἶπε, ἂν σὰς εἰπῶ ὅτι δὲν ἐφοβήθην. Ἐφοβήθην, καὶ πολὺ μάλιστα.

— Τὸ ἐνόησα, τοῦ εἶπον, διότι σὲ εἶδον νὰ κατεβαίνης εἰς τὴν καμπίναν σου.

— Δὲν ἐκατέβηκα ἀπὸ τὸν φόβον μου, κύριε, ἀπῆντησε. Ἐκατέβηκα, διότι δὲν λησμονῶ ποτὲ τὴν συμβουλὴν τῆς μητρός μου, ἢ ὅποια μοῦ ἔλεγε νὰ προσεύχωμαι, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκτελέσω ἐπικίνδυνον ἐργασίαν, ἢ ὅταν βλέπω, ὅτι μὲ ἀπειλεῖ σοβαρὸς κίνδυνος. Καὶ σὰς βεβαιῶ, δόξα νὰ ἔχῃ ὁ Θεός, ὅτι μὲ τὴν προσευχὴν ἔχω διαφύγει ἕως τῶρα πολλοὺς κινδύνους.

— Εὖγε! εἶπον. Ἐσὺ θὰ γίνῃς ἀληθινὸς θαλασσολόγος.

— Εὐχαριστῶ! ἀπῆντησε. Ἄλλωστε, ξεύρετε ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προσευχήν, εἶναι καὶ κάτι ἄλλο. Εἶμαι ἐξαιρετικὰ προσεκτικός, εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιστάσεις, διότι πάντοτε συλλογίζομαι τί θὰ ἀπογίνῃ ἡ μήτηρ μου καὶ τὰ μικρά μου ἀδελφία, ἂν τύχῃ καὶ πάθω ἐγώ.

— Καὶ πάλιν, εὖγε σου μικρὲ μου φίλε. Σὲ συγχαίρω, διότι τὸ πλοῖόν σου, δηλαδή ἡ ζωὴ σου, ἔχει δύο μεγάλας καὶ δυνατὰς ἀγκύρας... τὴν Εὐσέθειαν καὶ τὴν Στοργήν. Ἔχεις εὐσέθειαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἔχεις στοργὴν πρὸς τὴν πτωχήν σου οἰκογένειαν. Μὲ τὰς δύο αὐτὰς ἀγκύρας τὸ πλοῖόν σου δὲν κινδυνεύει νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ κανενὸς εἶδους τρικυμίας.

4. Δὲν εἶχε καλὰ καλὰ τελειώσει τὴν ἱστορίαν του ὁ πατήρ μου, ὅταν ἦλθεν εἰς ναύτης καὶ μᾶς εἶπεν, ὅτι ὁ πλοίαρχος — ὁ παλαιὸς φίλος τοῦ πατρὸς μου — θὰ ἤθελε νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν κάτω εἰς τὸ γραφεῖόν του.

Ὁ ναύτης μᾶς ὠδήγησεν ἐκεῖ. Ὁ πλοίαρχος εἶχεν ἐξέλθει δι' ὀλίγον, ἵσως διὰ νὰ δώσῃ κάποιαν διαταγήν.

Μοῦ ἔκαμεν ὅμως ἐκπληξιν ὅ,τι εἶδα μόλις ἐμπήκα εἰς ἐκεῖνο τὸ γραφεῖον τοῦ πλοίαρχου. Ὑπῆρχον ἐκεῖ δύο ὥραϊα κάδρα, κρεμασμένα ἀπὸ δύο μικρὰς καὶ χρυσᾶς ἀγκύρας. Τὸ ἓν ἦτο ἓν κομψὸν εἰκόνισμα τῆς Θεοτόκου, ἣ ὅποία ἐκράτει μὲ στοργὴν τὸν Χριστόν. Τὸ ἄλλο κάδρον ἦτο μία φωτογραφία μᾶς ἀγνώστου μου, ἀλλὰ πολὺ ἀγαθῆς γραίας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐμπήκε καὶ ὁ πλοίαρχος. Μᾶς εἶδε νὰ κοιτάζομεν τὰς δύο εἰκόνας, καὶ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα μου.

— Ὅπως βλέπετε, ποτὲ δὲν λησμονῶ ἐκείνους τοὺς παρηγορητικούς σας λόγους τὴν ὥραν τῆς φοβερᾶς τρικυμίας, Ἀπὸ τότε ἐ-

φρόντισα νὰ ἔχω πάντοτε μαζί μου εἰς τὴν καμπίναν μου, τὰς δύο μου ἀγκύρας.

Ἐγὼ τότε ἐκοίταξα ἐρωτηματικὰ τὸν πατέρα μου.

— Εἶναι ὥπως τὸ ἐμάντευσες, μοῦ εἶπεν ἐκεῖνος.

Καὶ προσέθεσε :

— Τὸ ναυτόπουλον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχει σήμερον γίνοι εἰς ἀπὸ τοὺς πλέον ἐπιδεξιούς πλοίαρχους μας. Σοῦ τὸν παρουσιάζω μὲ ὅλον μου τὸν θαυμασμόν.

Δὲν εἶχον διόλου φαντασθῇ ὅτι ἡ παλαιὰ ἱστορία μὲ τὸ ναυτόπουλον θὰ κατέληγεν ἔτσι. Τὴν σιωπὴν διέκοψε ὁ πλοίαρχος, ἀποτεινόμενος πρὸς ἐμέ :

— Δὲν ἀμφιβάλλω μικρὲς μου φίλε, ὅτι μὲ τέτοιον πατέρα θὰ ἔχῃς καὶ σὺ στηρίξεις τὴν πίστιν σου εἰς αὐτὰς τὰς δύο ἀγκύρας. Ἄς μὴν εἶσαι ναυτικός. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὅπου πηγαίνεις τώρα, θὰ σὲ περιμένουν οἱ ἄνεμοι καὶ οἱ τρικυμίες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Μὲ τὰς δύο αὐτὰς σου ἀγκύρας νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι θὰ κατορθώ- νῃς νὰ νικᾷς κάθε τρικυμίαν. Σοῦ τὸ προεξοφλῶ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου πείραν. Καὶ σοῦ τὸ εὐχομαι ἀπὸ καρδίας.

ΤΟ ΕΓΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

— Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό;
Σὲ μιάχεται ἢ θάλασσα,
δὲ τὴ φοβάται;

Ἄνεμοι σφυρίζουν
καὶ πέφτει νερό...
Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό;

— Γιὰ χώρα πηγαίνω
πολὺ μακρινή,
θὰ φέξουνε φάροι
πολλοὶ νὰ περάσω.

Βοριάδες, νοτιάδες
θὰ βροῦ, μὰ θὰ φθάσω
μὲ πρίμο ἀγεράκι,
μ' ἀκέριο πανί.

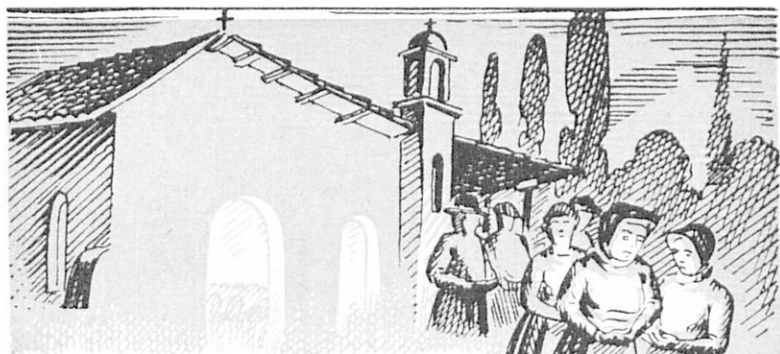
Κι εἰ κάθῃς, ἂν σοῦ στήσουν
τὴ νύχτα καρτέρι,
κι ἀπάνω σου ἂν σπάσῃ
τὸ κῶμα θεριό;

Καὶ πάρῃ τοὺς ναυῖτες
καὶ τὸν τιμονιέρη;
Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό;

— Ὑγλὰ στὸ ἐκκλησιάκι
τοῦ βράχου, ποῦ ἀσπρίζει,
γιὰ μένα ἔχουν κάμει
κρυφὴ λειτουργία.

Ὁρθὸς ὁ Χριστὸς
τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει,
στὴν πλώρη μου στέκει
ἡ Παρθένα Μαρία.

Ζ. Παπαντωνίου

ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Νύχτα βαθείά, μὰ τοῦ χωριοῦ
γεμάτη ἢ ἐκκλησίᾳ·
ἔξω τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ,
μέσα φωτοχυσίᾳ.

- Χριστὸς Ἀνέστη! μὲ φωνὴ
κράζει ὁ παππᾶς μεγάλη.
— Χριστὸς Ἀνέστη, χριστιανοί,
ἔλος ὁ κόσμος φάλλει.

Καὶ μπᾶμ καὶ μπούμ οἱ τουφεκιᾶς
καὶ τῆς καμπάνας χτύποι.
ὦ, τί στιγμὲς αὐτὲς γλυκεῖες,
πὼς φεύγει κάθε λύπη!

Κι ἀρχίζει τώρα νὰ φωτᾷ,
κι ἔλαι γοργὰ πηγαίνουν
ἐκεῖ ποὺ αὐγὰ κι ἀρνιά ψητὰ
στρωμένα τοὺς προσμένουν.

Ν. Ι. Χατζηδάκης

Ε΄ ΑΠΟ ΤΩΝ ΒΙΩΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΩΝ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ

1. Κάποια γυναίκα από την Ίωνίαν της μικρᾶς Ἀσίας ἔδειχεν εἰς μίαν Σπαρτιάτιδα τὰ πολυτίμα κοσμήματά της. Ἡ Σπαρτιάτιςσα ὅμως δὲν ἐξήλεσε διδόναι τὰ κοσμήματα, διὰ τὰ ὅποια ἔκαυχάτο ἡ γυναίκα τῆς Ίωνίας.

— Περὶ μένε ὀλίγον, εἶπεν εἰς αὐτήν, καὶ θὰ σοῦ δείξω καὶ ἐγὼ τὰ κοσμήματά μου.

Μετ' ὀλίγον ἦλθον τὰ τέκνα τῆς ἀπὸ τὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις καὶ ἡ Σπαρτιάτιςσα, δεικνύουσα αὐτὰ μὲ ὑπερηφάνειαν, εἶπεν εἰς τὴν ξένην γυναῖκα :

— Ἴδου τὰ ἰδικά μου κοσμήματα !

2. Ὁ υἱὸς μιᾶς Σπαρτιάτιδος ἀφρονέυθη εἰς τὸν πόλεμον. Μία ἄλλη Σπαρτιάτιςσα μετέβη τότε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς πενθοῦσας, διὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

— Τί μεγάλην συμφορὰν ποὺ ἔπαθες ! τῆς εἶπε.

Ἡ Σπαρτιάτιςσα ὅμως ἀπήντησεν μὲ ὑπερηφάνειαν :

— Δὲν ἔπαθα καμμίαν μεγάλην συμφορὰν. Τὸ παιδί μου δὲν θὰ ἔζη αἰωνίως, ἀλλὰ θὰ ἀπέθνησκε μίαν ἡμέραν. Καὶ εἶμαι εὐτυχισμένη, διότι ἀπέθανεν δοξασμένον διὰ τὴν πατρίδα του, τὴν Σπάρτην.

3. Μία ἄλλη Σπαρτιάτισσα, ὅταν ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ υἱὸς της ἐφρονεύθη εἰς κάποιαν μάχην, εἶπε :

— Νὰ τὸν θάψετε καὶ εἰς τὴν θέσιν του νὰ τοποθετήσετε τὸν ἀδελφόν του.

4. Ὁ προδότης Πausanίας, καταδικωμένος, εἶχε καταφύγει εἰς τὸν ναὸν ὡς ἱκέτης, διὰ νὰ μὴ τὸν συλλάβουν οἱ Σπαρτιάται καὶ τὸν θανατώσουν. Οἱ Σπαρτιάται, ἐπειδὴ ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ συλλαμβάνεται ἱκέτης τῶν θεῶν, ἀψήρεσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ καὶ ἔκτισαν τὰς θύρας του, διὰ νὰ ἀποθάνῃ ἐκεῖ ὁ προδότης ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ ἀπὸ τὴν πείναν. Τὸν πρῶτον λίθον ἔθεσαν ἡ Θεανώ, ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου.

ΟΡΚΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Γιὰ τὴν Πατρίδα ὀρκίζονται παλληκαρήσιον ἔρκο,
κοντάρια, ἀσπίδες καὶ σπαθιὰ ὀρμητικὰ κινώντας·
«Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ἔπλ' αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιᾶσω.
Καὶ μένος καὶ μὲ συντροφιά κι ἐδῶ κι ἔπου κι ἂν λάχω.
Θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι ἀφρόντιστα θὰ πέσω.
Καὶ τὴν Πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω.
Καὶ τοὺς δικαίους θ' ἀγαπῶ καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακὸ, θὰ σφάζω τὸν προδότη...
Κι ἂν ἔσως ψέματα μιλῶ, κολάστε με, Θεοί μου!»

Κ. Παλαμῆς

Ο ΜΑΝΤΙΣ ΜΕΓΙΣΤΙΑΣ

Ἡ προδοσία εἶχε γίνει. Ὁ Ἐφιάλτης εἶχε προδώσει εἰς τὸν Ξέρξην τὴν ἀτραπὸν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν θὰ διήρχοντο τὰ στρατεύματα τοῦ καὶ θὰ περιεκύκλωνεν τὸν Λεωνίδα, ὁ ὁποῖος ἐφύλαττε, μαζὶ μὲ τοὺς γενναίους τοῦ, τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν. Τώρα ἡ καταστροφὴ τῶν Ἑλλήνων ἦτο ἀναπόφευκτος.

Ὁ μάντις Μεγιστίας, ὁ ὁποῖος εἶχε παρακολουθήσει τὴν ἐκστρατείαν, εἶχε κάμει τὰς θυσίας τῶν ζώων, διὰ νὰ προφητεύσῃ ἀπὸ τὰ σπλάγχχνα τῶν τὴν ἐκθασιν τῆς μάχης. Τὰ σπλάγχχνα εἶχον δείξει κακὰ σημεῖα. Μὲ τὴν αὐγὴν ὁ θάνατος θὰ ἐκλαίει τοὺς ὀφθαλμούς των. Οἱ σύμμαχοι τότε ἤρχισαν νὰ φύγουν. Ὁ ἴδιος ὁ Λεωνίδας τοὺς εἶχε συμβουλεύσει νὰ φύγουν, διότι ἡ θυσία τῶν θὰ ἦτο ματαία.

— Ἐγὼ θὰ μείνω, τοὺς εἶπε, διὰ τὴν τιμὴν τῆς Σπάρτης. Ἔσεῖς σωθῆτε!

Ὁ μάντις Μεγιστίας ὁμοῦς δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ.

— Πήγαινε καὶ σύ, Μεγιστία... τοῦ εἶπεν ὁ Λεωνίδας. Διατί νὰ χαθῇς ἄδικα; Ἐσύ, μὲ τὴν μαντικὴν σου τέχνην, εἶσαι χρήσιμος καὶ ἄλλοῦ.

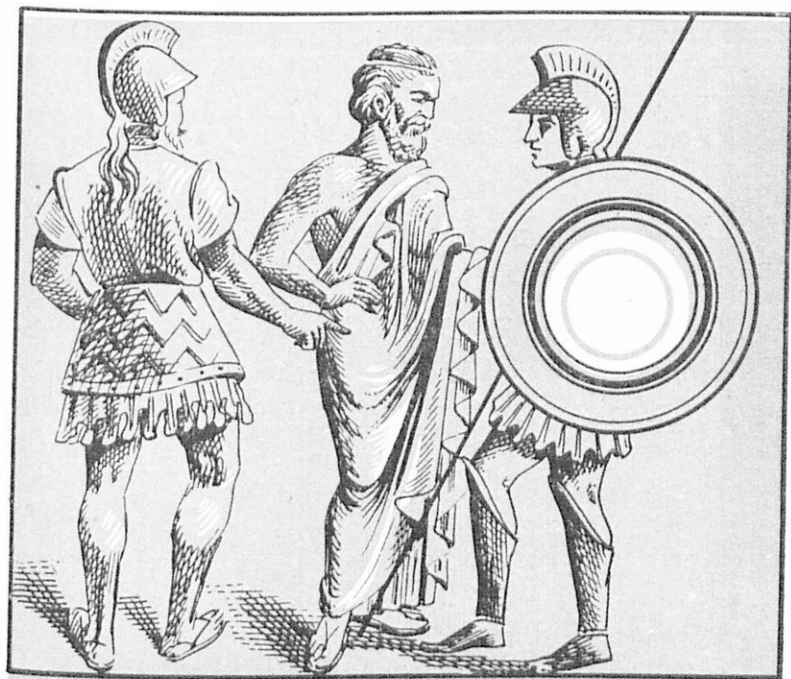
Ὁ Μεγιστίας ὁμοῦς ἀπήντησεν:

— Ἀφῆσέ με, βασιλιά μου, νὰ ἀποθάνω μαζὶ σου. Δὲν θέλω νὰ μαντεύω πλέον. Ἡ τελευταία μου μαντεία ἄς εἶναι αὕτη. Ἡ τιμὴ νὰ ἀποθάνω διὰ τὴν πατρίδα εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας μοῦ φέρεῖ ἡ μαντικὴ μου τέχνη. Ἐγὼ θὰ μείνω. Σὲ παρακαλῶ μόνον νὰ ἀφήσῃς νὰ φύγῃ ὁ υἱός μου. Τὸν ἔχω μοναχογυιὸν καὶ εἶναι χρήσιμος εἰς τὸ σπίτι μου, ποῦ θὰ ὀρφανεύσῃ. Ἄς ζήσῃ αὐτὸς νὰ ἐνθυμῆται, ὅτι ὁ πατήρ του ἀπέθανε διὰ τὴν πατρίδα.

— Αὐτὸ τὸ ἔργον ζητεῖς εἶναι ὀρθὸν καὶ δίκαιον, εἶπεν ὁ Λεωνίδας. "Ἄς φύγῃ τὸ παιδί !

Ὁ γενναῖος υἱὸς ὁμῶς δὲν ᾔθελε νὰ φύγῃ.

— "Ὅχι, πατέρα, παρεκάλει. "Ἀφησέ με νὰ μείνω καὶ ἐγὼ κοντὰ σου. Μὴ μὲ διώχνῃς ! Καὶ ἂν εἶναι νὰ ἀποθάνω διὰ τὴν Ἑλλάδα, αὐτὸ θὰ εἶναι μεγάλη τιμὴ δι' ἐμέ.

Τότε παρενέβη ὁ Λεωνίδας καὶ εἶπεν εἰς τὸν γενναῖον τρυ-
τον υἱόν.

— Καὶ τὸ νὰ ὑπακούῃ κανεὶς εἰς τοὺς μεγαλυτέρους του εἶναι
ἱερὸν χρέος. Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἀποθάνωμεν διὰ τὴν πατρίδα.
Ἐσὺ ζῆσσε διὰ τὴν πατρίδα.

Τότε μόνον ὁ υἱὸς τοῦ Μεγιστίου ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ.

Ὁ Μεγιστίας ἔμεινε μὲ τὸν Λεωνίδα καὶ τοὺς τριακκοσίους του. Ἐστολίσθησαν, ἐκτενίσθησαν καὶ ἐφόρεσαν στεφάνους εἰς τὰς κεφαλὰς, ὅπως ἦτο συνήθεια, διὰ τὴν μεγάλην πανήγυριν τῆς μάχης. Καὶ μὲ τὴν αὐγὴν, ὅπως εἶχε μαντεύσει ὁ Μεγιστίας, ἔπεσαν ὅλοι ἡρωϊκῶς, διὰ τὴν τιμὴν τῆς Σπάρτης.

Εἰς τὸν δοξασιμένον τάφον τῶν τριακκοσίων ὁ ἐπιγραμμιστοὺς Σιμωνίδης ἐχάραξε τὸ ἀθάνατον ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα, τὸ ὁποῖον διακηρύττει τὴν δόξαν τῶν Θερμοπυλῶν:

«Ἐσὺ, διαβάτη, ποὺ περνᾷς, νὰ πῇς στὴ Σπάρτῃ κάτω,
πὼς εἴμαστε θαμμένοι ἐδῶ, πιστοὶ στὸ θέλημά της».

Ἀλλὰ καὶ τοῦ Μεγιστίου τὸν ἡρωισμόν διακηρύττει ἄλλο ἀθάνατον ἐπιτύμβιον τοῦ ἰδίου Σιμωνίδου:

«Τὸ μνημεῖον αὐτὸ εἶναι τοῦ δοξασιμένου μάντεως Μεγιστίου, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσαν οἱ Μῆδοι ὅταν ἐπέρασαν τὸν Σπερχεῖον ποταμόν, διότι, ἂν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι τὸν ἐπερίμεναν ὁ θάνατος, ὅμως δὲν ἠθέλησε νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Σπάρτης».

Ὁ Μεγιστίας μοιράζεται τοιοῦτοτρόπως τὴν αἰωνίαν δόξαν τῶν τριακκοσίων, τοὺς ὁποῖους ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς Σολωμὸς προσεκάλει νὰ ἔλθουν πάλιν εἰς τοὺς νέους ἐλληνικοὺς ἀγῶνας, διὰ νὰ ἴδουν πόσον τοὺς ὅμοιάσαν τὰ παιδιὰ των:

ὦ Τριακόσιοι, σῆκωθῆτε
καὶ ξανάλθετε σ' ἐμᾶς,
τὰ παιδιὰ σας θέλ' ἰδῆτε
πόσο μοιάζουνε μ' ἐσᾶς!

ΥΜΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τὸ Μαραθῶνιο πεζοδρόμιο ἀκολουθώντας,
κι ἂν πέσουμε, τὸ χρέος μας ἔχουμε κάμει.
Καὶ τὸ αἷμα τοῦ προγόνου μας Λεωνίδα,
τὸ αἷμα μας—θριάμβων αἷμα—ταιριασμένο,
θὰ πορφυρώσῃ τὸν καρπὸ τὸν κοραλλένιο
καὶ τὸ σταφύλι τὸ κρεμᾶμενο στὸ κλῆμα.
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνουμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
ὦ, θεία δάφνη! μὴ φορὰ κανεὶς πεθαίνει!

Κ. Παλαμᾶς

Ο ΕΥΡΥΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ

Ἐκ τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν, οἱ ὅποιοι εὗρίσκοντο εἰς τὰς Θερμοπύλας μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν, τοῦ Λεωνίδου, δύο εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ σωθοῦν, ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος. "Οχι βεβαίως διότι ἐλιποτάκτησαν ἀπὸ δειλίαν, ἀλλὰ διότι δὲν ἔτυχε νὰ εἶναι ἐκεῖ τὴν ὥραν τῆς μάχης. Ὑπέφερον ἀπὸ ὀφθαλμίων καὶ εἶχον μεταβῆ εἰς ἓν χωρίον, τὸ ὅποιον ἦτο παρὰ τὰς Θερμοπύλας, διὰ νὰ θεραπευθοῦν.

Ὁ Εὐρυτος, μόλις ἤκουσεν, ὅτι οἱ Πέρσαι εἶχον περικυκλώσει τοὺς Σπαρτιάτας, διέκοψεν τὴν θεραπείαν τῶν ὀφθαλμῶν του, ἐξήγησε τὰ ὄπλα του καὶ εἶπεν εἰς τὸν εἰλωτα, ὁ ὅποιος τὸν συνώδευε, νὰ τὸν ὀδηγήσῃ ἀμέσως εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης, διότι δὲν ἔβλεπε καλά. Ἀφοῦ ὁ δοῦλος τὸν ὀδήγησεν ἐν μέσῳ τῆς μάχης, τὸν ἄφησεν ἐκεῖ καὶ ἔφυγεν. Ὁ Εὐρυτος ἠγωνίσθη μέσα εἰς τὸ πλῆθος, ὥπως ἠδύνατο, καὶ ἔπεσε μαχόμενος.

Ὁ ἕτερος Σπαρτιάτης ὅμως, ὁ Ἀριστόδημος, ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Σπάρτην. Καλύτερα ὅμως νὰ μὴ ἐπέστρεφεν! Οἱ συμπολίται του ἔδειξαν πρὸς αὐτὸν ἔλην των τὴν περιφρόνησιν. Δὲν τοῦ ὠμίλει κανεῖς, δὲν τὸν ἐχαιρέτιζε κανεῖς, δὲν τοῦ ἔδιδον τίποτε. Ἡ σύζυγός του ἐξήτει φωτιάν νὰ τῆς δώσουν καὶ δὲν τῆς ἔδιδον. Ἐπήγαινε εἰς τὴν βρύσιν διὰ νερὸ καὶ τὴν ἄφηναν νὰ περιμένῃ τελευταία.

Ὁ Ἀριστόδημος συνησθάνθη βαθέως τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὅποιαν ἐδείκνυσεν πρὸς αὐτὸν οἱ Σπαρτιάται. Τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος, ὅταν ἔγινεν ἡ μεγάλη μάχη τῶν Πλαταιῶν, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς ἐκεῖ διὰ νὰ πολεμήσῃ. Ἐπολέμησε μάλιστα γενναϊότατα καὶ ἐφονεύθη μετὰ τῶν πρώτων.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξέπλυνε τὴν ἐντροπὴν του.

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΔΑΣ

Ὁ ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων Καλλικρατίδας, ἀληθινὸς Σπαρτιάτης καὶ μὲ γνήσια ἑλληνικὰ φρονήματα, ἐπεσκέφθη τὸν Πέρσην σατράπην τῆς Λυδίας Κύρον, διὰ νὰ ζητήσῃ χρήματα πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ὅταν δὲ ὁ Κύρος δὲν ἐδέχθη ἀμέσως τὸν Καλλικρατίδαν εἰς ἀκρόασιν, ἀλλὰ τὸν ἰνάρκασε νὰ περιμένῃ δύο ἡμέρας, ὁ γενναῖος Σπαρτιάτης ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ θυμωμένος.

—Ὅταν ἐπιστρέφω εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶπεν, ἡ πρώτη μου προσπάθεια θὰ εἶναι νὰ συμφιλιώσω τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ τοὺς ἐνώσω. Ἔτσι θὰ ἀπαλλάξω αὐτοὺς ἀπὸ τὸ αἶσχος νὰ κολακεύουν τοὺς βαρβάρους χάριν χρημάτων.

Βραδύτερον δέ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ ναυμαχία Σπαρτιατῶν καὶ Ἀθηναίων παρὰ τὰς Ἀργινούσας, οἱ περὶ τὸν Καλλικρατίδαν συνεβούλευσαν αὐτὸν ν' ἀποφύγῃ τὴν ναυμαχίαν, διότι ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων εἶναι πολὺ ὑπέρτερος ἀπὸ τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ Καλλικρατίδας ἔμως ἀπήντησε τότε:

—Ἄν καταστραφῶν τὰ πλοῖα, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἡμποροῦν νὰ κατασκευάσουν καὶ ἄλλα. Ἡ ἰδική μου ἔμως ἐντροπή, ἂν δειλίσω, θὰ εἶναι ἀνεπανόρθωτος.

Ἐρρίφθη λοιπὸν εἰς τὴν ναυμαχίαν καὶ ἐπνίγη μαχόμενος ὁ γενναῖος καὶ ὑπερήφανος ἐκεῖνος Σπαρτιάτης.

Η ΠΕΝΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

Ὁ Ἀριστείδης, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἄκραν δικαιοσύνην του ἐπωνομάσθη Δίκαιος, ἦτο πάρα πολὺ πτωχός.

Ἄν καὶ διεχειρίσθη τὸ δημόσιον ταμεῖον τῆς πόλεως, οὐδέποτε ἐσκέφθη τὴν πενίαν τῆς οἰκογενείας του. Διὰ τοῦτο ἡ σύζυγός του εἶπεν εἰς αὐτὸν κάποτε:

— Τί ὥραϊα θὰ ἦτο, ἂν καὶ τὰ οἰκιακὰ σου οἰκονομικὰ ἐφρόντιζες ὅπως τὰ δημόσια.

Ἔνεκα τῆς πενίας του ὁ Ἀριστείδης υπέφερε πολὺ. Καὶ αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του δὲν ἐτρέφοντο καλὰ, δὲν εἶχον τὰ μέσα νὰ ἐνδυσθῶν καὶ ἐν γένει παρουσιάζοντο εἰς τὰς ὁδοὺς ὅπως οἱ μᾶλλον πτωχοὶ πολῖται.

Ὁ Ἀριστείδης εἶχεν ἓνα ἐξαδέλφον, ὀνόματι Καλλιάν. Αὐτὸς ἦτο εἰς ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους Ἀθηναίους. Εἶχε τόσον πλοῦτον, ὥστε ἠδύνατο ὅχι μόνον τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀριστείδου νὰ συντηρήσῃ, ἀλλὰ καὶ πληθὺς πτωχῶν.

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Καλλιᾶ, νομίζοντες ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἀδιαφορήσει διὰ τὴν πενίαν τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀριστείδου καὶ δὲν τὸν ἐβοήθει χρηματικῶς, τὸν κατήγγειλαν εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἄστοργον συγγενῇ πρὸς ἓνα ἐξαιρετικὸν πολίτην τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ κατηγορία ἀνέφερεν, ὅτι ὁ Καλλιᾶς, μὲ τὸν ἀφθονον πλοῦτον του, ἀνέχεται ὥστε ἡ οἰκογένεια τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀριστείδου νὰ πεινᾷ καὶ νὰ υποφέρει ἀπὸ τὸ δριμύ ψῆχος, ἀδιαφορεῖ δὲ

βλέπων τὸν συγγενὴ τοῦ νὰ παρουσιάζεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν δῆμον καὶ τὴν βουλὴν τῶν Ἀθηναίων μὲ περιβολὴν ταπεινήν.

Ὁ Καλλίας προσήλθεν εἰς τὸ δικαστήριον συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἀριστείδην, τὸν ὅποιον παρουσίασεν ὡς μάρτυρα.

— Σὺ παρουσιάζῃ τὸν Ἀριστείδην, κύριοι δικασταί, εἶπεν ὁ Καλλίας, διὰ νὰ θεβαιώσῃ ὁ ἴδιος, ὅτι, ἐνῷ προσεφέρθη ἐπανελημμένως νὰ τὸν βοηθήσω, οὐδέποτε ἐδέχθη τὴν προσφορὰν μου. Ὅσάκις τοῦ ἐπρότεινα νὰ δεχθῇ τὴν συνδρομὴν μου, μοῦ ἔλεγεν:

«Καλλία, ἐγὼ πρέπει νὰ εἶμαι περισσότερο ὑπερήφανος διὰ τὴν πτωχείαν μου, παρὰ σὺ διὰ τὰ πλούτη σου. Διότι τὸ νὰ ἴδῃ κανεὶς πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ μεταχειρίζονται καλὰ τὸν πλοῦτον τῶν εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα. Δὲν εἶναι ὅμως καθόλου εὐκόλον νὰ συναντήσῃ κανεὶς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι νὰ ὑποφέρουν γενναίως τὴν πτωχείαν τῶν».

Ὁ Ἀριστείδης ἐθεβαίωσεν ὅσα εἶπεν ὁ Καλλίας καὶ τὸ δικαστήριον ἀπήλλαξε τοῦτον ἀπὸ τὴν κατηγορίαν.

Καὶ τότε οἱ ἄξιοι ἀκραταὶ ἀπερχόμενοι ἀπὸ τὸ δικαστήριον ἠύχοντο νὰ εἶναι μᾶλλον πτωχοί, ὥπως ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι, ὥπως ὁ Καλλίας.

Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Ἀριστείδης, ἡ κηδεία τοῦ ἔγινε δημοσίᾳ δαπάνῃ. Τὰς θυγατέρας τοῦ τὰς ὑπάνδρευσεν ὁ δῆμος Ἀθηναίων χορηγήσας εἰς ἐκάστην ἀρκετὴν ποσὴν. Ἐπίσης εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Λυσίμαχον ἔδωκε ἀρκετὸν χρηματικὸν ποσὸν καὶ ἐν γῆμα, διὰ νὰ ζῇ ἀπὸ τὴν καλλιέργειάν του. Ἀκόμη καὶ διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ Λυσίμαχου Πολυκρίτην, ἐμερίμνησεν ὁ δῆμος χορηγήσας ὀρισμένον τακτικὸν ἐπίδομα.

Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΚΑΙ Ο ΝΕΙΔΟΣ

— Ξανθή, εἶπεν ἡ Δημή, ἡ τροφὸς τῆς, θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τῆς νυφίτσας, ἡ ὁποία ἐμπήκε εἰς μίαν σιταποθήκην;

— "Ὀχι! εἶπεν ἡ Ξανθή.

— Μήπως θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ διὰ τὸν Ὀδυσσεύ, ὁ ὁποῖος ἐπῆγεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος;

— "Ὀχι! Ὀχι! ἀπήντησεν καὶ πάλιν ἡ Ξανθή.

— Ἀλήθεια, δὲν θέλεις νὰ μάθῃς, πῶς ὁ φοβερὸς Πολύφημος, μὲ τὸ ἓνα μεγάλο μάτι εἰς τὸ μέτωπον, ἐκράτησε κλεισμένον μέσα εἰς τὸ σπήλαιόν του τὸν πολυμήχανον Ὀδυσσεύ; Δὲν θέλεις νὰ μάθῃς, πῶς ὁ πονηρὸς Ὀδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ τοῦ ἐξορύξῃ τὸ μάτι καὶ ὕστερα νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπήλαιον, κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ κυρίου;

— "Ὀχι! Ὀχι! Ὀχι! ἀπήντησε μὲ πείσμα ἡ Ξανθή.

— Ξανθή! ἤκουσθη μία βαρεῖα γυναικεῖα φωνή, ἃν δὲν θέλῃς νὰ καθήσῃς φρόνιμα καὶ δὲν ἀκούῃς τὴν Δημή, θὰ φωνάξω νὰ ἔλθῃ ἀμέσως νὰ σὲ πάρῃ ἡ Μορμολύκη, ποὺ παίρνει ὅσα παιδιά, δὲν ἀκούν!

Μόλις ἤκουσε « Μορμολύκη » ἡ Ξανθή, ἐμαζεύθη, ἐσιώπησε καὶ ἐκρύβη κοντὰ εἰς τὸ εὐρύχωρον φόρεμα τῆς τροφῆς τῆς, ἐνῶ ἡ Λευκίππη, ἡ μητέρα τῆς, ἐστόλιζε τὴν ἄλλην θυγατέραν τῆς, τὴν Εὐχαριν.

Ἦτο ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτελοῦντο αἱ μεγάλαι ἐορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Περικλέους. Ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος γέροντες καὶ νέαι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά εἶχον συρρεῦσαι, διὰ νὰ ἴδουν τὴν μεγαλυτέραν καὶ λαμπροτέραν ἐορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὰ μεγάλα Παναθήναια. Ἡ ἐορτὴ αὐτὴ ἐγίνετο χάριν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἡ ὁποία ἐπροστάτευε τὴν πόλιν.

Ἡ Εὐχαρις ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημοχάρους, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς προκρίτους τῶν Ἀθηνῶν, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸ κέντημα τοῦ πέπλου τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖνην ἀκριβῶς τὴν πρωΐαν θὰ τὸν μετέφεραν μὲ μεγάλην πομπὴν καὶ λιτανεῖαν διὰ νὰ τὸν παραδώσουν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεᾶς, ὃ ὁποῖος ἦτο κτισμένος ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

Αἱ δοῦλαι ἐστόλισαν τὴν Εὐχαριν μὲ κατάλευκον λινὸν φόρεμα, τὸν χιτῶνα. Ἡ μήτηρ τῆς τῆς ἔκαμε πλεξίδας τὴν ὥραιάν κόμην, τὰς ἐσήκωσε ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὕστερα ἐπέθεσε εἰς τὴν κόμην τῆς ἑναν χρυσοῦν στέφανον.

Ἀφ' οὗ τὴν ἐτοίμασε καλὰ, τῆς ἔδωσεν ἑναν πολύτιμον καθρέπτην ἀπὸ στίλβοντα χαλκόν, διὰ νὰ κοιταχθῇ. Ἡ Εὐχαρις ἐνεθουσιάσθη.

Ὁμοιάζε μὲ τὰς Καρυάτιδας τοῦ Ἐρεχθείου.

Καὶ ἡ Λευκίππη τώρα ἐφόρεσε τὰ καλύτερά τῆς φορέματα καὶ κοσμήματα. Ἐπάνω εἰς τὸ μακρὸ φόρεμά τῆς, τὸ ὁποῖον συνεκράτει εἰς τὰ πλάγια μία χρυσὴ πόρπη, ἔρριπεν ἑν πολίτιμον ἱμάτιον κεντημένον μὲ πορφύραν. Εἰς τὴν χεῖρα τῆς ἔβαλεν ἑν χρυσοῦν βραχιόλι μὲ δύο Σφίγγας χαραγμένας ἐπάνω, καὶ ἀνάμισε εἰς τὰ ὦρατα μαλλιά τῆς ἐκρέμοντο ἀπὸ τὰ ὦτα τῆς πολύτιμα σκουλαρίκια μὲ δύο κρίκους ἀπὸ λευκὸν σμάλτον.

— Μοῦ φαίνεται, πῶς ἀργήσαμε, μητέρα, εἶπεν μὲ ἀνησυχίαν ἡ Εὐχαρις.

— Μία στιγμὴ ἀκόμη, ἔχε ὑπομονήν! εἶπεν ἡ μήτηρ τῆς. Περιμένοντες τὸν Νεῖλον νὰ μᾶς φέρῃ τὰ τριαντάφυλλα, τὰ ὁποῖα θὰ στολίσουν τὸ κένιστρό σου. Μόλις ἔλθῃ, θὰ φύγωμεν. Ὅπου καὶ ἂν εἶναι ἔφθασεν. Ὁ ἥλιος ἐψήλωσεν. Ἐχομεν, βλέπεις, καὶ τὴν ἀσυχρίαν τῶν ἀδελφῶν σου· ἡ Ξανθὴ δὲν κρατεῖται καὶ βασιανίζει τὴν Δημιῶν τὸν ἀδελφόν σου τὸν Λύσιν ἡναγκάσθη νὰ στείλῃ περίπατον μὲ τὸν Σίκκινον τὸν παιδαγωγόν του. ὦ! αὐτὸ τὸ παιδί

είναι ανυπόφορον με τὰς ἀταξίας του. Τώρα μου ζητεί ἕνα ἀλογάκι! Θέλει, λέγει, νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς ἑφιππος μαζί με τοὺς ἄλλους νέους εἰς τὴν Πομπήν! Ἀκοῦς ;

2. Μόλις εἶχε τελειώσει αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Λευκίππη, καὶ ἀμέσως ἤκούσθησαν φωναὶ ἀπὸ μίαν μεγάλην γειτονικὴν αὐλήν, πού εἶχε γύρω τῆς μαρμαρίνου περιστύλιον με στοάν. Ἐκεῖ ἐγίνετο ἀπὸ τοὺς πλουσίους Ἀθηναίους ἡ ὑποδοχὴ τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν.

Ἡ Λευκίππη ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ, διὰ νὰ ἴδῃ. Ἀλλ' ἐνφ διήρχετο ἀπὸ τὸ δωμάτιον τῆς οἰκονόμου καὶ τῶν ὑπηρετριῶν, εὗρέθη πρὸ ἑνὸς γέροντος με λευκὴν γενειάδα καὶ πρὸ ἑνὸς παιδίου. Ὁ γέρον ἐφοροῦσε μακρὸν καὶ πλατὺ ἱμάτιον, ὑψηλὰ ὑποδήματα καὶ ἐκρατοῦσε λεπτὴν ράβδον· ἐμάλλωνεν αὐστηρῶς τὸ παιδίον, τὸ ὅποιον θὰ ἦτο περίπου ὀκτὼ ἐτῶν! Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐφάνη πολὺ παράξενον εἰς τὴν Λευκίππην.

— Τί ἔκαμες πάλιν, Λύσι; ἠρώτησε.

— Δὲν τὸν θέλω πλέον τὸν παιδαγωγόν, δὲν τὸν θέλω! ἔλεγε τὸ παιδί μὲ μίαν φωνήν, τὴν ὅποιαν διέκοπτον αἱ λυγμοί.

— Διατί, παιδί μου;

— Διότι ὁ Σίγκινος δὲν μὲ ἀφίνει νὰ κάμω τίποτε, οὔτε κἂν νὰ κινηθῶ. Λύσι, δὲν σταυρώνουν τὰ πόδια, ὅταν κάθονται! Λύσι, μὴν ἀκκουριθῆς εἰς τὸ χέρι σου τὸ σαγόνι! Λύσι, εἰς τὸν δρόμον νὰ πηγαίνης μὲ κατεθασμένα τὰ μάτια! Λύσι, ὅταν κανένας ξύνεται, πρέπει νὰ τὸ κἀνῇ μὲ διάκρισιν! Λύσι, ἀπ' ἐδῶ, Λύσι, ἀπ' ἐκεῖ, μ' ἐτρέλλανε! "Οχι! "Οχι! Δὲν τὸν θέλω πιά τὸν παιδαγωγόν! Περισσότερον ἐπροτιμοῦσα τὴν Μορμουλόκην, ὅταν ἦμουν μικρός!

— Πολὺ καλὰ! εἶπεν ἡ Λευκίππη. Σίγκινε, ἀφοῦ ὁ Λύσις δὲν σὲ θέλει, θὰ ὑπάγῃς μόνος σου νὰ ἰδῇς τὴν Πομπήν καὶ αὐτὸν θὰ τὸν ἀφήσωμεν εἰς τὸν Τύχωνα, νὰ τὸν φυλάττῃ κατὰ τὴν ὥραν τῆς Πομπῆς.

Ὁ Σίκκινος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε καλὰ, ὅτι δὲν ἦτο αὐστηρά ἡ Λευκίππη, ἐμειδίασε μέσα εἰς τὰ λευκὰ γένεια του, ἐνῶ ὁ μικρὸς Λύσις συνεσταλμένος ἐκαθάρριζε τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς του μὲ τοὺς γρόνθους του.

3. Ἐν κτύπημα ἤκούσθη ἀπὸ τὸ κλείσιμον τῆς αὐλοθύρας, συνοδευόμενον μάλιστα καὶ μὲ φιλικὸν γαῦσιμα τοῦ σκύλου, ὁ ὁποῖος ἐφύλασσε τὴν εἴσοδον. Ἡ Λευκίππη ἐπρόσεξεν εἰς τὸ κτύπημα αὐτό, καὶ ἐλησμονήσῃ τὸν Λύσιν.

Ἦρχετο ὁ Νεῖλος μὲ ἓν κάνιστρον, τὸ ὁποῖον περιεῖχε φρεσκοκομμένα, δροσοστάλακτα τριαντάφυλλα.

— Ἀ! σ' εὐχαριστῶ, Νεῖλε! Τὶ ὥραϊα ἄνθη! εἶπεν ἡ Εὐχαρις, ἡ ὁποία παρουσιάσθη μὲ τὸ κτύπημα τῆς θύρας καὶ παρέλαβε τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Εἰς τοὺς ἀπλοὺς αὐτοὺς λόγους ὁ δοῦλος ἐκακκίνισεν ὀλίγον. Ἦτο εὐχαριστημένος, διότι τῆς ἤρresαν. Τὰ εἶχε μόνος του καλλιεργημένα καὶ φροντισμένα. Ἀλλ' εἶχε δίκαιον νὰ περιποιητῇ τὴν Εὐχαριν. Εἰς αὐτὴν δὲν ἐχρεώσται, ὅτι ἦτο ὁ πλέον εὐτυχημένος δοῦλος τῶν Ἀθηνῶν; Καὶ ἰδοὺ πῶς:

Δύο ἔτη πρωτότερα ἢ ἐσοδεῖα τῆς Ἀττικῆς ἦτο πτωχική. Ὁ Δημοχάρης, ὁ ὁποῖος εἶχε περισσότερα ἀπὸ δέκα ἱστιαφόρα, δεμένα εἰς τὸν λιμένα Πειραιῶς, ἀπεφάσισε καὶ ἐταξίδευσσε μόνος του εἰς τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου, διὰ ν' ἀγοράσῃ σιτηρά.

Ἐμείνεν ἐκεῖ πέντε μῆνας.

Μίαν ἡμέραν ἐπληροφόρήθη ἡ Λευκίππη, ὅτι ἐφάνη εἰς τὴν θάλασσαν ὁ στολίσκος μὲ τὸν σύζυγόν της. Κατέβη λοιπὸν εἰς τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν Εὐχαριν, τὸν Λύσιν καὶ τὴν Ξανθὴν, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ πρώτη τὸν ἄνδρα της.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸν λιμένα τὰ παιδιὰ, ἔμειναν μὲ ἀνοιχτὸν τὸ στόμα. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένους, τὰ ἱστιαφόρα, τὰ ὁποῖα ἔπλεον

εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος καὶ ἔκλινον ἑλαφρῶς μὲ τὸ ἀσθενὲς φύσημα τοῦ ἀέρος· αἱ τριήρεις, δηλ. τὰ πλοῖα μὲ τὰς τρεῖς σειράς ἀπὸ κουπιᾶ, τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης· τὸ κτύπημα τῶν κουπιῶν, τὸ ὅποιον ἐγένετο μὲ ρυθμὸν ἢ ἐκφόρτωσις τῶν πλοίων, τὰ ὅποια μετέφερον εἰς τὸν Παιραιᾶ τοὺς τάπητας τῆς Μιλήτου, τὴν ξυλαίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τὰ ὁπωρικά τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου... ὅλα ἔκαμνον εἰς αὐτὰ πολὺ μεγάλην ἐντύπωσιν!

Αἶφνης ὅμως ἡ Εὐχαρις ἄφησε κραυγὴν φρίκης.

Εἰς ἓν πλοῖον, τὸ ὅποιον εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Θοράκην καὶ ἀπὸ τὸ ὅποιον οἱ δούλοι ἐξεφόρτωνον κρασιά, εἶδε τὸν ἐπιστάτην νὰ θέρνη ἀνγλεῶς ἓνα δούλον, διότι ἔκαμιν κάποια ἀσήμαντον ἀπροσεξίαν.

Τὰ κτυπήματα τοῦ μαστιγίου ἔπιπτον ὡς βροχὴ ἐπάνω εἰς τὸ γυμνὸν σῶμα τοῦ δούλου καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε τόσον ἀφθονον, ὥστε καὶ ὁ πλέον ἄκαρδος θὰ ἐλύγριζε.

Ἡ κόρη ὠχρίασε καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ. Ὅταν δὲ μετ' ὀλίγον ἀπεθιδάσθη ὁ πατὴρ Δημοχάρης ἀπὸ τὸ πλοῖον του, ἐπήδησεν εἰς τὸν λαγιὸν του τρέμουσα καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς γεμάτους δάκρυα τοῦ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ αὐτὶ:

— Πατέρα, θέλεις νὰ καλοκαρδίωσῃς τὴν κόρην σου;

— Θέλω βέβαια, εἶπε γελῶν ὁ Δημοχάρης. Πᾶς μου, τί θέλεις ἀπὸ ἐμέ, παιδί μου;

— Ἀγόρασέ μου, παρακαλῶ, αὐτὸν τὸν δούλον!

Δι' ὀλίγων διηγήθη τότε εἰς τὸν σύζυγον τῆς ἡ Λευκίππῃ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ δούλου.

Δὲν χάνει καιρὸν ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, δίδει τετρακοσίας ἀργυρὰς δραχμάς, ἀγοράζει τὸν δυστυχημένον δούλον καὶ τὸν φέρουν μαζὶ τῶν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Νεῖλος, αὐτὸ ἦτο τὸ ὄνομά του, ἦτο ἀπὸ τὴν Συρίαν. Εἰς

ἄνθρωπος ἔως ἐκεῖ ἐπάνω, μεγάλωσμος καὶ δυνατός. Εἶχεν ὅμως καὶ ἄλλα προτερήματα. Ἦτο πολὺ ἔξυπνος καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸν κύριόν του. Δι' αὐτὸ ὁ Δημοσχάρης τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὴν ἐπίδραψιν τοῦ κτήματός του.

—Ὁ κύριος εἶναι ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ Νεῖλος, ἀφοῦ παρέδωκεν εἰς τὸν μάγειρον τὰ λαχανικὰ καὶ τὰ φρούτα. Θέλω νὰ τοῦ ὁμιλήσω διὰ τὰ ἀμπέλια του.

—Ὁχι, εἶπεν ἡ Εὐχαρίς. Ἐπῆλθεν εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι γίνονται εἰς τὸ Στάδιον, εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἰλισσοῦ. Μείνε ἐδῶ σήμερον νὰ ἴδῃς τὴν ἐορτὴν καὶ τὸ βράδυ βλέπεις τὸν πατέρα μου.

Ἦλθε τέλος ἡ ὥρα νὰ φύγουν διὰ τὴν Πομπήν.

Ἡ Λευκίππη, τὰ τέκνα τῆς καὶ οἱ δοῦλοι τῆς ἐξῆλθον ἀπὸ τοῦ σπιτί καὶ διηρθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

4. Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων ἐξεκίνησε ἀπὸ τὸν «ἐξῶ Κεραμεικόν», ὁ ὅποιος ἦτο παρὰ τὸ Νεκροταφεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο ὅλοι ὅσοι θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν παρέλασιν. Διήρχοντο ἀπὸ τὸ Δίπυλον, μετὰ τὰς δύο μεγάλας πύλας, ἠκολούθουν κατόπιν τὸν «πλατὺν δρόμον», οὕτω τὸν ἔλεγαν, καὶ ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Προηγούνται, οἱ ἱερεῖς, αἱ ἱέρειαι, οἱ μάντιες, οἱ κήρυκες καὶ οἱ γέροντες, μετὰ βάδισμα μεγαλοπρεπές, βαρὺ καὶ ἐπιβλητικόν. Εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐκράτουν κλώνους ἐλαίας.

Ἐπειτα ἠκολούθουν οἱ ὀπλῖται, οἱ ὅποιοι ἔλαμπον μετὰ τὰς καινουργεῖς ἀσπίδας τῶν καὶ τὰς λόγχας τῶν. Κατόπιν ἐβάδιζον ὑπερήφανοι οἱ νεανῖαι, οἱ ὅποιοι εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ πῆδημα, εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ ἀκόντιον καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ἐπήγαγιναν ἔφιπποι, καμαρωτοὶ ἐπάνω εἰς τὰ ὑπερήφανα ἄλογά των. Ἄλλοι

πάλιν ἐπὶ γαίναν μετὰ τὰ «πομπικὰ ἄρματα», τὰ ὅποια εἶχον νικῆσαι εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ὁρατὰ παῖδι λευκοφορεμένα ἐξεφύλλιζαν ρόδα καὶ τὰ ἔρριπτον εἰς τὴν «Ἱερὰν Ὀδόν». Ἦκολούθουν ἔπειτα κομφαὶ παρθέναι τῶν εὐγενῶν, μετὰ κἀνίστρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, στολισμένα μετὰ ὠρατὰ ἄνθη. Μέσα εἰς τὰ κἀνίστρα εἶχον σκεύη, τὰ ὅποια ἐχρεοιά-

ζοντο διὰ τὰς θυσίας. Αὗται ἦσαν αἱ κανηφόροι. Μεταξὺ τῶν κορασίων διεκρίνετο καὶ ἡ Εὐχαρις. Ἐβάδιζε μετὰ τρόπον σεμνόν, σοβαρὸν καὶ ὑπερήφανον.

Ὅταν ἡ χαριτωμένη ὁμὰς τῶν νεανίδων διήρχετο, αἱ ἐπευφημῖαι τῶν θεατῶν ἔφθανον ἕως τὸν οὐρανόν. Οἱ θεαταὶ εἶχον ἀνεβῆ εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ εἶχον ἀναρριχηθῆ εἰς τὰς ἐξέδρας, αἱ

ὅποιοι εἶχον στηθῇ διὰ τὴν ἐορτήν. Ἄλλοι εἶχον συγκεντρωθῇ εἰς τὰ σταυροδρόμια καὶ ὅλοι προσεπάθουν νὰ διασπάσουν τὴν ζώνην, ἐνῷ οἱ ἀστυνομικοὶ τοὺς συνεκράτουν μὲ δυσκολίαν.

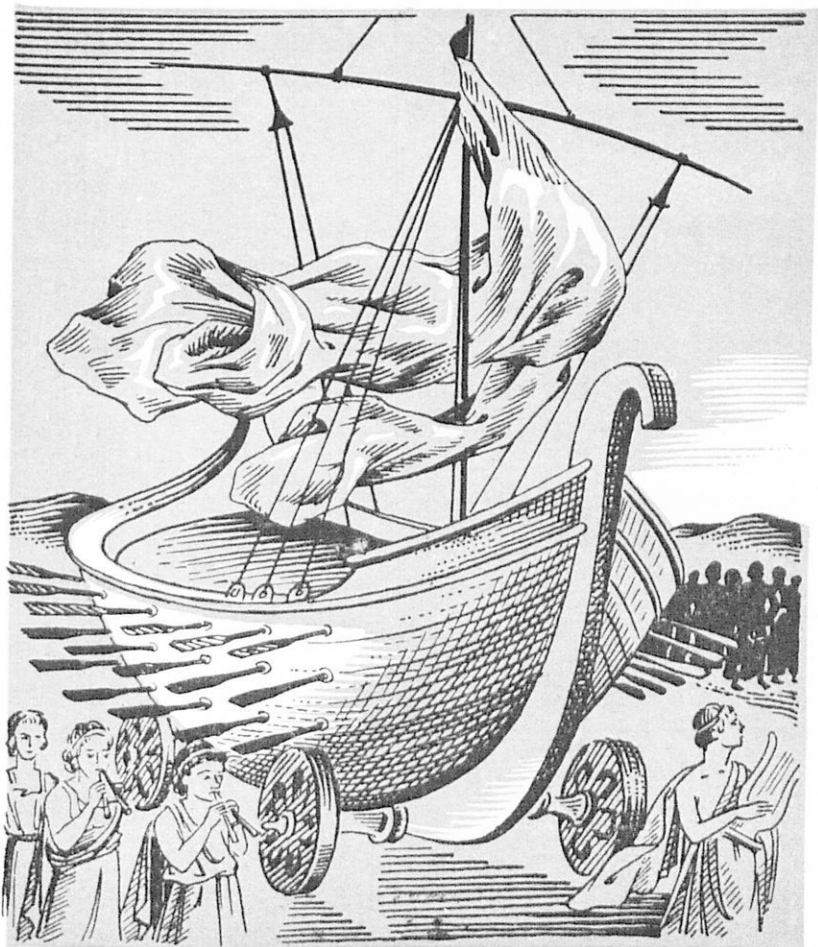
Μετ' ὀλίγον ἐν ὥραϊον ἱστιοφόρον μὲ τρεῖς σειρὰς κοπῶν, κυλιόμενον ἐπάνω εἰς τροχούς, μὲ τὸν ἱερὸν Πέπλον τῆς Θεᾶς κρεμασμένον εἰς τὸν ἱστόν του, ἤρχισε νὰ προχωρῇ. Ἐμπρὸς ἐπῆγγαιναν μουσικοὶ μὲ αὐλοὺς καὶ λύρας καὶ ἤκολούθουν χορεύτραι.

Τέλος ἐπροχώρει μίᾳ μακρᾷ γραμμῇ ἀπὸ ζῶα, βόδια καὶ πρόβατα, τὰ ὅποια θὰ ἐθυσιάζοντο εἰς τὸν βομὸν τῆς Παλλάδος, ἐνῷ οἱ προσκυνηταί, μὲ ἐορτάσιμον στολήν, παιδρεὶ καὶ ἐνθουσιασμένοι, ἔφεραν τὸν οἶνον, τὸν ὅποιον θὰ ἔπινον ἀπὸ τὰ μεγάλα «Παναθηναϊκὰ ποτήρια», ὥπως ἦτο τότε ἔθιμον.

Ἡ Πομπὴ ἔστρεψε πρὸς τὸ διπλὸν τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως, πρῶτον ἀνατολικῶς καὶ κατόπιν νοτίως, διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σταματήσῃ πρὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ λαὸς, ὁ ὅποιος ἴστατο εἰς τοὺς πέριξ λόφους, ἔδλεπε τοὺς μαρμαρίνους ναοὺς, οἱ ὅποιοι διακρίνοντο κάτω ἀπὸ τὸν λαμπρὸν οὐρανόν. Ἰδοὺ τὸ Ἐρέχθειον μὲ τοὺς λεπτοὺς καὶ ὑψηλοὺς ἰωνικοὺς κίονάς του! Ἰδοὺ καὶ ὁ Παρθενών, μὲ τοὺς δωρικοὺς κίονάς του καὶ τὰ γιγάντια ἀγάλματα τοῦ Φειδίου καὶ μὲ τὴν Ζωφόρον γύρω του, ἡ ὅποια παρίστανε αὐτὴν τὴν παρθέλασιν. Παρίστανε καὶ τοὺς θεοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι κατήρχοντο ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον διὰ νὰ ἴδουν τὴν Πομπήν. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸν Παρθενῶνα ἦτο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. Ἰδοὺ καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως, τὰ ὅποια ἔλαμπον ἀπὸ τὸ μάρμαρον. Ἐμπρὸς ἦτο ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης.

δ. Ἡ Λευκίππη μὲ τὴν Ξανθήν καὶ τὸν Λύσιον καὶ μὲ τὴν Δημῶ καὶ τὸν Σίκκινον συνηγηθήσαν μὲ τὸν σύγγον τῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τραπεζίτου Πασίωνος.

Ὁ Πασίων κατόκει εἰς μίαν οἰκίαν, ἣ ὅποια εὕρισκετο εἰς τὸ πέρασμα τῆς Πομπῆς, μεταξὺ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς συνοι-

κίας τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐξώστην, ὁ ὅποιος ἦτο εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, ἠδύνατο νὰ παρακολουθοῦν τὴν Πομπήν, ἀνερχομένην ἤδη ἀργὰ-ἀργά, πρὸς τὰ Προπύλαια.

Διήρχοντο Ιερείς, ἄθληταί, μουσικοί, παιδιά, νεάνιδες ὅταν αἴφνης εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου ἠκούσθησαν ἄγριαι φωναί. Εἶδον ἄνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον σὺν τρελλοί, καὶ κατόπιν εἶδον ἕνα ταῦρον, ὁ ὅποιος εἶχε διαφύγει ἀπὸ τὴν γραμμὴν του. Εἶχεν ἀφηνιάσει, ἐκτύπα τὰ πλευρά του μὲ τὴν οὐρά του καὶ τρέχων μὲ τὴν κεφαλὴν σκυρμένην ἀνέτρεπεν ὅ,τι εὑρισκεν ἔμπρὸς του... Ἐξηγριωμένους εἰσήλθεν εἰς τὴν Πομπήν. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τὸ πλῆθος. Σωστὴς πανικός.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἀφηνιασμένος ταῦρος εἰσβάλλει μεταξὺ τῶν κανιφόρων παρθένων. Τρέχουν ἐκεῖναι περίτρομοι, ἐνῶ ἡ Εὐχαρις ἵσταται ἑντρομος. Ὁ ταῦρος ὁρμᾷ μὲ μίαν ἄγριαν κίνησιν νὰ τὴν κτυπήσῃ μὲ τὰ κέρατά του.

Ὁ Δημοχάρης ἐπετάχθη ἔξω ἀλλόφρων.

Πρὸ αὐτοῦ ὅμως, ἀπὸ μίαν πάρεσθον τοῦ δρόμου, σπεύδει ἀμέσως εἰς ἄνθρωπος. Ἦτο ὁ Νεῖλος, ὁ δοῦλος, ὁ ὅποιος ἔτυχε νὰ εἶναι ἔμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν σκηνήν. Μὲ μίαν ἀπότομον χειρνομίαν ἀναποδογυρίζει τὸν Σκύθην, ὁ ὅποιος ἐφύλασσε τὴν γραμμὴν, καὶ τρέχει ἐναντίον τοῦ ταύρου, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν του διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν Εὐχαριν. Τὸ πλῆθος ἔτρεχε περίτρομον.

Ὁ Νεῖλος συλλαμβάνει τὸν ταῦρον ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ μὲ τὰς χαλυβδίνας χεῖρας του στρέφει ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ δεξιὰ. Τοιουτοτρόπως ἡ Εὐχαρις ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἔπεσεν ὅμως λιπόθυμος.

Ἡ Εὐχαρις μετ' ὀλίγον συνήλθε. Ἀνεστέναξεν, ἐνῶ εἰς τὰ γλομὰ ἀπὸ τὴν φρίκην μάγουλά της ἐκυλόντο μεγάλα δάκρυα. Μὲ προσοχὴν ὁ Δημοχάρης, ὁ ὅποιος ἐν τῇ μεταξὺ εἶχε φθάσει, ἐσήκωσεν, εἰς τὰς χεῖρας τὴν θυγατέρα του, οἱ βοηλάται ἔδεσαν πάλιν τὸν ἀφηνιασμένον ταῦρον, καὶ ἡ λιτανεία ἐπανέλαβε τὴν πορείαν της πρὸς τὸ Ἑρέχθειον. Ἐξήπλωσαν τὴν Εὐχαριν ἐπὶ

μιὰς κλίνης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πασίωνα. Δὲν ἦτο σοβαρὰ κτυπημένη, ἀλλ' ἡ ἀπότομος πτώσις τὴν ἐξάλισε, καὶ ἐνῶ ἡ μήτηρ τῆς ἔκλειεν, αὐτὴ ἐκοιμᾶτο ἡσυχοῦς, ὡς τίποτε νὰ μὴ συνέβη.

Φωναὶ χαρᾶς, τραγούδια, γλυκεῖα μουσικῇ, ἔλα ἐρχόμενα ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐγλύκαιναν ὡς νανουρίσματα τὸν ὕπνον τῆς. Ὁ λαός, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἔφαλλεν ὕμνους εἰς τὴν Θεάν. . .

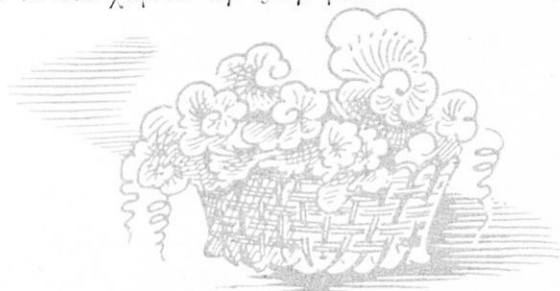
6. Κάποτε ἀργότερα ἡ Εὐχαρις ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς. Γύρω τῆς εἶδε τὴν Λευκίππην καὶ τὸν Δημοχάρην, ἔπειτα τὸν Πασίωνα καὶ τὴν σύζυγόν του τὴν Ἐπίχαριν, καὶ εἰς τὴν σκιάν, πλησίον τῆς Ξανθῆς καὶ τοῦ Λύσιδος, τὴν Δημῶ, τὸν Σίλκινον καὶ τὸν Νεῖλον. Τότε ἐνεθυμήθη τί εἶχε συμβῆ.

— Πατέρα! εἶπε μὲ σιγανὴν καὶ πονεμένην φωνήν, δὲν θέλω νὰ εἶναι πλέον δούλος ὁ Νεῖλος!

— Νεῖλε! εἶπε ὁ Δημοχάρης, ἀπ' αὐτὴν τὴν στιγμήν σὲ ἀπελευθερώω καὶ ἀπὸ αὐρίου θὰ εἶσαι διευθυντὴς εἰς ἔλα τὰ κτήματά μου!

Καὶ ὁ Νεῖλος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀπεκρίθη:

— Εὐχαριστῶ. Ὁ αὐθέντης μου ὁ Ζεὺς, ὁ προστάτης τῶν δούλων καὶ τῶν ἀπελευθέρων, ἐλπίζω νὰ μοῦ δώσῃ μίαν ἡμέραν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σοῦ χάρισω τὴν ζωὴν μου.

Ο ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΙΟΣ

1. Ὄταν ἐτελείωσεν ἡ ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του ὁ Ἀγκαῖος, ἤρχισε νὰ φροντίζῃ καὶ νὰ καλλιεργῇ μὲ περισσοτέραν ὀρεξιν τὰ κτήματά του. Ἐκαλλιεργεῖ δὲ ὄχι μόνον ὅσα παλαιὰ εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα νέα· ἰδίως ἐφύτευε πολλὰ ἀμπέλια.

Οἱ δούλοι του — καὶ εἶχεν ἀρκετοὺς — δὲν ἐσέκωναν τὴν κεφαλὴν των ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐργασίαν. Ὅλην τὴν ἡμέραν εὐρίσκοντο μὲ τὴν ἀξίνην καὶ τὸν λαστὸν ἀνὰ χεῖρας. Ἀλλὰ παρ' ὅλα ταῦτα ὁ Ἀγκαῖος δὲν ἦτο εὐχαριστημένος, καὶ διὰ τὸ παραμικρὸν τοὺς ὕβριζε καὶ τοὺς ἐθασάνιζε χωρὶς οἰκτον.

Μίαν ἡμέραν ὁ γηραιότερος ἐξ αὐτῶν, ὁ ὁποῖος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἶχεν ὑπηρετήσῃ πιστῶς τὸν πατέρα τοῦ Ἀγκαίου καὶ ὅστις ἐπίσης ἦτο παιδικὸς φίλος τοῦ ἥρωος, πηγαίνει καὶ τοῦ λέγει :

— Θὰ σοῦ εἰπῶ κάτι, ἀφεντικό, καὶ νὰ μὲ συγχωρῇς. Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι, μὲ τὸν τρόπον ποῦ φέρεσαι πρὸς τοὺς δούλους σου, δὲν θὰ προφθάσῃς νὰ πιῇς κρασί ἀπὸ τὰ ἀμπέλια σου. Ὁ Θεός, ἀφεντικό, δὲν προστατεύει τὰ ἄδικα ἔργα.

Ὁ Ἀγκαῖος δὲν ἔδωκε καμμίαν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους

τοῦ γέροντος καὶ ἐξηκολούθησε νὰ φέρεται πρὸς τοὺς δούλους του μὲ τὴν ἰδίαν σκληρότητα.

2. Ἦλθεν ὁ καιρὸς τοῦ τρυγητοῦ. Ὁ Ἀγκαῖος ἐτρύγησε τὰ ἀμπέλια του καὶ ἔβαλε τὸν μούστον εἰς τὰ βαρέλια. Ὅταν

πλέον ὁ μούστος ἐψήθη καὶ μετατρέπη εἰς οἶνον, ὁ ἥρως διέταξε τὸν ἴδιον γέροντα δούλον νὰ τοῦ γεμίσῃ ἓν ποτήριον, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν νέον οἶνον. Ὅτε δὲ ὁ γέρων ἔφερε τὸ γεμάτον ποτήριον, ὁ Ἀγκαῖος τὸ ἔλαβε καὶ εἶπε γελῶν πρὸς τὸν γέροντα :

— Θυμᾶσαι ποῦ μοῦ εἶπες κάποτε, ὅτι μπορεῖ νὰ μὴ προφθάσω

νὰ πιῶ κρασί ἀπὸ τὰ ἀμπέλια μου, διότι θὰ μὲ ἡμπούδιζαν οἱ Θεοί; Νὰ λοιπὸν ποὺ ἐγὼ ἐπρόφθασα!

— Μὴ λέγεις μεγάλον λόγον, ἀφεντικό, εἶπεν ὁ δοῦλος, διότι ὅσα φέροι ἡ μία στιγμὴ δὲν τὰ φέροι ὁλόκληρος ὁ χρόνος. Ἔως ὅτου φθάσῃ τὸ ποτήρι εἰς τὰ χεῖλη σου, κανεῖς δὲν ἡξεύρει τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ!

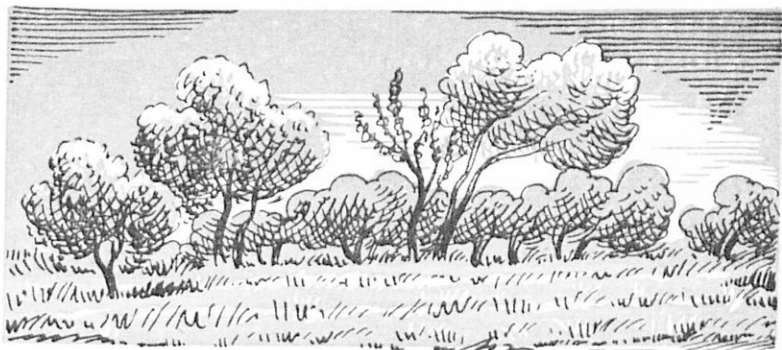
Δὲν εἶχεν ὁ γέρον τελειώσει τοὺς λόγους του καὶ ἰδοὺ εἰσέρχεται ἀσθμαίνων καὶ περίτρομος εἰς δοῦλος, ὁ ὁποῖος λέγει πρὸς τὸν Ἀγκαῖον τὰ ἑξῆς:

— Ἀφεντικό! Ἐν θεόρατον ἀγριογούρουνον ἐμπήκεν εἰς τὰ ἀμπέλια σου καὶ κάμνει μεγάλας καταστροφάς. Τρέξε νὰ βοηθήσῃς.

3. Ἀμέσως ὁ Ἀγκαῖος ἀφίνει κάτω τὸ ποτήριον, γεμάτον οἶνον, καὶ σηκώνεται ὀρθίως. Ἀρπάζει τὸ δόρυ του καὶ τρέχει νὰ σκοτώσῃ τὸ ἀγριογούρουνον.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὰ ἀμπέλια του, εἶδε τὸ τρομερὸν ἀγρίμ' ὠρμησέν ἐναντίον του μὲ τόλμην καὶ ἀπερισκεψίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, καθὼς εἶδε τὸν Ἀγκαῖον νὰ ὀρμᾷ ἐναντίον του, ἔγινε πολὺ ἀγριώτερον. Τὸ δόρυ τοῦ ἥρωος ἡστόχησε, καὶ τότε ὁ ἐξαγριωμένος ἀγριόχοιρος ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Ἀγκαῖου καὶ μὲ τοὺς τρομεροὺς του χαυλιδόντας τοῦ ἐξέσχισε τὴν κοιλίαν.

Ἐντὺς ὀλίγου ὁ Ἀγκαῖος βογγῶν καὶ στενάζων ἀπέθανε μέσα εἰς τὸ ἀμπέλι του, ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ἐθασάνιζε τοὺς ἐργατικούς δούλους του. Ἀπέθανε μάλιστα χωρὶς διόλου νὰ προσφθάσῃ νὰ δοκιμάσῃ τὸ νέον κρασί ἀπὸ τὰ νλήματά του, τὰ ὁποῖα εἶχε τρυγήσει. Ἡ γνώμη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος δούλου ἀπεδείχθη ἀληθινή: « Μὴ λέγεις μεγάλον λόγον, ἀφεντικό. Ἔως ὅτου φθάσῃ τὸ ποτήρι εἰς τὰ χεῖλη σου, κανεῖς δὲν ἡξεύρει τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ! »

ΣΤ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ

ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ

Ναί, ἡ ἀνοιξὶς ἦλθεν! Ὁ Πλούτων ἀφῆκε καὶ πάλιν τὴν Περσεφόνην νὰ ἀναβῇ ἀπὸ τὸν Ἅδην εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ συναντήσῃ τὴν μητέρα τῆς Δήμητρα καὶ νὰ φέρῃ τὰ ἄνθη καὶ τὴν χάραν. Ἡ ἀνοιξὶς ἦλθε. Μᾶς τὸ λέγει τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ, μᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνει τὸ πράσινον τῆς γῆς, μᾶς τὸ βεβαιώνει τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν.

ἦλθεν ἡ ἀνοιξὶς καί, ὅπως πάντοτε, τὸ ἀνθοστόλιστον ἄρμα τῆς ἔουρον αἱ χελιδόνες. ὦ, τὰ ἀγαπημένα, τὰ λατρευτὰ πτηνά, οἱ πρόδρομοι, οἱ προάγγελοι τῶν ωραίων ἡμερῶν! Τὰς εἶδατε; Τὰς εἶδατε πάλιν νὰ διασχίζουν μὲ τὴν χαριτωμένην των πτήσιν τὸν κυανοῦν ἀέρα καὶ νὰ τὸν γεμίζουν μὲ τὴν ἁρμονίαν τῶν τερρισμῶν των; Καὶ ἐγέμισε ἀπὸ χαρὰν ἡ ψυχὴ σας εἰς τὴν συνάντησιν τῶν καλῶν, τῶν πιστῶν φίλων, οἱ ὅποιοι ἐπανερχονται εἰς

τὰς παλαιὰς τῶν φωλεάς, διὰ νὰ μείνουν μαζί μας ὅσον θὰ μείνῃ καὶ ἡ Περσεφόνη, ὅσον θὰ διατηρηθῇ ἡ ὥραία ἐποχή;

Ναί· διότι δὲν ὑπάρχει ἀγαπητότερον πτηνὸν ἀπὸ τὴν χελιδόνα! Ἔρχεται μαζί μὲ τὴν ἀνοιξιν καὶ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως, τῆς ἀφυπνίσσεως τῆς ζωῆς. Εἶναι φίλη τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ προτίμησιν κτίζει τὴν φωλεάν της εἰς τὰς πόλεις, παρὰ τὰς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ πολλάκις μέσα εἰς τὰς κατοικίας των. Δίδει τὸ μέγα παράδειγμα τῆς φιλοπονίας, τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης, τοῦ κοινωνικοῦ αἰσθήματος, διότι εἶναι κατ' ἐξοχὴν φιλόπονος, φιλόστοργος καὶ κοινωνική. Ἡ παρουσία της θεωρεῖται ὡς καλὸς οἰωνός, καὶ γίνεται παντοῦ δεκτὴ ὡς εὐλογία Θεοῦ.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον στολισμός· δὲν μᾶς τέρπει ἀπλῶς μὲ τὴν χάριν τῆς πτήσεώς της καὶ μὲ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἁσμάτός της· εἶναι καὶ εὐεργέτης. Διότι καθαρίζει τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπὸ τὰς

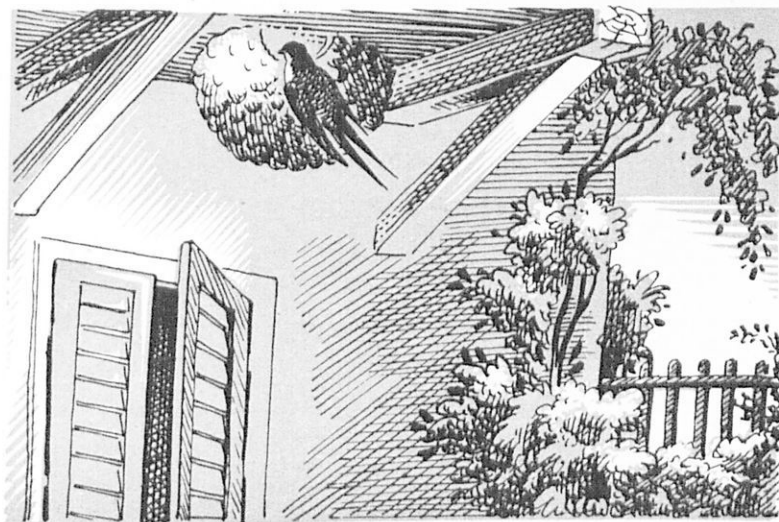

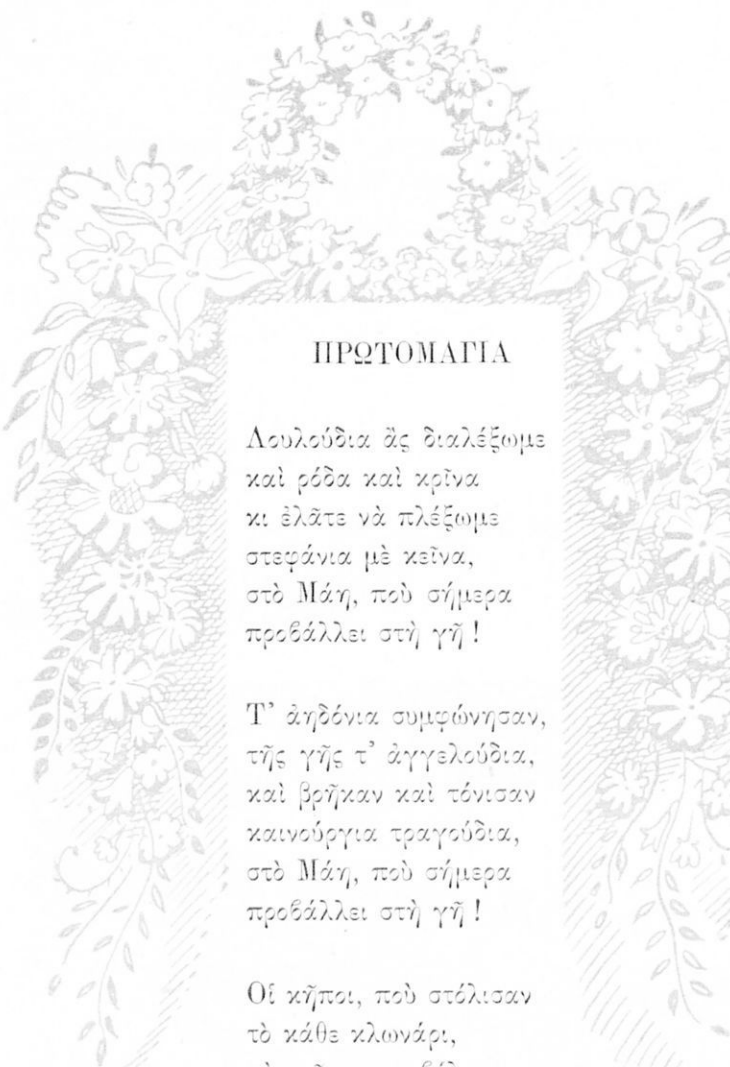
μύιας και τούς κώνωπας και άλλα βλαβερά έντομα, τὰ όποια κυρίως άποτελοϋν τήν τροφήν της.

Έπειτα χρησιμεύει κάποτε και ως είδος βαρομέτρου. Οί χωρικοί μάλιστα, οι όποιοι δέν έχουν άλλο, μεταχειρίζονται τήν χελιδόνα· όταν πετᾷ χαμηλά, προμηνύει βροχήν· όταν πετᾷ ύψηλά, προμηνύει καλοκαιρίαν.

Υποθέτω, ότι δέν υπάρχουν χειρότερα παιδιά εις τόν κόσμον άπό εκείνα τὰ όποια καταδιώκουν τὰς χελιδόνας και δοκιμάζουν επάνω των τήν δύναμιν της σαίτας των ή λιθοβολοϋν τὰς φωλεάς των ή συλλαμβάνουν και βασανίζουν τούς νεοσσούς. Μαρτυροϋν σκληρότητα ψυχής άπαραδειγμάτιστον. Διότι πληγώνουν ή φονεύουν χωρίς λόγον, άπό άπλήν ευχαρίστησιν, — τί άγρίαν ευχαρίστησιν! — πτηνά, όχι μόνον άβλαβή, αλλά και όφέλιμα και ευεργετικά.

Γρηγ. Ξενοπούλος

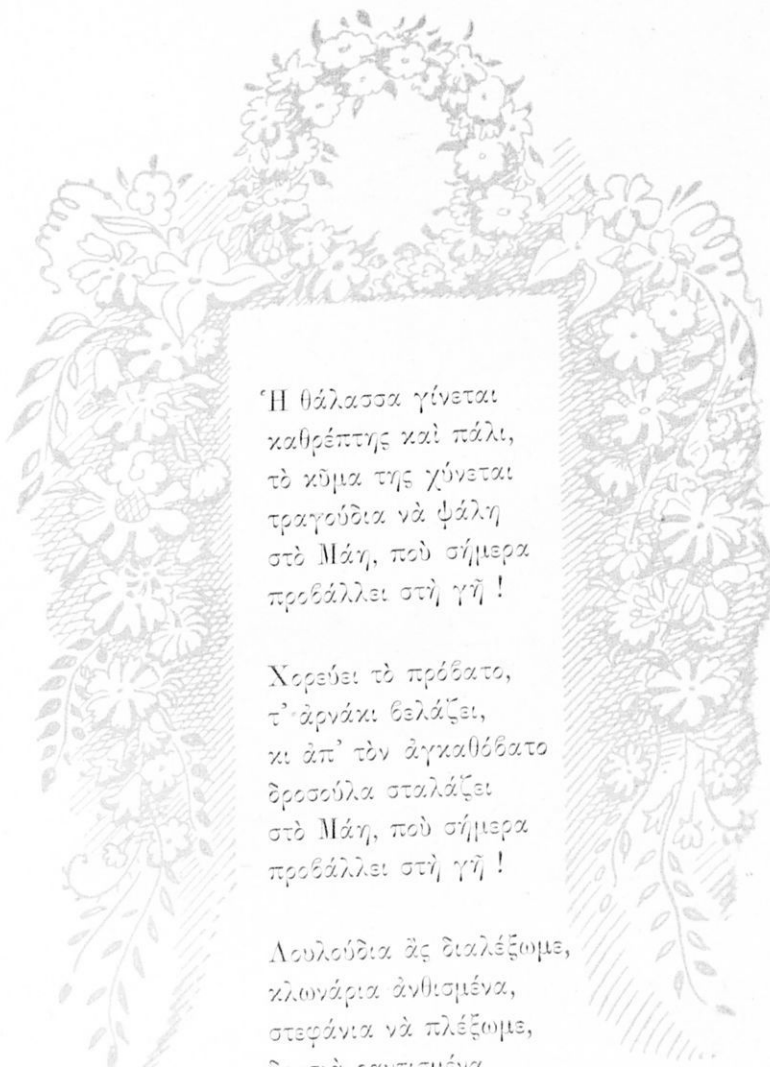

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Λουλούδια ἄς διαλέξουμε
καὶ ρόδα καὶ κρίνα
κι ἐλάτε νὰ πλέξουμε
στεφάνια μὲ κεῖνα,
στὸ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ!

Τ' ἀηδόνια συμφώνησαν,
τῆς γῆς τ' ἀγγελούδια,
καὶ βρῆκαν καὶ τόνισαν
καινούργια τραγούδια,
στὸ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ!

Οἱ κῆποι, ποὺ στόλισαν
τὸ κάθε κλωνάρι,
μὲ μιᾶς μωσκοδόλησαν
κι ἀνθίσαν γιὰ χάρη
τοῦ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ!

Ἡ θάλασσα γίνεται
καθρέπτης καὶ πάλι,
τὸ κύμα της χύνεται
τραγούδια νὰ ψάλλῃ
στὸ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

Χορεύει τὸ πρόβατο,
τ' ἀρνάκι βελάζει,
καὶ ἀπ' τὸν ἀγκαθόβατο
δρυσούλα σταλάζει
στὸ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

Λουλούδια ἄς διαλέξωμε,
κλωνάρια ἀνθισμένα,
στεφάνια νὰ πλέξωμε,
δρυσὶ ἀραντισμένα,
στὸ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

1. Πολέως

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

1

Ὁ κόσμος λάμπει
σὰν ἓνα ἀστέρι·
βουνὰ καὶ κάμπου,
δέντρα, νερά,
γιορτάζουν πάλι,
καθὼς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

2

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ' ἀγέρι,
μεσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιά, ἀγγελούδια,
ψέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

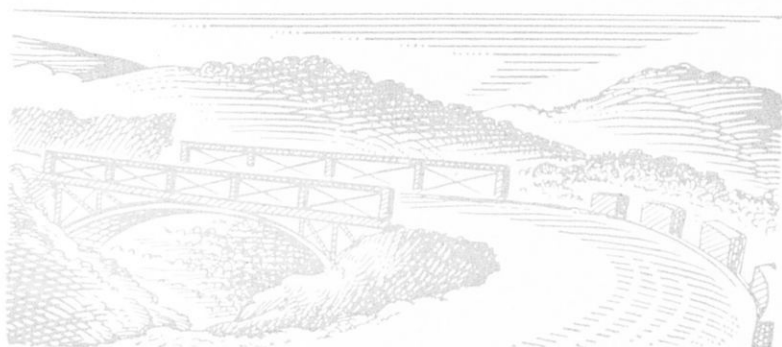
3

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾷ ἓνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη,
κι ἡ γῆ φορᾷ
σὰ μιὰ πορφύρα.
Ζωῆς πλημμύρα
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

4

Ἢ φύσις πέρα,
ὦ νέοι καὶ γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾷ.
Ἢ φύσις ὅλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

Κ. Παλαμᾶς

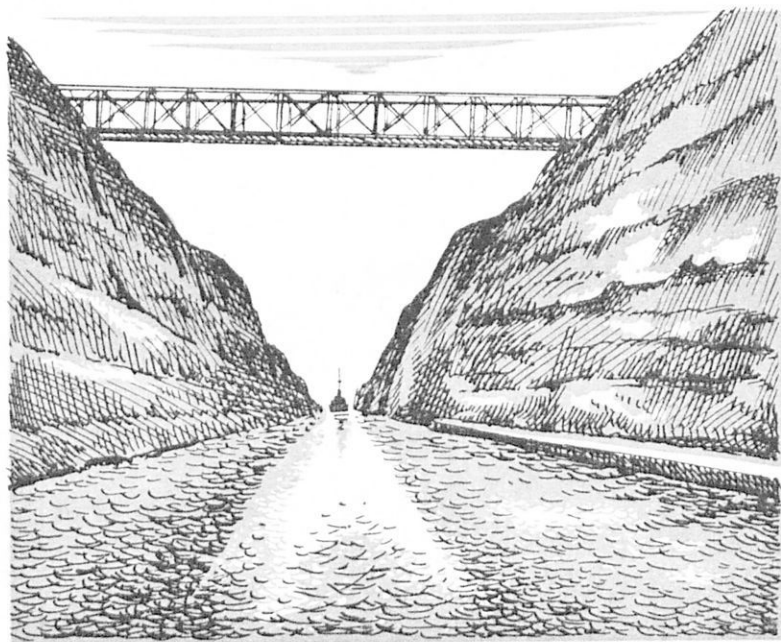
Ζ'. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ο ΙΣΘΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους μέχρι τοῦ ἔτους 1893, ἔταν ἐν πλοίον ἦθελε νὰ ταξιδεύσῃ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος εἰς τὸ Ἴόνιον, λόγῳ χάριν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Κέρκυραν, τὸ πλοῖον τοῦτο ἦτο ἠναγκασμένον νὰ περιπλεύσῃ ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλὰ τὸ ταξίδιον αὐτὸ καὶ πολὺ μακρὸν ἦτο καὶ συχνὰ ἐπικίνδυνον, διότι κατὰ τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου ἡ θάλασσα συνήθως εἶναι ταραχώδης. Μάλιστα εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λακωνικῆς, τὸν Μαλέαν, ἡ τρικυμία πολλάκις εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος διὰ τοὺς ναυτικούς.

Ἐσκέφθησαν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι πῶς νὰ συντομεύσουν τὸ ταξίδιον αὐτὸ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος εἰς τὸ Ἴόνιον. Ἀλλὰ διὰ νὰ κατορθωθῇ τοῦτο, ἦτο ἀνάγκη τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ. Διὰ νὰ γίνῃ δὲ ἡ ἐνωσις αὐτῇ τῶν δύο κόλπων, ἔπρεπε νὰ κοπῇ ὁ Ἴσθμός, ὁ ὁποῖος ἔκρινε τὴν Πελοπόννησον μὲ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, καὶ τοιοῦτο-τρόπως ἡ Πελοπόννησος νὰ γίνῃ νῆσος.

Ἡ τομὴ ὅμως τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἦτο ἔργον πολὺ δύσκολον καὶ πολὺ δαπανηρόν. Πρῶτος ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου Περικλῆς συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ κόψῃ τὸν Ἴσθμόν καὶ νὰ κατασκευάσῃ μίαν διώρυγαν, ἣ ἑποῖα νὰ συνδέσῃ τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ. Τοιοῦτοτρόπως τὰ

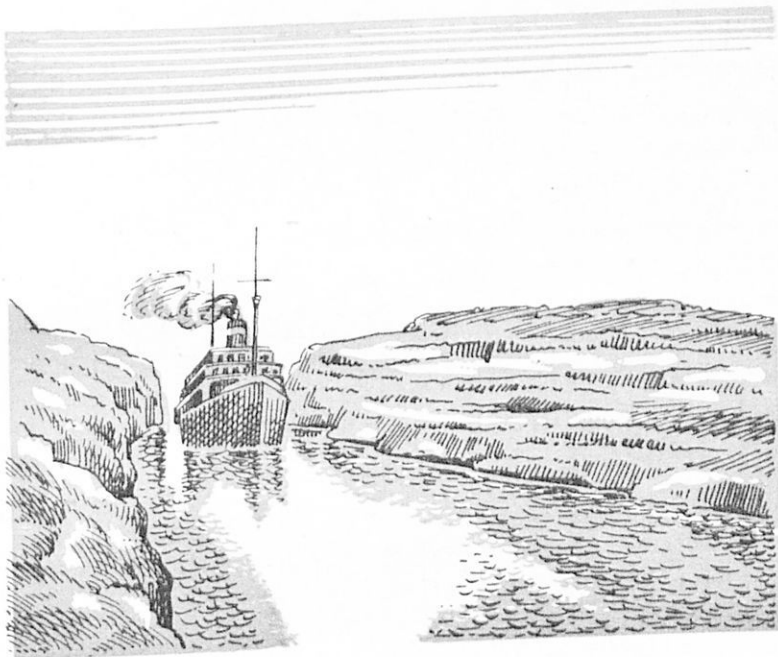

πλοῖα ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος θὰ ἠδύναντο νὰ διαπλέουν αὐτὴν τὴν διώρυγαν καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Ἀλλὰ τόσο μεγάλης δυσκολίας παρουσίασεν ἡ τομὴ τοῦ Ἴσθμοῦ, ὥστε ὁ Περικλῆς ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ σχέδιόν του.

Τριακόσια ἔτη κατόπιν ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς ἤρχισεν πάλιν νὰ σκάπτῃ εἰς τὸν Ἴσθμόν. Δὲν ἐπροχώρησαν ὅμως πολὺ αἱ ἐργασίαι αὗται καὶ τὰς ἐσταμά-

τησαν ὁ Δημήτριος. Διότι σοφοὶ Αἰγύπτιοι, αἱ ὁποῖαι τὸν συνώδευον, τὸν ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῶν δύο θαλασσῶν ἦτο ἄνισος καὶ ἐπομένως ἐὰν τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου εἰσήρχοντο εἰς τὸ Αἶγαῖον, θὰ κατέκλυζον τὴν Αἴγιναν καὶ τὰς περίεξ νήσους.

Βραδύτερον δύο αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ

κατὰ τὸ ἔτος 44 πρὸ Χριστοῦ καὶ ὁ Καλιγούλας κατὰ τὸ 37 π.Χ. ἐμελέτησαν καὶ αὐτοὶ τὸ σχέδιον τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ. Ὁ Καλιγούλας μάλιστα ἤρχισε τὰς ἐργασίας τῆς τομῆς, ἀλλὰ ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους αἱ ἐργασίαι ἔπαυσαν ἕνεκα τῆς δολοφονίας αὐτοῦ.

Ἐνα περίπου αἰῶνα ἀργότερον, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Νέρων, κατὰ τὸ ἔτος 67 μετὰ Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὴν

Ἑλλάδα καὶ παρευρέθη εἰς τοὺς Ἰσθμικοὺς ἀγῶνας, ἐσκέφθη καὶ αὐτὸς νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ σχέδιον, νὰ ἀνοιχθῇ ὁ Ἰσθμός. Ἡρ-
χισε λοιπὸν ὁ ἴδιος μὲ χρυσὴν σκαπάνην τὰς ἐργασίας ἀπὸ τὸν
Κορινθιακὸν καὶ ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸν ταυτοχρόνως καὶ μάλιστα εἰς
τὸ ἴδιον σημεῖον, ὅπου εὐρίσκεται ἡ σημερινὴ διώρυξ. Ἀλλὰ μετὰ
ἓνα ἔτος καὶ ὁ Νέρων ἀπέθανε καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐματαιώθη καὶ
πάλιν τὸ ἔργον.

Ἀπὸ τότε κανεῖς πλέον δὲν ἐπεχείρησε νὰ κόψῃ τὸν Ἰσθμόν.
Τὰ μηχανικὰ μέσα ἦσαν τόσο πολὺ ἀτελεῖ καὶ τὸ ἔργον τόσο
δύσκολον. Μόλις δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἡ Ἑλληνικὴ
Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ συστηματικῶς τὸ ἄνοιγμα
τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἡ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν ἔγινε ἐπισήμως κατὰ τὸν
Μάρτιον τοῦ 1882 ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'. Αἱ
ἐργασίαι ἐξηκολούθησαν μέχρι τοῦ 1890, ὅπότε ἡ Ἑλληνικὴ
Κυβέρνησις ἀνέλαβε αὐτὴ μὲ Ἕλληνας μηχανικοὺς νὰ συμπλη-
ρώσῃ καὶ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον. Πράγματι δὲ οἱ Ἕλληνες μη-
χανικοὶ κατώρθωσαν νὰ πραγματοποιήσουν τὸ σπουδαῖον τοῦτο
ἔργον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ
ἠγνώθησαν μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ κατὰ τὴν 6 Αὐγούστου
1893 καὶ τὸ πρῶτον πλοῖον διέπλευσε τὴν διώρυγαν τὴν 9 Νοεμ-
βρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Τὸ ὅλικόν μῆκος τῆς διώρυγος ἀνέρχεται εἰς 6.300 μέτρα,
τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς εἰς μὲν τὸν πυθμένα εἶναι 21 μέτρων, εἰς δὲ
τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης 25 περίπου μέτρων. Ἡ μεγάλη σι-
δηροδρομικὴ γέφυρα τοποθετημένη ἐπὶ ἀνοίγματος 80 μέτρων εἰς
ὕψος 44 μέτρων, ἐπιτρέπει νὰ διέρχωνται διὰ τῆς διώρυγος καὶ
τὰ μεγαλύτερα ἀκόμη πλοῖα.

Η'. ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΤΑΝ ΕΠΟΛΕΜΕΙ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ

1. Εύρισκόμεθα εἰς τὸ Μεσολόγγιον καὶ εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Δύο μεγάλοι Τούρκοι στρατηγοὶ μὲ πολυάριθμον στρατὸν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἔχουν ζώσει καὶ πολιορκοῦν τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Αἰτωλίας. Ἡ ἱερὰ ὁμὸς Πόλις τῆς πατρίδος μας ἀντέχει καὶ συγκρατεῖ τὰ κύματα τῶν ἐπιτιθεμένων ἐχθρῶν. Οἱ πολιορκούμενοι Ἕλληνες εἶναι ὅλοι τῶν διαλεκτοῖ, ὁ εἰς καλῶτερος ἀπὸ τὸν ἄλλον, παλληκάρια τῆς Ρούμελης καὶ ἀετοὶ τοῦ Σουλίου.

Αἱ γυναῖκες ἐξ ἄλλου φροντίζουν διὰ τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς ἀρρώστους καὶ ἐτοιμάζουν ψωμὶ διὰ τοὺς ἀνδρας τῶν — οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ ὑπερασπισταὶ ἥρωες — καὶ διὰ τὰ παιδιά τῶν — τὰ ὅποια θὰ γίνουν οἱ αὐριανοὶ ἥρωες —. Πολλοὶ κρατοῦν καὶ τὸ τουφέκι ἐπάνω εἰς τοὺς προμαχῶνας, διὰ νὰ ξεκουράζωσιν τοὺς ἰδικούς τῶν.

Μέσα εἰς αὐτὸν τὸν σκληρὸν πόλεμον τί κάνουν τὰ παιδιά, τὰ μικρὰ ἐκεῖνα Μεσολογγιτέπουλα; Τὰ παιδιά κουβαλοῦν νερὸ

καὶ φωμὶ εἰς τὸ κάστρον, ἐτοιμάζουσι φυσέκια μὲ χαρτί, καὶ διαρκῶς βοηθοῦν εἰς ὅτι ἄλλο ἤμποροῦν. Ὅταν ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ κανονίδι γίνῃ κανένα ἀνοιγμά εἰς τὰ τεῖχη τοῦ κάστρου καὶ ὑπάρχῃ φόβος ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ἐρμήσουν οἱ Ἀρβανίτες μέσα, τρέχουν τότε τὰ παιδιὰ καὶ κουβαλοῦν καλάμια καὶ ξύλα ἀπὸ τὰ γκρεμισμένα σπίτια των καὶ λίθους καὶ πλίνθους καὶ ὅ,τι ἄλλο εὐρίσκουν, καὶ κλείνουν ἀμέσως τὸ ἀνοιγμά.

Καὶ πάλιν, ὅταν τὰ παιδιὰ δὲν ἔχουν ἐργασίαν, μαζεύονται εἰς μίαν πλατεῖαν καὶ παίζουσι. Μέσα εἰς τὴν φωτιὰν καὶ τὸν πόλεμον ποὺ ζοῦν, τῆς φωτιάς καὶ τοῦ πολέμου παιγνίδια παίζουσι.

Μαζεύουσι σφαῖρες μολυβένιες, ποὺ εἶναι χιλιάδες σκόρπαι εἰς ὅλον τὸ Μεσολόγγι. Λειώνουν τὸ μολύδι των εἰς τὴν φωτιὰν καὶ τὸ χύνουσι μέσα εἰς καλούπια χωματένια, καμωμένα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ μὲ πολλὴν ἐπιδεξιότητα.

Ἔτσι κάμνουν μικρὰ κανονάκια μολυβένια, τὰ στήνουν ἐπάνω εἰς τὰ χωματένια παιδικὰ των κάστρα, ἀντίκρου τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο, καὶ παίζουσι ψευτοπόλεμον.

Καὶ οἱ γέροι πολεμισταί, παλαιοὶ ἀρματοῦλοι καὶ κλέφτες, ὅταν περνοῦν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ ἀληθινὸν τὸ κάστρον καὶ εἰς τὸν ἀληθινὸν τὸν πόλεμον, κοιτοστέκουσι ὀλίγον, διὰ νὰ ἴδουν καὶ τὸν παιδοπόλεμον καὶ νὰ καμαρώσουν τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἐγγονάκια των — ἰδικὰ των ἢ ξένα. Χαμογελοῦν οἱ μπαρουτοκαπνισμένοι ἥρωες, διότι βλέπουσι τὴν ἐπιδεξιότητα τῶν παιδιῶν των. «Θὰ γίνουν τὰ παιδιὰ μας πολὺ καλύτερα μας»· ἔτσι σκέπτονται καὶ ἀναγαλλιᾶζουσι ἀπὸ πατρικὴν ὑπερηφάνειαν.

Ἄλλοτε πάλιν ὁδηγοῦν ἢ παρορμοῦν ὅσα παιδιὰ κινδυνεύουσι νὰ χάσουν τὸ παιγνίδι :

— Ἐμπρός, λεβέντες, καὶ σὰς πῆραν οἱ ἄλλοι ἀπὸ πέρα !

2. Εἰς τὴν ἰδίαν πλατεῖαν, ὅπου παίζουσι τὰ παιδιὰ, ἔχει τὴν

κατοικίαν του και εις σκύλος. Ένας μεγαλόσωμος, μαύρος, μαλλιαρός μανδρόσκυλος, που τον φωνάζουν 'Αλή.

Όλοι τον ξέρουν τον 'Αλή, όλοι, μικροί και μεγάλοι, πρό πάντων οι μικροί, που τον έχουν καθημερινήν συντροφιάν των.

'Αλλά ο 'Αλής έγινε ξακουστός από τοῦτο τὸ περιστατικόν :

Ένα απόγευμα τὰ παιδιὰ συγκεντρωμένα εις τὸ συνηθισμένον των μέρος ἔπαιζαν ὥπως πάντοτε και ἐγέμιζαν τὸν ἀέρα με φωνὰς και με γέλια. Ἐκεῖ ὅμως που ἔπαιζαν, νὰ σου και ἔρχεται σφυρίζουσα μιὰ σιδερόμπαλα κανονιοῦ και πίπτει εις τὸ μέσον τῶν παιδιῶν. Ἦτο μεγάλη σὰν μικροῦ παιδιοῦ κεφάλι. Ἀπὸ μίαν τρύπαν ἐπρόβαλλε τὸ ἀναμμένον φτιλί, που ἐντὸς δευτερολέπτων θὰ μετέδιδε τὴν φωτιὰν μέσα εις τὸ μπαρούτι και θὰ ἔκαμνε τὴν δειδα νὰ ἐκραγῇ, νὰ σκορπισθῇ εις χίλια κομμάτια, και μαζί νὰ σκορπίσῃ γύρω της τὸν θάνατον.

Τὰ παιδιὰ ἐσάστισαν και ἔμειναν ἀκίνητα ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν των. Τὴν ἰδίαν ὅμως ἐκείνην στιγμὴν ὁ 'Αλής τινάζεται ἐπάνω με γαυγίσματα, και με ἓνα πήδημά του ἀρπάζει τὴν δειδα

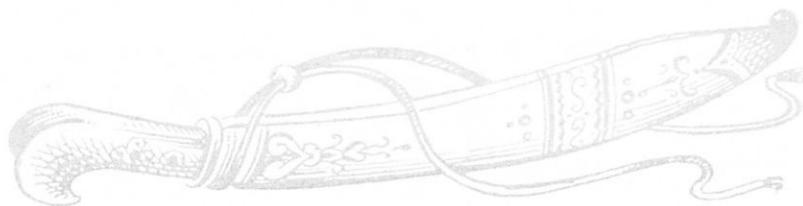
μέ τὰ δόντια του. Ἀλλ' ἐκεῖνη ἦτο ἀρκετὰ μεγάλη, καί τὰ δόντια τοῦ σκύλου ἐγλίστρησαν τρίζοντας ἐπάνω εἰς τὴν στρογγυλὴν καὶ σιδερένιαν ἐπιφάνειαν.

Καθὼς ὅμως ἐκλείσθησαν με δόρυ καὶ αἱ δύο σιαγόνες τοῦ Ἀλῆ, εὐρέθη μεταξύ των θαγκωμένον σφικτὰ καὶ τὸ ἀναμμένον φτίλι. Ὁ σκύλος καθὼς ἠσθάνθη τὴν φωτιὰν εἰς τὸ στόμα του, ἐτίναξε με δόρυ τὸ κεφάλι του καὶ τὸ φτίλι ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν κανονικὴν του θέσιν. Ἔτσι ὅμως ἡ μπάλα τοῦ κανονικοῦ δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐκτραγῇ.

Ὁ Ἀλῆς ἔπειτα ἐμύρισε μίαν, δύο φορές, καὶ ἐκούνησε τὴν οὐράν του εἰς τὰ παιδιά, ποὺ τοῦ ἐφώναζαν καὶ πολλὸ τὸν ἐχάιδευαν, διότι τοὺς εἶχε σώσει τὴν ζωὴν. Ὅστερα ἀπὸ ὀλίγον ὁ Ἀλῆς ἐπῆγε καὶ ἐκουλουριάσθη εἰς τὴν θέσιν του μετριοφροσύνης, σὰν νὰ μὴ εἶχε κάμει τίποτε σπουδαῖον.

Ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς εἶχε νὰ κάμῃ τὸ Μεσολόγγι με τοῦ Ἀλῆ τὸ κατόρθωμα. Ἀργότερα ἦλθαν αἱ κακαὶ ἡμέραι καὶ ἡ μεγάλη πείνα καὶ οἱ πολιορκημένοι ἔτρωγαν ὅ,τι ἤμποροῦσε νὰ φάγῃ, καὶ τὰ γατιά καὶ τὰ σκυλιά των ἀκόμη. Τὸν Ἀλῆ ὅμως ὄχι, δὲν τὸν ἐπείραξε κανεὶς. Οἱ γενναῖοι πολιορκημένοι ἐγνώριζον καὶ νὰ πολεμοῦν ὑπὲρ πατρίδος καὶ εὐγνωμοσύνην νὰ τρέφουν πρὸς τὸν σωτήρα τῶν παιδιῶν των.

Ὁ Ἀλῆς ἔζησε πράγματι μαζί των καὶ ἐσώθη μαζί με πολλὰ παιδιά, ὅταν οἱ πολιορκούμενοι με τὸ σπαθὶ εἰς τὸ χεῖρ ἐκαμαν τὴν ἡρωϊκὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

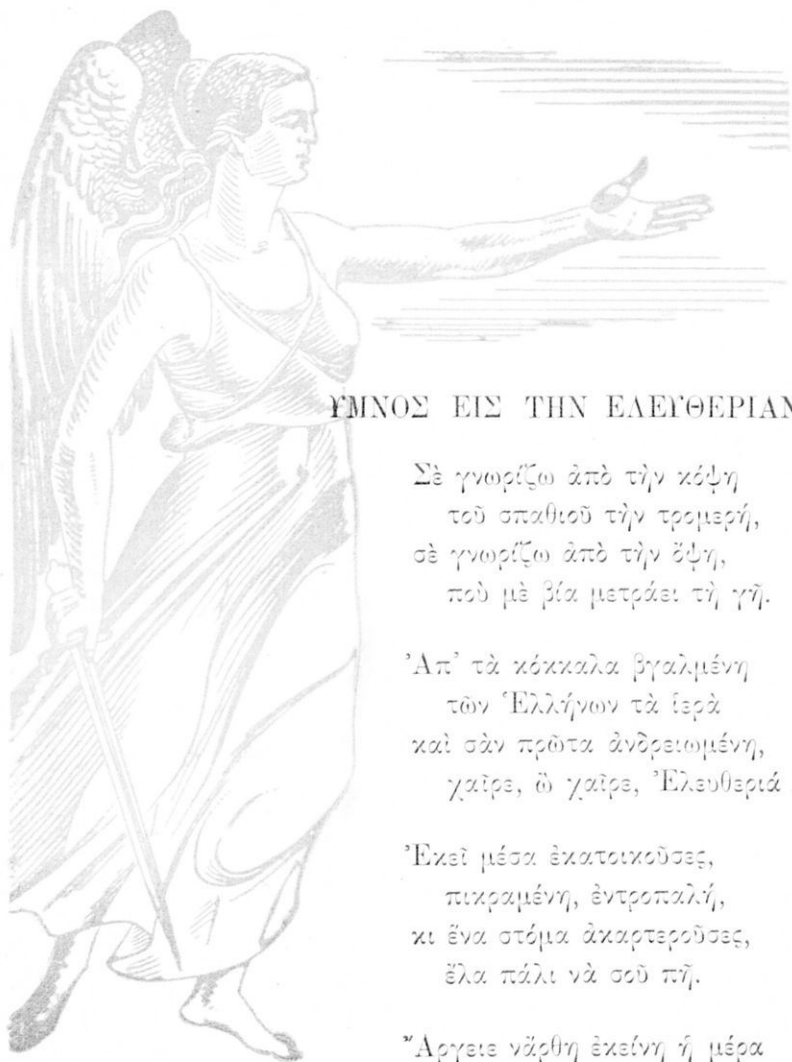
Δώδεκα ἀστέρια λαμπερά
στὸ ἐλληνικὸ τὸ στέμμι,
νησιὰ τοῦ λευθερώθηκαν
μὲ ἀνδρειωμένων αἷμα.

Εἶναι ἡ Δωδεκάνησος
—χιλιοθανισμένη,
τόσους αἰῶνες στὴ σκλαβιά
βαριὰ ἀλυσοδεμένη.—

Μὲ δάκρυα ἡ Μητέρα της
γλυκὰ τὴν ἀγκαλιάζει
κι ἀπ' τῆς καρδιᾶς τὰ τρῖσθαθα
χαρούμενη ἀνακράζει :

—Διαμάντια τοῦ Αἰγαίου μας,
παιδιὰ μου ἀγαπημένα,
σὰς ξαναβλέπω ἐλεύθερα,
μαζί μου ἐνωμένα.

Μὲ τ' ἄλλα τ' ἀδερφάκια σας
γλυκὰ ἀγκαλιασθῆτε,
γιὰ τὴν τρανὴ Ἑλλάδα μας
πάντα ν' ἀγωνισθῆτε.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά !

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες,
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
ἔλα πάλι νὰ σοῦ πῇ.

Ἄργειε νάρθη ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦταν ἔλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σου ἔμενε, νὰ λῆς
περασμένα μεγαλεῖα,
καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
τὸνα ἐκτύπας τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Κι ἔλαες: πότε, ᾧ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τς ἐρμῆς;
Κι ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσες, φωνές.

Τέτ' ἐσέκονες τὸ βλέμμα
μέσ' στὰ κλάγματα θαλό,
καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔστα' αἶμα
πλήθος αἶμα ἐλληνικὸ.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρεῖομένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Δ. Σολωμός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ: Κ. ΘΕΤΤΑΛΟΥ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΑΣ

I. Ἐκ τῆς συλλογῆς Δ. Γ. Ζήση

	Σελίς
1. Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας (ποίημα), I. Πολέμη	9
2. Ἡ ἀναγνώριση	11
3. Μητρικὴ τὴν φύλωση (ποίημα), Δ. Βικέλα	15
4. Ἕνα καλὸ μάθημα τοῦ παλποῦ	16
5. Σὲ μιὰ παιδικὴ κατασκήνωση, Ζ. Παπαντωνίου	31
6. Τὸ χωριό μου (ποίημα), I. Πολέμη	37
7. Ἕνας μαθητὴς τοῦ ἐργάζεται (διασκευὴ)	38
8. Τὸ τραγοῦδι τῆς ἐργασίας (ποίημα), Γ. Μαρκορά	43
9. Χαρούμενα Χριστούγεννα, Π. Παναγοπούλου	45
10. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	51
11. Ἕνας ἔντιμος φτωχὸς	57
12. Τὰ γεῦματα τοῦ θεοῦ Κωστή	60
13. Ὁ γεροβοσκὸς (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	71
14. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Ἄνδρ. Καρζαβίτσα (διασκευὴ)	78
15. Ἀπὸ τίς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ	85
16. Ὅλα γιὰ τὴν πατρίδα, † Χίου Παντελεήμονος Φωστίνη	105
17. Ὁ Σπουργίτης	135
18. Διπρόσωπος	143
19. Κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος	144
20. Σκύλος καὶ λύκος	145
21. Πετᾷ, πετᾷ ὅ... Τοτὸς	149
22. Γιάννης ὁ Ἀνοιχτοζαφρὸς	159
23. Τί λέγει ἡ θάλασσα (ποίημα), Δ. Βικέλα	178
24. Ἡ προσευχὴ (ποίημα), Στ. Μαρτζώκη	181
25. Αἱ γυναῖκες τῶν Σαρατιῶν	191
26. Ὅρκος Ἀθηναίων ἐφήβων (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	193
27. Ὁ μάντις Μεγιστίας	194
28. Ὕμνος στὴν Ἑλλάδα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	197
29. Ὁ Εὔρωτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος	198
30. Καλικορατίδας	199
31. Ἡ πενία τοῦ Ἀριστείδου	200
32. Ἡ Εὐχαρίς καὶ ὁ Νεῖλος	202
33. Αἱ χελιδόνες, Γρ. Ξενοπούλου	217

34. Προτομαγιά (ποίημα), Ι. Πολέμη	220
35. Τὸ καλοζαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	222
36. Ὁ Ἰσμός τῆς Κορίνθου	223
37. Δωδεκάνησος (ποίημα)	231
38. Ὕμνος εἰς τὴν Ἑλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	232

II. Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Ρωμαίου

1. Ὁ γεροπαππὺς (ποίημα), Σ. Σπεράντσα	19
2. Ἡ ἱστορία ἑνὸς φτωχοῦ παιδιοῦ	20
3. Βράδυ στὴ γειτονιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	27
4. Τὸ καμάρι τοῦ σχολειοῦ μας	28
5. Εἰς τὰ δάση (ποίημα), Ι. Γεννηματᾶ	36
6. Ἴε εἶχε διαβάσει ἕνας δούλος	52
7. Μέσα στὶς φλόγες	54
8. Ὁ λησμονημένος ναυαγὸς	65
9. Ἑλληνικὸ παιδί (ποίημα), Γ. Βιζυνοῦ	69
10. Στοὺς ἐλαῶνες τοῦ χωριοῦ, Ἀλ. Μωραϊτίδου (διασκευὴ)	73
11. Ἡ ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	76
12. Ἡ Γοργόνα (ποίημα), Γ. Δροσίνη	88
13. Βάτος, νυχτερίδα καὶ γλάρος	90
14. Στὴν ἀρχαία Σπάρτη	97
15. Ἀπὸ παιδιὰ ἀπὸ τὴ Βόρειο Ἠπειρο	112
16. Ὁ αἰμοδότης, Στρ. Μυριβίλη	119
17. Γράμμα στὸ Μέτωπο, (ποίημα), Γ. Ἀθάνια	122
18. Ἡ σημαία ἑνὸς Συντάγματος, Χρ. Ζαλοκώστα	123
19. Ἡ σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	127
20. Ὁ μικρὸς κουλουράς	128
21. Ἡ νίκη (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	134
22. Ὁ παπαγάλος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	140
23. Ποντικὸς πλεονέκτης	144
24. Ἀληθινὸς φίλος	146
25. Ἀλεποῦ, σταφυλῖα καὶ σπουργίτες (ποίημα), Τ. Ἀγρα	147
26. Ἡ κολοβὴ ἀλεποῦ (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	148
27. Διὰ μίαν ἀχλαδιάν, Ἀνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευὴ)	165
28. Ἡ ὥραιότερα ἐνδυμασία, Ἀρ. Κουρτίδου (διασκευὴ)	171
29. Θέλω νὰ χρίσω ἕνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	179
30. Αἱ δύο ἄγχοι	183
31. Τὸ εὐλογημένο καράβι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	188
32. Πάσχα στὸ χωριὸ (ποίημα), Ν. Ι. Χατζηδάκη	190
33. Ὁ Ἀργοναύτης Ἀγκαῖος (διασκευὴ)	214
34. Ὅταν ἐπολέμει τὸ Μεσολόγγι (διασκευὴ)	227

Ἡ πατρίδα μας,

Σελίς

Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας (ποίημα), Ι. Πολέμη 9

Α΄. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ ζωή.

1. Ἡ ἀναγνώριση	11
2. Μητρικὴ τύφλωση (ποίημα), Δ. Βικέλα	15
3. Ἕνα καλὸ μάθημα τοῦ παπποῦ	16
4. Ὁ γεροπαπποῦς (ποίημα), Σ. Σπεράντσα	19
5. Ἡ ἱστορία ἐνὸς φτωχοῦ παιδιοῦ	20
6. Βράδυ στὴ γειτονιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	27
7. Τὸ καμάρι τοῦ σχολείου μας	28

Β΄. Ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν.

1. Σὲ μιὰ παιδικὴ κατασκήνωση	31
2. Εἰς τὰ δάση (ποίημα), Ι. Γεννηματᾶ	36
3. Τὸ χωριό μου (ποίημα), Ι. Πολέμη	37
4. Ἕνας μαθητὴς ποὺ ἐργάζεται (διασκευή)	38
5. Τὸ τραγούδι τῆς ἐργασίας (ποίημα), Γ. Μαρζορά	43

Γ΄. Ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ

1. Χαρούμενα Χριστούγεννα, Π. Παναγοπούλου	45
2. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	51
3. Τί εἶχε διαβάσει ἕνας δοῦλος	52
4. Μέσα στὶς φλόγες	54

Δ΄. Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ζωή.

1. Ἕνας ἔντιμος φτωχὸς	57
2. Τὰ γεύματα τοῦ θεοῦ Κωστή	60
3. Ὁ λησμονημένος ναυαγὸς	65
4. Ἑλληνικὸ παιδί (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	69

Ε΄. Ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ καὶ θαλασσινὴ ζωή.

1. Ὁ γεροβουρξὸς (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	71
2. Στοιὺς ἐλαιῶνες τοῦ χωριοῦ, Ἀλ. Μωραϊτίδου (διασκευή)	73

3. Ἡ ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ 76
 4. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Ἄνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευή) 78

Γ'. Ἀπὸ τίς ἐθνικὲς παραδόσεις.

1. Ἀπὸ τίς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ 85
 2. Ἡ Γοργόνα (ποίημα), Γ. Δροσίνη 88
 3. Βάτος, νυχτερίδα καὶ γλάρος 90

Ζ'. Ἀπὸ τῇ ζωῇ τῶν Ἀρχαίων.

1. Στὴν ἀρχαία Σπάρτη 97

Η'. Ἀπὸ τῇ νέα ἐθνικῇ μας ζωῇ.

1. Ὅλα γιὰ τὴν πατρίδα, ὁ Χίου Παντελεήμονος Φωστήνη 105
 2. Δυὸ παιδιά ἀπὸ τῇ Βόρειο Ἡπειρῷ 112
 3. Ὁ αἰμοδότης, Στρ. Μυριβήλη 119
 4. Γράμμα στὸ μέτωπο (ποίημα), Γ. Ἀθάνια 122
 5. Ἡ σημαία ἐνὸς Συντάγματος, Χρ. Ζαλοκώστα 123
 6. Ἡ Σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη 127
 7. Ὁ μικρὸς κουλουράς 128
 8. Ἡ νίκη (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ 134

Θ'. Οἱ φίλοι μας τὰ πουλιά.

1. Ὁ σπουργίτης 135
 2. Ὁ παταγάλος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου 140

Μ Ε Ρ Ο Σ Β '

Α'. Μῦθοι.

1. Διπρόσωπος 143
 2. Κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος 144
 3. Ποντικὸς πλεονέκτης 144
 4. Σκύλος καὶ Λύκος 145
 5. Ἀληθινὸς φίλος 146
 6. Ἀλεπού, σταφύλια καὶ σπουργίτες (ποίημα), Τ. Ἀγρα 147
 7. Ἡ ζολοβὴ ἀλεπού (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου 148

Β'. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν.

1. Πετᾷει, πετᾷει... ὁ Τοτός 149

Γ'. Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν.

Σελίς

1. Γιάννης ὁ Ἀνοιχτόκαρδος	159
2. Διὰ μίαν ἀγλαδίαν, Ἄνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευὴ)	165
3. Ἡ ὥραιότερα ἐνδυμασία, Ἄρ. Κουρτίδου (διασκευὴ)	171
4. Τί λέγει ἡ θάλασσα (ποίημα), Δ. Βικέλα	178
5. Θέλω νὰ χτίσω ἓνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	179

Δ'. Ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν.

1. Ἡ προσευχὴ (ποίημα), Στ. Μαρτζώκη	181
2. Αἱ δύο ἄγκυραι	183
3. Τὸ εὐλογημένο καρᾶνι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	188
4. Μάσκα στὸ χωριό (ποίημα), Ν. Ι. Χατζηδάκη	190

Ε'. Ἀπὸ τὸν βίον τῶν Ἀρχαίων.

1. Αἱ γυναῖκες τῶν Σπαρτιατῶν	191
2. Ὁρὸς Ἀθηναίων ἐφήβων (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	193
3. Ὁ μάντις Μεγιστίας	194
4. Ὕμνος στὴν Ἑλλάδα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	197
5. Ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος	198
6. Καλλιζοατίδας	199
7. Ἡ πινία τοῦ Ἀριστείδου	200
8. Ἡ Εὐχαρις καὶ ὁ Νεῖλος	202
9. Ὁ Ἀργοναύτης Ἀγκαῖος (διασκευὴ)	214

ΣΤ'. Ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν φύσιν.

1. Αἱ χελιδόνες, Γρ. Ξενοπούλου	217
2. Πρωτομαγιά (ποίημα), Ι. Πολέμη	220
3. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	222

Ζ'. Πολιτιστικὰ ἔργα.

1. Ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου	223
------------------------------------	-----

Η'. Παιριωτικά σελίδες.

1. Ὅταν ἐπολέμει τὸ Μεσολόγγι (διασκευὴ)	227
2. Λωδεζάνησος (ποίημα)	231
3. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	232

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἑφ. Κυβ. 1946 Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ', 1952 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 140.000

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ & ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Α Σ Π Ι Ω Τ Η - Ε Λ Κ Α Α.Ε.

